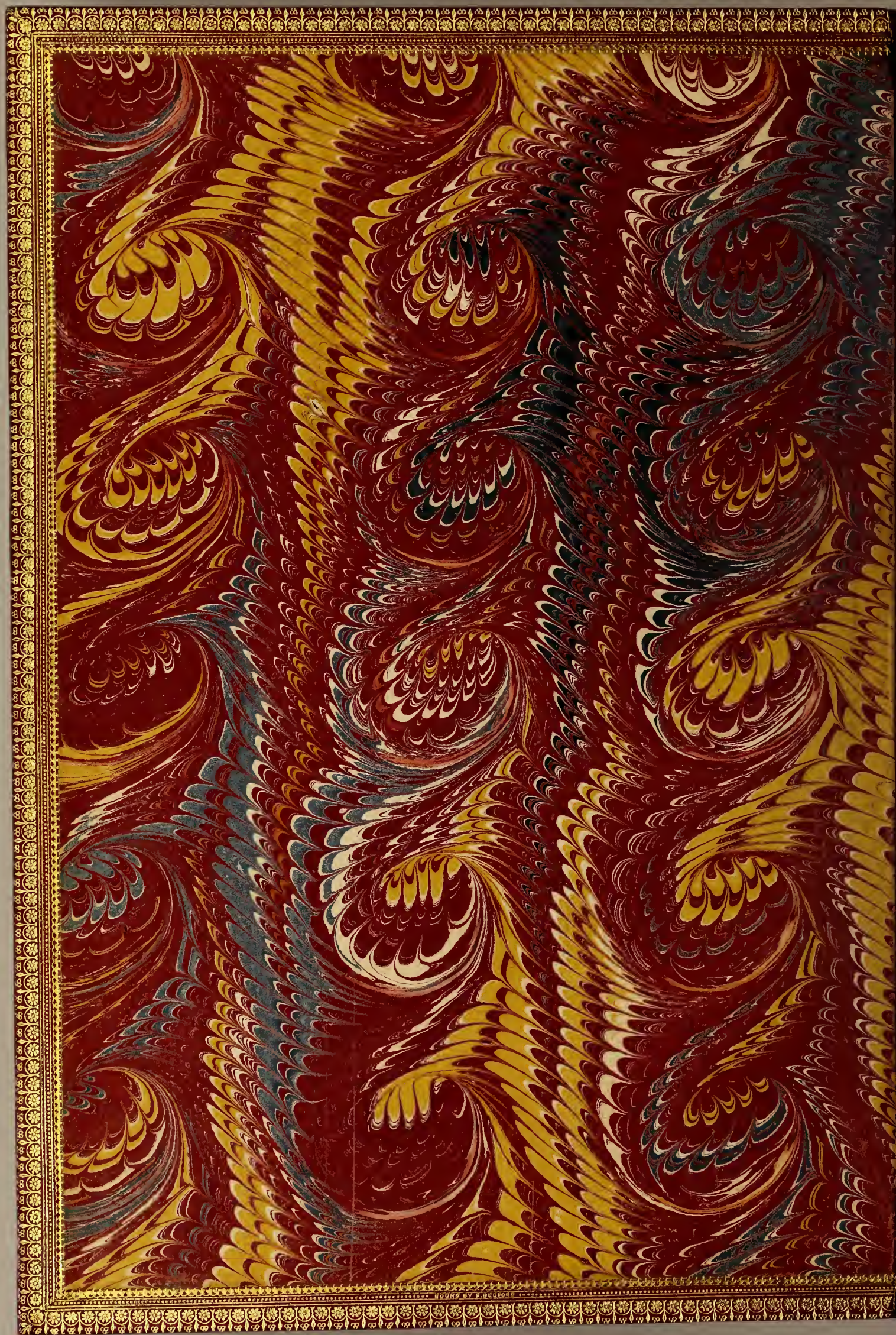
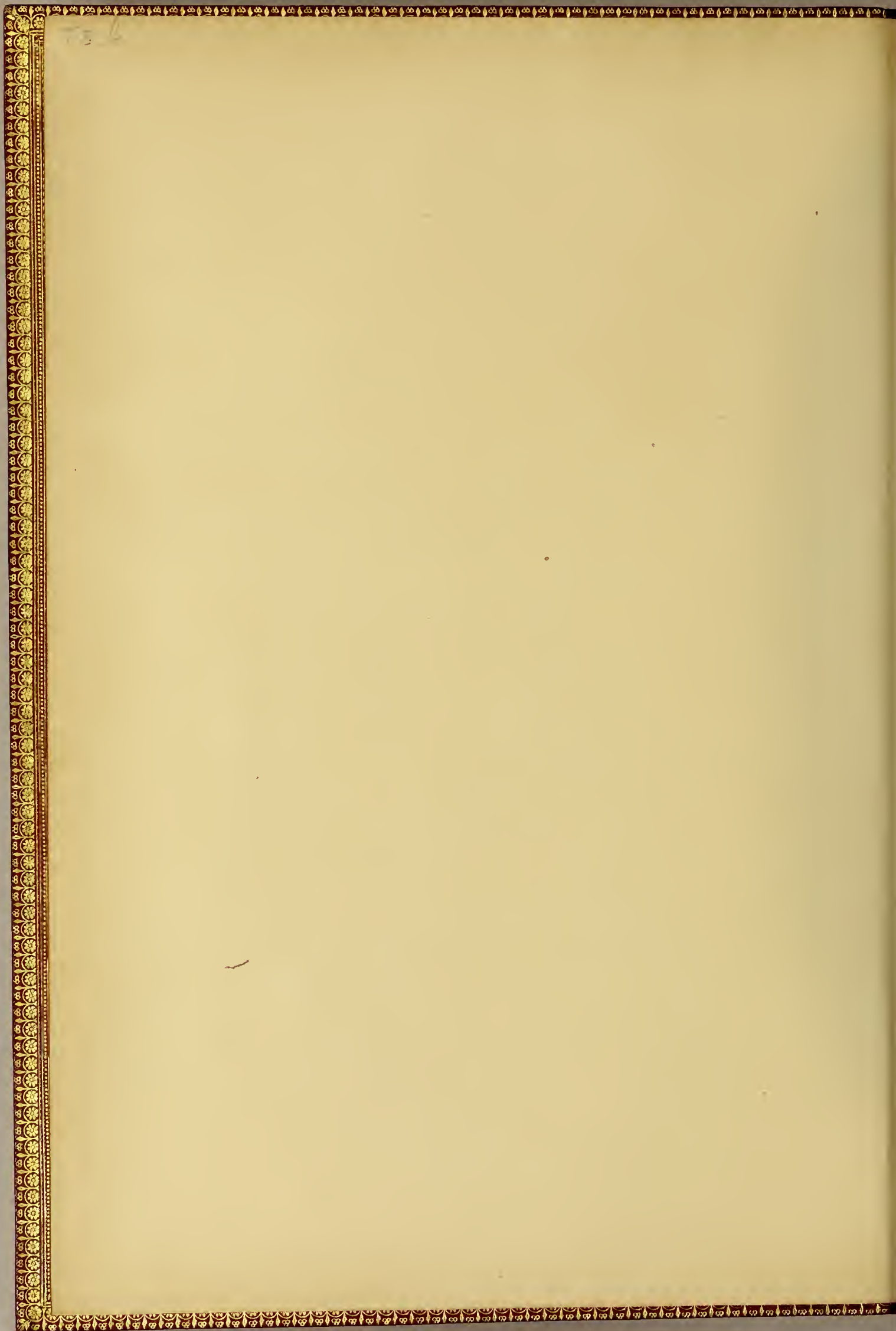
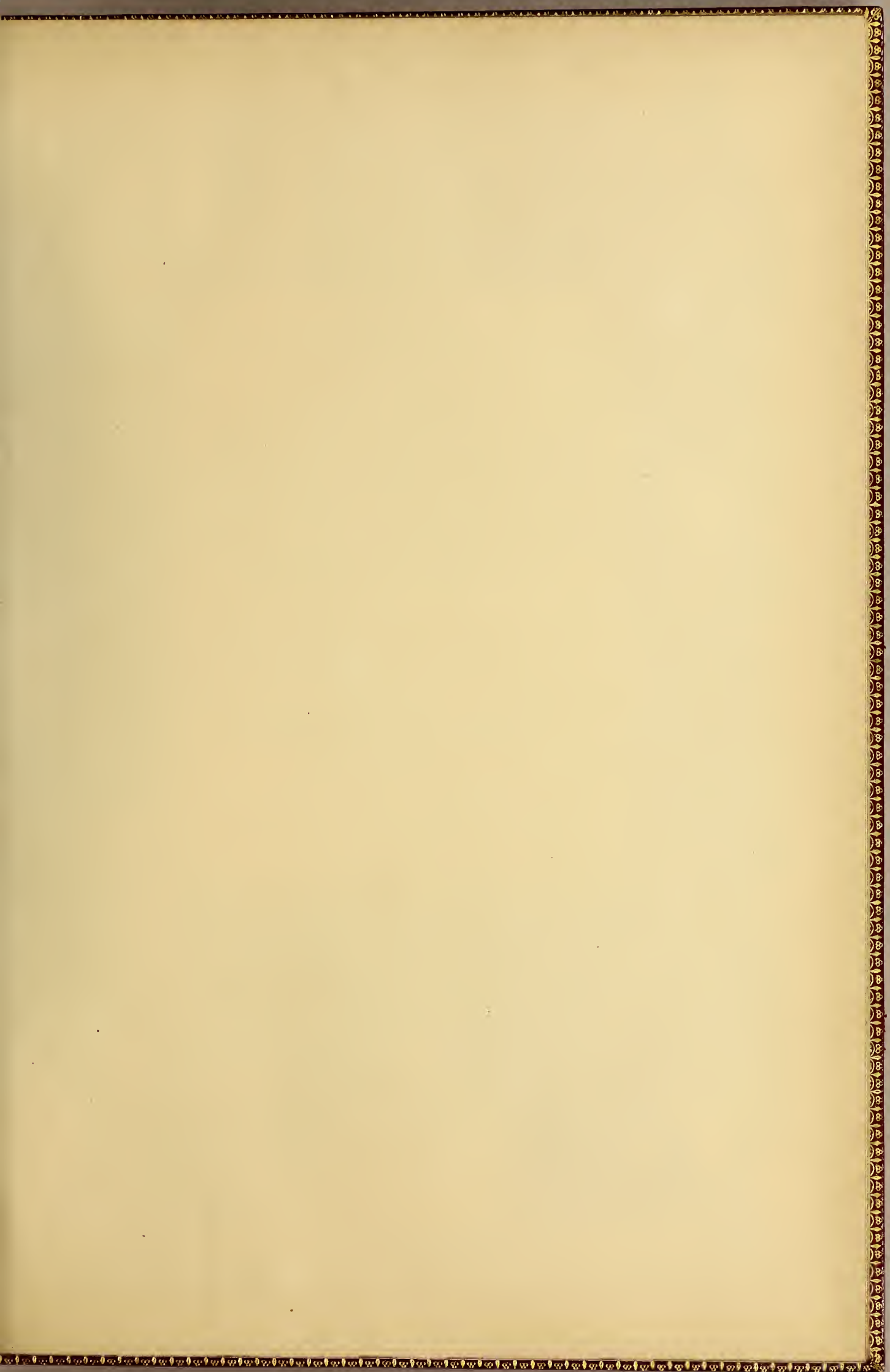

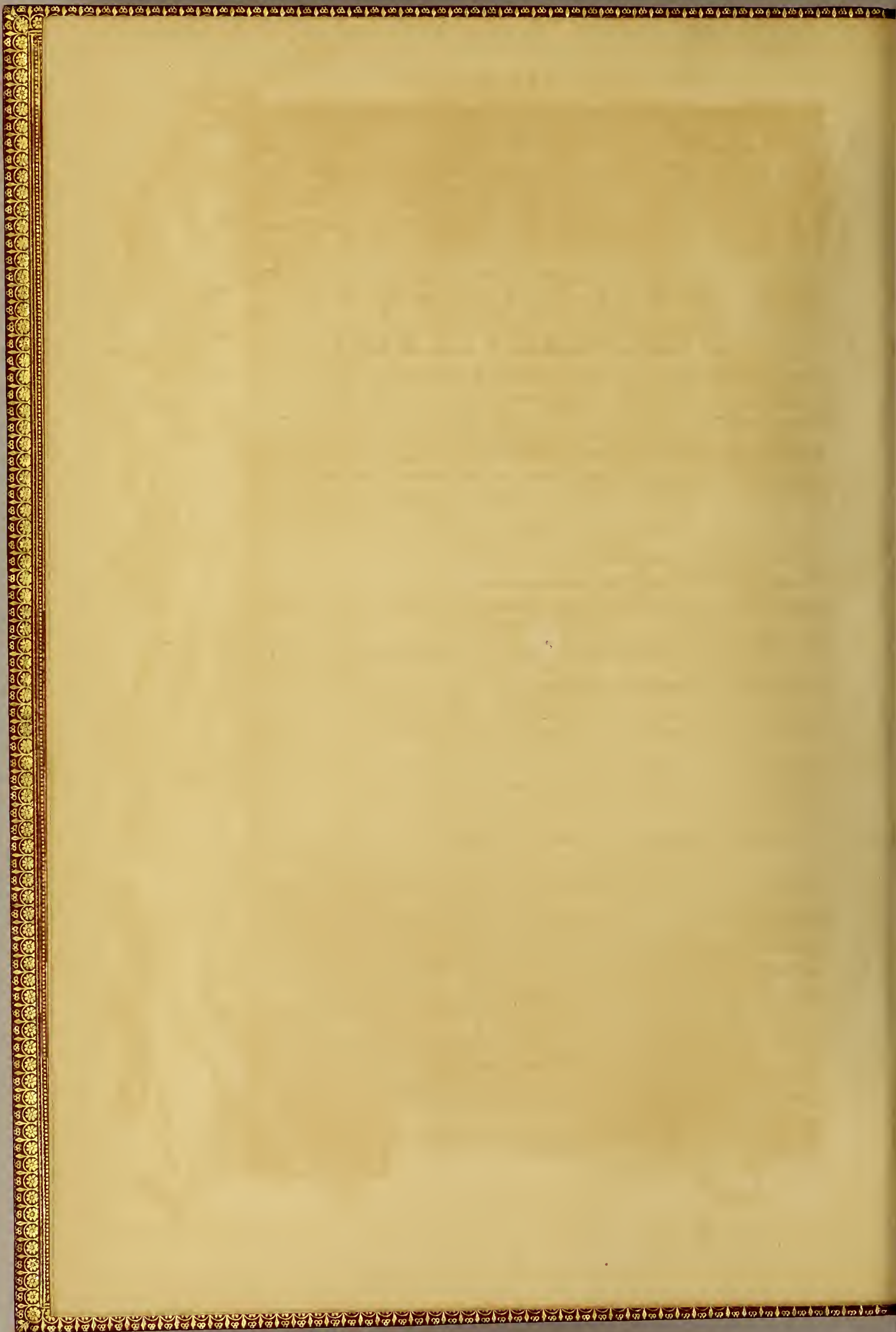
THE
BIBLIOPHILE

II. PARS
INDIÆ ORIENTALIS,

IN QVA

IOHAN. HVGONIS LINTSCOTANI
Nauigatio in Orientem, item regna, littora, portus, flumi-
na, apparentiæ, habitus moresque Indorum & Lusitano-
rum pariter in Oriente degentium: præterea merces, mo-
netæ, mensuræ, & pondera, quæ quibus in locis quove com-
pendio prostant, accurate proponuntur. Ea LINTSCOTVS
ipse spectator atq; autor primùm vernaculo sibi idioma-
te Belgice in publicum dedit: Deinde superioribus Germa-
nis Germanice, & nunc Latinis item auribus
Latine utcunque reddita e-
nunciavit

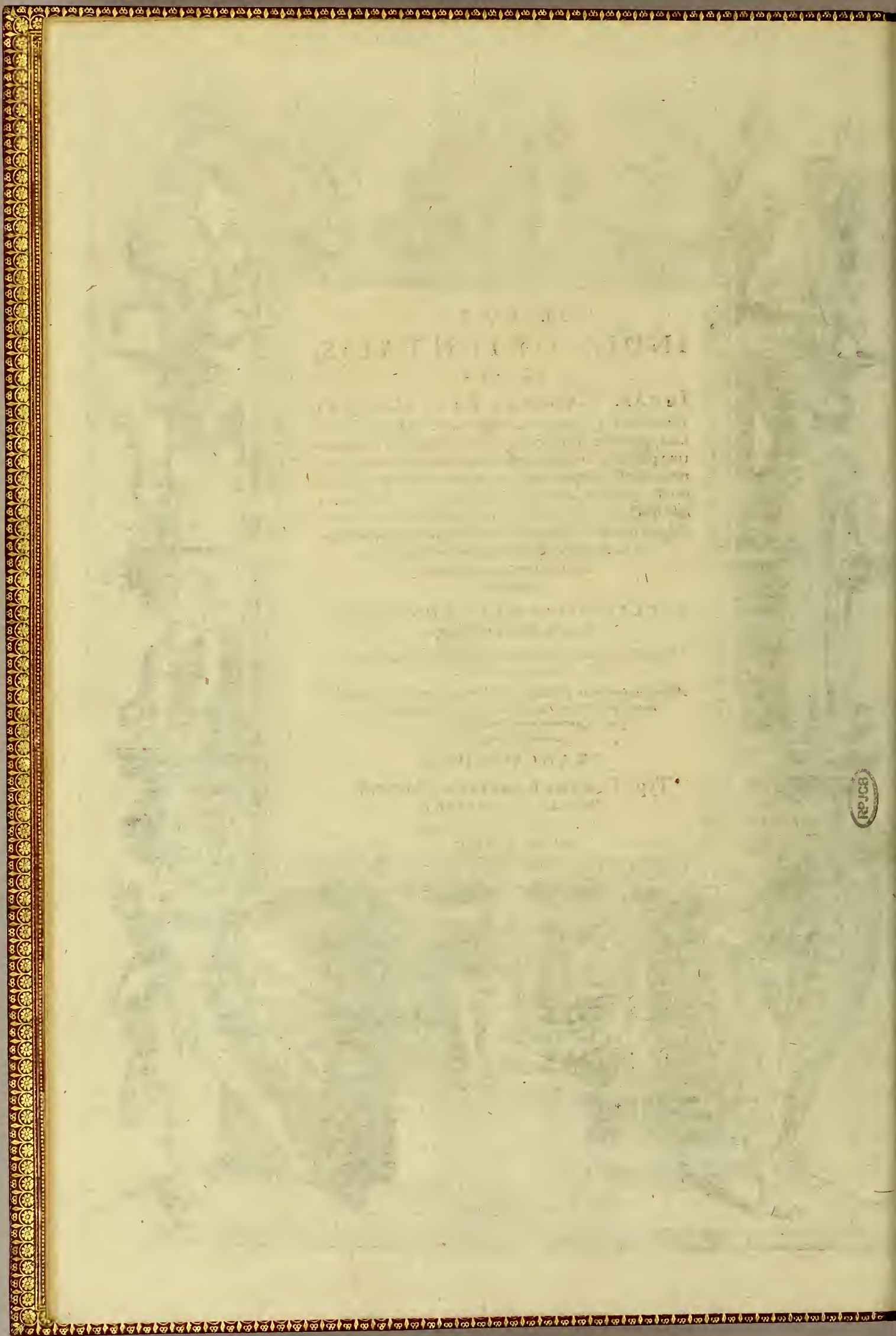
TEVCRIDES ANNÆVS LONICERVS
Priuatvs, Ciuis Francfordiensis.

Opus & nauigantibus & mercatoribus Historiarumque stu-
diosis apprime vtile.

*Addita sunt passim D. Paludani Annotationes: item Icones artificiose
in ære facta per Ioh. Theodorum, & Ioh. Israellem de Bry,
fratres, quorum sumptibus opus ipsum recens
iterum foras datum.*

FRANCFORDIÆ,
Typis ERASMI KEMPFERI, Impensis
WILHELMI FITZERI.

M. DC. XXVIII.

MEMORANDUM

TO : [Faint text]

FROM : [Faint text]

NPJCB

Provent
M...

3

PRÆFATIO SVPER INDIÆ ORIENTALIS DESCRIPTIONEM NOVAM.

VM superiori anno, amice Lector, descriptionem nobilissimi regni Congo, quod in tertia orbis parte Africa est, & tertiam quoque huius operis partem refert, luci dedissemus, è re & utilitate tua futurum putauimus, si & reliquas Africæ oras ob oculos poneremus, quarum descriptiones dum attentius quærimus, forte fortuito in *Ioannis Lintscotani* Historicam relationem de India Orientali incidimus.

Continetur in hac Historia luculenta descriptio totius Indiæ Orientalis, nostro instituto percommoda, nec minus miracula Dei magnifice extollens, vnde Lector & delectationem & utilitatem haud exiguam capere possit: quod cum ita esse intelligeremus, operæ precium duximus, vt ea sumptu nostro nostraq; industria cum prior parte coniungerentur. fecit autem Iconum effingendarú nimius diuturniorq; labor, vt *Lintscotani* Historiam in duas partes diuideremus, quo commodius materiæ digestæ lucem viderent.

In prima parte *Lintscotani* nauigatio prima describitur, quã in Orientem suscepit soluens ex Lusitania, in qua littora occurrentia ordine leguntur. addita & nationum descriptio, quotquot oram maritimam à Lusitania in Chinam vsq; accolunt, nec præteriuimus negotiationes, mores, habitus, &c. de quibus in titulo promissio facta est, quæque in contextu fuse explicantur.

Adhæc cum autor Lectoré ad Historiam de Chinæ regno releget, nos pari opera eandem perlustrauimus, quæque magis spectabilia memorabiliaque viderentur, ea in ære incisa ob oculos posuimus, addita succincta expositione, vnde historia nostra & luculentior & perfectior prodit.

In altera Historiæ Lintscotanae parte, quam *Tertiam Indiæ Orientalis partem* diximus, Reditus Lintscotani in Lusitaniam, & tandem in Hollandiam describitur, commemoraturque iuxta quid dignum scitu in eo contigerit, dum videlicet tempus nunc in India, nunc in Insulis occurrentibus duceret, quibus adiungi debet *descriptio simplicium orientalium*, aromatum, gemmarum, Iconibus æneis & ipsa representanda.

Neque prætereunda tabula *Goæ* Indiæ metropolis, neque *Angræ* in Terceris Insulis vrbis famosissimæ, neq; tabula generalis Hydrographica Geographicaque, in qua navigationis huius cursus penitus designatur, quam tertiæ parti eo libentius annexuimus, quod secunda iam referta esset *συνογραφία* habituum morumque exoticorum.

Fit præterea mentio in Historia Lintscotana *regni Guineæ*, quod tamen ad primam partem, videlicet ad *Congoregnum*, quod in Africa est, pertineat, at ne quid hic desideretur, illud & Iconibus representatum, & descriptione luculenta expositum huc contulimus, cuius ordinis hæ fuerunt rationes, prima ne *Edoardi Lopesii* historiam mutilarem, sed ut & ordinem & contextum eius factum tectum retineremus. Secunda, quod ante Lintscotanium, cuius nunc demum nobis facta est copia, plenior Guineæ descriptio nobis ad manus non fuisset. Vnde cuiq; autori suum reddentes, nemini detractum cupimus. nec refert, quod eiusdem auctoris materiam transponentes, in suum locum, videlicet ad Africæ oram eam occurrentem apposuerimus. Quod studium nostrum tibi ô Lector, probatum cupimus, unde & delectatio & fructus erit haud pœnitendus, Tu nostris conatibus fruire, & faue!

ILLVSTRIS-

5

P E D I C T O

ILLVSTRISSIMIS, GE-
NEROSIS, NOBILIBVS ET
PRVDENTIBVS DOMINIS REPRÆ-

sentantibus Status confœderatos prouincia-
rum Belgij.

SUNT qui nimium simplicitatem suam produnt, dum quacunque noua sparguntur, nullo iudicio temere arripiunt: sunt ediuerso alij, qui mea opinione, saluo tamen aliorum iudicio, naturam rerū nimium arctis finibus includunt, dum non nisi quæ in nostro hemisphærio fiunt, fide digna putant, quæ vero extra eius limites referuntur, tanquam fabulosa irrident: falluntur ij, siquidem vtrobiq; inuenias, quæ ob singularem & stupendam naturæ vim & actionem memoranda sint.

Quin si ad aliud nihil respiciamus, quam ad telluris pariter & aquæ diuersitatem, in externa contemplatione, atque virtute interna, tum in creaturis brutis, in iis uiuentibus, tum in ipsorum hominum sub eadem cœli elevatione degentium differentia apparentem, haud iniuria ex tali naturæ inuestigatione commoueri debemus, vt credamus minimam eius partem nobis cognitam, siquidem videmus ipsam naturam humana inuenta tam prope effingere, vt aut parum aut nihil in eo discrepet. quæ sane cum non tam admirationem, quam veritatem mereantur, incitare nos debent ad penitio-rem contemplationem Creatoris tantorum operum, quod si fiat necessario fatebimur, humanum intellectum cacum plane, diuinam vero sapientiam multa nobis eiusmodi admiranda proposuisse, cuius causæ nobis imperscrutabiles, soli autem DEO cognitæ sint. Quis non miretur arborem illam Indiæ orientalis, quæ tristis dicitur, tota nocte florere, in aurora vero flores simul omnes exuere, quos sub vesperam recentes pariat, atque his vicibus per totum anni circum- lum ire atque redire, vt cum poeta loquar. Quin quod magis mirandum est, quod in Anhaltina prouincia, certo quodam in loco vrcei tam affabre facti è terra effodiantur, vt recentes ex figulina prodire credas, ansis singulari cum industria affixis, quorum nuper duo ab illustr. duce VVirtemb. dono dati sunt Doct. Bernhardo Zum Bröder Medico huius reipubl. Enchusæ, fide facta ab eodem illustris. principe, non nisi naturæ opus, nec ullius hominis manibus effectum. Quid nisi magnetis natura nobis tam perspecta esset, quis sine summa admiratione eius virtutem contemplaretur, dum vi-

tanta ferrum attrahit, referens se diametraliter ad polum arcticum? cuius rei vis abdita hæcenus multa præclara ingenia torfit, necdum quantum ipse video, ea eruta aut suis causis sufficienter declarata est: at nos eo minus hæc miramur, quod sensus nostri consuetudine ad eam inuestigationem obbrutescunt. Quoniam vero natura eiusmodi plurima nobis exhibet, quorum alia ob vulgaritatem non curamus, alia ob ignorantiam nescimus, dementia foret, imo desidia, si mentis nostræ oculos haud ulterius proferremus, sed tanquam in priuatum sinum demissos à contemplatione rerum tam pulcherrimarum ex propria persuasione subduceremus potius, quam propria experientia, latentem incognitaque naturæ partes in apertum ederemus. Relinquo tamen suum cuique iudicium tum in his, tum in aliis. Mea quidem sententia hæc fuit, ut ea, quæ intra annos tredecim in Oriente vidi, vel plane mecum sepulta haberem, vel simplicissime publicata foras darem sine ullis ambagibus, aut ex propria opinione adductis argumentis confirmata, uti nimirum veritatis oratio eo esset simplicior. Et sum quidem ea in parte rationem meam ita secutus, confusus Lectori in eo gratum accidisse.

Posteaquam itaque congesseram, quæcunque Lectori commodum allatura existimabam, sane quam poteram accuratissime, atque ut animi mei aliquam erga Illust. & magnificas vestras præstantias significationem gratitudinis ergo publicarem officiosissime, constitui mecum, si qua memoratu digna inter ea occurrerent, vestro patrocinio submittere, non fretus tantum auctoritate vestra, ut quæ quam plurimum contra inuidorum morsus valeret, sed & ut præter debita officia, quæ naturaliter vobis deberem, vobis fidem & ingenuitatem meam probarem. quod ut facerem, autor mihi fuit clarissimus Doctor Franciscus Melfon iam tot annos syndicus & aduocatus Statuum Hollandicorum, cui cum placuisset descriptio navigationis nostræ versus polum arcticum, quam iter Nassouium dicunt, voluit idem Melfonius ne in hac parte nobis deessemus, deferens simul omnia humanitatis benevolentiaque officia promptissima. Quare & hunc laborem nostrum V. Ampl. ita commendamus, ut patrocinio suo ea fouere dignentur. quod si fecerint, addent animum deinceps præcipuas Asiæ oras maritimas cum insulis adiacentibus eodem filo contexendi. Deferens autem V. A. omnia mea seruitia humilime precor DEVM omnipotentem, ut easdem incolumes diu conseruare dignetur, in salutem patriæ nostræ, largiaturque quæ & animo & corpori salutaria sint. Data Enchusii, Kl. Ian. Anno 1596.

A. V.

Submisit colens

Ioan. Hugo Lindtsconus
ex Harlemo.

LINT-

LINTSCOTANI

PRÆFATIO AD LECTOREM.

VM versarer, amice Lector, in India Orientali, vsus sum præcipuorum tam ex Christianis, quam reliquis indigenis (quod tamen citra iactantiam dictum velim) familiaritate, ita, vt nullo negotio de quibuscunque rebus scitu dignis per eas regiones recte instrui potuerim, qua oblata commoditate facere non potui, quin quædam vel annotarem, vel utcunque delinearem, quæ aliquid peculiare in se continerent, aut alias à nostrorum moribus discreparent, idque solum delectationis gratia, vel vt amicis & consanguineis meis aliquando nota quædam reuersus in patriam communicarem. Posteaquam vero in patria vrbe Enckhusana collectanea mea recensuissem, atque eadem nunc huic nunc illi communicata, tamen si nimis rudi filo & ordine parum digesto tractata in manus hominum venire passus fuisset, factum

factum est, ut qui legissent ea, singulari cupiditate ducti, vltro mihi autores essent, atque serio instarent, ut quæ in nauigatione mea vidissem, publici iuris facerem, uti qui vellent, ex illis delectationem sibi peterent. Quibus cum tandem ex parte consensissem, iamque operi accingerer, deprehendi multo accuratiorem requiri in eo & dispositionem & solertiam diligentiamque, si earum rerum peritis aliquatenus satis facere vellem. Quemadmodum vero qui in altum prouecti sunt, sero sapiunt, seroque de conscensa naui conqueruntur, sic & ego parum profecero excusatione mea, aut si quorundam ignorantia consulere velim. Fretus vero candidi Lectoris sincero iudicio, atque beneuolentia summa, ut qui opellam meam, & inconditam scribendi rationem facile boni sit consulturus, si respiciat videlicet animi mei intentionem, qua non nisi amicis & consanguineis priuatim gratum facere voluis, quin imo ut saltem mihi ipsi ea pro memoria forent, si quando in conuersatione familiarium vobiscum ea de re agerem, recitaremue quæ mihi toto hoc spacio annorum tredecim continuorum; tum inter nauigandum tum inter commorandum, & admiratione & commemoratione digna occurrissent. nec dubito quin lectio huius historiarum cuius sit gratissima iucundissimaque futura. quin plus inde fructus atque commodi emerget quam vel promittere sibi aut sperare quis possit.

Quæ cum ita sint, primum rogamus ut in Iconibus hisce rei potius viua effigiatio quam artis industria spectetur, neque in orationis contextu vllus ornatus aut sermonis elegantia requiretur. nec enim, ut ingenue fatear, à reneris ad istud studiorum genus à parentibus sum adhibitus, multo minus in eo versatus exercitatusue. Nudam veritatem nudis verbis simpliciter proposui, ut qui veritatis vsquequaque fuerim à prima ætate mea studiosissimus. Atque ut operæ meæ aliquod precium feram, mentem potius scribentis omnibus modis publico commodo studentem, quam opusculum leuidense hoc boni consulere velitis. hoc si à te, ô Lector beneuole, acceptum retulero, iam abunde mihi satis factum ingenue profiteor, profiteborque donec apud memores pulchritat gratia facti. Vale feliciter.

II. PARS

II. PARS INDIAE ORIENTALIS.

Argumentum Operis.

Describitur in hoc Opere IOANNIS HVGONIS LINTSCOTANI Navigatio, quam ille in Indiam Orientalem suscepit. Enumerantur regiones, littora, portus, flumina, promontoria nauigantibus apparentia, & quaecunque alia à Lusitanis hæcenus in Oriente detecta sunt: Habitus item moreque gentium illarum nobis insolentiores, quibus tum ipsi Lusitani in regionibus illis agentes, tum indigenæ ornantur: templa quoque, idola, ædificia &c. quæ cuncta in tabulis aeneis artificiose incisa luculenter ob oculos ponuntur. Addita est passim perspicua narratio de variis superstitionibus, deque politico & æconomico earum regimine. item de mercibus, mercatura, monetis, mensuris, ponderibus, quæ, quibus in locis, quoue compendio prostant: ea Lintscotanus in eorum gratiam, qui rerum mirabilium nouitate suauitateque afficiuntur, ex propria experientia deprompta in Historiam retulit. & primum quidem summa cum diligentia sermonisque illicio, in patrio idiomate quod Batauorum erat, ipse author & spectator omnium publice proposuit: eadem deinde versa superioribus Germanis vernacula lingua reddidit TEVCRIDES ANNÆVS LONICERVS PRIVATVS Poes. & Med. cand. Ciuis Francfordij ad Mœnum. Idem quoque LONICERVS nunc demum eadem Latinis auribus ut cunque reddita recens exhibuit.

CAPVT PRIMVM.

Go IOANNES HVGGO, patria LINTSCOTANVS, à prima statim pueritia mea mire afficiebar earum Historiarum lectione, quæ de rebus vulgo incognitis ac procul sitis regionibus agerent, vnde me vehemens inceserat desiderium, vt eadem quæ legeram, coram inspiciendi penitusque cognoscendi ingenti ardore flagrare, desideriumque meum tandem explere, & relictis ad tempus amicis, consanguineis, patriaque in remotissimas orbis partes abire animo meo plane constituerem. Equidem haud facile dixerò, quam ægre à meis diuelli potuerim, vicit tamen desiderii explendi insatiabilis cupiditas, adeo vt propositum meum alacriter constanterque vrgerem, commendans vias meas DEO opt. max. speque bona fultus, fore vt ipse conatibus meis dextre aspiraret. Valedico parentibus meis charissimis per id tempus Enchusii habitantibus, nauiculamque conscendo, quæ in Texeliam insulam cursum dirigebat, vt classem illic commorantem iam iamque in Hispaniam Lusitaniamque ituram offenderem, eo nimirum fine, quo in aliqua earum nauium ad Insulam S. Lucæ de Berrameda Hispalim vsque deportarer, inuisurus illic duos fratres meos ad aliquot annos ibidem degentes, ex quibus non tam morès gentis Hispanicæ addicerem, quam aliquam linguæ illius cognitionem mihi compararem.

Anno. 1579. classe 80. nauium instructa soluimus Texelia Hispaniam petentes. Nono eiusdem mensis die inter Angliam Galliamque cursum tenemus. Duodecimo promontorium Compostellæ, siue S. Iacobi in conspectu habemus. Decimo quinto apparet Sintra, vulgo *Capo de Roxent* dicta, vbi *Tagus* mare ingrediens famosissimum Lusitanæ Emporium Olyssiponem vulgo *Lyssibonam* alluit, quo vbi deuentum erat, aliquot è classe nostra naues portum ingrediuntur. Decimo Septimo S. Vincentii promontorium occurrit. Vigesimo quinto, quæ Natalis erat

B Domini

Domini nostri Iesu Christi, ingredimur alueum *S. Luca de Berrameda*, morati illic ad triduum Hispalim contendimus, ipsoq; natalitiorum die salui appellimus.

Henricus Lusitania Rex moritur.
Seditio in Portugalia.
Henricus Lusitania Rex moritur.
Seditio in Portugalia.
Kl. Ian. Anno 1580. alterum meum fratrem conuenio, alter siquidem *Mantuam Carpetanorum*, vbi aula regia erat, iam pridem abierat. Tametsi vero constituisse mecum recta pergere, necessario tamen ad tempus mihi illic hærendum fuit, donec aliquam Hispanicæ linguæ cognitionem compararem, siquidẽ eius ignari per ea loca minus expedite peregrinantur. Dum hæc aguntur, *Henricus* vltimus Portugalliæ Rex satis concedit, vnde tumultu per regnum coorto omnia ad seditionem spectabant. Rex enim *Henricus* moriens hæredẽ legitimumq; in regno successorem sibi constituerat *Philippum* Hispaniarum Regem, suum ex sorore nepotem, tametsi satis sciret Hispanos iam olim à Lusitanis implacabili odio dissidere, vnde factum est, vt Lusitani quibus poterant modis atque viribus *Philippo* Hispaniarum regi se opponerent, Regemque sibi eligerent *ANTONIUM* Priorem de *Ocrato*, demortui Regis ex fratre nepotem. Quod cum Hispano nunciatum esset, protinus instructo exercitu Lusitaniam ipsemet contendit, vt in auguratus regni insignia auferret, præmittit *ducem Albanum* cum aliquot copiarum comitatu, qui tumultus sedaret, & ita partim vi, partim promissis, regnum Rex occupat. Hæc erat causa cur plurimi Hispali aliisque è locis exciti Lusitaniam peterent. vulgus enim nouitatis mutationumque auidissimum est. Inter cæteros & frater meus aliorum instinctu ad id bellum profectus erat, is primo aulam regiam, in vrbe *Badaicos* ad fines Hispaniæ Lusitaniam versus sita, constitutam sequebatur, donec aliquam melioris fortunæ occasionem arripere. ipso autem aduentante regnum erat pacatum, *Antonius* profligatus, & *Philippus* ab vniuerso regno in regem confirmatus. Frater ergo mutans consilium suum de itinere Lusitanico, in Legatos quosdam incidit, qui Regis negocia in Italia obirent, quorum ductu *Salamancam* peruenit. Eo delatus morbo epidemio tum temporis multisque millenis exitiali, quem indigenæ *Tauardillam* nuncupabant, correptus extinguitur.

ANNOTATIO DOCT. PALVDANI.

MOrbus cuius hic fit mentio, contagiosus erat, nec per Hispaniam solum, sed & per Italiam, Germaniam, totumque Christianum orbem grassabatur: cuius ipse testis sum, qui tum temporis per Italiam agros visitauit. Italis Coccolucio dicitur, ficto nomine, quod moribundi ex eo, more gallorum gallinaceorum crocitantur ob catharros in tracheam defluentes, vnde angustati agri torquebantur. Erat autem febris putrida, pestilentialis, ardens, continua, variis symptomatibus concurrentibus, nec vltra quadriduum plerumque durans.

Haud multo tempore ante pestis per Lusitaniam tam atrociter grassata fuerat, vt *Olyssipone* ex ea perirent intra biennium vltra octoginta hominum millia. Pestem eam immediate subsecutum est contagium modo dictum, quod vniuersam Hispaniam misere deuastabat.

Quinto Augusti die, vbi iam mediocriter linguam percepissim, contigit mihi Nobilis quidam Germanus: qui pedestri itinere Lusitaniam petebat. illi me adiungo, donec commodior offerretur occasio. Kl. Sept. Hispali vna digressi, aliquot vicos peragramus, tandemque *Badaios* octauo mensis eius die subsistimus. ibi fratrem meum alterum, qui regiam aulam sequebatur, vnoque partu cum deinortuo illo, cuius supra mentionem feci, fuerat editus, opportune conuenio.

Regina Hispania moritur.
Rex Philippus Regni Portugalia obtinet.
Eodem hoc mense *ANNA Austriaca* Regina Hispaniæ, soror *Rodulphi II.* Imp. Rom. filia *Maximiliani II.* coniunx *Philippi* Hispaniarum Regis, è viuis excedit, vnde tota Hispania in luctu erat grauissimo; demortuæ cadauer *Badaios* auectum deportatur in Monasteriũ *S. Laurentii in Escuria*, vbi Nouendialia illi fierent. Morati ergo ad dies aliquot in vrbe *Badaios*, iter tandem ingredimur, *Eluasq;* contingimus, quæ ciuitas prima occurrit Lusitaniam ingredientibus, circiter duo aut tria milliaria ab aula Hispanica *Badaios*, distita. Inter vtranque ciuitatem sunt confinia regnorum Hispaniæ & Portugalliæ. Prætergredimur deinde Lusitanorum quædam oppida, tandemque *Olyssipone* consistimus. Agebat tum temporis eo in loco *dux Albanus* Gubernator regius per Lusitaniam, eratq; maximus rerum omnium apparatus, siquidem in aduentum Regis inaugurandi omnia fiebant regie. Incidi interea, dum *Olyssipone* agerem, ob aerem infuetum & infectum, in grauissimum morbum. conualui tamen diuina ope septies prius vena secta. Hinc nobile illud herum meum relinquens, negotiatori cuidã me addico, ex quo mercaturæ rationes addiscerem, quoad institutum meum occasione data ex sententia prosequerem. Defæuit interim pestis, cuius denuo scintillæ passim volitabant, qua de causa etiam Rex aduentũ suum in Maium mensẽ an. 1581. distulerat. Mense itaq; Maio triumphans *Olyssiponem* ingressus rex regie equidem & more gentis magnificentissime exceptus fuit.

Inter

Inter artifices mechanicos obtinuit palmam natio Germanorum, portam enim pontemque quo Rex egressus triremem procedens urbem ingrederetur, tanto cum artificio iuxta flumen construxerat, emblematumque varietate exornauerat, ut intuentibus stupori essent, platearumque anguli procurrentes preciosissimis tapetibus appensis, in quibus acu pictæ fuerant Historiæ amœnissimæ, passim obuios oblectabant: atque ut vno verbo dicam, pompa erat vere triumphalis apparatusque tanta solennitate dignus.

Duodecimo Decembr. die anni 1581. dux Albanus summus Regiæ aulæ præfectus in ipso Regis palatio expirauit. is animam fugientem per integram quindenam ante obitum suum lacte muliebri refectus cohibuit: de mortui cadaver aromatibus conditum in ducatum Albanensem ipsi hæreditarium deportatum fuit.

Dux Albanus Olyssipona expirat.

Eodem mense & rege etiamnum Olyssipone morante, Don Diego, Regis maior natu filius, princeps heresque regnorum Hispaniæ Lusitaniæque diem suum obiit Mantuæ Carpetanorum, subsecutusque denuo est luctus per vniuersum regnum; nec enim Rex præter vnicum filium Philippum, præterque duas filias, plures regnorum suorum hæredes habebat.

Don. Diego Regis filius obiit.

Appulit eodem quoque mense Olyssiponi vidua Maximiliani Rom. Imp. soror Regis Philippi. ea comitabatur filia ex vno pede claudicante, quæ deinde in cænobium data fuit. illarum aduentus haud minore pompa, quam antea Regis celebratus est.

Imperatrix soror Regis Olyssiponem aduenit.

Regis filio natu maiore mortuo, conuenerunt totiæ Hispaniæ Lusitaniæque proceres Olyssipone in palatio regio. erant ij tam personæ ecclesiastica, quam politica, & more gentis maxima cum solennitate PHILIPPUM Hispaniarum principem, tanquam legitimum successorem & hæredem tot regnorum agnoscentes suscipientesq; iuramentum ei fidelitatis vnamini consensu præstiterunt.

Anno 1582. soluit Olyssipone ingens & instructissima classis. præfectus illi erat Marchio de S. Cruce, uehebat ea primæ nobilitatis viros ex vniuersa Hispania & Lusitania, qui propriis sumptibus, & ut debitam erga regem suum obedientiam atque obsequia debita declararent, versus Insulas Flandricas iter dirigebant, obuiam processuri don. ANTONIO, eas oras cum Armada gallica, Philippo Strozio præfecto tenenti. Vbi vtrinque in conspectum ventam est, obuiis signis congregiuntur, præliumque acerrimum committunt. de siderati vtrinque plurimi, succubuit tandem Gallorum classis, ex quibus capti complures. Erant inter captiuos præcipuæ nobilitatis Galli, quos Marchio ad vnum omnes capite plecti iussit in Insula S. Michaelis: reliqui Gallorum in Hispaniam abducti, & ad triremes dati sunt. dn. ANTONIVS vix ægre in nauicula euasit. Præfectus Philippus Strozius in celo effugiens, lethaliterque saucius paulo post expirauit. Ea victoria Hispani positi, in tantum animis elati sunt, ut Olyssiponenses Marchionem solenniter triumphantem exceperint. Rebus tandem plane compositis, Rex Portugalliæ Gubernatorem constituit ALBERTVM Austriacum, Cardinalem, & suum ex sorore nepotem. Ipse vero cum sorore Imperatrice reliquisque aulæ suæ proceribus Mantuam in Hispaniam reuertitur.

Philippus Strozius. Don. Antonius succumbit. Albertus Austriacus Gubernator Lusitania.

C A P V T . I I .

A R G V M E N T V M

Nauigatio Hugonis Linscotani in Orientem.

MENSIBVS dein aliquot Olyssipone exactis, neque mercatura ex sententia procedente, propter Hispanorum cum Lusitanis discordiam, opportune accidit, ut esset Olyssipone monachus quidam Ordinis S. Dominici, nomine VINCENTIVS FONSECA, genere nobilis, & ob eruditionem præclaram præfectus concionibus coram Rege Sebastiano faciendis. Rege vero Sebastiano bellum in Aphrica gerente, & in eodem succumbente, captus quoque fuit Vincentius hic Fonseca, sed redemptus precio ad suos rediit. REX PHILIPPVS de monachi erudita facundia edoctus, & ipse eundem concionibus aulicis præficit, iamque ad altiora dignitatum fastigia eum euecturus offert ei Archiepiscopatum totiæ INDIÆ Orientalis tum vacantem: quem cum ei gratiose contulisset, à Pontifice id ratum haberi impetrat. Fonseca minime ignarus tam immensi, tamque periculosi itineris, quas potest causas prouinciam oblatam subterfugendi ne sit. Rex nihilominus suadendo instat quouitque persuaderur, pollicetur iuxta muneris illius subleuationem finito ad summum quinquennio, quando in Hispaniam reuocatum in quietiorem statum eum collocaturus sit. His itaque conditionibus Fonseca inductus itineri accingitur. Ego interim in propositum meum intentus, cogitabam qua via mihi ad illum aditus esset, ne occasionem tam commodam prætermitterem. Accidit ut frater meus, qui vni ex Regiis Secretariis inseruierat, impetrata ab hero suo venia munus

Vincentius Fonseca Archiepiscopus India.

Scribæ, in aliqua nauium Orientem petitura, impetrasset. id peropportunum ad institutum meum fuit. Herus fratris Mei intimus erat amicus Fonseca, adeo vt nullo negotio apud Fonseca per illum promoueri, reliquorumque stipendiariorum numero, quorum quadraginta erant, adscribi possem: ad hæc, quod frater meus inter naues delectum haberet, delegerat sibi eam, qua Archiepiscopus vehetur, eo fine vt alter alteri commodius subuenire posset. Rebus ita paratis nauigationi accingimur. classis nostra erat quinque nauium, quarum singula septies vel octies mille vasa portarent. Prætoriae nauis nomen erat S. Philippus: alteri ab illa, S. Iacobus; vtraque nouiter ædificata, illa Regis, hæc filii regii nomen obtinens. Tertia nuncupabatur S. Laurentius: Quarta S. Franciscus: ac ea, qua vehetur ego Saluatoris nomine insignis erat.

*Classis sol-
uis octavo
Aprilis,
An. 1584.*

Octavo Aprilis die, quæ erat feria sexta in Passione Domini, anno 1584. (circa quod tempus, quadriduo videlicet ante vel post, naues vt plurimum soluunt.) in altum vna præuehimur, Maderam insulam versus, Deoque vias nostras committimus, absque cuius ductu vanus est omnis conatus omnisque labor mortalium.

CAPVT. III.

ARGVMENTVM.

Nauium administratio, earum videlicet, quæ in Indiam Orientalem cursum tenent.

NAUES communiter nunc quadringentos, nunc quingentos vehunt homines: interdum plures, interdum pauciores, prout se nauis militisue stipendiarii offerunt. Abeuntes non vsque adeo onerantur, paucas olei, viniue ferias ac quasdam priuatorum hominum merces vehunt, reliquum saburra est & comæatus, quo in naui victitent. Regalis moneta Lusitanica, quam octonariam vocant, præ omnibus aliis auehitur. eam enim vallis pro pipere suo tempore conquirendo pendunt. Auehant etiam magnam pecuniæ vim ad priuatos mercatores pertinentem, nec sunt alia merces vsiliores apud Indos. In regali moneta octonaria plusquam quadraginta per centum luantur. vt primum naues e portu egressæ in altum venerunt, quotquot in nauis sunt siue nauis siue milites, recensentur, si qui nomina professi non comparent, ii notantur à Scriba nauis, eo fine, vt itinere remenso cum fideiussoribus absentium iure agi possit. nec enim cuiquam nomen suum absque fideiussore profiteri licet. Absentes si merces habuerint in nauis, eæ quam primum auctione facta distrahantur, salvo inuentario. Inuentarium Capitaneo traditur: similiter proceditur si quis in nauis fato fungatur, sed bona earum ad iustum hæredem pertingunt. Interceptantur interceptantque suppressis rationibus. Nauarchus & Nauclerus eundo & redeundo parem ambo mercedem capiunt, centum videlicet & viginti millerifas, quarum singulae septem nummos Carolinos Batauis in vsu, faciunt. Quæcunque rationes in Lusitanica moneta instituantur, eæ fiunt per numismatis quandam speciem indigenis *Risa* vocitatas. ea est minutissima omnium moneta in toto Lusitanicæ regno; quantumuis etiam summa excreseat, non nisi per Risas computatur. Faciunt autem 160. Risa vnum nummum Carolinum, siue quatuor nummos regales. Risa vna duos obulos facit apud Batauos; atque hæc in gratiam eorum qui per Portugalliam peregrinantur, hoc loco exposui. Cæterum vt institutum prosequar, vterque tam Nauarchus quam Nauclerus pro arra accipit 24. millerifas, habetque vterque tam infra quam supra in nauis suas cellas, quas aliis locando magno commodo tenet: gaudent præterea ambo suis immunitatibus, nec pro mercibus, quas sibi vehunt, quicquam pendunt. Reliqui officii, vulgusque nautarum, quilibet pro sua quota stipendium capit. Notandum tamen hoc loco, quod tametsi quilibet suam arram habeat, ea tamen non sufficiat in honoraria expendenda, quibus nauigationem à Regiis præfectis mercari necesse habent. Prouisor enim regius quem *Admirantem* vocant, vt plurimum ex gratia, nec ex merito officia dispensat. Neque interim est certum aliquod salarium nauigantibus constitutum. crescit & decrescit pro ratione temporum. Et ea quæ hoc loco commemoravi, in genere dicta sunt, atque eo modo, quo in nauis nostra tum fiebant. Proximus à Nauarcho, qui lintribus præficitur in vniuersum quinquaginta millerifas accipit, ex quibus decem ipsi in arram dantur. Guardianus siue nautarum præfectus singulis mensibus capit 1400. Risas, ex nauulo vero 2800. Risas in arram septem millerifas, *Sete Piloto* (is est qui vicem naucleri tenet) in mensem habet 1200. risas, quæ faciunt tres scutatos, gaudetque pari immunitate vecturæ cum nauclero. Duo fabri lignarii, & duo *Calassata*; ita vocant eos, qui rimas in nauis stipa obstitant, quilibet eorum per mensem quatuor Scutatos capit, adhæc ex vectura 3900. risas.

*Regalis
moneta.*

*Risa mo-
neta Lus-
itanica.*

*Honoraria
præfectis
pendenda.*

Dispen.

Dispensator victualiorum cum *Morbino*, is est, in cuius potestate sunt captiui, quique munitio- nem & ignem curat, accipiunt singuli in mensem millerisam vnam, & ex vectura 2340. risas, præter cellas sibi destinatas & immunitates per vectigalia; quemadmodum & reliqui officia- ti. Remiges, Butgeri, quique tormentis præficiuntur suum stipendium habent, pro cuiusque nimirum conditione. Similiter fit de reliquis, quot cunque in naui seruiunt. Victori tres scu- tati cedunt. & 3900. risas ex vectura. Sunt ibi duo *Srrincer*, qui funes nauticos, carbasa, & an- tennas tractant pedemque faciunt cum opus est, in mensem singuli habent vnam millerisam & 2800. risas ex nauo. Sunt præterea remiges triginta tres, quorum quilibet in mensem mil- lerisam vnam, & 2800. risas ex vectura habet. Sunt & triginta septem *Butgeri*, quorum singu- li per mensem 660. risas & 1860. risas ex vectura habent. Sunt pueri quatuor, (*Pagiens* vocan- tur) qui cum vectura in mensem 443. risas capiunt. Summus armamentarii præfectus & o- cto tormentariorum magistri differunt salariis. Adest & Chirurgus cui nullum est certum sti- pendium. Factor siue curator, & Scriba naui nihil certi pro salario habent. Occupant ta- men suas peculiare cellas, habet enim quilibet in naui cellam viginti pipas, seu vasa ma- gna capientem, & supra foros cubiculum, vnde *illis* magnum sane commodum ad illos redit.

Et tot quidem sunt personæ qui necessario in naui requirantur, quibusque quotidie suum dimensum præbendum est, seruata æqualitate per omnes, nec differt in eo vel sum- mus vel infimus. Capiunt singuli dietim panis bis cocti libram vnam cum tribus quartis, me- dium cantharum vini, vnum cantharum aquæ, arrobam vnam (pendet autem arroba 32. li- bras coctæ carnis, quantum in mensem dari solet.) pisces aridi, cæpe, allium & reliqua haud magni precii ab initio statim in capita distribuuntur. Dulciaria quædam ex cõditis, confe- ctis, saccharum, mel, passulæ, pruna, farina, & eiusmodi delitiæ reponuntur quidem pro æ- gros, quibus tamen minima illorum portio cedit, seruiunt Præfectorum gulæ, quidquid de reliquis fiat. Ligna, adipem, ollas, sartagine, & coquendi ministeria quisque sibi præstare co- gitur.

Præter eos quos supra commemoravi in naui necessarios restat adhuc alius Curator a- liusque Scriba, qui Regis nomine militibus stipendiariis suam locant operam. illi peculiare dimensum sibi ipsis sumunt, quod & remigibus in more est.

Quæ hætenus dicta sunt, solum concernunt nauigationem quæ in Indiam instituitur, noneam quæ ex India iter remetitur. In teditu enim singuli suum dimensum vsque ad pro- montorium Bonæ Spei accipiunt, inde per reliquum itineris quisque sibi comæatum præ- stare cogitur. Milites vero stipendiarii & reliqui peregrinantes nihil omnino præter vectu- ram liberam pro se ipsis habent. neque vlli stipendiariorum reditus in Hispaniam patet absq; viceregis permisso, nisi per integrum quinquennium regi stipendia prius fecerit in India. Si qui Sclauiaut mancipia in naui fuerint, ii redeundo vecturæ precium pro se ipsis & regi in- super suum tributum pendere coguntur. quæ cuncta in descriptione reditus mei fusc decla- rabo.

Decimo quinto Aprilis die apparuit nobis insula *Madera*, & portus qui Sanctus dicitur. eo in loco naues separantur inuicem, & suum quæque cursum sequitur. siquidem altera alteram præueterere studet, quo in Indiam præueniens plus gloriæ auferat, plusque commodi anticipet. vnde fit vt noctu sæpe & tempore minus opportuno se reliquant inuicem, & suam quæ- que experiatur aleam.

Vicesimo quarto Aprilis die sublegimus littora regni Guineæ, quod est sub 9. gradu & ad æquatorem vsq; pertingit. plurima ibi tonitrua, fulgura, nymbi, pluuia, ventorumq; procellæ subito orientes, subito abeuntes, & tanta quidem cum importunitate, vt vela antennasque ad medium mali, quin ad imum vsque, idq; vel decies vel duodecies vno eodemque die, necesse sit demittere.

Calor eo in loco est intensissimus, & aqua dulcis in nauibus tam fœtida, vt bibitori ad eam nares obturare necesse habeant: mox vbi æquator à tergo relictus, omnia se melius hæ- bent: quo propius ad continentem acceditur, eo plus est ventorum impetuosorum, plus pluuia, plus tonitruorū & maliciæ. vnde fit, vt naues sæpe ad menses duos integros ibi retar- dentur, donec æquatorem transeant, quem vbi transierint, spirat ventus ille, quem indigenæ Generalem vocant, qui medius est inter Eurum & Euroaustrium: is vix dimidius est ventus, vnde carbasa assidue obliquanda in altitudinem ferme promontorii Bonæ Spei. At enim quo- niam versus Brasiliam in austrum vergentes certo in breuia & loca arenosa, Lusitanis *abro- hilos* vocitata, circiterque septuaginta miliaria in mare procurrentia deueniant, & ea si nau- tæ declinare velint ad læuam deflectant necesse sit, ob id naues plerunque Guineæ littora

legunt, donec præteruehantur, sin longius in mare descendant, coguntur reuerti in Lusitaniam, ni velint extrema pati: vti proximo elapso anno 1582, naui nostræ prætorix, cui S. Philippus nomen euenit, quæ noctu eo delata, in extremum discrimen incurrerat, mutata tamen fortuna in melius. salua euaserat, incolumisque Lusitaniam retroacta appulerat. Eadem nauis vt hoc anno deuitaret ea loca, radit Guineæ littus tam prope, vt propter continuam malaciam assiduasq; pluuias, non nisi fluctuando tempus tereret duobus integris mensibus antequam æquatorem superaret, adeo vt duobus mensibus post appulsum reliquarum in Indiam demum & ipsa appelleret. Cautè ergo omnino nauigandum, ne videlicet litrus propius accedendo in malaciam deueniatur. neue longius ab eo diuertendo in breuia incurratur. Atque in hoc omnis Indiam versus nauigantium salus vertitur.

CAPVT IV.

DIGRESSIO.

DIGREDIENTES à proposito, Guineæ regnū perstringemus, si quidem Aphricæ oram potissimam legimus, & necessario Guineæ regni littora præteruehimur. Congo regnum nunc intactum relinquimus, de quo per totum librum primum Historiæ nostræ Orientalis peculiariter actum est. Initium itaque sumentes à generali Aphricæ diuisione, quid Batauis illic euenit, quid ve ipsi animaduernerint in iis locis, breuiter adnotabimus. Hinc ad institutam Historiam reuertemur.

ARGVMENTVM.

Aphrica littora circumcirca necessario legenda sunt hac illacue Indiam versus nauigantibus. Vnde peculiaris charta Geographica Aphricam representans huic operi subnectitur. Nos vero qui generalem eius nauigationis descriptionem tractamus, singula quidem ordine proponeremus, nisi alia ab aliis iam satis essent explicata. Præteribimus itaque taciti hoc loco Insulas illas Canarias longe famosissimas, caput item Viride, siue Hesperidum Insulas, & Africa illa regna maritima, Gualata, Tombro & Melli. inter quæ Gualata regnum perexiguum est, & victualiorum fructuum, plantarumque inops, excepto frumento Turcico, indigenis Milien vocitato, quod tamen parte ibidem prouenit. regnum Tombro præferendum illi magnitudine, populositate, fertilitate frumenti, pecorum, lactis, butyri, at salis inops. Melli regnum ex illis feracissimum est frumenti, pecorum & bombacis. Hac regna præmittentes rectè in Guineam diuertemur, quod sane potentissimum est, & Ethiopibus siue Nigritis incolitur.

GVINEA.

QVÆ vt planiora fiant, Sciendum Aphricam à veteribus in quatuor principales partes vniuersaliter diuidi; in Barbariam videlicet seu Mauritaniam, in Numidiam, Libyam & Æthiopiam siue Nigritarum prouinciā. Ægyptum vero & Abyssinos, quibus hodie præest Prato Ioān. ab Aphrica separant, tamen si vtrique Æthiopicis æque annumerandi sint, quin ipsissimi sint Æthiopes sacrarum literarum testimonio, vnde iure ex prouinciæ inter principales Aphricæ partes referendæ, quod ipsum Cosmographi & præcipue Aphricæ scriptores demonstrant. Guinea itaque regnum in quo Lusitani hæctenus & Galli plurimum negotiati sunt, quodque hodie etiam à Batauis frequentatur, perlustrantes, illud quidem ad regnum MELLI, & ad flumen vsque latissimum illud cui NIGER nomen, pertingit, patet in longitudinem 500. miliaria parua, hoc est, centum Germanica, vel circiter. in eo Lusitani habent munitiōnem Castellum Minere vocitatam, sitam ad litus auriferum. Litus enim vbi auri grumi seu arena aurea vehitur, MELEGETE nomine celebratum, eidem regno peculiare est. Nostri vbi hoc anno eò venerunt, primum intra promontorium Palmarum, *Capo de las Palmas* vulgo dictum, & *Capo de tres Puntas* appulerunt: ibi maris profunditas 20. passuum fuit ad terram, itaque in naui cursoria ad nauigantes, casus complures, Castellum supra petram, & plurimos Nigritarum inuenerunt simul congregatos, quos globis sclopetorum propius petentes retrocedere coegerunt. nomen vico erat *Achombene*, prouinciæ *Chiana* (puto Guinea) Castellum illud non ita munitum tenent Lusitani; inde ad teli iactum prospiciendo duo in mari prominent scopuli, inter quos dirigitur via recta ad Castellum. quod velut in arcu situm

*Aphrica
diuisio.
Ægyptus,
Abexis.*

*Bataui in
Guineam.*

*Achombene
Castellum.*

ficum est. Distat Castellum circiter tribus quatuorue milliariibus à *Capo de tres puntas*, nec longe inde montosa est regio & plena scopulis, arboribusque confita, quarum alia sedecim, alia septendecim passus in ambitu expleat sua crassitie. sequitur deinde vicus *Cermentin* nomine, populosus admodum, nec minus à negociatione frequens. Posteaquam nostri hoc in loco linteaminibus pecuniisque negociati fuerant, sommo mane nec dum sole æstuante ex Euroaustro soluentes, non nihil in Enrum vela conuertunt, verum ultra duos gradus intra biduum non promouerunt, tamen secundo vento vterentur; causa retardationis est ex fluminis influenza, quod ea parte qua *Cacias* spirar in mare influit. Quiconque igitur auriferum litus relinquunt nauigaturi ad *Capo de Lopes Gonsales* siue ad *Insulam S. Thomæ*, omnino necesse habent, vt Austrum teneant, sin minus, ad promontorium *Rio de Gabam* propellunt, aut alio nisi ventus ferme occidentalis sit, aut ex Septentrione accedat ille, quem *Dorade* vocant siue procellam; impossibile erit alias vt iter recta conficiant, nec raro euenit, vt aliqui sex integras septimanas in eo conficiant.

Notandum hic, quod ventus magis magisque Orientalis spiret quo propius ad æquatorem accedatur; æquator vbi à tergo erit ventus paulatim magis Euroauster erit. Notandum & hoc quod *S. Thomæ* Insula haud longe rum absit, quando pisces illi volantes nautis apparent.

Optima & commodissima est conuersatio cum Guineæ incolis, præcipue cum iis, qui Lusitanorum imperio nondum parent. illi enim abripiunt aduenas vi, & aduentantibus infesti sunt. Regnum per se est satis populosum, indigenæ nullam veri DEI notitiam habent, nec bonos mores aut vlla humanitatis officia norunt, viuunt Ethnico more, colunt idola, nec leges aut statuta tenent: aurum, ebur, auri arena, piper Ægyptiacum, Oriza, triticum, cotton, fructusque & plantæ variæ, quarum nostri homines plus quam centenas species, hætenus à nullo vel visas, vel descriptas, inde secum ad nos aduexerunt, ea in copia ibi cresunt. præter enumerata proueniunt ibi fabæ magnæ in siliquis, quarum aliæ ex arboribus pendent ad vlnæ vnus longitudinem, & palmi latitudinem, partim sunt versicolores ex rubro & nigro, quales apud nos sunt Turcicæ, nisi quod maiores sint, partim albæ & rotundæ, quarum singulæ suis siliquis insunt, veluti ciceres. Est illis genus quoque fabarum rubedine corallii comparandum, paruum & rotundum, nigris maculis punctim sparsum, quod & ipsum apud Ægyptios prouenit, quibus *Abrus* vocatur, ea videlicet forma, qua descriptæ sunt per doctissimum *Prosperum Alpinum medicina Doctorem*, in libro de Ægyptiorum simplicibus edito. præterea sunt & alia genera, dura & maculosa, idque in aliis punctim, in aliis ductim &c.

Quadrupedia Volatiliaque gregatim adsunt, præsertim pauones, gallinæ non cicures, psittaci colore cineritio, accipitres, & ex minoribus auiculis quam plurimæ. eæ ex ramis arborum tanto cum artificio nidificant, vt spectantibus miraculo sint, quod illis natura eo fine indulset, quo à reptilium serpentumque iniuriis tutæ seruentur. Pisces habent confertim, atque vt vno verbo dicam, omnium rerum ibi est affluentia excepto verbo diuino, cuius luce & saluifica virtute miseri penitus destituuntur.

Feruet aer in illis regionibus, nec nostris hominibus tolerabilis; pluuia multum nocent. vnde putredines vermesque in corporibus generantur; in causa est aer calidus & humidus mater putredinis, & fomes variorum morborum, præsertim febrium, dysenteria, diarrhææ &c.

Littus legentes, in insulam cui *Principe* nomen est, prætereunt, subeuntque recta lineam, cui subiacet *S. Thomæ* insula, sic denominata, quod in die *S. Thomæ* primum à Lusitanis detecta sit. ea patet in latitudinem circiter 60. milliaria Italica, ambitur 180. orbicularis ferme est, sacchari, Zinziberis victualiorumque omnis generis feracissima. pluuia enim rosque maturinus solum sæcundant, satisque incrementa assidue præstant.

Digressi ex *S. Thomæ* insula vsi sunt vento qui Euro est proximus ab australi latere. eo delati *Gabam* flumen tenuerunt; ante quam ad ostia eius accedatur, ingens arenæ cumulus attollitur, nauæ *Bancam* vocant, nec ultra tres quatuorue passa siue vlnas nauticas, à fundo absunt. eo in loco aqua ob feruentem fluminis marisque concursum horrendum perstrepit. Flumen cuius hic fit mentio ultra duo miliaria in latum patens ad vtranque ripam arboribus confitum est. vbi nostri aduenerunt, nemo hominum illis omnino comparuit. progressi itaque ventosque secuti nunc in altum, nunc vadum abierunt. Littus tam in austrum, quam in Boream excurrit, nec profundum est, vix duodecim, tredecimue passuum altitudinem inuenias, licet ad sesquimilliare versus summum mare abfueris, quod si propius accedas, non erunt ultra 4. 5. 6. aut 7. passus. tuto enim accedere datur. aqua est perspicua & pellucida.

Arbores
16 & 17.
passuum.

Quadrupedia.
Volatilia.
Pisces.

Putredines.

Breuis ad
Rio de Gabam.

Capo de
Lopez Gon-
zalizim.

cida, arena pura & passim strata, vbi ad terram propius accesseris, ventus inde seu aura lenis per noctem spirat, quem nautæ *vento di terra* vocant. Si ulterius prouerheris, litus magis magisque in occidentem porrigitur versus promontorium *Capo di Lopez Gonzalizim*. eo venientes Bataui, & ad dies aliquot subsistentes merces suas cum incolis commutarunt, licet haud magno emolumento, ob Gallorum paulo ante discentium inde corruptelas; nostri tamen quibus necessario illic hærendum fuit, ne nihil agerent, mores ritusque gentis interim studiose annotauerunt.

Religio
Guinen.

Nulla omnino fundamenta veræ religionis habent, alii solem & Lunam, alii delectas arbores, vel ipsam terram matrem quæ victum ipsis suppeditet, cæci deuenerantur: ducentes piaculare supra terram expuere. per publicum non incedunt nisi manu teneant cultrum longum, latum & euaginatam. tum viri tum fæminæ variis modis per corpora punctim incisi sunt, ad id cultros habent, quibus cutim contendant, scissuras vnguento colorato perlununt. Poculum labris bibitori non admovent, ni partim prius infusæ potionis tanquam prælibantes in terram effundant. prandentes nihil bibunt, prandio peracto haustum aquæ vel vini ex palmarum fructu expressi, siue aquæ mulsæ copiose hauriunt. Mane se inuicem, aut summum ipsorum Præfectum salutaturi, in obseruantia signum procidunt in genua, planguntque manibus, nec desurgunt, priusquam & ipse præfectus suis manibus applaudit: solent alias quoque manibus applaudere sibi obuiantes inuicem additis verbis hæc: *Fuio, Fuio, Fuio*, quod tantundem sonat ac si dicant, vade in nomine domini, & iter tuum feliciter confice: furta in peregrinos magis, quam in suos exercent. Mulieres valde sunt incontinentes & luxuriosæ admodum, maxime vero si cum peregrinis ipsis res sit. nec probro est apud illos scortari. Aliqui virorum à collo suspendunt pixides, haud absimiles eleemotynariis, eas inspiciendi potestatem nulli omnino faciunt. Incedunt aperto capite tum viri tum fæminæ. Caput varie radunt, & crines mire innectunt, breuiiores capillos tamen habent omnes. Sunt qui pileolos gestent tortos ex palmarum corticibus; aliis cristas ferramentis minusculis firmi: erinneas crinibus habent in vertice. Sunt qui summa labra, quique nares perforant, ex quibus lignorum frustula dependent magnitudine Ioachimici, & pediculos habentia, quos foramina hamatos inserunt, inserta sub naribus prominent. Sunt qui annulos per medios nares & summa labra transmittant, quique cornua minuta dentisue ex foraminibus illis suspendant, ornatus videlicet & virtutis, si diis placet, insignia. Vidimus etiam foramina per inferiora ipsorum labia facta, in quæ linguam inferentes stultorum more ludos faciant. plerique virorum ac mulierum annulos ex auriculis demissos gerunt, pondere vnciarum ferme quatuor. at alii lignum quinque vel sex digitorum longitudine inde appendent.

Vestimenta
Guinen.

Vestimenta alia non habent nisi stragulum seu velamentum pubi modice obtensum ex arborum corticibus contextum, colore rubeum; supra velamen istud affixa sunt tergora pellesue simiorum, cercopithecorum aliarumque ferarum, in medio addita sunt crepundia, siue tintinnabulum, non alio habitu atque apud nos pecora pecudesque aguntur. Corpus totum pingunt rubrica ex ligno facta, pulcherrime sane colorata, magisque lucida quam ea, quæ ex ligno Brasilico præparatur. Oculos varie pingunt alterum rubro, alterum albo flauo colore tingentes; nec rarum ipsis aut insolens quiddam est, si lineam vnam atque alteram coloratam per faciem duxerint.

Maxima pars lumbos succingit zona ex virorum tergoribus secta, & villis adhuc rigente. zona ea ad palmi spacium fathiscit in anteriore parte: ab vtraque extremitate eius dependet portiuncula residua, & qua parte ea fathiscit, firmiter & striete alio quodam ligamento connectitur. Supra ventrem gerunt cultum quidem, sed latum cultrum ferreum, qui & ipse ferrea vagina indutus est. Zonarum alia sunt vnus palmi latitudine, alia duorum, alia trium, alia etiam multo latiores. Præter modo dictos cultros sunt illis alii in usu, tres quatuorue cuspides habentes, iactui accommodi, & admodum terribiles. Mulierum alia singulos, alia binos habent annulos satis crassos ex ferro, cupro, stannoue crura ambientes, non raro tres aut quatuor libras pendentes, tamque arte & succincte cruribus circumdatos, vt vix animaduertas, quo modo pedes illis inseruerint: similes quoque annulos virorum aliqui in cruribus habent, apud quos tamen id rarius est. Mulieres vtuntur subligaribus siue supparis ex iuncis contortis. Sed de habitu, deque ornatu ipsorum nimis deformi & inepto hæc plus quam satis sufficiant.

Iniamos.
BANANAS.

In re familiaria que sordidi, viuunt more plane beluino. dormiunt prostrati super terram in tapetibus ex iunco textis, victitant radicibus crassis, albis, bonique saporis. *Iniamos* eas vocitare solent, haud absimiles castaneis, siue Hispanorum *Bacatis* sunt, elixasallasque eas comedunt; vescuntur præterea aliis etiam radicibus, adhæc arundinibus Sacchari, & fructu *DANANAS*, quem nos ficus Indicas sequenti libro nominabimus. is oblongus est ad formam Cucumeris,

cumeris, gustu suavis & sapore citri. comedunt pisces carnesque in canalibus mixtim appositas. canali seu aqualiculo in medio posito prandentes gregatim circumfunduntur more pecorum. inter comedendum nihil omnino bibunt, sumptis dapibus largiter se proluunt. Duces siue præfecti ipsorum separatim plerunque accumbunt ad canalem stanneum, reliqui ad fistilem conspurcatumq; aqualiculum, super extensum stragulum sedentes. Mulierum cura hæc est, ut aquam & fructus coquendos in culinam perferant.

Aluum nullo modo supra terræ planitiem exonerant, quod si fiat, piaculum illis erit. Ut tamen naturæ honeste consulant, foueas in id effodiunt. Sunt ex viris aliqui qui stragula conficiant, quibus confectis negotiationes exercent, & alia necessaria permutatione facta sibi comparant. Baculos pro armis habent, nec cultris vllis vtuntur. Hostes verò propulsuri, quæcunq; tela minacissima vsurpant. Instructiores sunt ab armis, atq; si quilittus auriferum accolunt. sunt enim illis arcus quibus hastas torqueant, sunt sagittæ, umbones, clypeiue oblongi ex arborum corticibus & eiusmodi rebus contexti, sunt tympana in summo late parentia, in imo angustiora; tubas ex ebone confectas inflant. Vbi nostri ad in insulam quandam in flumine *Gabam* appulissent, deducebantur à Nigritta dentato, ad eum quo supra dixi modum, per labium, latumque cultrum manu præferente, corpore toto punctim conciso. eo ducente casam Nigrittis plenâ ingressi sunt, ingressis stragulum supra terram extenditur, in quod procumberent, dumque confidunt securi, adest quidam qui manu eos in humerum pulsaret improuiso, & dato signo illos suspicere admoneret additis hisce voculis, *Merr Gabam*. nostri rerû ignari, & quid suspicaretur dubii tollunt vultus sursum, ecce conspiciunt hominem sedentem immo in alto, & loco aliquot gradibus editiore, idolo similem, circumqua; offeis catenulis torquatû, forma horrenda, ad pedes eius femina nigerrima manu caudas aliquot Elephan-

Aluum supra terram exonerare piaculum.

Batani in
Rio de Ga-
bam.

torum tenens prona iacebat, caudis utebatur in eum usum, ut ventum illi faceret muscasque abigeret. His indiciis agnouerunt eum Insulae dominum, unde in genua procumbentes eum more gentis venerati sunt, plauseruntque manibus donec & ipse dominus manuum suarum applausu illis innueret, quo facto confurgunt, dominus vero stragula formosissima ex sparto contexta, tanquam regia quaedam dona ipsis gratiose offert. Reliqui nostrorum qui in cursoria nauis praecesserant, ad duo milliaria versus caput fluminis abinde egressi sunt, ubi vicus amplissimus in proximo erat, aderant ibi plus quam mille Nigritae utriusque sexus, partim hastas partim cultros & eiusmodi arma gerentes nostris acclamantes *Io, Io*, simulque manibus applaudentes: quo facto Nigritia quidam quem nostri in nauem suam susceperant, antequam eo aduentarent, uti videlicet dux viae illis foret, in vnam insiliit & ad terram tranauit. Vbi terram contigit, confertim omnes praesertim feminae collum eius circumfusi brachiis complecti, laetum praena canere, totumque euulso gramine conspergere, adeo ut processus ipsi pracluderetur. tantusque praer letitia tumultus esset, ut nullius vox exaudiretur, nec desinebant ab incepto, quandiu inter ipsos aderat ille, quem excipiebant, cantantes, saltantes iubilantesque perpetuo tenore. dum haec fierent, procedit quidam ex vico manu baculum praelongum ferens, quemadmodum solent qui mandata ferunt: is tumultuantibus edicit ut absistant, repellitque eos a flumine, sed praer multitudine nihil aut parum proficit. Interea Nigritia qui deduxerat nos, ad nauem nostram in scapha redit, comitatus aliis duobus, simulque femina admodum vetula & annosa, vna videlicet ex vxoribus Nigritarum regulorum, ea per medium corpus viridi colore erat picta, ramusculoque virides duos gerebat manibus. Innuebant nobis vtraque manu. ambo autem qui aduenerant viri plaudabant manibus in signum pacis & amicitiae more gentis. Nostri duos in scapha mittunt ad circumstantes, qui incredibili laetitia ob illorum aduentum

exultan-

exultantes iubilaque tollentes gregatim circum eos fundebantur; procedentes vero ad præfectum sequebatur ferme media circumstantium multitudo, præ cæteris stipabant eos feminae exultantes haud aliter ac si insanirent. maxima pars lãtos cultros in manibus ferens eos tanto cum fragore collidebant, vt spectantibus formidinem incuterent; erant autem eo insolentiores, quod antea nullos omnino homines albos, qui cum ipsis negotiati fuissent, conspexerint prius quidem Lusitani alueum subuecti ad 10. milliaria inde abfuerant, sed vltra non processerant, quod naus ipsorum longius abesset. Flumen illud ad vicum *Cermentin* patet in latum milliare integrum. ex aduerso *Cermentini* est alius pagus. Dum è regione istius pagi in anchoris stabant, tormentum disploserunt. ripam tenentes eo audito consternati retroque ruentes exanimati sunt, redierunt tamen paulo post. Præfectus palatium habet perticis erectis constructum, quo cum nostri aduenissent, ad horam mediam ante ostia operiri eum egressurum cogebantur. ibi dum morabundi astarent, circumfusi continua exultatione illis applaudunt accinuntque indefinenter. Regulo progresso adest Nigritta famulus, qui tria stragula duasque sellas maiorem alteram, alteramq; minorem ministraret. *Reguli or-*
Regulus per vniuersum corpus perque totam faciem creta aliaue materia alba erat dealbarus, & aderat ipsi famulus, qui colorem eiusmodi album in sacculo præsto haberet. Caput integebatur mitra pellicea alba, plumis cristisque circumquaque erectis, gerebatque per brachia, perque crura catenam osseam plus quam centuplam. Sedit in folio astabat femina ætate matura, quæ non nihil albæ istius materiæ ipsi porrigeret. ea accepta manus veluti abluebat, reliquum in astantes dispersgit, quo factò manum vtranque sursum eleuat. Similiter porrigebatur etiam vxori eius de eadem materia. hisce ritibus peractis, mulier cantando & saltando domum egreditur, quam reliquæ mulieres pariter omnes iisdem moribus subsequuntur. Regulus deinde præfatis quibusdam verbis ad se vocat Nigrittam, qui nos deduxerat, cui dicit aduentum nostrorum ipsi pergratum esse, applauditq; manibus acclamando *Fuio, Fuio*, more ipsis vsitato: aliis deinde interiectis, iubet vt ferramenta afferant. satis dentium in promptu esse, sui mandata exequuntur, & facta est permutatio cum dentibus mercibusque.

Flumen, cuius supra mentio facta, est latissimum, crocodilis & equis marinis abundans hinc inde brachia variè protendens, inter Eurum Notum que medium defluit, descendendo à Cermentin, nostris ad aliquot horas in noctem sinus obliquandi erant, bis subsidebant in breuibus, pergentes nihilominus tandem in Insulam quæ ad ostia fluminis eius eminet, salui peruenerunt. Terra humilis est, plena arboribus, riuulis interfusis passim in insulas scissa. Nomen dictæ insulæ *Cata combo* est. dum nostri ad eam in anchoris stabant, venerunt 18. Nigrittæ scapha vecti ex Insula, tympanum ex cauato trunco paratum pulsantes, qui vbi nauem nostram tenuerunt, quidam ipsorum in nauem nostram conscenderunt, quos inter vnus erat toto corpore, totaque facie dealbarus, manu ramum viridem prætendens, cui tintinnabulum adhærebat, & rela quædam mitræ magnitudine, ad hæc ferebat manu albam eam materiam, de qua paulo ante dixi, spargens eam per nauem, tintinnabulumque mouendo incedens ad orationes nostrorum singulis vicibus, vt & ad responsa ipsorum nolam quatiens, ac si eo modo benediceret, aut consecratio fieret. quibus peractis consedit in terram, proferensque verba quædam tanto conatu, atque horrore ac si fanaticus esset aut paroxysmo corripereur; sub id porrigebatur illi patera spumans & capacissima vini *de Palma*, qua se ordine propinando ad horam mediam largiter prolucebant, hinc in scapham suam reuersi ad terram reuecti sunt, inuenientes nobis vt simul eo veniremus negotiaturi. nos morem illis gerentes, mercesq; nostras ferreas apportantes in Reguli palatium recepti sumus. post pagum passim perambulantes paruum tugurium vix trium pedum altitudine offendimus, tectum quod supra erat, ex parte lateris fathiscebat, sub tecto patibulum erat non ita magnum, propter quod caudex cui cranium infantis impositum, cranium in vna oculorum cauitate os album insertum ostentabat, circa caudicem ossa varia parsim iacta, inter cætera vero caput piscis, cui *Pristis* nomen, sine dentibus. quæsi quid is apparatus sibi vellet, responderunt hominis sepulchrum esse demortui. *Rostrum Pristis.*
Inde ad alium pagum pergentes offenderunt virorum multitudinem ad tugurii ostia confidentium, inter quos primarii eius loci conspiciabantur. Tugurium ipsum cantibus omnis ætatis sexusque hominum ita perstrepebat, vt prætereuntibus stupori esset; quæsi & isti, quid sibi vellet tantus fremitus, similiter responderunt funus esse præsto. *Funus.*
Mulieres parturientes nihil verecundantur, accurrunt ad enitentes quicumque casam præterit, patent fores tum viris tum pueris haud secus ac ipsis feminis. Nostri satis mirari non poterant infantes vtriusq; sexus pariter circumcidi apud eas gentes, cum tamen nec veteris, nec noui testamenti, legem vlla ex parte norint. *Circumcisio.*

Terra per se fecunda est, feraxque omnis generis fructuum nobis peregrinorum, abundat

Centum
animum ni-
di ex uno
ramo pen-
dentes.

abundat quadrupedibus, volatilibusque. Sunt ibi arbores ex quarum ramis singulis plusquam centeni volucrum nidi dependeant, iique tam mirifice intexti, ut intuentibus recreationi sint. demittuntur ex paucis quibusdam culmis deorsum versus satis humiliter, culmi seu quæcunq; alia eiusmodi materia, firmiter ad ramos annexi sunt, eoq; modo natura illis id eo prospexit, ne serpentum iniuriis pulli earum pereant. Et hæcenus quidem regnum Guineæ profecti sumus, nunc institutum iter in Indiam deinceps perficiemus.

CAPUT V.

ARGUMENTUM.

Continuatio susceptæ Navigationis in Indiam Orientalem.

Maij die decimoquinto profecti ad quinquaginta milliaria cis æquatorem, nauis cursoria Gallica in nos irruit. nostri quotquot in nauî erant plerique valetudine aduersa fracti turbabantur valde, uti solet fieri, quando ad zonam eam torridam deuentum, & plerique notitii marisque impatientes in nauibus sunt. displodebamus tamen aliquot tormenta in aduersos. at illi effugientes nobisque illudentes subito euanescebant cum bona nauis nostræ gratia.

Sub vesperam eiusdem diei venit in conspectum nostrum nauis magna, quam ex nostris vnam rebamur, nec ea fefellit nos, siquidem erat *S. Franciscus* quod ex colloquio habito intelligebamus.

Maij die viceesimo sexto transiuimus æquatorem, qui per mediam *S. Thomæ* Insulam recta transit, non ita procul à Guinea. iamque polum antarcticum respicientes, arcticum ex conspectu dimisimus. Sol meridianus iam Septentrionalis erat, ventusque Generalis portu perpetuus.

Maij die viceesimo nono in ipso Pentecostes festo, nauæ more suo Imperatorem fictum elegerunt, officiaq; per naues immutarunt. Inde genio per triduum & ultra strenue indulgentes animos libere explicuerunt. at dum iam omnia essent lætitia plena, oriuntur subito tumultus maximi. volant promiscue scamna, mensæ & quæcunq; erant apposta: stant enses stricti plusquam centum, ipse Capitaneus proculcatur pedibus, & ni Archiepiscopus è conclaui suo in medium procedens precibus blanditiisque animos mitigasset, non modo complures ferro cecidissent, sed & ipsa nauis in extremum adducta esset periculum. Archiepiscopus sub excommunicationis pœna mandabat, ut gladios conderent, utque pugiones & arma in conclauæ suam deponerent, cui mandato cum parerent omnes sopiti sunt motus & quieuerunt animi. Autores turbarum in compedes ad tempus dati factum expiarunt.

Iunij die duodecimo præternauigauimus breuia quæ à Brasiliensi litore eo vsque procurrunt, iamque securi periculi exultabamus, certi navigationis prosperæ, nec metuentes porro nos retro in Lusitaniam reici posse. Generalis ille ventus comitabatur nos, donec præternauigaremus prouinciam *Rio de Plata*; inde secundo vento utebamur vsque ad caput bonæ spei.

Iunij die 20. nauis *S. Franciscus*, quæ hæcenus nobis comes ibat, rursus è conspectu nostro aufugit.

Iulij die vndecimo gubernator nauis nostræ poli altitudinem explorabat. is subducto calculo deprehendit nos ad 50. milliaria à promontorio Bonæ spei adhuc abesse. ob id rogabatur ab Archiepiscopo, ut terram versus cursum teneret, secus littus nauigaret, quo procurrentem angulum eum recte intueri posset: cælum autem erat admodum inconstans. interea dum ad horam vnam atque alteram terræ ad nauigaret, apparuit nobis promontorium quidem manifeste, & vix ad duo milliaria aberamus, nec tamen ob cæli caliginem potior eam partem contemplari poteramus: vnde in periculo eramus grauissimo. secus enim cursus nobis institutus fuerat. pulsus nubibus videmus terram *Capo falso* dictam, & nil nisi breuia atq; arenæ cumulos (*Bancam* nauæ vocant & *Parcel*) præsto adesse. distat istè locus à capite bonæ spei versus Mossambicam ad milliaria quindecim. Caput bonæ spei sub 35. gradu australi est. at vbi Caput falsum tenebamus, cælum serenum erat totum, & malacia per mare continua ad horas sex, vnde piscationi indulgentes ab anteriore parte, qua banca erat, plurimos sane pisces capiebamus, mare ibi in profundum circiter 10. aut 12. vlnas nauticas siue passus patebat. pisces eius oræ optimi saporis sunt. Rhenensibus non inferiores nec absimiles, Lusitani *Pascetas* vocant.

Iulij die

Julii die *vicefimo* denuo in nauem nostram, cui S. Franciscus nomen, incurrimus, colloquimurque inuicem, ea nobiscum uehebatur ad 24. eiusdem mensis usque. tunc denuo e conspectu nostro effugit, nos aduersantibus ventis vela demittimus, & biduum integrum fluctuando tempus terebamus.

Conscenderamus iam in altum Ferræ *Donatal*, quæ incipit sub 32. gradu, finiturque sub tricesimo, à promontorio Bonæ spei 150. milliariibus distita. Hoc in loco constituti, conuocabantur in vnum quotquot naualibus officiis præerant, instituebaturque deliberatio, vtrum consultius esset inter continentem atque insulam S. Laurentii cursum medium tenere, siue insulam circuire nauibus. Si cursus inter vtramque medius instituitur, recta ad Mossambicam & inde ad Goam usque naues deferuntur. Sin insulæ oram foris ambiuerint, Goam non tenebunt, quod cursus nimis deorsum vergat, nec flumen istuc in mare cum impetu prouolutum ascensum permittat, & ob id ad Cochinum regnum centum milliariibus inferius magis situm propellere necesse habent. Ad hæc si naues ferius Laurentii insulam circumuehantur, ægre Mossambicam propter continuam malaciam, contingunt, demumque minus tempestine Goam appellant. Si qui tamen in mense Iulio angulum eum circuerint, satis feliciter Mossambicam consequuntur. satis enim tempestiue adsunt, vt aquam dulcem hauriant & ad dies aliquot respirent. Qui vero caput dictum obierint, demum in Augusto mense, illi post festum veniunt, & vt ab extra S. Laurentii oram legentes Cauchinum petant necessario coguntur, si modo rebus suis consultum velint. Ad hæc non sine maximis incommoditatibus Cauchinum navigant. Quotquot enim in naui fuerint, infirmantur plerumque omnes; crura intumescunt, generantur putredines, Scarbutus & morbi consimiles.

Julii die *tricesimo* conscendimus in altitudinem *Capo das correntes* ad 130. milliaria à Terra *Donatal* distantem. est enim sub 24. gradu Australi, vbi naues cursum inter Insulam terramque medium inchoant.

ANNO TATIO.

INSULA S. Laurentii à Marco Paulo *Magascar* dicta, à Theueto *Madagascar*, maxima est omnium Orientalium, adeo vt *Castilia* regnum siue *Portugalliam* magnitudine superet, sita ad vltiorem *Africa* oram, in Insula occupat longitudine sua, iuxta Theueti opinionem, gradus septuaginta duos, latitudine vero vndecim & dimidium. iuxta quorundam placida ambitur ter mille milliariibus Italicis, iuxta aliorum vero quater mille. Aer salubris existimatur, adeo vt populosior est. viuunt autem secundum Mahumeti traditiones. Scribit *Marcus Paulus* quatuor Seniores esse, qui per Insulam dominantur, rerumque summam administrant. In sula ferax acissima est ferarum & altilium, ad hæc volatilium generosiorum abundans, de quibus Theuetus multa fabulosa tradit, quæ nec fidei merentur, nec digna sunt relatu. Sunt ibi Elephantæ, & alia animalia varia cornu vnicum in fronte gerentia, inter quæ duo genera *Afinorum Indicorum*, vnum vngulas continuas nec bifidas aut invngues sectas habens, & alterum *Orix* vocitarum vngulis bifidis. Sunt ibi serpentes, sunt lacertæ in magna copia. Lignum *Sandalis* plenis syluis, arbutis per ingentia iugera ibi crescit, adeo vt ob vberimum prouentum plane vilescat. Ad hæc *ambra* preciosissima in vicino mari redundat. *Oriza*, triticum, mala aurea, limones, *Citri*, cucurbitæ tantæ ventrositatis, vt vltus viri alicuius vix includi possint, colore rubro, flauo, albo & saporis longe gratioris atque nostrates, vbertim ibi proueniunt. *Zinziber* crescit apud illos in copia, quod recens ab indigenis comeditur. *Melle* arundinibusque *Sacchari* abundant quidem, sed vsum eorum ignorant. Habent *Crocum* & herbas medicas plurimas, nuces *Indicas*, qui fructus palmarum est. Habent argentum, habent flumina amœnissima, fontes scaturiginesque & portus oportunos, quos tum *Saraceni* tum *Æthiopes* mercibus suis assidue frequentant: habent telam auream, sericamque, & linteamina ex gossipio, tum eiusmodi alia quam plurima.

INSULA S. Laurentii vergit ad Mossambicam, separatim à continente posita distansque à capite *das Correntes* 120. milliariibus, longitudine sua occupat 220. milliaria, vtrumque polum versus, latitudine 70. milliaria patet, incipit circa primum minutum promontorii ad 26. gradum: porrigiturque in Septentrionem ad vndecimum gradum. habet homines colore nigros, quales sunt in Mossambica, qui currunt nudi, capillos verticis minus crispas quam Mossambicenses nutriunt. Lusitani nihil illic magnopere negociantur. merces enim quibus id fiat, non adsunt. sciendum tamen, Insulæ huius commoditates nondum penitus innotuisse.

Kl. Augusti, breuia illa *India*, quæ nautæ *os Baxos de India* vocant, præteruerti sumus. distant ea 30. milliariibus à *Capo das Correntes*. sunt in medio maris inter Insulam S. Laurentii & terram continentem. absunt enim 50. milliaria ab Insulæ ora, & 70. à continente. incipiunt circa gradum 32. & minuta 30. desinuntque sub initio 21. gradus, quo in loco caute nauigantibus attendendum,

dum, quod periculossima sint multis que exitio fuerint, & superioribus quidem annis, anno nimirum 1585, nauis Lusitana S. Iacobi titulo prætoria suæ classis, ibidem periit. erat autem ea nauis quæ prima nostra nauigatione Olyssipone nobiscum soluit, locumque vice prætoria nostræ classis obibat. quod suo loco plenius exequemur.

Quarto Augusti occurrit Mossambica 90. milliariibus à dictis breuibus distita sub 15. gradu australi. Postero die recta Mossambicam versus contendimus, vix appuleramus cum nauis S. Iacobi titulo simul in portum subit, quæ postquam prope *Maderam* à nobis abscesserat, prius in conspectum nostrum non venit. Aderant ibi ante nos aliæ quoque duæ naues è classe nostra, pridie appulsæ. S. Laurentius & S. Franciscus illis nomina erant. Offendebamus quoque *Gallionem*, quæ nauis est statò tempore cursum suum in Malaccam tenens, quæ plærunque vno mense ante reliquas naues Indiam petentes, è Lusitania soluit, siquidem vltius illi pergendum est. quod si inter nauigandum retardatur com meatusque deficit, necessario Mossambicæ appellit, sin nauigatio illi prospera erit, circuit Insulam S. Laurentii, relinquens Mossambicam. Congregatis quatuor iam nauibus nostris sola aberat Prætoria S. Philippus, quæ plus æquo ad Guineæ oram deuitando arenam Brasiliensem, quam *Abroillios* vocant, diuersa accesserat, nec ob continuam malaciam æquatorem transire expedite poterat. Vnde sero admodum & vento impetuossimo vix ægre promontorium Bonæ spei circumuecta, cogebatur ex prædictis causis S. Laurentii Insulam circuire. Menses duo fere abierant post nostrum ad Goam appullum, antequam ea Cochino regno ad nauigaret, plurima perpessa incommoda, morbisque variis conflata, vt pote crurum, tumoribus, Scarbuto, & similibus.

CAPVT. VI.

ARGVMENTVM

Mossambiquæ Insula sub 15. gradu Australi sita descriptio, quæ ad litu Melindæ alio nomine Abexis dictum hodieque presbytero Ioanni parens, eminet.

ANNOTATIO DOCT. Paludani.

Mossambiqua ciuitatis nomen est, quæ in Præsidio Insula ad litus Melindæ visitur, portum habens non ita sane magnum, sed securum admodum & nauigantibus per opportunum: ad dextram promontorium versus, auri fodinæ sunt, quas Soffola dicunt, ad sinistram celebris illa ciuitas Guiloa consurgit. Ea licet sterile solum habeat, & aerem minus salubrem, nihilominus tamen populosa est propter loci commoditatem: olim eam incoluerunt Mahometani, qui sub imperio Quilioensis Tyranni fuerant. is præfectos seu Gubernatores Arabibus Sequen dictos ipsis constituebat.

Mossambica Insula est non ita magna, ad dimidium milliare à continente distans, sita velut in arcu quodam, ita vt alterum continentis cornu longius in mare porrigatur, quam ipsa Insula.

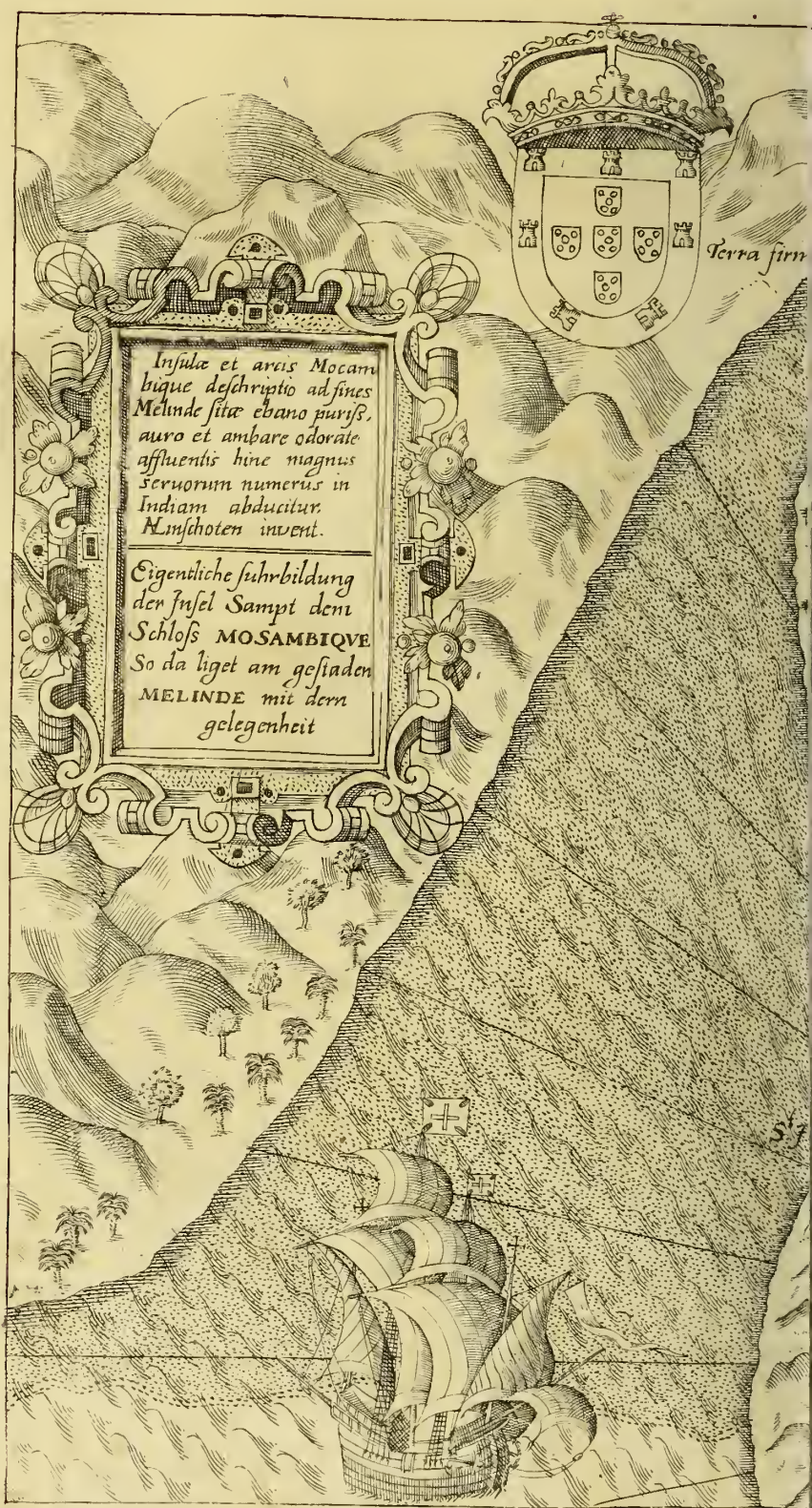
Ad frontispicium insulæ sunt aliæ duæ paruæ nominibus S. Georgii, & S. Iacobi. eæ extremitatibus suis respondent continenti. inter continentem & vtranque dictam Insulam recta nauigatur ad Mossambicam: Insulæ ad austrum sinistrosam; continens ad boream dextrosam relinquitur. qua via naues ad paruum milliare vsq; cursum recta in Mossambicam tenent, sine bolidis iactu. satis enim profundum mare est & arena littoris manifeste interlucet, vnde nullum est periculum. Naues tam prope ad ipsam Insulam & castrum quod in frontispicio Insulæ visitur, tuto accedunt, vt lapidis iactu ad terram, vel vltius pertingere possint; statio earum est inter ipsas Insulas & continentem media. distant Insulæ à terra ad dimidium milliare, nauesque omnes simul in vno eodemque canali congregantur. Circuitur Mossambica quatuor stadiis. plana rotundaque est, & circumcirca habet aggerem ex arena pura & alba. Tota fere Insula palmis consita est; sunt ibi mala aurea, limones, citri, *Bananas*. reliqui fructus arborei familiares alias per Indiam, hic desiderantur. Frumentum, Oriza, reliquaque legumina atque victualia, item telæ lineæ & cæiusmodi, ex India petenda sunt. Armenta, Oues, Capræ, Porci, Gallinæ in copia & precio vilissimo ibi parantur. Sunt ibi oues quæ vna quarta parte abundant. integram enim ouem si quadrifide secaueris præcise quinq; partibus plenarie constabit. cauda siquidē quam habent, tam lata, crassa, & pinguis est, vt ob molē reliquis par sit, ob pinguedinē vero nō sit esui. Sunt ibi Gallinæ, quarū pennæ carnes & ossa adeo nigricat,

Oues quinque partibus quadrifide.

Gallina intus &

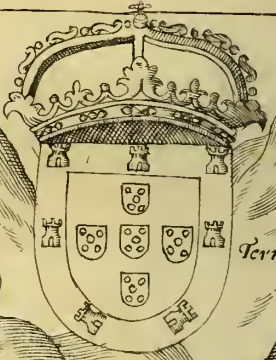
vt co-

SPJC

Insulae et arvis Mocam-
 buque descriptio ad fines
 Melinde sitae ebano puris,
 auro et ambare odorate
 affluentis hinc magnus
 servorum numerus in
 Indiam abducitur.
 Amshoten invent.

Eigentliche Fuhrbildung
 der Insel Sampt dem
 Schloß MOSAMBIQUE
 So da liget am gestaden
 MELINDE mit dem
 gelegenheit

Terra firma

RPJCB

vt coctæ in atramento elixæ putentur, sapidissimæ & reliquis longe meliores sunt: repertiuntur in India consimiles quidem, at non in tanta copia. Suilla & porcina caro præstantissima mnumque saluberrima ibi habetur. est enim saporis elegantissimi, adeo vt ipsa experientia teste carnes quascunque alias plurimum antecellat: quin si ægrotis carnes omnino interdixæ fuerint, sola tamen porcina ob bonitatem excipitur. Nulla penitus aqua dulcis adest, quæ potui sit, petenda est in continente ex loco à Lusitanis *Gabafeta* vocitato, & reponenda in vasis lapideis ex India aduectis.

extrinsecus nigra. Porcina caro saluberrima. NOTA.

Est ibi Castellum munitissimum & valde magnificum à Lusitanis erectum & perfectum intra decennium aut eo amplius, recta ex opposito insularum S. Georgii & Iacobi: ad quod naues necessario appellunt. est vnum ex præcipuis & munitissimis ædificiis quotquot sunt in India. Nullum fere ibi præsidium, nulla munitio nec tormenta aliusue apparatus adest: solus Capitaneus cum suo famulatio incolit. Si tamen necessitas postulet, obstricti sunt Capitaneo Lusitani coniugati, quotquot in ea Insula habitant numero quadraginta aut quinquaginta ad summum; qui omnes in propugnationem castrum iurarunt. nec enim aliud propugnaculum præter vnicum hocce castrum per totam Insulam erectum est, quo ea defendatur, cum locus alioquin sit omnibus patens, & aperta planitie circumdata. Intra ipsum castellum cisternæ passim factæ & plenæ aquæ dulcis sunt, quæ integro anno sufficiant si ita necessitas ferat: tamen si omnes satis secure viuant, tum Capitaneus tum reliqui officiiati, tum ipsi etiam incolæ, hoc vnice curantes, vt auri aceruos congerant. præter 50. vxoratos illos Lusitanos & Mesticos (dicuntur autem Mestici, quicumque ex parentibus Lusitanis in India nati & educati sunt, sonat vocabulum idem quod semigenus vel participium, annumerantur Lusitanis reliquis.) habet insula trecenta quadringentæue tuguria indigenarum propria. Indigenæ sunt colore nigerrimi, similes iis

Mestici qui.

qui

qui *Gorgonas Insulas*, qui *S. Thoma*, quiue reliquam *Aethiopiā* incolunt, parent *Lusitanis*, & partim legem *Mahometanam* obseruant, ii videlicet, qui antequam *Lusitani* insulam tenerent; cum *Aethiopibus* ad mare rubrum, cumque *Mahometanis* commercium habentes religioni *Turcicae* nomina sua dederunt, quales in locis vicinis quamplures inuenias, utpote quotquot loca maritima versus mare rubrum tenent: quotquot vero à *Mossambica* versus promontorium *Bonae spei* habitant, ii nihil hactenus cum *Mossambicēnsibus* habuerunt consuetudinis, sunt enim homines feri & sylvestres *Nigrittae*, venientes more beluino, absque vlla noticia veri *DEI*: partim vero sunt *Christiani* in *Mossambica*, partim etiam *Pythagorici*, currunt nudi omnes. soli mares ad praeputium habent pannum admodum exiguum religatum, mulieres à media mammillarum parte ad media femora vsq; integuntur tela *bombacina grysea*, uti patet in adumbratione, quam tabula in anteriori huius folij facie posita exhibet. atque haec de illis duntaxat intelligenda sunt, qui in *Mossambica* *Lusitanis* permixti habitant, quicumque in continente sunt, carent omni integumento, quin ipsa etiam pudenda aut raro aut nunquam obuelant.

Lusitani qui in *Mossambica* sunt negociantur cum *Nigrittis* in continente degentibus, locis vicinis, utpote *Sena*, *Macuvva*, *Soffola*, *Cuama*, &c. Quotquot inter se linguis & moribus maxime differunt, ii continua bella gerunt vel inuicem vel cum vicinis, capiunt sese abripiuntque hinc inde, & raptos vendunt. Sunt ex iis quidam qui humana carne vescantur, quales *Macuani* & quidam alii. Victitant plerique ex venatu & *Elephantorum* carnibus; & haec est causa cur ebur in tanta copia ad nos mittant. *Nigrittae* & quicumque per *Aethiopiā* viuunt, *Regulos* suos vicatim habent, estque cuique progenio suus regulus ex eodem ipsorum sanguine procreatus, inueniasque tot regulos, quot pagos quotue familias numeraueris, quin ipsa familiae linguis etiam, ceremoniisque & ritibus differunt, & vicinis suis aperto Marte bellum indicunt. Nullo modo illis fidendum, sunt enim perfidissimi. abiit iam quinqueannium ex quo *Lusitani* ex *Mossambica* se continenti crederent exercerentque indies sua commercia inuicem cum iis, freti pace nec quicquam sinistri suspicantes, qui cum essent securissimi, *Nigrittae* continentis improviso aderant atque impetu facto in eos ad vnum omnes obtruncant.

Forma politicae qua *Lusitani* Insulam administrant, ad eum se habet modum: quovis triennio *Capitaneum*, qui regia negocia exequatur, permutant alio, tum quicumque reliqua officia obeunt, & ipsi prouisione facta ex regis *Lusitani* gratia singulis trienniis sibi succedunt. Si qui honestiores in regia classe, quae per *Indiae* oras alitur, stipendia fecerunt, ii pro cuiusque conditione & meritis officia illa in recompensam accipiunt, ex quibus sua salaria ipsis proueniunt, iuxta negociationes exercentes. viuunt enim libere & ex proprio ingenio quandiu in illis regionibus degunt. *Reditus* *Capitanei* sunt valde opimi, siquidem alia adhuc munitio, *Soffola* nomine, & à *Mossambica* versus caput *Bonae spei* centum viginti milliaribus distans, eidem subdita est: ad eam munitioem sunt *fodinae auri*, *Monomotapa* dicta; estque ibidem lacus ingens ex quo Nilum flumen scaturire perhibent, quemadmodum quoque idem de famosissimo illo maximoque fluuio *Cuama* siue *Nigro*, qui medius inter *Mossambicam* & *Soffolam* mare ingreditur, quique auri atenulas vehit, vulgo affirmatur. *Fodinae Monomotapa* abundant auro, estque illud peculiare quoddam genus mineræ, *Lusitanis* aurum de *Botongoen onroenpo* siue arena auri dictum, quod arenam quidem paruitate sua & minutis refert, sed tam purum putumque, ut nullum praestantius sit in toto Oriente. *Capitaneus* *Mossambicēnsis* in arce *Soffolae* curatorem habet, & quotannis genus quoddam nauigii, illis *Pangaios* dictum, bis terue eo mittit, illud sane littus legens aurum ex *Soffola* petit, mox in *Mossambicam* apportandum.

Nauigium Pangaios è leui & raro ligno constructum, non nisi funibus colligatum est, nullo omnino clauo ferreo infixo. Affirmant plerique aurifodinas *Angola* vocitatas, & ab altera *Aphricae* parte positas haud longe à fodinis *Soffolae* distare, nec ultra trecenta milliaria ab inuicem abesse, acciditque aliquoties ut *Nigritarum* aliqui pedestri itinere ab *Angola* *Soffolam* vsque profecti sint.

Sunt ibi *Nigrittae* baiuli, qui humeris alios per continentem portent, pari modo quo apud nos iumenta assuefacti. nec homines solum, sed & alias quascunque res, ac si equi, muli aut asini forent, quoquo versus baiulant. ipse ego quibusdam locutus sum, qui baiulos eiusmodi viderant, quique ab *Angola* pedibus aduenerant.

Sed ut propositum prosequar, *Capitaneus* *Mossambicēnsis* ter centum mille *Ducatorum* *reditus* habet per triennium ipsi definitum: quod *Capitaneus Nuno Velio Percira*, nobis ipse

Auri fodina
na Monomotapa.

300000.
ducatorum

ipse

ipse restabatur, constatque summa ea ut plurimum ex auro; quod ex *Soffola Monomotapae* ipsi ^{reditus pro} aduehitur. ^{Capitaneo.}

Ex *Mossambica* in *Indiam* deportatur *Aurum*, *Ambra*, *Hebenum*, *Ebur*, mancipiaque utriusque sexus complura. sunt enim robustissima in toto oriente, nec alia tam foeda seruitia facile praestant. Semel in anno ex *Mossambica* in *Indiam* transmittitur, idque mense *Augusto* usque ad medium *Septembrem*, nec enim in *Indiam* quisquam appulerit nisi cum erit *Monso-* ^{Monsoyn.} *ims*, id est illud anni tempus quod à ventis aspirantibus ita denominatum est: spirant enim venti illi certo anni tempore, quibus nautas se accommodare oportet, ut hinc inde transmittant. Navigatio ex *Mossambica* in *Indiam* triginta diebus conficitur, qua confecta manendum est in *India* ad mensem *Aprilem* usque, quo anni tempore redeunt venti *Monsoen*, qui *Mossambicam* comitantur euntes. Hoc modo quotannis nauis vna ex *Mossambica* soluit, & vna ad eam appellit ex *India* rediens; pertinetque vtraque ad *Capitaneum*. Præter eum enim nemini negociationem exercere licet, exceptis *Lusitanis* qui *Mossambicam* vxorati simul incolunt, nemini cælibi in *insulam* inhabitare permittitur. de quo *insulanis* regio priuilegio cautum; quo nimirum *Insula* felicius habitetur colaturque.

Post *Mossambicam* patet ditio *Prasbyteri Ioannis* hodie *Abeximes* vocata, à quo nomine littus quod à *Mossambiqua* ad rubrum usque mare extenditur, nuncupatur vulgo littus *Abex*: multi autem quotidie ex *Abyssinorum* prouincia in *Indiam* deferuntur, iique tum serui tum liberi, vbi remigum ministeria in *Lusitanorum* hinc inde negociantium nauibus praestant. *Abexis* prouincia alio nomine à *Lusitanis* *Melinde* dicitur. adiacet enim ad littus illud peculiare regnum & metropolis eodem ambo nomine celebrata. Rex *Melindensium* primus omnium in *Oriente* *Lusitanos* hospitio excepit, & sincere nulloque vsus furo nec dolo malo foedus amicitiae cum illis inuit, quin hodie ipsis hospitium tutum praestat. Nos in *Mossambica* quindenam commorati, aqua dulci & reliquis necessariis nauem instruximus, complures nostrorum infirmabantur, nonnulli plane expirabant, aer enim nostris minus conueniebat, neque ipsa regio per se alias salubris putatur, nec aer temperatus, propter immensum *Solis* calorem.

Augusti die vicesimo naues iterum simul conscendimus, videlicet quotquot quatuor illis *Lusitanicis* vehebamur, & qui ex nauigio *Capitanei Mossambicensis* erant, ea *Capitanei* nauis iam triennium aberat. nomen *Capitaneo* *Don Petro de Castro*, cui ante dictus *Numo Velio Pereria* successerat.

Capitaneus *Don Petro* vna cum *Vxore* & familia nauem ingressus *Indiam* petebat, secutus constitutionem regiam, quæ iubet ut triennio eo elapso, quo in *Mossambica* praefuerunt, aliud triennium deinde in *India* in gratiam videlicet *Viceregis Indici* regis ministeria obeuntes perseuerent suis propriis sumptibus. aliter *reditus* ipsis in *Lusitaniam* non patet, nisi speciali regis priuilegio *reditum* impetrauerint, tum enim finito administrationis *Mossambicensis* triennio recta in *Portugalliam* *reditus* ipsis patet, quod raro admodum euenit, nec nisi cum summa regis gratia nihil ex *India* excedere, ad nos reuerti conceditur, nisi impetrato saluo conductu à *Vicerege*. si quis sine venia discesserit, is postea nullo modo promouetur, & ne quis in eo delinquat, accurate attenditur.

Vicesimo quarto Augusti die, duas *Insulas* mane conspeximus, quarum vna *Insula de Comara*, altera *Insula de Don Ioan de Castro* vocata. *Comara* *insula* distat à *Mossambica* per 60. milliarum, sita boream versus sub 11. gradu australi, terra ibi in altum admodum attollitur, adeo ut per integrum diem promontorium illud in conspectu haberemus, etiam ventis secundis vsi eodem die naues denuo digressæ ab inuicem suum quæque cursum sequebatur, more nautis recepto, & ob causas supra commemoratas.

Septembris die tertio *Æquator* transmisiuimus iterum, vbi is *Melindam* & *Braua* ciuitates ambas ad *Abyssinorum* littora surgentes medius intersecat. Abest *Æquator* à *Mossambica* 330. milliaribus in boream, ab *Æquatore* ad *Capo de Guardasum* sunt centum nonaginta milliarum. est autem caput illud sub 12. gradu boreali. Ad littus quod inter *Mossambicam* & *Capo de Guardasum* est, protenditur, confurgunt ciuitates, quas ordine enumerabo.

Guiloa, olim *Rapta*.

Mombassa in parua quadam *insula* sita, ciuitati homonyma. ibi at enæ cumuli sunt præalti, & longe conspicui, est & portus ibi, cui duæ munitiones adsunt.

Melinde.

Pate.

Braua.

Magodoxo. quarum quæque peculiare regnum est, legem *Mahometanam* obseruant.

D

homi-

homines colore magis remisso sunt quam Mossambicenses, capillos rectos habent, fruuntur quique suo priuato regimine, quemadmodum & Arabes & reliqui Mahometani.

Capo de Guardafum est terminus terræ Melindensis siue Abyssinorum.

Aloe,

A *Capo de Guardafum* in cæciam, si ad 20. Milliaria in mare abeas, occurret tibi famosa illa infula *Socotora*, vbi *aloe* præstantissima prouenit, *aloe Socotrina* à solo natali dicta, qua aliis omnibus præstat, estque solida & compacta, qua in vniuersum orbem auebitur. ad promontorium infulæ *Socotora* incipit sinus siue *Estreyto de Meca*. siquidem in eo ad latus Arabiæ ciuitas *Meca* confurgit, vbi

Magedis sepulchrū.

Magedis cadauer ferreæ captæ inclusum sub fornice magnetino in aere dependet, de uorionibus que tum à Turcis, tum ab Æthiopibus frequentatur assidue. Atque hic ipse sinus vocatur *mare rubrum*: non quod fluctus sibi rubescant, sed quod scopuli rubentes ad eum erigantur, vnde marmor rubrum excinditur; ad hæc quod quibusdam in locis arena maris rubida est. Hoc ipsum mare pertransiit *Moyſis* cum filiis Israel, sicco pede. A capite *de Guardafum* ingrediendo Sinum siue maris illas angustias ad ciuitatem *Sues* olim *Arſinoe* dictam, quæ est ad extremitates istius sinus, sunt 360. miliaria. inde si quis pedestri itinere ad mare mediterraneum pergat versus Italiam, habebit 90. miliaria. *Estreyto* siue sinus iste tum in principio, tum in medio in latitudinem habet 40. miliaria, quibusdam tamen in locis constringitur magis. Sunt in eo infulæ complures. ad alterum latus prope ciuitatem *Sues* in boream, occurrit Arabia deserta, ad alterum vero latus in austrum est *Egyptus*, quam Nilus perfluit; si non nihil descenderis ad mare Indicum, aderit Arabia felix. è regione vero Arabiæ felicis visitur terra *Abeximes*, vbi regnat *Prato Ianus*. Ad promontorium Arabiæ felicis, qua mare rubrum ingreditur sinum, Lusitani habuerunt ante hac munitionem, *Aden* nomine, quæ vi illis deinde erepta est. Turcæ hodie eo conſtuunt, triremes per rubrū mare adducunt, quas ipsi in *Sues* ciuitate ædificauerunt, quibusque plurimum damni inferunt accolis oræ Melindensis. qua de re suo loco fusius agemus. Posteaquam denoto nunc æquatore m transmissimus, apparuit nobis iterum polus arcticus, quem inde à Guinea & à S. Thomæ infula vsque reliqueramus.

Mare rubrum.

Quarto Septembris vidimus nauium vnam è classe nostra, eratque S. Franciscus, collocti sumus, & ea nobis comes ibat ad 7. vsque eiusdem mensis, quando denuo è conspectu nostro effugit.

Decimo tertio, aliam vidimus, erat ea S. Iacobus, sed effugit nos, nec colloqui voluit.

Serpentes in mari inſtar anguillarum.

Vicesimo Septembris vidimus agmina serpenrum per cæcula natantium, anguillarum magnitudine, vidimus & genus piscium orbibus planis simile, vnde Lusitani illis nomen *Vintins* indiderunt. *Vintins* vero est nummus regalis dimidius in Portugallia, à forma videlicet & similitudine. Solent in magna copia congregati mare innatare, certissimo indicio, Indiam in propinquo esse. Paulo post apparuit terra, qua visa omnes præ læritia exclamarunt; iacta bolideprehendimus profunditatem 47. vlnarum nauticarum: eratque terra *Bardes*, quæ extremum cornu obtinet, ad ostia fluminis *Goa* circiter 3. miliaria ab vrbe prominens. Vbi naues Indiæ in anchoris stantes mercibus vehendis onentantur, easdemque aduectas exponunt, terra editior est & conspicua. Inde bona in scaphis ad vrbeni vsque aduectantur. nos eo die anchoram in alto iaciebamus ad 3. miliaria à terra, quod maris reciprocatio tum defluxisset. Nihil interim ibi periculi, & passim arena pura & strata anchoris satis fida, quod tum temporis ætas instaret.

Archiepiscopus Fonſeca excipitur.

Postero die vbi aduenetamus, quæ *vicesima prima Septembris* erat, scaphæ complures ex eo genere quas *Amadias* vocant, ad classẽ nostram venientes aduexerunt victualia, & quæcunque reficiendis nobis essent, vt pore panem recentem, fructus & similia; erant inter illos Indi Christianam religionem professi, aderat & triremis, quæ Archiepiscopum exciperet, & eum in locum, cui *Pangyn* nomen medium inter *Bardes* & *Goam* situmque ad littus fluminis, deueheret. eo in loco excipiebatur à Vicerege Indiæ *Don Francisco Mascarenias*, & à tota nobilitate proceribusque tam ecclesiasticis quam politicis. Primores vrbis orabant *Fonsecam*, vt ad dies decem duodecimue eo in loco morari sustineret, donec apparatus fieret in vrbe ad excipiendum eum solita debitaque solennitate. ipso itaque consentiente, reliqui in vrbeni reuerſi sunt.

NOTA. Nauigatio expeditissima mensium quinque.

Nos *21. Septembris die*, anno 1583. post menses quinque & dies tredecim in alueum fluminis, qui infra infulam *Bardes* est, emenso itinere salui deuenimus; morati interim per quindecim in Mossambiqua. Atque hæc quidem Nauigatio vna fuit ex expeditissimis felicissimisque, qualis intra quamplures annos vix alia contigit. vbi in alueum venimus, aderat ibidem vno die anre nos nauis à S. Laurentio denominata.

Postero die appulit eodem nani S. Iacobi titulo. quam similiter vno die post secuta est S. Francisci. per totum nauigationis cursum circiter triginta in nani nostra mortem obierant, inter illos quidam Slauus & superiorum Germanorum vnus, qui regius satelles fuerat: reli-

reliqui per vices semel atque iterum omnes a grotta uimus sola venæ sectione restituti, numerus morientium quem modo annotaui, fere communis esse solet per naues singulas, quæ in Indiam vela faciunt. Ante annos duodecim, Vicerex cui nomen *Ruy Lorenzo de Tauora* Indiam perens, in ea nauī qua ipse uehebatur secum habebat à latere mille centum viros, dumque essent in cursu, perierunt ex iis contagio. noningenti mortui in mare sparsi esca piscibus facti sunt, antequam Mossambicam vidissent. periit tum & ipse Vicerex eodem fato, parili- que pompa ipsi parentatum fuit. Morbus non erat alias vulgaris, credibile est eum ex tanta multitudine promiscue uiuentium fuisse causatum, vnde naues hodie tam numerosa hominum colluue non onerare licet: nihilominus tamen ægre à sordibus & fœtore custodiuntur.

Tricesimo Septembris die, herus meus Archiepiscopus maxima cum solennitate Goam vr- bem ingressus, parique pompa ab vrbs proceribus exceptus fuit, qui in summum templum eum deducentes supplicationes fecerunt, quibus finitis, reduxerunt eum in palatium templo vicinum, quod in id præparatum fuerat.

Novembris die vicesimo, nauis nostra prætorica siue admiralis demum appulit in regnum Cochinum, licet nullubi respirando moram duxerit, exantlatis grauissimis laboribus ob causas supra commemoratas, insumptisque in nauigationem mensibus septem, cum diebus duodecim.

Sub finem Nouembris, naues soluerunt Goa, Malabarorum Cochinatorumque littora pe- tentes, piper & alia aromata onerandis nauibus conquisturæ, pars *Onor, Mangalar, Cananor-* que vrbes ad Malabarorum littus appellit, pars *Cochinum*: possunt autem ex prædictis ciuitati- bus quotannis binæ naues onerari pipere. Distat Cochinum à Goa in austrum circiter 9. mil- liaria. Quotquot naues ex Portugallia veniunt, in vrbe Goa exonerantur. resident enim in ea mercatores negociationumque curatores: inde sequuntur littus Cochinum, vbi piper, vt di- ctum est, sibi comparent. Communiter quæque nauis octies mille quintalia siue centena- rios ponderis Lusitanici capit. exiguum est in quo excedant, seu deficient. *Quintale* quoduis centum viginti octo libras pendet. Conueniunt itaque Cochini, vbi curatores simul congre- gantur, coeuntque Caryophylla, Cinnamomum, & si quæ sunt aliæ merces Indiæ siccæ; quæ singula particulatim enarrabo, vbi reditum meum descripsero, expositurus quæ sit di- sciplina onerandis nauibus, quæue dispositio, & quis modus obseruandus.

Anno 1584. mensibus Ianuario Februarioque naues iam oneratæ soluerunt ex Cochino in Portugalliam, eo modo, vt altera alteram interiecto aliquo temporis spacio subsequeretur. tum quidem etiam frater meus nauem conscendens domum reuertebatur, vt qui ratione of- ficii sui in nauibus præsens esse necesse haberet. Ego vero in India perseuerans apud herum meum ad annos aliquot hoc agebam, vt omnes terræ illius commoditates, mores gentis, fru- ctuum plantarumque illic nascentium vires, tum mercium mercimoniorumque rationes & eiusmodi alia perdiscerem, quæ euncta suo loco simpliciter quidem & nude, sed veraciter ta- men & accurate exponam, præsens enim omnium vt plurimum spectator fui, notauique ipse singula: tum si qua ex aliorum relatu recensuero, ea ex fide dignis tam Indis, quam aliis perso- nis per ea loca habitantibus diligenter excepi, excepta deinde ipsa etiam experientia compro- bavit, dum mihi cum vicinis Nationibus conuersandum fuit, hinc inde negociando com- merciaque exercendo; vt fit etiam apud nostrates, qui nunc cum maritimis, nunc cum Anglis aut Gallis contrahunt, qui vt & ipsi Lusitani vicina regna frequentare solent. At enim quoni- am descriptio vrbs Goæ, Indorumque & morum illis vsitatorum, mercium item mercimo- niorumque & consimilium illic prouenientium in manu nobis est, & vt res plenius rectiusque intelligatur, videlicet qui sint ductus littorales, quæ continuatio prouinciarum, quæ sequun- tur ab Orientali latere ad extremum vsque terminum earum *Chinarum*, videlicet regnum, quod ipsam Lusitani cum interiacentibus insulis per suas in Orientem nauigationes hacte- nus detexerunt; primum summatim exponam quæ sint circa litrus illud Orientale confide- randa, incipiens à mari rubro seu sinu Arabico, videlicet ab vrbe *Adena*, continuansque

descriptionem persequendo littus tractim vsque ad

Chinenses.

CAPVT VII.
ARGVMENTVM.

De littore rubri maris, siue Arabiae felicis, ad vsque Insulam & munitionem Armusium.

ANNOTATIO DOCT. Paludani.

ADena omnium pulcherrima munitissimaque ciuitas est per totam Arabiam felicem. iacet in valle depressa, ad alterum latus firmissimis Aurisodinis, ad alterum vero montibus praecelsis cincta. In montibus illis visuntur quinque arces perpetuis praefidiis excubiisque, ob innumeram nauium multitudinem quotidie comparentiam illic instructa. Constat vrbs sexies mille aedificiis, in ea negociantur promiscue Indi, Persae, Aethiopes, Turcae &c. idque noctu vt plurimum, propter Solis feruorem diurnum intolerabilem. Extra urbem ad iactum lapidis consurgit mons, in quo vasta quadam arx, (Gubernatoris aula & palatium) excelsa eminet.

Olim haec vrbs continenti adhaesit, nunc vero industria & indefesso labore hominum in Insulam redacta.

ADena Ciuitas in boreali hemisphaerio ad ostia sinus Arabici siue maris rubri posita est, in littore videlicet Arabiae felicis, magisque vergit introrsum, quam Capo de Guardasum, nempe miliaribus 60.

*Darsira
mons sine
pluuuis.*

Sita est sub 13. gradu Aquilonem versus versusque Caput Rosalgate, quod est sub 22. gradu, in extremitate Arabiae felicis, si mare Indicum respicias, distatque a ciuitate Adena 240. miliaribus. Ipsa ciuitas adiacet monti, cui Darsira nomen, qui perhibetur ob meros scopulos inaccessus, nec pluuiis vnquam madescere irrigariue. Habitantes secus Arabiae littora colore sunt giluo, citrino siue aquilino, ad formam fere Abyssinorum. Terra nutrit generosissimos equos, gregatim in Indiam mittendos. mittit eadem thus, myrrham, lignum Balsami, frumenta, non nihil mannae cum aliis quibusdam plantis aromatibusque odoriferis. Megmedis traditiones obseruant, sed secundum Persarum expositionem. Si a Capo de Rosalgate prosequaris littus Thracium, veniasque vsque ad Capo Moncadon, olim Asabora dictum, numerabis septuaginta miliaria. Situm autem est Capo de Moncadon recta ex opposito Armusii, quod est sub gradu 26. vbi incipit sinus Persicus. Insula Armusium media inter vtrunque interiacet respicitque; ex vna parte Arabiam, ex altera qua in boream est, Persiam; extenditur in latum ad 20. miliaria. pergendo a Capo de Moncadon secus littus Arabicum introrsum ad vsque insulam Baren sunt 80. miliaria. subiacet ea insula 27½ gradui, & Capitaneus Lusitanicus, qui Armusii residet, curatorem suum Regis nomine in Baren habet, capiunturque ibidem preciosissimae

*Margaritae
Orientales
optimae Ar-
musii.
Tigris &
Euphrates
confluunt.
Paradisus
prope Bas-
soram.*

totius Orientis margaritae, suntque ipsissimae quae Orientales dicuntur. Prosequendo deinde littus Arabiae in boream & a Baren ad extremum vsque sinus Persici pergendo, itinere videlicet 60. miliarium, conspicitur vrbs Bassora, quae paulo altius quam sub 30. gradu posita est. Eo in loco flumina duo celebratissima Tigris Euphratesque in vnum confluunt, iunctimque prope Bassoram ingrediuntur sinum Persicum; visuntur ibidem adhuc rudera & monumenta plurima veteris illius Babylonis. ad haec secundum quorundam doctorum calculum fuit hic Paradisus. a Bassora vrbem littus in boream reflectitur Armusium versus, quod Regi Persarum parer. Sinus Persicus patet in latum circiter 40. miliaria. in eo sunt multae paruae insulae. Insula Armusium est ad ostia sinus illius. habent in ea Lusitani munitionem, viuuntque ipsi & indigenae promiscue. Capitaneum suum triennio mutant ad exemplum Mossambicensium.

CAPVT VIII.
ARGVMENTVM

Armusium, quod Insula est & Ciuitatis nomen, hoc capite describitur.

*Armusiani
Regis
fratres ex-
caecantur.*

Armusium Insula est, & regnum per se peculiare, Lusitanis hodie tributarium. Rex Insulae in hunc diem in ea residet, extra urbem tamen, urbem enim Lusitani tenent. Is traditiones Megmedis obseruat, subditi albicante colore Persis similes sunt. Vsu apud eos receptum est, vt quicumque in regem eligatur, is fratres suos ad vnum omnes, mareque sanguine ipsum proxime attingentes, effossis oculis excacet: excacatos deinde lautissime sustentat quoad vixerint. Statutum enim est Armusiorum, vt nemo caecus Rex ipsorum esse possit; excacantur consanguinei, vt Rex regnet secutior, & quietius regnum possideat, praecisa aliis regnandi facultate, motuumque causis ita sublati.

Insula

Insula tribus milliariis ambitur, petrosa passim, solum omnino sterile, neque fructus villos, neque pascua habens, quin imo nec aquam dulcem restinguendæ sibi. *Petra ex mero sale* *Petra salis.* sunt, & ipsi muri parietesque adificiorum ex sale petroso constant. Insula ex sese omnino nihil producit, nec habet quicquam præter id quod ex Arabia, Persia & ex vrbe Bassora aduectum participat. Attamen ob maximam loci opportunitatem, nihil non affertur aduehiturque illuc in maxima copia, & ingens ibi negociantium frequentia est. Est enim Emporium totius Indiæ, Atabiæ, Persiæ, Turciæ, & quatumcunq; aliarum vicinarum nationum. quocunq; tempore adueneris, habebis ibi Persas, Turcas, Armenios & omnium nationum homines, sunt & Veneti ibi, qui rem faciunt, ex aromatibus gemmisq; magna affluentia quotidie eo ex India aduectis, quæ deinde Venetiam vsq; inde perferuntur itinere terrestri. Vicissim autem Armusiani vndiquaque ex aliis prouinciis & regnis sibi adiacentibus quascunq; merces accipiunt, ex regno Persiæ, ex prouincia *Coracone*, ex *Dio*, vnde tapetes preciosos quos *Alcariffas* vocant, in copia habent. Ex Turcia habent telam camelinam (*nostri Schamsot eam dicunt*) ex Arabia sunt illis varia aromata & herbæ, pro pharmacopoliis, utpote sanguis Draconis, Manna, Myrrha, thus & equi generosi, quadrigarum rapacissimo cursui accommodi, margaritæ orientales preciosissimæ, captæ ad portum *Moscate*, qui est inter *Capo Rosalgelæ* & *Moncadon*, ad littus Arabiæ: item passulæ vbertim, varia genera dactylorum, nuces iuglandes, varia electuaria, quæ in Indiam deinde ex Armusio vbertim deuehuntur, item monetæ genus quam *Larynam* vocant. *Laryna.* singulæ *laryna* faciunt binos numos in nostra moneta. est autem forma eius oblonga, ad modum fili atgentei quod malleo complanatum fuerit inflexum, minusculis quibusdam characteribus notatum: est purum putum argentum culum à Persis in quodam Persiæ loco cui *Lary* *moneta* *persica* *questuo-* *ssima.* nomē est: in tanta copia ut negociationes ex ea instituantur, hæud secus ac si essent aliæ merces

quæstus enim inde vberimus est, valorque eius in India multum accrescit. Vt autem planius fiat, vnde sit Armusij tanta frequentia negociantium, & nationum, sciendum, quot annis eo duas hominum peregrinorum collectiones, *Cassilas* & *Caruanas* dictas aduentare, qui pedestri itinere ab vrbe Syria, *Alepo* simul profecti sunt. Distat *Alepum* à *Tripoli* quæ est ad littus maris mediterranei, itinere trium dierum. Congregatio ea siue *Cassila* sequenti modo disponitur: Imperator Turcicus quot annis in *Aprili* & *Septembri*, Capitaneum constituit, cui aliquot centurias *Ianitscharorum* attribuit, qui deducunt *Cassilam* ad *Bassoram* urbem vsque. eo vbi ventum est, nauibus conscensis deinde *Armusium* vsque vehuntur. Norunt mercatores, quo tempore *Cassila* proficiscatur, vnde tempestiue merces suas & se itineri parant, conquirunt congregantque simul *Camelos*, *Dromedarios*, *Mulos*, *Equos*, venales pro cuiusque commoditate. Numerus quot annis in *Cassila* congregatorum excurret singulis vicibus ad quinque vel sex millia hominum: collecti veluti instructa acie procedentes proficiscuntur, bini singulis *Camelis* impositi, aut mercibus à *Camelorum* doris vtrinque dependentibus, (vt ex schemate prioris pagina sub finem exhibitio videtur est.) *Ianitschari* saluos eos & bene defensos contra *Arabes* crebro irruentes, deducunt. *Arabes* enim in hunc vsque diem latrocinia iugiter exercentes, *Persas* rapto furtoque perpetuo infestant.

Ita dispositi quadraginta diebus per desertum proficiscuntur: ternis quaternisque diebus semel aqua fontes obuios habent, vnde aquam hauriant, quam in animalium pellibus tali vsui accommodatis secum auerunt.

ANNOTATIO DOCT. PALVDANI.

Non nouum hodie est, *Arabes* latrocinis obuios infestare, neque nostra ætate ea consuetudo apud eos inualuit, sed longe ante natum *Christum* ob id infames fuerunt, quod *Ieremias* Prophetæ his verbis testatur, cap. 3. vers. 2. Attolle oculos tuos & considera opprobrium tuum, in triniis eos operiebaris, & in desertis, quem admodum pastores *Arabia*, terram scortatione & malitia tua polluisi.

Memini nos in multa millia *Arabum* incidere, viuentes misere in specubus & arena locis prorsus sterilibus, ducentes *camelos* suos sub ardentissimo sole, & per desertum errantes, nec nisi rapto & latrocinis vitam sustentantes. Victus ipsorum & panis quem optimum habent, sunt placentæ quas simo *Camelorum* pinfunt. (simus ad solem prius exiccatur, quo deinde incenso, arena incalcescit) victitant & lacte, & carne *Camelorum*, vescunturque aliis cibis ingratis, atque vt vno verbo dicam, miserrime plane viuunt: sunt enim & ipsi homines miserrimi.

Sequuntur præterea exercitum non pauci caupones, necessaria secum vehentes, vt pote mel, dactylos, oues, capras, gallinas, oua & similia, quæ comætuui inseruiant, quæ omnia abunde suo precio haberi possunt; sub noctem cuiusque diei confecto itinere tentoria quæ secum vehunt, extendunt, pernoctantque sub iis, sed non nisi excubiis probe curatis dispositisque. sub tali dispositione proficiscuntur ad ciuitatem vsque *Bassoram*, transeuntes *Babylonem*, hodie *Bagedet* vocatam, aliaque loca insigniora. *Bassora* constituti, ad dies aliquot respirant, tum denuo congregantur iis, qui negociis suis confectis iter domum versus remeriri cogitant iis congregatis, simili qua ante dispositione *Alepum* repetunt, secum simul aduehentes merces omnigenas in maxima abundantia vndiquaque conquistatas. quod sane in maximum commodum cedit mercatoribus *Alepum* visitantibus, cuiuscumque demum nationis ii fuerint, exceptis *Hispanis* & *Lusitanis*, & quicumque Regi *Hispaniarum* aliunde parent. eos siquidem singulari attentione obseruant arcentque. nihilominus eorum complures sæpius reliquis admiscuntur, simulantes se vel *Gallos*, vel *Anglos* aut *Venetos*. habent dictæ nationes *Alepi* & *Tripoli* suos curatores, soluuntque quotidie naues, ex portu *Marsiliensi*, vel *Londinensi*, aut *Venetia* dicta emporia frequentantes. Naues *Tripolim* vsque cursum tenent, vbi merces vectas reponunt vehendasque recipiunt. ab *Alepo* deinde per terram, *Alepum* vsque perferendas, vbi emporium est frequentissimum, gaudentes priuilegiis & immunitatibus quam pluribus: ab imperatore Turcico ipsis magnifice concessis.

Posteaquam hic Turcici Imperatoris mentio incidit, operæ precium duxi, hoc loco ostendere qua via, quibusue modis idem Imperator quouis tempore per latissima sua regna, ditiones, & desertum vt plurimum loca, commodos tabelliones & rerum quarumcumque nouarum nunciatores præsto habere potest. Sciendum itaque huic ministerio inseruire *Columbas* arte in id assuefactas, & quibus annuli ex cruribus dependent. *Columba* deuehuntur ab vrbe *Bassora* & *Babylone*, ad *Alepum* *Constantinopolim*que vsque aduecta domum reuertuntur ipsa alarum beneficio, quod si necessitas ita postulet & res alicuius momenti se offerat, literas ad annulos ex columbarum cruribus dependentes solidis nexibus applicant, dimittentes inde columbam, qua auolans litteras simul secum in locum destinatum per aerem auerhat, vnde videlicet *columba* oriunda fuit, nec raro talis legatio vltra millia *milliaria* à columbis conficitur. Quæ res equidem vix fidem mereri videtur. veruntamen ipsemet bona fide affirmare possum, me factum hoc ex multis inde aduentantibus & serio id narratibus

Hispani & *Lusitani* arcentur *Alepo*. *Veneti*, *Angeli* & *Galli* negociantur *Alepi*.

Columba tabellionum vices ob-
gunt.

tibus ibi audiuisse. Vidi ipse eiusmodi columbas in India, quas Venerus quidam familiariter mihi notus, atq; amicus singularis meus alebat. is ob rei nouitatem eas aduexerat, vt similia in India tentaret. Sed propositum repetentes dicemus porro, quæ *Armsium* concernunt. Sita est ea sub 27. gradu, per æstatem qua eodem anni tempore, quo in nostris regionibus, etiam illic incipit, tantus Solis feruor adest, vt in canalibus ligneis aqua frigida repletis dormiendum sit, absque vlllo integumento. Coniuges simul cubantes toto corpore ambò sub aquam demerguntur ad collum vsque. Tecta domorum complanata sunt, in summitatibus eorum foramina patent, per quæ aer & lux dici penetrat (quod idem etiam ciues *Cayri* faciunt: vti postea diceret) vt tunc instrumento quodam, quod appensum è sublimi hinc inde manu mouetur, ad instar motacillarum puerilium, nostris *Schoctelen* inde flabella circumquaq; dependent, quibus impositi se inuicem agitando ventos sibi faciunt vt refrigerentur. vocant hoc inuentum *catauentos*.

In aqua dormiendâ ob Solis æstus.

ANNOTATIO DOCT. PALVDANI.

Cayrum præalta habet adificia, quibus tecta prominent late, vmbra scilicet captanda, æstusque Solaris de-
cursandi gratia, per medias domus consurgit canalis erectus, ad decem vlnas supra tectum eductus, per quem aer penetrat. is in Septentrionem obuersus patet, vt aura frigidior infusa per totam domum recipiatur, & maxime quidem, vt inferiora loca refrigerentur.

Si hyems fuerit, frigus respondet Lusitaniæ: aqua fontana ex cõtinente petenda est, & post-
ea in magnis vrcis lapideis reponenda, non absimilibus vasis Hispanorum *Tinaios* vocatis. eiusdem generis habetur in arce, quæ ad sesquiannum, si ita necessitas postulet, aquam prom-
ptam præstare possint, vti fit etiam in *Mossambica*. Est præterea genus hominum, mergos vocant, qui
quatuer aut quinque vlnas nauticas subter aquam maris in fundum vsque merguntur, & aquam dulcem *Aqua dul-*

NOTA.

subtus

*cia subter
mare.
Vermiculi
in cruribus
quatuor
ulnarum.*

subter mare petunt: ea aqua purissima est, & saluberrima, quin adeo potui grata dulcisque, vt fontanæ nulla ex parte cedat. Est in insula Armusio morbus epidemicus seu popularis, vermes praelongos in cruribus generari, quos ex aqua potu causari existimant. Cura istorum vermium hæc est, vt quotidie portiuicula vermiculi ex crure extrahatur super culmum aut pennam conglomeranda quaque vice, idque tamdiu tentandum, quam diu vermiculus trabentem sponte sequitur. vbi sequi incipit agrius, abstinendum vsque in alterum diem, vulnus probe obligandum, vincto foramine seu vlcere butyro recenti non salito: hoc modo intra dies decem duodecimue, vermiculum omnem paulatim extrahunt, qui ad instar fidis instrumentalis musica testudini aptanda extenditur, sapiusque in passus duos tresue atque eo amplius porrigitur continuo duellu. ita curati absque vlllo incommodo facile resituuntur. durante tamen curationis tempore patientes cruribus oportet quiescere. si enim vermiculi ex parte rupti fuerint, non nisi maxima molestia denuo apprehendendi sunt, vti aliquoties factum vidi.

ANNOTATIO DOCT. PALVDANI.

Vermiculorum istorum mentionem facit *Alfaharanius* c. 11. sua practica hisce verbis: Crescunt, inquit, quibusdam in locis, inter cutem carnemque vermiculi, diciturque is affectus *Pasio* bouina, à bobus videlicet, qui ea infestantur. excrescunt autem vermes isti in nimiam longitudinem, tamdiu sub cute prosperendo, donec ipsam cutim perrodant. Curatio in eo consistit, vt corpus à puridis humoribus purgetur, &c. plura qui desiderat autorem requirat.

Erat quidam in aula Archiepiscopi natus *Armusii*, nec ita pridem ad Archiepiscopum venerat ex patria famulatum. is vna vice quatuor eiusmodi vermes ex cruribus educebat, affirmans affectum eum in sua patria popularem esse.

Præfectura *Armusien*sis post *Soffalam*, *Mossambicam*que est omnium opulentissima per totam *Indiam*, cuius reditus officiat *Lusitanis* pro cuiusque statu & conditione cedunt, nec minores sunt, quam *Mossambicenses*. Habent enim naues, quas *Goam*, *Bengalam*, *Chaul*, *Mascate*, atque in alia vicina regna mittant, nec vlli licitum est merces vel distrahere, vel coemere, aut naues onerare, nisi *Capitaneus* prior pro nauis sua coemerit, quantum ipsi opus fuerit, nauemque suam in nauigationem expediuerit: nec tamen facit hoc ex aliquo speciali regis indulto, rex enim expresse de eo cauit ne fiat, sed quod ipse sibi eam potestatem arroget; *Rex* longius inde abest, quam qui huic incommodo remedium adhibere possit. Priuilegium regium *Capitaneo* concessum, nullum est aliud, quam vt præter ipsum, aut cui ipse potestatem dederit, nemo equos in *Indiam* mittat, idque sane fit maximo ipsius emolumento, equi enim generosiores maximo precio in *India* veneunt, sæpe equus 500. aut 600. *Pardauis*, quin imo 700. & 800. aut mille *Pardauis* venditur, quorum singuli faciunt *Ioachimicum*. Tempus nauigationis, quæ ex *Goa* versus *Armusium* instituitur, mensibus *Januario*, *Februario* atq; *Martio*, item *Septembri* atque *Octobri* commodissimum est. Sequetur deinde descriptio littoris ab *Armusio* ad *Indiam* vsque.

*Equi mille
Ioachimicorum.*

CAPVT IX.

ARGVMENTVM.

Littus ab Armusio ad Insulam urbemque Diuam pertingens, sequenti capite describitur.

SI prosequaris littus in *Eurum*, occurret promontorium *Capo de Iesque*, olim *Carpella* dictum; terra ea olim *Carmania* vocabatur; promontorium est sub gradu 25½. distans ab *Armusio* milliaribus 30. secundum littus, ad *Sindam* fluuium, siue *Indum* ex *Caucaso* monte scaturientem vsque pertingit; ex iisdem montibus *Ganges* quoque in regno *Bengalæ* mare ingrediens profluit, sed de his suo loco plura. *India* ab *Indo* siue *Sinda* fluuio denominata est. fluminis huius ostia sunt sub 24. gradu. distat autem à *Capo de Iesque* 40. milliaribus. Terra *Sinda* ad fluuium dictum porrigitur, quam *Lusitani* à fluuio denominarunt. Diues & feracissima est, illic vndiquaque negociantes confluunt, vtpote viciniore & ipsi *Lusitani*, qui *Indiam*, *Armusium* & alia loca incolunt. Inuenias ibi omnis generis telas *Bombicinas*, *Lorins* vocitatas, item *Lum. pardas* illis volantes dictas, sunt velamenta subtiliora faciebus obtendenda. Adest ibi in cõpia & oleum & crocus, adest butyrum sed minus sincerum, quam apud *Batauos*, quod aduehitur in vasis lapideis proceris, collo angusto, cibus tamen coquendis satis facit. adest & plurimum resinæ, picis, sacchari purissimi: item tapetes pretiosi ex serico, & acu ingeniosissime picti,

me picti, Indis sunt in precio, vltus enim eorum est ornandis lectis & mensis vice tegumentorum.

Elaborantur varia genera calamariorum, Delphicarum cistularum, bacillorum, manubriorumque, atque similibus mire sculptorum, respulcherrimæ emblemate tessellato pictæ, margaritarumque testis exornatæ, quibus India præcipue Goa & Cochinum repletur. posteaquam Sindæ ostia & paruas aliquot Insulas non procul à continente & littore Sindico sitas præternauigarint, accedunt ad sinum non ita magnum Lusitanis *Enfeda* dictum. in eo sunt Insulæ paruæ complures. Nomen sinus huius est *Iaqueta*, atque eo in loco rapacissima ad-
 eo maris est reciprocatio, vt nullibi similis visa vel audita sit; vnde fidem vix meretur; & cum
 miraculo passim refertur. *Huc Alexandrum Magnum deuenisse fama est, perhibentibus Indis, rapacissimi*
 vero illius inundationis admiratione captum pedem retro tulisse, fatale & prodigium illud ratus, quo ipsum ab
 infortunio imminente præmoneretur, ne vltius ad Indos procederet.

Sinus hic ab Indo fluuio 60. miliaribus abest, inde pergendo secus littus in Austrum occurrit Insula & ciuitas *Dium*, habitata Lusitanis pariter & Indis indigenis promiscue.

CAPVT X.

ARGVMENTVM.

Dium Arx pariter & Insula, olim Alambater dicta.

D*ium* Insula & Ciuitas à Sindo fluuio 70. miliaribus distat, sita sub 21. gradu ferme cum continente cõtinaua. fuit olim propria Regis Cambaiæ, vt quæ in regno & in littore illius posita sit. Lusitani in ea ex permisso Regis arcem excitantes paulatim & urbem & Insulam sibi subiecerunt, inuenientes eam vt inexpugnabilis hodie videatur: eam Rex Cambaiæ arcem bis cum exercitu & regio satellitio obsedit, anno videlicet 1539. & 1546. sed à Lusitanis strenue defensa perstitit: de quo vide Chronica Lusitanica. Est in ea portus celeberrimus & negociantium frequentia magna. Licet nullo suo prouentu sustentetur, sola commoditas loci, & quod media inter Cambaiam & Sindum interiacet, eam omnium rerum abundantia beatam faciunt. vtrumque enim regnum, *Sinda* videlicet & *Cambaia* longe fecundissimum est. Hinc fit vt quouis tempore in *Dio* reperias quasunque nationes peregrinas, Turcas, Persas, Armenios, Arabes, &c. Vectigalia in *Dio* reliqua quæcunque per vniuersam Indiam Lusitanis propria sunt, prouentu excedit. subsistunt ibi quotquot Beniani, Gussurata, Rumossi & Persæ per Cambaiam versus rubrum mare negociantur, merces vel ex nauibus recipiendo, vel easdem illis onerando. nec alius est locus commodior ad sinus ostia, & Caput Cambaiæ. Merces hinc inde à *Dio* & *Cambaia* commutantur. *Dium* incolunt Lusitani promiscue cum indigenis quemadmodum fit etiam Armusi & in reliquis Indiæ locis Lusitanorum ditionis. arcem tamen soli Lusitani tenent. Insula sua annona abundat, habetque pecora & alia vitæ necessaria, vt pote boues, porcos, oues, gallinas, butyrum, lac, cæpe, allium, pisa, fabas, &c. quæ cuncta tum copia, tum bonitate Belgarum prouincias superant.

Habent & caseos sed contumaces admodum & nimium salitos, habent carnes salsas, & alia. Carnes fumo indurant sapore optimas, & in multum tempus duraturas, vnde naues & peregrinantes sibi commode de victu prospicere possunt, qui imo in tantum victualibus abundant, vt & vicina loca & ipsam Goam Cochinumque alant. vbi enim nec butyrum, cæpe, allium, pisum, oleum, nec legumina, vt pote fabæ, triticum & eiusmodi ex se habent, affertur eo ex locis vicinis: vti dicemus dum loca maritima prosequemur. dicemus enim quas merces, quæ bona mercatoribus commodiora, quæ victualia & legumina &c. quæque regio ferat, & ab aliis participet. Pergendo à *Dio* in ortum circiter miliaria 15. aut 16. incipit regnum Cambaiæ, quæ tota patet in latitudinem 18. miliarib. introrsum vero in continentem vergit 40. miliaribus aquilonem spectans, vbi ad fines regni ipsa ciuitas Cambaia consurgit sub 23. gradu, sedes regia videlicet, & à qua regnum denominatum est.

Cambaia regnum hoc capite describitur.

Cambaia regnum feracissimum est, per totam Indiam. ex eo quæcunque loca vicina habent sufficientem victum, vnde fit vt frequens ibi sit negociatio, tam ab incolis quam à vicinis instituta, vtpote Indis, Lusitanis, Persis, Arabibus, Armeniis &c. frequentata. Rex traditiones Megmedis obseruat, subditi vero tam indigenæ quam aduenæ, *Gussarata & Beniana* dicti, Pythagorici sunt, & tam prouide tamque probe negociantur, vt per totam Indiam subtiliores non reperiatis. icones eorum lector alibi videbit: mores, ceremonias & consuetudines ipsis receptas suo loco recensebimus. Est autem terra feracissima victualiorum: abundat ex se siligine, oriza, pisco, butyro, oleo. Conficitur ibidem tela bombicina omnis generis, quarum nomina hæc sunt, *Cannequins, Bosfetas, Iorins, Cantares, Cotonias*. Sunt autem ea cannabinæ telæ comparandæ, nauium carbasis admodum accommodæ. Sunt & alia telarum genera quamplurima, & quidem vilissimo precio. Tela tam pulchre textitur, vt fila non dignoscantur, & Belgarum lanificium longe superet. Texunt tapetes *Alcariffas* nomine, non tamen ea dexteritate, neque bonitate, qua sunt ii, qui ex Persia vltra Armusium petuntur. parant item genus tapetis *Banaquays* dictum, varietate texturæ Scotorum linteaminibus non ab simile, delphicis & cistulis splendide integendis accommodum. Tapetes quibus insternuntur lecti *Iodorins Colchias* vocati, sunt longe pulcherrimi, & artificiosissime ex serico, aut gossipio facti, colore & opere omnigeno. qualia sunt, & vela quæ prætenduntur lectis stratis. item *persindos*, id est, ligamina seu fasciæ extensæ per lectulorum Indicorum fulcra, quibus subtenis insternuntur lectuli. parant spondas sellasque pro mulieribus Indicis, miro artificio textas, & cera Indica varie infectas: parant alias, schagias, taxillis eburneis. Scuta ex testudinum testis arte mira facta atque opere vermiculato elaborata. parant sigilla & annulos ex ebore pulcherrimos, item ex clesso, quod ibidem abundat. Est apud illos genus cristalli ex montibus erutum. ex eo similiter sigilla, globulos & alia infinita conficiunt. Sunt ibi gemmæ plurimæ, hyacinthi, amethysti, chrysolithi, *ol hos de gato*, nostris Carchedonii, *Rasenaugen/Spinelli, Robasli, Granati*. Est Iaspis, non vnus generis, &c. Est & pharmacopolis sua ibi commoditas. adest enim opium, camphora, Sanguis draconis, Sandalum, de quibus suo loco sub aromatis & plantis Indicis agemus. adest alumen, saccharum arundineum & alia, quorum nunc non meminisse vacat, quæque hoc loco superuacaneum esset singula enumerare. Est ibi color Indicus quem *Anil* dicunt, isque soli Cambaia peculiaris est, vbi præparatur toti orbi inuehendus, de quo suo loco plura. Atque hæc de Cambaia regno sufficiant. deinceps navigationem prosequendo loca maritima continuabimus.

Anil.

Ad fines *Cambaia* incipit *India* & terra *Decam* atque *Cucam*. incipit & sinus ille qui terram ingreditur à *Cambaia* ad littus *India* porrectus, littus eius versus occasum in *Africum* ventum excurrit ad insulam, quæ est ad ostia sinus illius, dictam *Das Vasquas*, sub 20. gradu. sub eadem poli elevatione sita est ciuitas & arx *Daman* in continente. Lusitani incolunt distantem à *Dio* vrbe 40. milliaribus in *Eurum*.

De littore India, item qui portus, quæque alia ibi commoditates.

India littus ad ostia sinus *Cambaia* incipit. nomen sortitur ab Insula *Das Vasquas*. atque hoc in loco vera est *India Orientalis*, quod nomen ipsa obtinet in toto oriente, præter illud habet nomina quædam particularia. dicitur enim eadem *Mossambica, Melinda, Armusium, Cambaia, Choromandel, Bengala, Pegu, Malacca*, &c. de quibus nominibus partim iam dictum est, partim dicetur deinceps.

Littus *India* incipit ad ciuitatem *Daman* siue ad Insulam *Vasquas*, extenditurque in austrum, vsque ad *Capo de Comarin*, vbi desinit, patens per totum 180. milliaribus. Ad littus illud consurgunt sequentes ciuitates, & portus atque arces, Lusitanis subiectæ & habitatæ:

Daman

RJCB

A ILHAE CIDADE DE GOA METROPOLITANA DA INDIAE PARTE

Goa Indiae Orientalis Metro-
 polis & Emporij longe dilifsa
 pro rege Archi episcopo &
 Supremo Senalocupletis
 exacta descriptio
 Auctor Ioannis Hugonius A
 lmschoten

Contrefacteur der fuhnehm-
 ten hauptstadt in Indien, Goa
 genant, in welcher der größte
 handel getriben wirt, da
 sich auch der erte Bischoff,
 Viceroy, und der portugali-
 sche Raht auf helt.

RFJLH

Daman Ciuitas prima est, inde pergendo milliaria. 15. videlicet sub 19½ gradu occurrit
Bassayna ciuitas, ab illa per 10. milliaria. sub. 19. gradu, ad est
Chaul & ipsa ciuitas & munitio. à *Chaul* per milliaria, 10. sub. 18. gradu, visitur
Dabul, à *Dabul* ad usque
Goam ciuitatem & Insulam 30. milliaria numerantur, sita que est *Goa* sub 16½ gradu.

I.
 II.
 III.
 IV.
 V.

Lusitani tenent habitantque enumerata loca omnia, præter *Dabul*, quam tenuerunt quidem, sed iam olim amiserunt. Littus *Goæ* ad *Daman* vsque siue ad sinum *Cambaia* dixerunt olim tetram borealem siue Septentrionalem. à *Goa* ad usque *Capo de Comarin* terra australis dicitur, vulgo tamen lictus *Malabarum*. Quæ *Goæ* vrbis sit conditio, quæ terræ *Decan* & *Cacan*, qui reges regnorum que primordia, inter particulares descriptiones referemus, vbi alia simul memoratu dignissima, tam Lusitanos, quam ipsos Indos concernentia exponemus. Nunc ea præmittentes loca solum maritima, & portus eiusdem littoris subsequemur. Sciendum itaque prope singulas prædictarum ciuitatum peropportunos adesse portus nauiumque stationes, qualis est ad *Daman*, ad *Bassayn*, ad *Chaul*, &c: quo ex vniuersa India negociationes coguntur. ad hæc ipsæ regiones suat fertilissimæ orizæ, pisi, aliorumque leguminum, item butyri, olei, & nucum Indicarum. Solum gossipium abest per vniuersam Indiam, excepto quod ex Lusitania affertur. Sunt & alia illis alimenta in magna abundantia; texuntque & ipsi ex bombace telam, verum minus copiose.

Chaul ciuitas negociationes suas exercet frequentissimas *Armusii*, *Cambaia* & ad rubrum mare, Item in *Sinda*, *Masquate* & *Bengale* &c. habet enim mercatores ditissimos, nauesque pene innumeras. Est locus non procul à *Chaul* *Vetus vrbis*; dicta, habitata indigenis, qui telam fericam varii coloris variique licii texunt, in tanta copia, vt tota India omnisque vicinia inde tela ea abundet, vnde ciues in *Chaul* multum serico crudo negociantur: quod à Chinesibus petunt, & deinceps præparari faciunt in loco prædicto, præparatumque per vniuersam Indiam distrahunt. Sunt ibi calamaria & atramentaria arte mira elaborata, sunt spondæ, sunt sellæ mulierum cera Indica varii coloris pulcherrime infecta, &c: vnde illis maximum lucrum est. Terra ex se abundat *Zinzibere*, quemadmodum totus ille tractus maritimus, vnde vilissimum est. Tractus ille borealis dictus, aerem habet temperatum & saluberrimum, crediturque nobilissima beatissimaque totius Indiarum pars. *Dium* vero & *Malabarum* è diuerso valetudini valde aduersantur.

Indiam dicti, item qui *Cambaia* habitant *Benianes* & *Gussarates* vocati, & qui in terra *Decan* sunt habitantes in summitatibus montium, dicti *Decanyns* & *Canaras*, pariter colore sunt gilui, alii tamen aliis coloratiores. at qui mari vicini sunt magis ad nigrorem vergunt: cætera similimi Europæis, idque non physionomia tantum sed & vita & moribus.

Malabari quorum regio 12. milliaria à *Goa* abest in austrum, porrigiturque vsque ad *Capo de Comorin* colentes loca maritima, colore sunt nigerrimi. Capillos similiter rectos & nigros habentes, cætera Europæis conferendi. Hi præ cæteris omnibus assueti bello & durissimum genus, Lusitanos odio insequuntur igne & ferro, quibuscuque demum modis possunt. Sed vt terræ huius exactiorem notitiam habeamus, sciendum tractum maritimum, quem littus Indicum vocant, ad octo aut decem milliaria secus mare in planitiem perpetuam protensum, esse terram *Concam*, atque eam ipsam de qua hic agitur. post eam assurgunt montes tanta altitudine, vt nubes ferire videantur, ab vna terræ extremitate in alteram porrecti. incipit ea terra à *Daman* siue *Cambaia* & desinit ad *Capo de Comorin*, & inde vterius secundum lictus *Coromandel* protenditur. verum tamen ea terra sit altissima, in summo tamen complanata est cultissimaque. nomen illi *Bellagate*, item *Decam*, diuersisque regibus peret. Incolæ & indigenæ nominibus *Decanyns*, item *Canaras* appellari solent. verum ea de re latius, vbi urbem *Goam* cum territorio eius ob oculos ponemus.

CAPVT. XIII.

ARGVMENTVM

Describitur tractus maritimus ad *Goam*, & inde vsque ad
Capo de Comorin, & *Malabarorum* fines
 proceditur.

Incipit littus *Malabarorum* ad *Capo de Ramos* 10. miliaribus à *Goa*, vergens in austrum, porrigiturque ad *capus de Comorin*, olim *Cori* vocitatum: estque ea distantia 100. & 7. aut 8.

E 2 millia-

milliarium: vbi Lusitani possident loca quædam arcibus suis munita. sunt autem hæc: A *Capo de Ramos* ad arcem *Onor* sunt miliar. decem. sita est ea sub 14. gradu. præsidio Lusitanorum defensa. abundat eo in loco piper, adeo vt quotannis naui vni centenarios septies octiesue mille portanti onerandæ sufficiat, atque hoc piper bonitate atque ponderositate reliquum per totam Indiam Malabarorumque fines vincit. Terra ea Regina de *Batticola* vocatæ subiecta est. *Batticola* vero vrbs est introrsum ad continentem vergens, non adeo procul à litore, vbi sedes illi regia. Regina ipsa piper diuendit, à qua curator negotiantium illud acceptare necesse habet. Curator in *Onor* habitat. precium pro pipere sex mensibus ante pendendum est, secus si fiat, frustra erit. pecunia numerata piper particulatim traditur, sæpe etiam collectum in arce nauium appulsum ex Lusitania operitur. Fert & orizam hæc terra. Non est ad regiam illam arcem frequens peregrinantium concursus, nisi eo tempore quando piper onerandis nauibus inde petunt. paucos vero ante annos cœptum est inde piper conquiri, quod negociantes antea eo non peruenirent. Ab *Onor* ad arcem *Barsaloram* quindécim miliaria numerantur. ea Lusitanis parat, sita sub 13. gradu, quo in loco piper & oriza vbertim proueniunt.

Onor.
Barsalor.

Mangalor.

Distat à *Bassalora Mangalor.* 9. miliaribus sub 12½. gradu posita. Lusitanis subiecta, & pipere & oriza abundans plurimum.

Cananor.

A *Mangalora Cananoram* vsque sub 11½. gradu sita, sunt miliaria 13. atque hæc munitio præstat reliquis omnibus quotquot Lusitani per fines Malabarorum possident. Extra eam munitionem excitarunt Malabari vicum amplum, ædificiis quam pluribus constantem, vbi quotidie forum victualiorum frequentissimum est ad miraculum vsque, nec forum illud Bartauis septimanatim celebrandis. Sunt ibi gallinæ oua, butyrum, mel, oleum ex India, ficus Indicæ à *Cananor* apportatæ, cæque tum maximæ, tum selectissimæ ex tota India, & (vt verbo dicam) adest ibi affluentia omnium victualiorum. Malos tanta talique proceritate & formositate habent, vt selectiores per totam *Norvegiam* non inuenias, & in tanta copia, vt toti vicinæ sufficiant. Terra amœnissima est perpetuo virens, arboribusque fertilissimis consista, quales sunt ad totum tractum Malabarorum maritimum. Habitat inter Malabaros hosce Mauri plurimi sectæ Mahumetanæ, vt plurimum versus sinum Arabicum negociantes, tamen si nulli Indorum absque Lusitanorum permissu integrum sit eo negociationem instituerent. secus enim si fiat, & armada Lusitanica quæ quotannis loca ea maritima à piratis defendit, vel in hos vel in alios Indos quosunque aliasue nationes diplomate salui conductus destitutas incidat, naues captas prædabitur, nec raro fit, vt eas ad terram secum adducat, quæ vel ex Cambaia, aut Malabarorum finibus, siue ex insula Samara, aut aliunde versus rubrum mare negociationes suas instituerunt. Æthiopes *Cananora* cum Lusitanis confœderati sunt, metu munitionis imminentis. at enim sub tali prætextu nihilominus ipsis infensissimi sunt, clamque reliquis Malabaris contribuunt ad Lusitanos extreme persequendos.

Calecutium.

A *Cananora* distat *Calecutium* octo miliaribus, situm sub 11. gradu. atque *Calecutium* quidem fuit olim longe celeberrimum Emporium & Metropolis per vniuersam Indiam finesque Malabarorum, fuitque sedes Imperatoria *Samorini*, quod imperatorem sonat. Lusitanis vero deinde appulsis & sæpius à Samorino ludificatis, Regem Cochinum Vasallum *Samorini* tum quidem pertenuium virium sibi adiunxerunt, iamque prospero successu videntes Lusitani, possessionesque sibi in India acquirentes, marisque dominium paulatim adepti, porto *Calecutium* deseruerunt. vnde illud regnum plane concidit subtracta negociatione. estque inter Malabaros hodie vilissimum. E contra Rex Cochinus & possessionibus & opibus *Samorinum* excellit, neque *Samorinum* superiorem agnoscit fretus Lusitanorum confœderatione.

Cranganor.

Hinc à *Calecutio* distat *Cranganor* miliaribus 10. sita sub gradu 11. estque ibidem etiam Lusitanis sua munitio.

Cochin.

A *Cranganor* vsque *Cochinum* sub 10. gradu situm similiter 10. miliaria numerantur. Vrbs promiscue colitur à Lusitanis & à Malabaris aliisque nationibus, qui religioni Christianæ nomina sua dederunt. Magnitudine prope ad Goam accedit, populosa & ædificiis magnificentissime exculsa, DEORVM item delubris, atque Cœnobiis monachorum. adest illi fluuius amœnissimus, & portus commodissimus. Non procul ab vrbe fluuius non ita magnus seu riuus, quem sicco pede sæpius pertranseas, continentem influit. ad eum locus est cui nomen *Cochin Dacyma*, hoc est, *Cochinum* superius. is ad Malabaros pertinet, ethnicis superstitionibus etiamnum deditus, vbi Rex aulam suam habet, ædificiis Indico more splendide extructis frequentissimus, prostantque quotidie in foro ibi quæcunque necessaria, non secus ac *Cananora*, nisi quod merces negociantesque hic in maiori adsint copia. Regnum *Cochinum* exigua est Insula, riuulis passim interfusa. Recta ex opposito eius est Insula *Vappina*

Vappina Insula.

nomine,

nomine, fluiuis circumdata ad modum arcis *Cranganora*. Dicta modo loca cum adiacentibus sunt plana & situ humilia, vt & Hollandia nostra, nisi quod aggeribus eductis careant, contenta naturæ beneficio: ad mare nudum littus prætenditur, & post littus ad ripas fluminis cespes, absque villo propugnaculo arte facti. Terra viret perpetuo, syluis passim obsita, inter quas quædam non nisi cinnamomum, *Canella de mare*, dictum siue syluestre cinnamomum ferunt. *Cinnamomi enim quod ex insula Seylon petitur, centum libra centum pardauis siue toachimicis venduntur, hoc vero 15. saltem: aut 30. quod ne in Lusitaniam deportetur edicto regio prohibitum est. Interim syluestre quotannis in magna copia auectum pro vero cinnamomo ex Seylo insula habetur in vestigalibus, ne videlicet regi aliquid de vestigali decedat, non secus ac ex Seylon aueretur.* Piper per Cochinum regnum quotannis duabus nauibus onerandis sufficit, reliquæ naues in locis dictis onerantur, & inde Cochinum redeunt, posteaquam in Goa merces ex Lusitania aduectas deposuerunt Cochini simul conueniunt mercatorum curatores, oneraturi naues. qua de re exactius in descriptione reditus mei agam. Habitant promiscue etiam inter Malabaros Mauritanii religionis Megmedicæ, habentq; templa sua *Mesquiten* dicta. Habitant ibidem & cæteræ ludæorum locupletes admodum; suisque legibus viuentes, more reliquorum.

Brachmanes Malabarorum Indorumque presbyteri sua quoque idola & templa ibi habent. *Pagodes* vocata. Tres hæ nationes suam quæque religionem sequendo, promiscue quidem sed pacifice tamen & vnanimiter viuunt: ea semq; statuta politica obseruant, assiscunturque pariter inter Consiliarios regios, præter alios nobiles & vasallos regis, quos *Nayes* vocant: quod si res aluius momenti in deliberationem veniat, congregantur simul tres hæ nationes, in quibus omnem suam salutem rex collocat.

Mores regis, *Nayorum*, Malabarorum, *Brachmannorum*, &c. idola, *Pagodes*, ritus & ceremonias, suo loco inter Icones repræsentabimus. Hoc vero loco pergemus in descriptione littoris.

A Cochino ad *Caulon* vsq; sub 9. gradu sitam 12. milliaria numerantur. ea arx Lusitanorum est, vnde quotannis nauem vnã pipere onustam auerunt.

A *Caulon* ad *Capo de Comorn* vsq; 20. milliaria habes, caput hoc sub 7½. gradu est, & terminat Malabarorum agtos ipsamq; Indiam. *Chaulon.*

CAP. XIV.

ARGUMENTVM.

Hoc capite agitur de Regib. Malabarorum, deque origine eorum: & proponitur Diuisio terræ, & distributio prouinciarum in ea.

VT rectius intelligatur in quas prouincias Malabarorum terra diuisa sit, sciendum est eam terram olim omnem vni eidemque regi regnatam. Eratque tum non nisi vnus Rex, in cuius regnum hodie plures simul inuaserunt. Vltimus rex fuit *Sarama Perial*. Sub illo Arabes, qui superstitionibus Megmedicis dediti sunt, ceperunt negociari per Malabarorum fines, apportantes aromata ad mare rubrum, vbi in naues recepta & inde toti orbi inuecta sunt. Eo tempore Arabes astutia sua & Regem ipsum, & plurimos ex subditis circumuenientes, ad Megmedicam sectam adduxerunt. maximam quoque Indiæ partem, & reliquos Orientis fines atque Insulas iisdem superstitionibus infecerunt. quæ sane præcipua causa est, cur hodie difficulter adeo Christianam religionem amplectantur. Megmedani enim quibus possunt modis à Christianismo eos absterrent, Lusitanosque illis inferos reddunt. qua de re vide *Chronicon Lusitanicum* super primam nauigationem in Indiam institutam, quando similia exempla complura euenisse reperies.

Sed ad propositum reuertamur. Rex *Sarama* sectam quam recens amplexus fuerat, tanta cum deuotione colebat, vt plane secum constitueret, regno se abdicare, & deuotionis ergo *Mecam* ad Megmedis sepulchrum proficisci, vbi vitæ suæ reliquum religiose finiret, sperans inde æternam beatitudinẽ certo sibi partam; simulque propositum suum in actum deduxit. Sed quod esset sine prole, nec vnquam vxoratus fuisset, regnum in satellites suos diuisit, huic *Cochinum*, illi *Cananoram*, alteri *Chale*, & item alteri *Caulon* attribuens, atq; ita de reliquis ditionibus constituens singulas singula regna esse iussit. *Calecutium* conferebat ministro cuidam sibi amiciissimo fidelissimoque, titulum simul *Samorini* ipsi imponens, quod idem est quod Cæsar siue Imperator in reliquos omnes inferiores regulos, iubetque vt reliqui huic pareant tanquam vasalli: vnde in hodiernum vsque diem Rex *Calecutii* titulum *Samorini* sibi vsurpat, *Samorini nomen.*

imperiumque in reliquos Malabarorum reges sibi vendicat, uti supra exposuimus. Rex itaque *Sarama* Mecam abiens vitam ibi finit. Samorinus vero & reliqui minores reguli suam quisque provinciam possedit, duratque ipsorum successio in hunc usque diem, eo modo quo instituta fuit. solus *Cochinus* post Lusitanorum aduentum euectus, at *Calecutinus* e contra depressus in angustum redactus est.

Classis regia in India.

Malabari prae reliquis bello sunt assueti, integentes pudenda, caetera nudi incedunt, idque tam feminae quam mares. Vanicano odio infestantur Lusitanos, nec aliis aequae infestisunt, tamen si Lusitani pacem alioquin cum Samorino colant, cuius pacis causa a munitionibus Lusitanorum maritimis dependet; habent tamen Malabari sua diuerticula ad ductus fluminum, utpote *Chale*, *Calecutii*, *Cunhale*, *Banane*, & alibi, per quae quotidie scaphis in aequor descendentes mare infestum habent, cum exitio sane multorum negotiantium. Quotiescunque Samorino visum est, pacem libere violat, idque instinctu Mahumetanorum Christianis extreme infensorum infestorumque. Haec Malabarorum excursiones in causa sunt, cur quotannis in aestate Armada siue classis ex Goa proficiscatur, quae littus legens nauigantibus saluum conductum praestet, eosque contra Malabaros pyratas defendat. potissima enim negociatio in India conficitur per triremes, quarum vnus formam appositam vides, in quibus hinc inde nauigant quotidianum quaestum exercentes: ut deinde latius dicetur. Tamen si vero classis Lusitanica ad littus illud oberret, nihilominus spoliatur quamplures, capiuntur aduenae & bonis omnibus exuuntur. Terra per se feracissima est, perpetua fronde virens, visu amoenissima, solus aer aduenis minus conuenit. interrim piper, quod alibi non prouenit nisi in his locis maritimis, hinc necessario petendum est. Crescit quidem ad Malacam piper, sed parcius. At in Malabarorum regno conquistum per vniuersum orbem inuehitur.

CAPVT XV.

ARGVMENTVM.

Describitur Insula Malandyua vulgo Malediua dicta.

Recta ex aduerso *Capo de Comaryn*, versus sinum ad millaria 60. in occasum *Maldyua* insula occurrit, quæ ad latus boreale sub 7. gradu initium sumit, porrigiturque in Euroaustum vsque in 7. gradum, per milliaria videlicet 140. fama est vndecim ibi millia esse Insularum. ^{11000.} verum id pro certo affirmari non potest, sunt innumeræ, & Incolæ non absimiles Malabaris. *insula.* Aliæ insularum habitantur, aliæ desertæ sunt. terra enim admodum humilis est, ad modum Cochini, Cranganoræ & locorum circumiacentium, vnde mare plerumque eas inundat. Malabari bona fide narrant, fuisse olim eas Insulas cum continente coniunctas, sed maris impetu progressu temporis auulsas inde, quod in imo subsiderent. Nullæ ibi merces habentur, solo coco siue *coquen* excepto (sunt eæ nuces Indicæ) & *Cayro*, quæ testæ sunt illarum nucum viridium, cannabis loco apud Indos vsurpandæ. ex iis torquentur funes nautici, fila, & eiusmodi fasciæ, parantur ex iisdem aliæ quoque res diuersæ.

Abundant illic testæ eæ nucum Indicarum in tanta copia, vt toti Indiæ, reliquisque per orientem locis omnibus sufficiant.

Scaphas Indicas ex ligno arboris istius adificiant, similiter quacunque naualia ad eas requiruntur ex eadem sunt arbore, carbasa ex foliis eiusdem arboris contexuntur, nauis ipsa funibus contortis ex nucum testis colligatur absque villo clauo ferreo, nauis ita parata onerant eam mercibus ex eadem arbore paratis, quin ipsa cibaria & reliqua in nauibus necessaria vitæ sustentanda desumpta depromptaque sunt ex arbore ista. In ^{Nauis cum naualibus mercibus & cibariis ex palma.} *summa & nauis ipsa, & naualia, & merces transportanda, tum victualia, quin ipsi remiges pastri ex ea descendunt. atque vnica hac arbor omnes insulanos Maldyua, in Indiam negotiationis ergo nauigantes abunde sustentat.*

Est ibi nucum genus peculiare, præ aliis in India commendatum. Indi dicunt illud ^{Nuces contra venena quæcunque valere, visu pulcherrimum & gustu optimum, colore subnigrum.} *Vidi vnâ Viceregi in India oblatam tantæ magnitudinis, vt duas mensuras caperet, precio plus quam trecentorum Ioachimicorum siue Padauorum, Hispaniarum regi offerendam. De qua arbore eiusque fructibus & negotiatione ex ea instituta dicemus suo loco inter arbores & fructus Indiæ, nunc littorali descriptioni accingemur denuo.*

A *Capo de Comoryn* vergit littus in Aquilonem introrsum versus *Capa Negapatansicum* sub gradu 12. distat autem à *Capo de Comoryn* milliariibus sexaginta.

Si à *Capo de Comoryn* per quadraginta milliaria in Euroaustum in altum proueharis, occurrit extremum cornu Insulæ *Seylon*, quod in Boream excurrit recta ex aduerso extremitatis *Negapatans*, quæ extremitas à continente distat milliariibus 10. inter caput illud & Insulam interiacent arenæ cumuli & nonnullæ Insulæ, quo in loco naues in extremum sæpe periculum ^{Brenia} deueniunt. quauo necessario illac pertranseunt petituræ *Bengalam*, aut loca maritima ad *Choromandel*. *Seyl* insula in longum habet milliaria 60. in latum 40. inter vtranque extremitatem boream versus sunt milliaria 18. sub 7½. gradu est Castrum & munitio *Lusitan* *Columbo* dicta, ea non nisi armata manu & magnis impensis defendatur oportet. Lusitani enim per eam insulam nihil quicquam aliud possident. Munitio non ad modum magna est, sed munitissima, extra eam ne latum pedem quidem possident. milites præsidarii eius arcis plerique propter delicta in eam condemnati, capitis alioquin rei sunt. Scorta secum habent eiusdem prædicamenti, quorum famulatu & consuetudine vtuntur. Necessaria vitæ ex India ipsis petenda sunt. infestantur crebris incurSIONIB. hostium incolarum indigenarumque. neque tamen vna vice obsidionem perpeffi strenue se defenderunt.

CAPVT XVI.

ARGVMENTVM.

De Insula Seylon, in qua Cingalas.

Seylon insula eo nomine celebratur, quod vna sit ex optimis quotquot nostra ætate detestæ fuerunt. adhæc quod feracissima sit omnium insularum quotquot sub sole sunt, habitatur ea à *Cingalis* moribus & vita ferme Malabaris respondentibus, aures habent æque demissas & patulas, minustamen colorati sunt, currunt nudi exceptis pudendis. Ab antiquo ^{Cingalas. Zigeunes ex Sylon.} non nisi vnum habuerunt regem, sed obruncantes regem regnum inter se diuiserunt. Non ita mul-

*Rex ob-
truncatur.
terra diui-
ditur.
Barbiton-
sor rex in
Seylon.*

ita multis ab hinc annis Barbitonsor summum ipsorum regem clam perimens regnum summa cum tyrannide inuasit, expulsis reliquis regulis, quos inter vnus christianam religionem profitebatur, qui in Indiam profugiens Goæ habitabat, ibique sumptibus regis Lusitanix alebatur. Tonfor ergo ille, cuius modo facta est mentio, se ipsum regem constituit, totamque Insulam suæ potestati subiecit. *Raiu* nomen eius est, & magna cum prouidentia regnum hodie administrat; est enim vir sapiens, bellicosus, nec in cuiusdam alterius potentia aut consilio fiduciam collocat. Oderunt eum subditi, parent tamen magis ex formidine, quam ex amore & beneuolentia. Strenuus est & seuerus, in delinquentes tyrannice aduertit, adeo ut sui ne mutire aduersus eum audeant. Lutanis infensissimus est, iamque annus abierat, ante meum

*Rex obsidet
Lusitanos
Elephantis
300.
Paradisus
& vestigia
Adami in
monte Sey-
lon.*

ex India discessum, quando munitionem *Columbo* maximo Elephantorum hominumque militantium exercitu obsedit. at enim reliqui per Indiam Lusitani opitulantes *Columbensibus* coegerunt eum obsidione soluta in sua reuerti. Insula montosa est admodum, est in ea mons quem altissimum totius Indiæ existimant, *Pico de Adam* dictus. credunt *Indi* reuera ibi *Paradisum* fuisse, & *Adamum* ibidem creatum à mundi opifice, quin affirmant hodie adhuc videri *Adami* protoplastæ vestigia in summitate montis impressa petris, non aliter ac si arte incisa essent, nec vetustate deleri.

Insula feracissima est fructuum Indicorum omnis generis: habet feras quascunque gregatim, utpote Ceruos, hinnulos, apros, lepores, cuniculos &c. Sunt ibi omnis generis & in maxima copia volatilia, utpote pauones, gallinæ, columbæ &c. ad sunt mala aurea, longe optima, ad sunt limones, citri, non Indicis solum, sed & Lusitanicis & Castellanis multo præstantiores. sane quæcunque per vniuersam Indiam hinc in delocis diuersis proueniunt, ea simul in vnica hac insula vberim succrescunt. Sunt ibi palmæ Indicæ copiosæ, *Coquen* vocatæ. ad hæc homines fide digni, qui captiui in ea insula fuerunt, retulerunt mihi, crescere ibi nuces moscatas, Caryophylla & piper, ab incolis cultra. verum nescio si fidem mereatur ea relatio,

*Cinnamomum opti-
mum in
Seylon,
quod Lusitani fu-
rantur.
Gemma.*

siquidem Christiani hæcenus nihil eorum perceperunt. Verum & optimum cinnamomum totius Indiæ plenè syluis in ea prouenit, quo orbis vniuersus repletur. Hoc cinnamomum furtim & noctu à Lusitanis *Columbensibus* raptum in arcem importatur, hinc Capitanei isti præcipuum sibi capiunt salarium,

*Elephantes
nobiles &
venerabi-
les.*

ut quorum stipendia alias tenuiora sint. Sunt in hac Insula gemmæ omnis generis excepto adamante, sunt Saphiri, Rubini, Topasii, Spinelli, Granati, Robassi, & quidem totius orientis optimæ. Capiuntur ibidem vniones, sed viliores illis qui *Bareni* ad *Armusium* capiuntur. Sunt ibi venæ auri & argenti aliorumque metallorum, quæ ex regis interdico non effodiuntur, quod ea thesauri loco abscondita seruet. quantum vero ego coniectura assequor, in ea plane sum sententia, fieri eo, ne videlicet exteri avaritia ducti vi regnum eius inuadant. Habent ferrum, linum, sulphur & eiusmodi alia. Elephantorum ibi greges sunt innumeri, neque nec per totam Indiam inuenias illis nobiliores nec generosiores. *Experientia testatur in hunc diem, quod, si qui ex cæteris India elephantis ad hosce adueniant, non nisi cum reuerentia quadam & delato honore eos accedant.* Insulani *Cingalas* dicti, valent ratione & intellectus subtilitate, exercent artificia ingeniosa & elaboratiss. in auro, argento, ebore, ferro aliisque mineris, digni admiratione, & ob id per vniuersam Indiam præ aliis quibuscunque celeberrimi. *Cannas sclopetarias tanta cum dexteritate parant, ut torno atque ex argento elaborata appareant.* Offerebatur hero meo Archiepiscopo idolum crucifixi Christi vlnæ vnus longitudine, ex ebore tam subtiliter & artificiose politum, ut Capilli, barba, facies non arte sed natura efficta & viui hominis partes referre viderentur, quale apud Europæos artificiosius non inuenias. herus meus ob mirum ingenium illud capsula reconditum Hispaniarum regi misit, dignum quod inter tanti regis thesauros haberetur. Eiusmodi ergo ingeniosis repertis insulani hi maxime præstant. Sunt ad hæc præstigiatores miri & soletissimi, quibus imposturis tam viri quam feminæ vacantes totam Indiam peragrunt, corradentes pecunias. Atque hæc sufficiant de Insula *Seylon*, deinde propositum nostrum vrgentes describemus caput *Nagapatan* ad *Choromandel* littus prominens.

*Præstigia-
tores miri
in Seylon.*

CAPVT XVII.

ARGVMENTVM.

*Littus Choromandel, & Narsingæ regnum, siue Bisnagar
describitur.*

Incipit littus hoc ad caput *Nagapatan*, pergiturque in boream ad locum vsque, quem *Musulepatan* vocant, per milliaria 90. sub 17. gradu situm. inter fines interiacet prouincia *S. Thomæ* sub 14.

sub 14. gradu porrecta; distans à Nagapatān milliariibus 40. in eo loco, vt & in Nagapatān Lusitanii habitant; per eos fines negocia sua exercentes. Fuit olim ibi Metropolis cui Meliapor nomen erat, subiecta Regi Narsingæ, hodie Rex Bisnagar vocato, à loco videlicet & metropoli, in qua aulam regiam habet, Metropolis ea in continentem recedens à littore bona ex parte abest. Incolæ in omnibus respondent iis, qui habitant Bellagatte quos Decanyis & Canaras vocant, sunt enim omnes eiusdem nationis, solis locis & regnis diuisi. Porro vt liquidum fiat, qua de causa huic loco S. Thomæ nomen inditum sit, rationem eius rei aperiam. Indi perhibent S. Thomam Apostolum olim in regnum Narsingæ venisse, tum videlicet quando Apostoli per totum terrarum orbem diuisi Euangelium predicabant. Is ergo Apostolus per agratis multis India locis, absque vllotamen fructu tandem & hoc loco subsistens indigenis saluificam Iesu Christi pradicacionem annunciauit. quæ sane Historiam ita referunt ii, qui ex indigenis illis nati fuerunt, & quos Lusitani aduentantes ibidem viuentes adhuc reppererunt, suntque in hodiernum diem ex illis, qui ceremoniis suis ecclesiæ Græcorum respondeant viuentes lingua Chaldaica, quibus piaculum est, si in religione cum Lusitanis conuenirent. paucis ab hinc annis, & quidem meo tempore, habuerunt Episcopum, qui terrestri itinere Romam adit, seque sub Romanam Ecclesiam dedit, nihilominus tamen Pontificis permisso vsitatas suas ceremonias obtinuit & reseruauit. Hero meo deinde generale Concilium in vrbe Goa conuocante, comparuerunt Suffraganeus Archiepiscopus Episcopus Cochinius, Episcopus Malacensis, Episcopus Chinenfis, ad quos Episcopus etiam S. Thomæ, tum recens Roma reuerfus, & Archiepiscopi titulo à Pontifice auctus vocabatur. is præsens in Concilio aderat, verum nullo modo in minimo concessit, vt quicquam de ceremoniis in suo Episcopatu hæcenus vsitatis immutaretur, aut vt suffraganeo suo, & Christianis suæ fidei commissis, (Christianis S. Thomæ dictis) quicquam in iis decederet. Sed ad Historiam: referunt prædicti Thomistæ Apostolum diu in regno Narsingæ annunciaisse quicquid Euangelium, at nihil magnopere profecisse: Brachmanes enim qui Sacerdotes sunt Pagodes, id est idolorum, quæ à Indi pro vniuersis colunt, omnibus modis ipsi resistunt. tandem (aiunt) petiit S. Thomas à Rege exiguum telluris, super quam sacellum statueret: in eo preces suas dicturus, maxime vt erudiret populum, rex à Brachmanis prohibitus preces S. Thomæ respuit: hinc fato quodam factum, vt ingens arboris truncus deuolutus sit ad ostia fluminis illius, quod Meliaporam ciuitatem alleuit, vnde & nauibus & scaphis cursus interclusus fuit, & Rex detrimentum inde passus est ex negotiationibus iuterruptis. Rex vt remedium huic malo afferret, coegit vires suas, adductis tercentum Elephantis, quibus iunctis trabem è flumine extraheret, re vero in cassum tentata, nec tantis viribus quicquam proficientibus, nec Brachmanorum incantationibus consiliisue quicquam valentibus, rex animo conturbatus, edicto iussit, vt quicumque huic incommodo vel ope vel consilio subueniret, haberet dona amplissima. Edicto promulgato Apostolus regem accedit indicans, si regi ita videretur, se nullo adiutum adminiculo solum remoturum trabem, nec se aliter remunerari petere, quam vt Rex trabem eductam concederet dono ipsi, quo ex eo strueret Oratorium priuatis precibus à se fundendis. annuit rex S. Thomæ petitioni, licet vanitas tum ipsi regi, tum Brachmanis videretur.

S. itaque Thomas zonam qua lumbos succingeret, ad trabem religans nullo negotio eduxit eam sponte sequentem in continentem cum miraculo omnium qui astarent: Rege ante alios stupefcente, à quo illico impetrauit, vt è trabe educta Sacellum statueret. viso miraculo Indorum plurimi conuersi & baptizati sunt. Brachmanes econtra viluerunt apud vulgus; vnde in sensu S. Thomæ, vitæ eius insidiabantur, & quibusdam è vulgo pecunia corruptis, eum in Sacello in genibus deuoteprocumbentem postico vulnere transfigi fecerunt. recitata historia passim in India ad parietes & templorum fornices depicta memoria consecratur. Addunt præterea eorum posteros, qui Apostolum transfixerunt, à DEO tali maledictione punitos, vt nati ex illis alterum crurum habeant crassitie & forma cruris Elephantini (quod ex schemate in seq. pag. posita apparet) cetera corporis membra, atque altero crure bene alioquin constituti, & proportione formosa, atque valetudine satis commoda reliquis hominibus conferendi. Vidi ipse & mares & feminas ex ea propagine: & familiæ illarum habitant totos vicos, suntque Christiani ipsorum more quamplures inter illos descendentes ex prouincia S. Thomæ, in qua in hodiernum diem frequentes visuntur. Sed an hæc sit causa vel alia istius monstrositatis, fides ea sit penes autores. ego quidem multos eorū rogauit causam, qui ignorantiam prætendentes ad prænarratam historiam se receperunt. Crassities pedis non est illis remora, parit solummodo deformitatem quandam.

Ciuitas Meliapor progressu temporis defecit & concidit prorsus, vt sunt mundana cadauca.

Posteaquam Lusitani in eam terram venerunt exercentes negocia sua, statim supra sepulchrum S. Thomæ excitauerunt urbem, addideruntque templum ex lapide formato, in ipso loco, quo Sacellum S. Thomæ prius ex trabe steterat. Fores templi ex ligno seu trabe è flumine educta fecerunt, in memoriam miraculi, reseruantur ibidem ossa & reliquæ S. Thomæ in maxima veneratione, fiuntque frequentes peregrinationes deuotionis ergo

Historia de
S. Thomæ.Episcopus
Thomistæ
Romæ ab-
it. Conci-
lium Goæ.
Thomæ
Christiani
similes
Græcis &
liberi in
ceremoni-
is300. Ele-
phanti tra-
bem duce-
re non suf-
ficiunt.Miraculo
S.
Thomæ.S. Thomæ
obtruncatur.Homines
crure Ele-
phantino.

Fores templi ex deuotione casim imminuta. susceptæ ad dictas S. Thomæ reliquias. quin fores ipsæ pene frustulatim concisæ à peregrinantibus valde diminutæ sunt, qui decerpta frustula auro argentoue postea circumdantes à collo ea pro phylacteriis suspende-
runt. Thomistæ id animaduertentes, templi fores clauis ferreis impactis munierunt, ne quid simile deinceps fieret, ne reliquias suas omnino amitterent. Flander quidam patria Sleuisius, viuens in ea terra ultra annos triginta contracto matrimonio, amicus meus singularis ex eo ligno globulos coralliorum forma connexos quamplures mihi dono mittebat, quos ante annos multos ex ligno eo fieri curarat, & vt mihi essent in sacrosanctas reliquias volebat, Lusitanus qui eos Goam ad me deportarat, summa cum veneratione eos tractabat, referens simul miracula quæ præstitissent, vt illorum virtute ex saeuissimis tempestatibus erepti fuissent inter nauigandum. quam primùm enim globulos in mare demississent, tempestatem sedatam; quo nomine eos admodum prædicabat, eo sine vt haud minoris faceret, quam sanctissimas quasque totius orbis reliquias.

Litus à Musulapatan portectum iterùm in Aquilonem inflectitur, vsque ad regnum Bengala, per milliaria videlicet 120. dicitur alias regnum Oriza, quod secus litus protenditur ad vsque flumen Gangem, vbi regnum Bengala incipit. Littora Narsingæ, Bisnagar & Oriza, item litus Nagapatan, siue S. Thomæ, communi appellatione à Lusitanis Choromandel dicuntur. Hic præcipua Lusitanorum negociatio est. terra enim diues & omnium rerum necessariarum fertilissima est. abundat ibi oriza, sunt volatilia, armenta, pecudes in copia, aer est temperatus, nec nostris hominibus ingratus, siquidem aduenæ rectius hic habent quam in India. Habitant loca maritima quotidie negociantur versus Bengalam, Pegu, Sian, Malacam & Indiam. textur in Negapatan & S. Thomæ, tela bombycina miro artificio vario colore, & pulcherrime picturata, filo tenuissimo, deportatur ea vt plurimum in Indiam vbi maioris habetur quam

sericum,

fericum quod & arte & subtilitate longe superat, plurisque venditur. Tela ea *Reshats & Cheylas* vocatur. parant sibi ex ea Lusitani & Christiani qui Indiam incolunt femoralia, item succinctoria quibus vtuntur mulieres domi, ab umbilico ad media femora vsque pertinentia, quibus nihil formosius videas. Tela quæ optima est, dicitur *Pannus de Sarasso*. Telarum aliarum filis aureis argenteisue sunt intertextæ artificio miro & elegantissimo. Parant præterea telas omnis generis, longe pulcherrimas, ex quarum operis vitam complures sustentant. Ad litus hoc crescunt arundines siue iunci tantæ crassitie, vt in India iis ad lecticas *Pallankyns* dictas, in quibus mulieres per publicum deferunt, vulgo vtuntur, quarum delineationem inter Icones apposuimus. Habent etiam arundinis crassitiem, quam vtrique manui vix iunctim includas, crescunt sua sponte, aspectu gratissimæ, præ altæ, nigra, rotundæ, de quibus suo loco plura.

*Arundines
mira cras-
sities.*

CAP. XVIII.

ARGUMENTVM.

De regno Bengala & flumine Gange.

Sub fines regni Orix, & littoris *Choromandel* ingreditur flumen *Ganges*, inter Cardinalia totius orbis flumina numerandum, de cuius scaturigine nihil certi habetur. sunt qui putent eum ex paradiso deductum, inducti fabulosa quadam narratione à Bengalismemorata. Perhibent illi Regem Bengalæ olim desiderasse fontem eius inuestigare, quam ob causam peculiariter quosdam eduearit, quos piscibus non coctis & eiusmodi eduliis inemptis nec præparatis aluerit, eo fine vt haberet eos accommodatiores ad propositum suum perficiendum. fecit & nauem singulari artificio in id ædificari, qua extracta, homines ita, vt dixi, nutritos misit in ea, qui aduerso flumine alueum subnaugarent. ii mensibus aliquot in nauigationem insumptis, tandem ad locum appulerunt, vbi odorem suauissimum perceperunt, quo in loco constituti visi sunt sibi in paradiso versari. tendentes dein vterius ne vnum quidem pedem latum vltra prouehi potuerunt, vnde frustrati necessario coacti sunt remetiri alueum. reuersi indicarunt regi quid inter nauigandum vidissent, quidue ipsis acciderit. cui narrationi si quis fidem denegauerit, is sane duro ad credendum corde erit: ad me quod attinet, sciat me eadem qua accepi mensura, aliis ea diuendere.

*Ganges
fluuius.*

*Fabula de
Gange.*

Sunt in hoc fluuio Crocodili, quales Nilus habet. ostia eius sunt sub 22. gradu. littus in Eurum vergit vsque ad regnum *Aracan*, per 80. videlicet milliaria, quod passim inflexum & incuruatum, habet insulas complures, breuia & loca arenosa, sinus tortuosos & flexus varios. Terra enim *Bengala* in trorsum in continentem vergit à mari remotior, propter littus quod in Euroaustum recurrit ab *Araca*, vsque ad extremos *Malaccæ* fines, & ad extremam cuspidem *Singapura* dictam. Sed vt eò vnde digressi redeamus, sane *Ganges* fluuius ab Indis benedictus, expiatorius venerabilisque habetur: certo enim credunt, quod quicumque semel in eo lauerit, ab omnibus suis peccatis abluatur, tamesi pessimus omnium peccator fuerit: tamque purus & immaculatus ab omni scelere & labe euadat, ac si recens ex utero matris prodeat. è diuerso si quis in eo non lauerit, eum saluum fieri non posse, qua de causa ex tota India, quin ex vniuerso Oriente maximus eo concursus est. Confluunt gregatim, vtuntur Ceremoniis & superstitionibus adeo insolitis, vt tuentibus stupori sint, certo persuasi, cælum ipsis propterea deberi.

*Crocodili
in Gange.*

*Ganges
Indis sa-
crofanctus.*

Ciuitas *Chatiga* à Gange distat milliariibus quinquaginta. ea Metropolis est in *Bengalen*, cuius incolæ colore similes sunt insulanis in *Seylon*, nisi quod plusculum albicent quam *Cingala*. natura sunt versuti & malitiosi, vnde inter nequissimos totius Indiae stauos connumerantur; mulieres lasciuia & luxu diffluunt, quo vitio per Indiam nihil est familiarius. Mos est apud eos, vt in eadem olla nullo modo bis coquant, sed quaque vice recentem vsurpent. In adulterio deprehensis nares cultro detrunantur, sitque diuortium, si ita velint coniuges. quæ constitutio stricte obseruatur. Habent quæcumque vitæ necessaria in magna copia, præsertim orizam, quæ præ aliis omnibus Indiae locis vberius in *Bengala*, prouenit. onerantur enim ea naues complures quotannis per terrarum orbem inuehenda, nectamen vnquam in *Bengala* ea deficit. reliqua vitæ necessaria abunde haberi possunt precio tam vili, vt scribenti hæc vix fides deberi videatur. Bos integer venit prærunque vno *Laryn*, quod in nostra moneta quatuor bazios facit: sic & oues, gallinæ & c. suo quæque precio prostant vilissimo. Vnum *Candel* orizæ quod tantumdem capit, quantum apud nos 14. medimni, venditur.

*Nares a-
dulteris se-
cantur.*

*Vilissimo
precio om-
nia ha-
bentur.*

in *Bengala* dimidio *Ioachimico*. Saccharum & reliqua aromata suum habent precium admodum tolerabile. hinc facile coniicitur, quæ sitibi omnium rerum abundantia. negociantur ibidem Lusitani, possidentque aliquot vicos, utpote portus quos *Porto grande* & *Porto piqueno*, id est. Portum magnum, & Portum paruum vocant. nullam tamen munitionem, neque constitutiones politicas in hac prouincia, sicut in reliqua India, præscriptas habent: viuunt ferme brutorum more, est sui quisque arbitrii, suique iuris, ius & iustitiam nihili faciens, si quando videlicet à Lusitanis Indiam habitantibus de ea commonefiant. Dicto itaque modo sparsim per *Bengalam* viuunt singuli in locis singulis, qui plerumque sunt homines infames, ob scelera & delicta ex India vel profugi, vel relegati. Est ibi negociatio frequentissima, nauibus vndique appellentibus per totum anni circulum. præter abundantiam orizæ, quam modo dixi, parant quoque telam bombycinam longe pulcherrimam & maximi precii apud Indos, quæ non per Orientem solum, sed & per Lusitaniam atque alias orbis partes distrahitur: sunt varia genera huius telæ, quorum nomina hæc sunt, *Sarampuras*, *Cassas*, *Comsas*, *Beatillias*, *Satopassas*, atque alia infinita. Habent & aliam telam linream scitissime textam ex herba, quam ad columentum instar lini nostratis. Fila ex ea herba contorta videre est apud *Doct. Paludanum*, colore subgilio. planta dicitur *herba de Bengala*. eiusmodi filis pulcherrime ac elaborantur lintheamina, quæ lectulis insternuntur, item *Pauellionem*, puluinaria, tum linthea quibus tonsores utuntur, quorumque vsus est infantibus in baptismate consecrandis, quilibet obstetrices nostrates utuntur. ea mire acupingunt, nunc historias, nunc flosculos frondisque affingentes colore vario, visui gratissima, & tam *Dædaleo* opere perfecta, ut in Europa melius facta non inuenias. ex eadem herba totos pannos lintheos conficiunt, quos interdum serico intertexunt, licet linthea quæ ex mera hac herba fiunt, pluris habeantur, quin & elegantia & subtilitate sericum antecellant. Hoc lintheigenus *Sarryn* vocatur, cuius vsus in India frequens est parandis femoralibus & thoracibus pro viris. tela ea lota non secus aridet, ac si vsui non fuisset. Affertur ex *Bengalen* *Algallia* copiose, quæ tamen ob fraudulentum indigenarum ingenium deprauatur, ut fit etiam in sale, in oleo & aliis eiusmodi rebus, ob id & *Algallia* ea vilior putatur. Sunt in regno *Bengalen* *Rhinocerotes*, Lusitanis *Abadas* dicti, cuius animalis cornu, dentes, caro, sanguis, ungulæ & cætera eius partes toto genere resistunt venenis, qua de causa in maximo precio est apud Indos, quod suo loco plenius dicemus.

Algallia
vel *xiberum*.
Rhinoceros.

Arundines
varia.

Crescunt ibidem arundines versicolore, quarum varia genera apud *Doct. Paludanum* videre licet. Lusitanis dicuntur *Cannas de Bengala*. plenæ sunt medullæ crassitie arundinibus Hispanicis similes, paulo tamen tenuiores, virides adhuc lentæ inflectuntur ad stanni modum, aut ad instar salicis, foris punctis notatæ sunt versicoloribus, haud secus ac si arte ita pictæ forent; Vtuntur iis in Lusitania mulieres vetulæ pro scipionibus, quibus gressus titubantes sustentent. Est & aliud genus eiusdem arundinis in *Bengala*, *Rota* vocant, quod gracilius & succinctius est, viminis ad modum flexile. ex eo fiunt calathi; & alia multa pulcherrima. Atque hæc de *Bengala* sufficiant. deinceps reliquam littoris oram legentes descriptionem eius continuabimus.

CAPVT XIX.

ARGVMENTVM.

Araca prouincia litus, item litus regnorum Pegu & Sian vsque ad Capo Singapura, & ad arcem urbemque Malacensem pertingens.

Regna *Aracan* atque *Pegu* proxime sita sunt ad fines *Bengala*, vbi initium sumentia, littora sua porrigunt inter Eorum & Eutoaustrum, vsque ad ciuitatem portumque *Martauan*, qui est in prouincia *Pegu*, distatque milliariibus. 70. à *Bengala*, situs sub 16. gradu à quo prouincia *Sian* incipit. Vtrunque regnum tam *Aracanum*, quam *Peguanum* abundant rebus quibuscunque necessariis, præsertim auro atque gemmis: inuenias enim illic rubinos, spinellos, Saphiros, hyacinthos, robassos, granatos &c. uti testatur quotidiana experientia. nec enim aliunde plures in totum orbem inuehantur. Præparatur ibidem *lacca*, quo nomine dicunt ceram Hispanicam in tanta copia, ut toti orbi sufficiat. alunt præterea hæc regna tot Elephantas, quos in oriente alioquin non inuenias, Lusitani ea regna quotidie frequentantes certo affirmant, Regem *Peguanum* habere Elephantem totum colore candidum, quem tanquam sacrosanctum iupplex veneretur.

Gemma.

Lacca siue
cera Hispanica.
Elephantas.

Mos est apud *Peguanos*, ut aduenas negociaturos interrogent, quandiu illic hærere velint. qui si certum tempus definerint, offerunt ipsi puellas nobiles complures, ex quibus vnam sibi seligens aduena cum parentibus illius contrahit certo precio pro retinenda ea secum, donec ibi manserit soluendo in toto contractu. hospes puellam domi suæ retinet, quæ & ancillæ & vxoris partes obit. vnum hoc incumbit contrahenti seruo, ne adulterium cum aliis aut fornicationem committat. deprehensus enim in certum discrimen veniret. elapso mansionis tempore soluit amicis aut parentibus puellam quantum ex pacto debet, digrediturque bona venia. puella æque proba & honesta ac prius redit ad parentes, nec vlla ex parte deterior putatur, nec turpior. Quod si postea puella ea desponsetur marito, isque vel totius regni princeps fuerit, & aduena cum quo prius consueuerat in eum locum aliquando reuertatur commoraturus ibidem denuo ad tempus, tum iterum petit sibi pactam prius puellam tradi, quæ absque vlla maritale legitime tergiuersatione, & omni absque infamiæ nota aduenam sequitur, illique adhæret, quandiu præuens adest: quo iterum digrediente ipsa maritum reperit. Atque hic mos apud illos pro inuolabili statuto inualuit. Præterea si quis sponsus alicuius status gradusue, vel etiam parentibus nobilibus prognatus fuerit, huic deligunt aliquem ex aduenis, sollicitantes eum precibus, ut primam noctem cum sponsa cubare, eamque deflorare dignetur, offeruntque illi honorarium satis honestum, ducentes id magno honori atque beneficium amplum interpretantes, quod nimirum tanto labore & molestia per ipsum subleuati sint. atque hunc morem non nobiles tantum sed & ipse rex obseruat religiose. Multi ex *Peguanis* ad caput pudendi appendunt nolam vnam, alii duas, iuglandium in magnitudine, traiectas inter cutem carnemque quales *Doct. Paludano* mecum ex India allatas obtuli: nolæ eæ suauiter admodum resonant. atque consuetudo earum appendendarum ex eo inualuit, quod *Peguani* Sodomitico peccato ut plurimum dediti sunt. nolæ itaque appenduntur, ut eo impedimento interposito, illud tutius declinent. Feminae & puellæ nudæ incedunt, duntaxat ad pudenda concisum habentes saccinctorium, quod inter eundem in anteriori parte ventilando fathiscat, detectis sæpe ex parte, sæpe ex toto ipsis etiam pudendis. quod eo fit, ut viros in libidinem & amorem sui pelliciant horrendumque Sodomiae peccatum deuictur. Sunt quidam inter *Peguanos*, qui filiabus recens natis pudenda filo consuunt, relinquentes duntaxat foramen admodum angustum per quod vesicam exonerent, adultis deinde & desponsatis sponsus futuram aperit cultro præcuto, eamque ea forma & amplitudine secat, qua & maxime sibi apta fiat. nec luri da nimis hier: vulnus incisum curant peculiari unguento. Vidi ipse eiusmodi mulierem in aula, cui Archiepiscopi Chirurgus locos incideret. Res quidem hæc multis cõficta videri possit, nihilominus tamen nuda veritas idem loquitur, nec non quotidiana experientia: atque Lusitani inde redeuntibus id testantur non solum, sed & *Peguani* per Indiam habitantes, qui plerique Christiani facti sunt, eius rei fidem astruunt.

Arcani, *Peguani*, & *Scani*, pro portione membrorum & physionomia non multum à Chinesibus differunt, differentia tamen aliqua deprehenditur. magis enim albicant quam *Bengala*, magisque nigricant quam *Chinenses*, quorum Icones cum Thomistis coniunximus suo loco requirendas.

Porro reuertemur ad loca maritima, descripturi ciuitatem portumque *Martauan* ad fines regni *Peguani* situm & cum regno *Siano* conterminum. In hac ciuitate finguntur in maxima copia vasa illa lutea, quæ Indi *Martauanas* dicunt, & inde in Indiam deportantur: parantur diuersa forma & capacitate, quædam tantæ capacitatis ut sex omas nostræ mensuræ (vulgo plaustrum & Germanis *ein Suder*) capiant. Causa cur in tanta copia fiant, est, quod in ædibus priuatis per Indiam passim reponantur, & quod in nauibus loco doliorum sint, dolia enim non habent, nisi quæ ex Lusitania aduehantur. Vasa itaque ea fictilia recipiendo oleo, vino, aquæ, & eiusmodi liquidis sunt, quæ incorrupta in iis cum peregrinantium magno commodo asseruantur, eorum non pauca in Lusitaniam deferunt dum in nauibus suis ministeriis fungentia reponuntur.

Incipit littus terræ *Sian*, ad portum *Martauan*, protenditurque inter Eurum & Euro austrum per 220. milliaria ad caput *Malacæ* vsque ad dictum caput *Singapura*. Quod si versus eandem plagam iter à *Martauan* instituas ad urbem *Sian*, quæ est ad alterum latus continentis, numerabis milliaria 70. Si vero per mare curras littus ad *Singapuram* vsque recto ductu excurrit, inde in continentem vergit ad prædictam vsque ciuitatem *Sian*. Apex illius terræ instar brachii in mare protenditur, cuius anguli procurrentis littora lateralia vtrinque inuicem distant milliariis 50. & nonnullis in locis milliariis 10. videlicet ad urbem *Tauassaryn*, de qua postea dicemus. Hæc terra olim fuit tributaria regis *Siani*, qui tanquam Imperator regna ea simul sub imperio suo continebat, & in hodiernum diem vsque poten-

Puella aduenis locatur precio.

Sponsus sponsam deflorari rogat per aduenam.

Tintinnabula in pudendis virorum.

Cur feminae nuda incedant.

Filiabus pudenda filo consuunt, quæ sponsus aperit incidit.

Martauanas vasa lutea.

tissimus est, tamen rex *Peguanus*, potissimam regnorum eius partem ipsi iure belli eripuerit: ambo enim illi reges continuis inter se bellis dimicant, hostesque capitales etiamnum perseuerant.

Præliū inter Pegu & Sian cruciatum. Anno 1568. aperto Marte prælium inierunt cruentum admodum. erant vtrinque in acie multa centena millia hominum, in quo prælio *Siani* victi succubuerunt. Peguani victoria potiti *Sianos* sibi tributarios fecerunt.

Elephas albus. Causa tanti belli hæc fuit. Erat *Sianis* Elephas albus, quod cum Peguanis innotesceret, ut qui albos Elephantes sacrosanctos adorent, legatione ad regem *Sianum* missa cum maximis muneribus *Sianis* precium pro Elephante albo tantum, quantum ipsis *Sianis* vel maximum videretur, offerunt, verum *Siani* petitionem Peguanorum detrectantes nec prece, nec precio, nec vllis muneribus adduci potuerunt, ut Elephantem cum Peguanis concederent. Id dolens Peguanus & furore concitus omnes vires suas cogit contra *Sianos*, & non Elephante modo vi potitur, sed & ipsos *Sianos* sibi tributarios facit. Ex eo *Sianus* diminutus potentia sua, non tantum regni sui detrimentum passus est, sed & alii reguli, qui antea tributa eidem pendebant, obedientia debita eum frustrantur. ii enim in libertatem se afferentes, sui se iuris faciunt. qua de re agitur in subsequente descriptione locorum regnorumque maritimorum. Prouinciæ eæ dicuntur generali appellatione *Sian*, tamen sint regna diuina & suis peculiariibus nominibus distincta *Sian*, *Benzoi* habet copiosum, quod inde *Malacam* defertur, vnde in terrarum orbem vniuersum vehitur. Exigua est inter *Sianos* & Peguanos differentia, quantum ad corporis constitutionem, uti nec à *Malacensis* nec à reliquis finitimis multum differunt.

Tanassarum ciuis. Si à *Martauan* perrexeris secus littus in Austrum per milliaria 60. & inde in Eurum deflexeris per triginta milliaria, littus sinuoso flexu inter duas insulas medium extenditur ad urbem *Tanassarum*, quæ est sub 11. gradu. hoc in loco terra transversim ab vno littore ad alterum non patet vltra 10. milliaria in latum. Lusitani eam urbem mercibus suis admodum frequentant, & eodem quotidie appellant naues merces ex *Sian* & *Pegu* aduehentes. Est enim veluti portus totius prouinciæ. Est ibi vinum in copia ex nucibus Indicis, *Coquen* dictis præparatum.

Nype siue vinum ex nucibus Indicis.

Mulieres vino deditæ.

Nype de *Tanassaria* vocant, quod idem sonat ac si dicas vinum sublimatum ex *Tanassaria*. neque aliud est, quam aqua destillata ex nucibus Indicis, sua virtute & efficacia cum vino nostro sublimato optime conferendum. *Nype* vulgo dicitur: sed & aliis in locis idem destillatur, maxime *Goe*, verum *Tanassaria* præparatum & efficacius & preciosius præstat. ob id per diuersa regna in vasis fictilibus maioribus *Martauan* inuectum diuenditur. Mulieribus Indicis gratissimum est, quo se largiter sæpe proluunt, sed verecundia motæ ab eo viris præsentibus abstinent, clam libere indulgent huic potioni. Hodie *Tanassaria* est regnum peculiare, sed olim tributaria, fuit regi *Sian*, pergendo à *Tanassaria* per milliaria 20. in Africum ventum, sinumque eum atque per medias insulas euadendo, littus in Austrum pergit vsque ad Ciuitatem & regnum *Queda* 60. milliariibus numeratis, ea ciuitas est sub gradu 6½. estque regnum peculiare non minus atque *Tanassaria*. Æque etiam vino siue *Nype* suo abundat, quin & piperis aliquis ibi prouentus erit. A *Queda* regno in Euro austrum secus littus ad 40. milliaria *Pera* ciuitas consurgit, vbi *Calaen* metalli genus in copia est, stanno non ab simile. Idem affertur ex *Gunsalan*. is locus porrecto littore in Thracium ventum adest 30. milliariibus à *Queda*, sub 8½. gradu positus. Pergendo vltius à *Pera* secus per milliaria 30. in Euro austrum adest ciuitas & munitio *Malacca*, sita sub 2½. gradu. ad latus boreale. inde vltius in austrum procedendo ad erit finis huius prouinciæ sub primo gradu desinens, quem *Capo de Singapura* vocarunt.

CAPVT XX.

ARGVMENTVM.

Malaca ciuitas eademque munitio hoc capite ob oculos penuntur.

MAlacæ promiscue habitant & Lusitani, & indigenæ, quos *Malaios* vocant; habent ibidem Lusitani munitiouem, quem admodum & in *Mossambica*, quæ re ditibus suis proxime ad *Mossambicensem*, *Armuisensem* que accedit, longe opulentissimas totius Indiæ præfecturas. in ciuitate *Malaca* residet Episcopus eius loci, quem admodum & *Cochini* suum habent Episcopum. sunt autem tum hi tum cæteri per Indiam Episcopi sub Archiepiscopo *Goe* tanquam suffraganei. Est ibi Emporium totius Indiæ, quo *Chinenses*, & qui in insulas *Moluccas* habitant, quique reliquas adiacentes insulas incolunt, negociaturi confluunt. instituitur ibi negocia-

negociatio frequentissima per naues quotquot ex *China, Moluccis, Banda*, ex insulis *Iaua & Sumatra* aduehuntur; quotquot item naues ex *Sian, Pegu, Bengalen, Choromandel &c.* soluunt, ex quibus sane locis frequentissima hinc inde commearé solent quotannis, quæ tandem *Malaca* appellentes contrahunt cum quibuscunque totius orientis nationibus. Habitant ibidem Lusitani nonnulli cum vxoribus & familiis, quorum vix sunt centum numero. conueniunt autem complures eo negociationis ergo, vel ad *Chinas, Moluccas*, aliove nauigaturi, aut inde hac appulsi respiraturi, ventosque oportunos nautis *Monsoyns* dictos hic operientes. Sunt *Monsoyns* certi quidam venti, suo tempore spirantes, quibus secundis hinc inde nauigare licet. causa raritatis Lusitanorum in *Malaca* ab aeris intemperie dependet. aer enim tum aduenis tum indigenis admodum est noxius. Quotquot eo deferuntur ad tempus commoraturi, plerunque vel cum aduersa valetudine conflictantur, vel omnino extinguuntur: si qui euaserint, habent quod Deo acceptum ferant. vnde locus ille vitatur quantum potest. at quia per opportunus est negociantibus, & multi rem ibidem cum maximo commodo faciunt, homo animal audacissimum, nihil lucri causa intentatum, nihil inaccessum relinquit, securus & vitæ & periculi. atq; hinc fit vt *Malacæ* tot tamque variæ nationes confluant, quot nullibi locorum per totam *Indiam*. Terra ex se sterilissima est, aliunde tamen afferuntur quæcunque vitæ necessaria vberime.

Quotannis eo appellit nauis vna Lusitanica, mense vno integro prius soluens è Lusitania quam cæteræ *Indiam* meditantés. dicta nauis cursum suum in *Indiam* non tenet, nisi extrema necessitate adacta in *Mossambicam* compellatur. Ea nauis *Malacæ* oneratur, auehitq; quotannis inde tantas diuitias in Lusitaniã, quantas vix vlla ex *India* soluens. Narrant *Malayos* *Malacæ* vna, incolæ, paucos ante annos *Malacam* ciuitatem primordia sumpsisse, quæ prius campus & lo-

Nauis Lusitanica
quotannis

cus de.

cus desertus fuerit, sex septemue casis piscatorum palantibus duntaxat notatus, in quibus piscatores scilicet pauperculi misere vitam ex piscatione sustentarent. locus enim ob aerem minus salubrem inhabitabilis erat. tandem eo conuenerunt piscatores aliquot ex *Pegu, Sian, Bengalen*, atque aliis circumiacentibus regnis, piscationi quotidie intenti, qui priuatim consilium capientes qua ratione & via ciuitatem nouam ibi excitarent, atque suo iure libere perfruentes in ea dominarentur, non urbem tantum & statuta noua condiderunt, sed & linguam sibi peculiarem, ne videlicet cum vicinis aliquid commune haberent, commenti sunt. discrepant enim à vicinis in omnibus, atque vt in lingua idem fieret, selegerunt sibi ex diuersis vicinorum idiomatibus optimas quasque uoculas, idioma sibi linguamque propriam concinnantes. Vrbi nomen fecerunt *Malaca*, quæ breui in tantum creuit, & ob loci commoditatem à negociantibus adeo frequentatæ est, vt in regnum euaderet, quod cum optimo quoque adiacentium certaret. Lingua ea *Malayo* uocata præ aliis omnibus in oriente celebratur. Sunt autem ipsi *Malayos* utriusque sexus luxui & amoribus deditissimi, videnturque sibi præstantissimi omnium hominum quotquot sub sole viuunt. (vt tabula præcedente pagina exhibitæ demonstrat) Sunt ingeniosi admodum, studiosi poetiarum inuentionum, comædiarum, cantilenarum uenerarum, meditantés poemata elegantissima, è quibus sibi famam nominisque celebrationem magnifice promittunt. Si quis in India linguæ *Malayos* ignarus fuerit, is rudis habetur ac stupidus, non secus ac qui Gallicam linguam apud nostrates ignoraret.

Malaca primordia.

Malaca linguam peculiarem habet.

Malayos ingeniosi poeta.

CAPVT. XXI.

ARGUMENTVM

Sumatra Insula, olim Taprobana dicta, in hoc describitur capitulo.

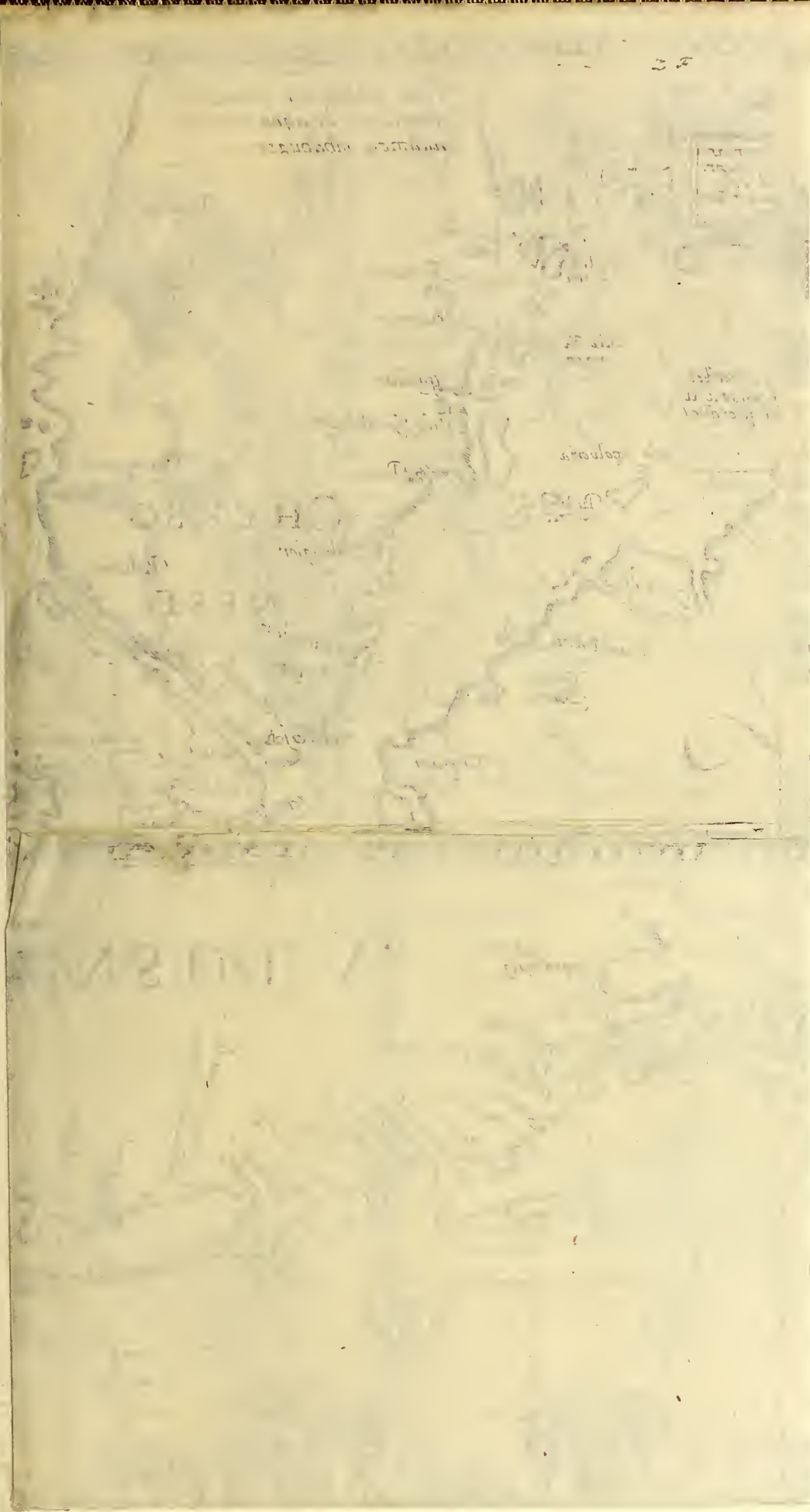
Sumatra, Chersonesus aurea. **R**ECTA ex opposito Malacæ in Euroaphricum ad 10. milliaria à continente, in eo videlicet loco, ubi fretum est angustius, exiit sese Insula, quæ olim *Taprobana* nomine insignis fuit, hodie *Sumatra* dicta, à quibusdam uero historicis, *Chersonesus aurea* appellatur: sunt qui dicant *Ophir* esse, vnde *Rex Salomon* aurum templo ædificando acceperit, qua de re in sacris literis agitur: rursum alii affirmant eandem olim fuisse cum continente Malacæ.

Insula ea ex aduerso *sinus Bengala* posita, incipit sub primo eius puncto, sita sub quinto gradu boreali, porrigiturque à *Malaca* in Euroaustrum vsque ad Insulam *Iaua maior*, ubi sub 6. gradu australi desinit, longitudine ad 170. milliaria, latitudine uero ad 60. pertinet.

Rex Dache hostis Lusitanorum. In hac Insula Lusitanorum nihil proprium est, negociantur duntaxat in quibusdam locis, parcius tamen, siquidem indignæ ipsi omnis generis merces Malacam deuehunt. Habet insula regulos complures, qui uero reliquis imperet, est *Rex de Dache*. *Dache* ciuitas est, ad primum punctum insulæ, sub $4\frac{1}{2}$ gradu boreali. Rex iste *Dachem* inter reliquos potentissimus est, & Lusitanorum hostis implacabilis. Malacam sæpius obsidione cingens misere afflixit, & quidem eo ipso tempore, quo in illis terris uiuebam. obsidebat tum itinera ne commeatus illis adueheretur, nauibus etiam cursum inter *Malacam* & *Sumatram* præcludebat: vnde naues quæ ex *China, Iaponia*, & *Moluccis* soluisent in ambitum nauigare cogebantur, quando in loca periculossima delatæ sæpe maximum mercatoribus ad quos pertinebant, detrimentum attulerunt.

Dispositio Lusitanica. *Montes ardentes.* Malacenses & Indi complures triremes in eo freto tum habebant, quas Christiani quidem apostatæ, (quales multos ibi reperias) eos fabricare docuerunt, hisce triremibus plurimum damni per mare negociantibus inferentes, mare admodum infestum habuerunt, ope tamen *DEI* opt. max. & reliquorum per Indiam Lusitanorum auxiliis cursus nauibus, saluo commeatu iterum expeditus fuit, & mare pristinae securitati restitutum. quæ singula suo loco plenius enarrabimus. Rex Portugallia, & qui locum eius per Indiam tenet *Vicerex*, iam ante annos complures disposuerunt stipendiarios, qui armata manu insulam *Sumatram* expugnatam occuparent, suntque in hunc diem Capitanei ibidem, qui ea de causa regis stipendiis fruuntur, at nihil hactenus præstiterunt. minantur continuo ferociter, nullo tamen effectu. Capitaneos de quibus hic sermo est, uocant *Adelantado* siue præfectos eius dispositionis.

Insula mineris ditissima, aurum, argentum & metallum tormentis longe optimis fundendis commodum generat, item ligna fragrantissima, radices modicas, aliaque eius generis complura, Visitur ibidem mons globosigneos euomens, sulphuris minera nobilitatus. affirmans

*Nova tabula Insularum Iava, Sumatrae, Borneonis
 et aliarum mallaccam usquã, delineata in insula
 Iava, ubi ad vivum designantur vada et Brevia
 scopulique interjacentes descripta a C.M.A.L.*

*Neuwe und Eijgentliche Furbitdung, der Inseln Java,
 Sumatra, Borneo, bis gen Malaca, mit allen umligen
 den kleinen Inseln. Correct send mit ganzem fleis in der
 Insel Java observiert und abgerissen durch C.M.A.L.*

*Turra hac onua sic tur
 genere refera est*

*Barros de los Chineses
 China
 bato*

de Manepin

*Chirimao
 Iava*

*P Manianac
 Charabaon
 Taggal
 La Sagon hic malleo
 consistuntur navas
 Java
 Mauma
 Pati
 Mandalicson
 Tabacon
 Cidago
 Brandaon
 Surubaya
 Gerri
 Jartaon*

INSULA.

BORNEO INSULA

*Bandermaht
 Loue
 Rio Succadano Ada
 mantem habet
 Puerta Aror
 Cabura
 Cora barin
 Tanjampuro
 Calandya
 Baco*

*Macasser Ins
 Macasser
 Bogir*

*P Leboct
 Madura t gPula*

*Perambapo
 Madura*

*Juanna
 Daya
 Pasaruan
 Panaruca
 Prataha
 Balla
 byam
 Fidayda
 Chondama
 Bali Ins.
 P Adarah
 Pulo
 Reja*

*Cambaua
 Lore
 Birna*

Cambaua Insula

RPJCS

affirmant fontem in eadem esse insula, qui *Balsami* preciosissimi oleo scaturiat: Sericum illis *Balsamū* in copia adest.

In postrema Malacæ obsidione rex *Acheyn*, tantæ molis & longitudinis tormentum ad eam misit, ut simile vix apud Christianos visum fuerit, adeo ut dubites an artem in eo an molem prius mireris. Tormentum id in dotem dabit filia suæ desponsatæ regi provinciae *Ior* non procul à *Malaca* ad littus *Sian* sitæ, de qua provincia suo loco fusius agemus. at Lusitani interceptantes & tormentum & sponsam regiam, adducebant eam in Malacam. tormentum in nauim datum Lusitaniæ regi mittebatur, cuius moles tanta erat ut id in carinam inter saburram necessario reponeretur. idque adeo in hunc diem in insula Medora manet, quod se nauis qua vehebatur, cum nostra classe coniungeret, tum cum ex India domum reuerteret. Ad hæc *Ior* ciuitas haud multo tempore post à Lusitanis vi capta & direpta fuit, in qua plus quam 2500. tormenta bellica non vnus magnitudinis & ex ære fusa reperta sunt. eorum quædam sclopeta communia referebant, quædam erant maiora, & arte pulcherrime efformata, in sculptis historiis atque animalium plantarumque Iconibus, quæ ideo hoc loco recensentur, ut in deliquidum fiat, eos omnis generis metallis abundare atque iisdem artificiosissime uti.

Ior ciuitas
expugnata
& direpta,
in qua
2500. tormenta
bellica.

Sunt quædam in insula loca, vbi Lusitani negociantur cum Malacensibus: videlicet *Pedir* 20. milliariibus distans ab *Acheyn*, ad littus quod ex aduerso est Malacæ situm. ex eo aueritur aurum piperque in copia. est & *Campar* locus proximus æquatori in eadem insula ad latus australe confurgens. Est & alius locus in ea insula & ad idem latus in occasum vergens, *Manancabo* nomine, vbi pugiones Indis *Chryses* dicti parantur, nec aliud telum est in India quod vel pluris fiat, vel maioris æstimeretur, quibus confili & *Malayos* & *Iauani* præ aliis sese ostentant.

Pedir.
Campar.

CAPVT XXII.

ARGVMENTVM.

Descriptio insulae qua Iaua Maior dicitur, item qua sit mercium & negociationis ratio, qua pondera, qua moneta, quis valor earum & alia quadam particularia.

Iaua maior est præcise ex aduerso vltimi puncti insulae *Sumatra* ad littus australe S.S.O. in Euroaustrum. Inter *Iauan* & *Sumatram* fretum est angustum, fretum *Sunda* vocant, quoniam *Sunda* in *Iaua* sita non ita procul inde abest. Incipit insula sub 7. gradu boreali porrigiturque O.Z.S. in ventum qui inter Eurum & Subsolanum medius est, ad 150. milliaria, latitudo eius hæcenus incognita à nullo prodita est, neque incolæ eius rei vllam notitiam habent. Sunt qui continentem putent, eamque ad tertiam incognitam ultra *Caput bonæ Spei* ad antarcticum vsque pertinentem existimant, at enim quod de eo dubium sit, pro insula habetur interim.

Affirmant eius loci incolæ, flumen per eam terram labi, in quod si ligna quæcunque *Lignum in lapidem* immergantur, mutari ea in lapides. *mutatur.*

Neque ita diu est quando Capitaneus Anglicus *Thomas Candisch*, per fretum illud nauigavit, soluens ex noua Hispania, cursumque per australe mare tenens. Abundat insula oriza & reliquis vitæ necessariis, utpote porcis, ouibus, gallinis, cæpis, allio, coquen, nucibus myristicis, macere, quæ omnia Malacam aueruntur. portus insulae primarius est *Sunda calapa*, vnde fretum denominatur. abundat in *Sunda* piper, quod & Indico & Malacensi præstat, crescitque in tanta ibi copia, ut quotannis quater quinquiesue mille centenarios auerant. abundat ibidem thus, *benzoi de Boninen*, quod *selie* dicunt, abundat & *Camphora*. inuenias ibidem & adamantes, liberumque est illic negociari nullo prohibente, nec enim ibi sunt Lusitani, & *Iauæ* incolæ: per se veniunt negociationis ergo Malacam, vbi merces suas distrahant.

Hoc loco operæ precium duxi à propofita materia aliquantisper digredi, & breuiter exponere, quæ ibi sit negociationis, quæ mercium monetæ, ponderumque ratio; siquidem de *Iaua* agentes per commodum erit ob negociationem ibi liberam, mercatoribus in eo gratum oportunumque facere.

In *Sunda* non habent aliam pecuniam nisi vnicum monetæ genus ex cupro, quod *Moneta Caixa* vocant, magnitudine grossum Saxonicum referens in ambitu, crassitie eius grossi vix *cuprea* media. cuius in medio foramen est filo inducendo aptum. siquidem communiter ducenta, aut mil-

aut mille vno filo traiciunt, quibus ita connexis, rationes suas instituunt sequenti modo; 200. *Caixas* faciunt Satta vnum. *quinque Satta* faciunt mille *Caixas*, idem facientes quod cruciatus Lusitanicus aureus, siue tres Carolini argentei apud Belgas. Piper Sundicum faccis dimensum venditur, saccus vnus 45. *Cattos* Chineses pendet, pendet *Cattus* vnus 20. vncias Lusitanicas. Saccus quilibet piperis Sundici si vilissime venit, soluitur quinquies mille *Caixis* (illi *Massa & folien* vocant) item Caryophylla, nuces myristicæ, Benzoi album nigrumque, Camphora &c. venduntur per *Bahr*, pendet autem quodlibet *Bahr* Sundicum *Cattos* Chineses 330. Macis selectum facit in moneta centum & viginti *Caixas*. Caryophyllorum optimorum non idem est precium. Viliora Caryophylla, quæ *Baston* vocant, valet *Bahr* septuagies aut octuagies mille *Caixas*. *Bahr* nucum myristicarum nonnunquam vicies, nonnunquam vicies quinquies mille *Caixis* venditur. Benzoi albi & nigri venditur *Bahr* vnum 150000. siue 180000. quin 200000. *Caixis*. solet permutatio cum iam dictis mercibus atque aromatibus ita institui. Permutant pro illis telam bombacynam omnis generis omnisque coloris ex *Cambaia*, *Choromandel* & *Bengala* aduectam, qualis est, *Sarasses de Gabares*: permutant & tapetes pictos ex S. Thomæ prouincia, quinque vlnarum. atque telæ eadem vocantur panni. Ex *Bengala* affertur alba tela bombycina, qualis est *Saramburas*, *Cassas*, *Sateposas*, item *Satapafen*, & lintea quædam cruda adhuc, necdum sole dealbata. ex *Cambaia* affertur *Cannequyns nigrum*, *Turris rubrum*, quæ sunt genera pannorum bombycinorum; affertur & *Byramen rubrum*, diuerso filo. non absimile telæ peplorum Cameracensi. sane quantum ego assequor, in ea sum sententia, telam nostram lineam pluris apud ipsos fore, quam bombycinam ex India ipsis allatam, modo & hæc ad ipsos importeretur. Natio *Iaua* à natura malitiosum, inuidum, pertinax & inuisum genus est. colorem eundem habet cum *Malayos*, ex rubro & nigro, haud multum absimiles sunt Brasiliensibus, firma & compacta corporis compositione, non proceri, non humiles nimis, musculosi, facies plana, genæ pendulæ turgentes, torua & magna supercilia, oculi angusti, barba rarissima trium quatuorue capillorum, partim in superiori, partim in inferiori labio, enatorum, eorumque nigerrimorum, in capite capilli rari per breues & æque nigerrimi. ipsorum effigiationem Lector habebit appositam ad *Malayos*. conuersantur enim frequenter habitantque promiscue.

Si idem littus O.Z.S. inventum qui est inter Eurum & Subsolarum medius, sequaris per milliaria 25. aderit tibi *Iaua* minor, quæ est ex opposito Maioris *Iaua*; quod si ulterius pergas *Timor*, insula occurrit, crescit ibi Sandalum in maxima copia, adiacent in ea vicinia innumera alia insulæ, à nullo hætenus visitatæ, populosa tamen & mercium preciosarum fertilissimæ non minus atque *Iaua vtraque*. Qui *Malaca* soluunt cursum suum tenent ad insulas *Moluccas*, *Banda*, & *Ambogna*, in quibus Lusitani suas habent munitiones & Capitaneos, negocianturque hinc inde. Qui *Malaca* soluunt, S.O.Z.S. in Euroaustum atque Phœnicen vela faciunt ultra milliaria centum, tenentes cursum medium inter insulas plurimas. locis passim arenosis interpositis, vnde sæpius in extremo discrimine versantes sub quauis nocte in anchoris stare coguntur, donec *Moluccas* in conspectu habeant. profecti ad milliaria centum, O. & O.Z.N. in Subsolanum & illi collateralem nauigant per milliaria 250. ad *Bandam* insulam. Negociantur Lusitani in insula *Banda*, siquidem in ea & plurimæ & optimæ nuces myristicæ, macisque proueniunt. præparantur ibidem Conseruæ & Confectiones ex nucibus myristicis, fit & oleum ibi tam ex nucibus, quam ex foliis myristicis, quod *Malacam* & inde per quæcunque alia loca deportatur. præcipua negociatio hoc in loco fit permutuatione, vt & *Sunda* & *Iaua*. Insulanis nulla omnino fides habenda est, & diligenter cauendum ne naues propius appellent. negociantes continebunt se in nauibus, ad quas Insulani scaphis appropinquantes merces aduehant, eoque modo contrahant permutandis inuicem mercibus. Nec enim recens est quod Lusitani ab insulanis decepti credulitatis suæ pœnas dederint. & euenit ita meorum cuidam amicorum Capitaneo tum nauis suæ, qui propius accedens nauem amittebat. & ipse cum sociis captiuus in biennium affligebatur ibi miserime, nec nisi soluto redemptionis precio tandem libertati restituebatur. Notandum autem in eas nauigationes, quæ *Bandam*, *Moluccas* & *Iauas* versus instituuntur, non nisi regis permissu atque ex singulari gratia cuiquam patere, & ea quidem gratia nisi in India stipendia facientibus, aut officiaris emeritisque in recompensam contingit, de quo suo loco ageretur.

Ex *Banda* soluentes cursumque N.VV. in Thraciam ventum ad 20. milliaria tenentes ad insulam *Ambogna* deueniunt, in qua Lusitani similiter habent munitionem sed satis exiguam. aromata parcius ibi proueniunt, naues tamen à *Malaca* ad *Moluccas* velificantes appellant ad eam vt respirent & reficiantur necessariis, progressis ex *Ambogna* ulterius in boream, ad milliaria

milliaria 70. insula *Tydor*. apparet ferme sub primo gradu boreali. atque hæc prima ex *Moluccis* occurrit. In boream ulterius procedendo per milliaria sex, *Molucco* adest, nec procul inde *Tarnate* atque reliquæ insularum, in quibus Caryophylla tanta cum vbertate proueniunt.

C A P V T XXIII.

A R G V M E N T V M.

Moluccæ Insulæ hoc describuntur capite.

QVinqve numerantur insulæ generali nomine *Moluccæ dictæ*, *Molucco*, *Tornate*, *Tydor*, *Gelou- Molucco.*
lo, & alia, cuius nomen nunc non succurrit. Lusitani has insulas ante annos complures *Tornate.*
 detectas occuparunt, in quibus ex India atque Malaca negociantur. Idem etiam tentarunt *Tydor.*
 Hispani non sine ostentatione, & cursum quidem ex Hispania noua eo tenentes appulerunt *Geloulo.*
 ad *Tornate*, vbi naui ventorum turbine disiecta & amissa necessario illis remanendum fuit; quos cum Lusitani haberent in manibus, plerosque occiderunt, paucos quosdam captiuos in Lusitaniam miserunt. quod accidit eo tempore quando reges illi potentissimi, Hispaniarum scilicet & Lusitanæ, inter se propter maris & detectarum prouinciarum iurisdictionem diuisionemque graui duello inter se dissiderent. illud Pontifex deinde diremir, ita vt Lusitanus per Orientis insulas detectas, perque mare quod ab illo meridiano in orientem patet, solus dominaretur.

Insulæ *Moluccæ* præter Caryophylla nihil ex se habent, at Caryophylla in tanta copia, vt *Caryophyl.*
 vniuerso orbi implendo sufficient. Sunt in his insulis montes ardenres, terra sicca & calidissi- *la in ma-*
 ma est, nec alia habent victualia præter pisces & carnes, Orizam, siliginem, cepas, allium & e- *xima ab-*
 iusmodi alia vitæ necessaria partim à Lusitanis, partim à vicinis petunt quæ ex permutatione *uadantia.*
 suppetunt, panis quo victitant ex radicibus pinsitur, qualis est Brasiliensium. habent vesti- *Montes ar-*
 menta ex stramine seu herbis miro artificio atque pulcherrime contortis. *dentes.*

Aues Lusitanis *Passaros de Sol* dictæ, non nisi in his insulis habentur, germanis corrupto *Passeres so-*
 vocabulo vocantur *Paradiesvogel*. habent tam speciosas plumas vt quascunq; alias pulchri- *lis siue Pa-*
 tudine superent. Viuas eas nemo vidit vnquam, mortuæ in has insulas delapsæ ab insulanis *radiesvo-*
 conquiruntur. volant vt fama est, non nisi in Solem, & viuunt ex aere, nunquam in terram *gel.*
 subsidentes. nec enim pedes, nec alas habent, ex solo capite & ventre constant, corporis pars maxima in cauda consistit, vt apparet in iis, quæ in Lusitaniam afferuntur ex India, paucæ quædam ad nos veniunt, idque raro admodum, sunt enim & rarissimæ & maximi precii; duas ipse mecum inde auæxi, marem & femellam. circa oras hæc sparguntur insulæ complures, de quibus nihil magnopere constat. si quidem à nostris non visitentur. Eas itaque & hic prætermittentes, ad Malacæ littus reuertemur, à quo ad *Capo Singapura* ante digressi sumus, descriptionem nostram ex instituto continuantes.

C A P V T XXIV.

A R G V M E N T V M.

*Capo Singapura ad terram Sian vergens, litusque Camboia, atque
 Cauchinchina: Insulæ item Borneo, Lyffons, Mamillios
 siue Philippinæ sequenti describuntur capite.*

A *Capo Singapura* ad vsque cuspidem in ortum prominentem, *Sinosura* dictam, numerantur 18. milliaria, inde ad sex septemue milliaria in mari sunt scopuli, quos *Pedrabianque* vocitarunt, siue petras albas, eo in loco naues ex China soluentes non raro in extremum discrimen adducuntur, multis pereuntibus.

Naucleris itaque accurate ibi attendendum, ne naufragium patiantur. necessario enim illis isthac transeundum est, nec deflectendo cursum, in ambitum nauigare datur.

A *Capo Singapura* O. Z. S. in Subsolanum perges milliaria 40. & deuenies ad cuspidem
 G 2 Insulæ

Insulæ *Borneo*, quæ est sub primo gradu boreali, porrigiturque ad 120. milliaria sub 7. gradu. latitudo eius adhuc latet, nec enim à quoquam hæctenus inquisita fuit.

*Arbores
Campho-
riferæ.*

Insula arboribus Camphoriferis refertissima est, neq; in Orientali ora preciosior habetur Camphora. Littus à *Sinosura* per triginta milliaria ad *PAN* urbem sub 3½ gradu sitam pergit, inde recta per 10. milliaria procedendo litus N. VV. in Thraciam ventum de flexit, per 50. milliaria: ibi vrbs *Patane* confurgit sub 7½ gradu. Sunt autem *Pan* & *Patane* vrbes, singula regna regi *Sian* tributaria.

*Pala Da-
gula.
Calamba,
æquiuales
auro.
Ca. phora.
Bezoar.*

Lignum quod *Pala Dagula* vocant, hinc petitur: item fragrantissimum, preciosissimumque illud lignum *Calamba*, quod si non adulterinum fuerit pari precio cum auro appensum venditur. Est & *Camphora* ibidem, verum non eius præstantiæ, qua in *Borneo* insula, habetur ibi & auri aliquid & *Lapis Bezar* vel *Bazar*, contra omne venenum valens. sunt ibi *Adamantes*, sunt nuces myristicæ, & macis, atque lignum *Sapon*, quod in copia ex *Sian*, affertur haud absimile ligno *Brasilico*, tingendis lanis per commodum. A *Patane* per milliaria centum in boream velificando littus reflectitur ad *Sian* prouinciam, sub gradu 14½. à *Sian*. hinc si ex arcu illo egrediaris per milliaria quindecim S. VV. in Euroaphricum, littus pergit S. O. in Phœnicen ventum per milliaria 70. vsque ad urbem *Camboia*, quæ est sub 10. gradu. hinc iterum littus per milliaria 60. N. O. in Aquilonem, & iterum per 60. milliaria N. VV. in Euroaphricum pergit, inde VV. N. VV. in Corum ventum siue Iapygem vsque in medietatem arcus marini, qui est ad *Cauchin Chinam* recta procedit, dicitur hoc littus *Camboia* & *Chamapa*. atque in hac terra prouenit fragrantissimum lignum *Calamba*, copiosissimum. *Flumen Mecon* hanc prouinciam interfecans in mare influit, atque Indi illud flumen caput & regem reliquorum fluuiorum omnium vocarunt, siquidem vnde tam prodigum est, vt totam eam prouinciam per æstatem inundet fœcundetque non secus atque Nilus Ægyptum suam.

*Calamba
copiosum.
Mecon flu-
men Nilo
par inun-
datione.*

Incolæ prouinciæ *Camboia* in ea sunt opinione, omnes pariter creaturas rationales atque irracionales, cuiuscunque speciei demum fuerint, tandem factorum præmia recipere, prout bona malæ in vita operati fuerint, qui continentem post *Camboiam*, postq; *Sian* peragere voluerint, varias nationes videbunt, inter quas sunt *Laos* dicti, gens populosa & potentissima. item *Auas* & *Bramas* ad montium radices habitantes, sunt & *Queos* in ipsis montibus degentes beluino more, vescentes carne humana, & corpus ignito ferro inurentes signantefque, ornatus scilicet gratia. Atque hæctenus enumeratæ nationes & gentes nauigantibus scriptoribusque hæc vsque innotuerunt, reliquæ vero sunt & aliæ complures, quarum notitia ad nos non peruenit.

*Philippina
pertinent
ad Hispanos.*

Qui à *Camboia* vel *Cambaa* in mare procurrunt in Subsolanum per milliaria 100. vel circiter, obuias habent insulas *Luffon* vel *Luffones*, ad quas Hispani ex noua Hispania vela facientes primi eas detexerunt, anno 1564. eadem dicuntur *las Mamillias* atq; *Philippina*, à principali eius loci portu atq; ciuitate *Mamillia* denominatæ, ab aliis *Luffon*, ab aliis *Luffones* vulgo dictæ. Hispani regis sui Philippi nomen illis indiderunt, *Philippinas* dicentes. Ciuitas *Luffon* siue *Mamillia* est sub 14. gradu. Circa eam urbem visuntur alia insulæ innumeræ, quæ omnes generali appellatione *Mamillias Luffon*, siue *Philippina* veniunt. Hispaniarum Regi simul subiectæ, cuius Governator in vrbe *Mamillia* residens regis vices obit, adest ibidem Episcopus peculiaris, qui & caput & princeps per eas insulas ad clauum sedet.

Non ita ante multos annos dictæ Insulæ simul ad regnum & coronam Chinæ spectarunt, sed ceteris quibusdam de causis postea ab ea recesserunt: vnde disciplina & regimine politico lapsa, potentioribusque in inferiores tyrannidem pro libitu exercentibus in maxima ataxia & statu perturbatissimo vivebant, vnde Hispanis expeditum & facile fuit illis potiri, quotidie enim cateruatim confluebant, qui baptizati se Christianos profiterentur. Terra ex se est fertilissima, suaque annona & siligine copiose abundat, alit feras gregatim, ceruos, capreolos, hinnulos, & sunt ibi armentorum greges, vti, bubali, vaccæ, porci, capræ. Sunt feles ex quibus *Zibettum* fit: fructus varii, & optimi æque atque apud Chineses. abundat ibi mel, abundant pisces, & sunt qui affirmant omnis generis aromata ibi prouenire, neque id tamen certo constat, soli Hispani iactabundi in eo videri volunt, quantum quidem mea fert opinio, vt cæteris præferantur. Chineses in his insulis frequenter negociantur, aduehuntque ex China merces quascunque, vt pote sericum omnis generis, gossypium, vasaporcellina, genus videlicet vasculi ex materia fistili purissima. aduehunt item puluerem tormentarium, nitrum, sulphur, ferrum, cuprum, chalybem, argentum viuum, atque alia eiusmodi metalla. Item farinam, nuce castaneas, dactylos, telam linteam, scriptoria elaborata & similia tam artificiose elaborata, vt melius fieri posse impossibile sit. Quorannis appel-

lunt ed

lunt eò ex China vel 20. naues, onerata mercibus, quas Hispani inde auehant in nouam Hispaniam, atque in regnum *Mexico*, neque minus frequens est hodie nauigatio ex noua Hispania, atque ea, quæ ex Lusitania in Indiam instituitur. Sed reuertamur ad littus nostrum videlicet in medium littoris siue arcus *Cauchinchina*, à quo si pergis per 60. milliaria in Subsolano ad promontorium quod *Terra alta* dictum sub 19. gradu est, regnum *Chinarum* tibi aderit, de quo in specie paulo post agemus.

Sinus iste cuius modo est facta mentio siue maris flexuosi curuatura, terminat prouinciam *Camboiam*, littusque *Champaa*, incipit ibidem terra *Cauchinchina*, quæ pertingit ad regnum usque *Chinarum*.

Cauchinchina diuiditur in duo vel tria peculiaria regna, Chinesibus tributaria. habet homines forma, moribus & constitutionibus non ab similes usque adeo Chinesibus. terra ex se rerum omnium fertilissima est. abundat ibi lignum *Palo Daguilla*, at fragrans illud *Calamba*, item sericum atque aliæ merces non minus atque in China. Hinc nauigantes per 10. milliaria in altum, versus ventum Subsolano collateralem O. Z. S. tenebunt insulam *Aynao*, est autem ea insula siue prouincia ditionis Chinesium. Inter continentem atque hanc eandem insulam vnionum piscatio est, vbi vniones omnis generis, capiuntur. Si ulterius nauigatur fecus idem littus per 90. milliaria, N. O. Z. O. in ventum qui inter *Cæciam* atque Aquilonem medius est, occurrit ciuitas *Macayv*, quæ est sub gradu $22\frac{1}{2}$. habitant in ea Lusitani cum indigenis promiscue. A *Macayv* N. VV. in Thraciam ventum sinus maris est plenus insularum, estque in eodem sinu ciuitas *Canton* sub $24\frac{1}{2}$. gradu sita, distans miliaribus 30. à *Mecayv*, quæ est Metropolis prouinciæ *Cauchinchina*, atque emporium frequentissimum, vbi Lusitani merces à Chinesibus petunt. nec nisi in hoc loco omnis negociatio Lusitanorum cum Chinesibus conficitur.

Margaritarum piscatio.

Macayv.

CAPVT. XXV.

ARGVMENTVM

Fertilitas, Opulentia atque potentia regni Chinarum, atque alia memoratu dignissima ordine hic recensentur.

Chinarum regnum est sub Tropico cancri, littus eius S. VV. & N. O. id est in Euroaphricum & Aquilonem per 400. milliaria porrigitur. ad latus Euroaphrici pertingit China ad regnum *Cauchinchinam*, ad latus N. VV. vero quod Thracium ventum spectat, Tartariam siue Scythiam habet, affirmatur in ea terra quæ à China in occasum vergit, homines colore albos esse, is tractus *Cathai* vocatur. putant aliqui in ea regione plurimos esse Christianos, atque terram ad Persarum regnum usque pertingere. Inter Chinæ regnum atque Tartariam murus est perpetuus, qui vtrunque regnum ab inuicem separat, porrigiturque per 500. milliaria in arcum, quod vt dextre intelligatur, sciendum vtrunque regnum naturæ beneficio à se inuicem separari montibus præaltis, passim vallibus vt fert natura interiacentibus. Valles itaque lacunaque hiantes cæmentis lapidibusque explerunt, donec cum montibus complanarentur, atque murus existeret continuus, arte naturaque eductus. muri portio arte facta ultra 80. milliaria non capit. dicto muro Chinarum regnum non secus atque vallo atque propugnaculis à Tartarorum incursionibus defenditur. Sunt enim Tartari hostes Chinesium capitales, qui antequam staret murus, ferme totum Chinarum regnum impressione facta incautis ipsis eripuerunt, & ad multos annos sane possederunt, vt Historiæ testantur, donec à Chinesibus iterum expellerentur, regnumque muro circumdatum, securas illis sedes præberet.

Cathai.

Murus 500. miliaria longus.

Regnum Chinarum habet prouincias quindecim, si regum *Ayano* adnumeraueris, cuiusque prouinciæ sua est Metropolis, à qua denominatur. Lacus ingens siue mare vastum est in regni medio, ex quo deriuantur fluuuii complures per totum regnum diffusi, alueis tam vastis, vt quibuscunque nauigiis portandis sufficiant. Omnis regni fertilitas est ex huius lacus inundatione. Ciuitates præcipue, vici, pagique potiores ad fluminum ripas confurgunt. vnde incolis rerum omnium affluentia commoditasque maxima est, dum videlicet vltro citroque nauigationis commoditate perfrui atque inuicem oportunius negociari possunt. Tractus ille littoralis longe omnium hodie celebratorum est maximus. ad eum

Aula regia.

Nauium copia in Canton.

porriguntur provinciæ quinque. *Canton* videlicet siue *Cantao Chincheo*, quæ aquilonem spectat, *Liamboo*, *Nanquin*, siue *Nanquyn*, & *Paquia* Thraciam ventum respiciens, in qua postrema est aula regia, vbi Rex potissimum militum suorum stipendiariorum numerum secum habet, propter viciniore huic provinciæ Tartaros. Est autem ea vna ex optimis provinciis regni illius, & ob id regiæ aulæ oportunissima. Tot in China sunt naues, scaphæ, Bergantinæ, atque alia nauigia ipsis vstrata, per portus, perque fluminum alueos disposita, vt fidem vix mereatur. fama est in solo Cantonensi portu, atque sinu illo plura stare nauigia omnis generis, quam per omnem Hispaniæ oram inuenias. Maiores naues habent in proa & puppi turritas. harum tantus est illic numerus vt maris præfectus vno die sexcentas cogere possit, estque earum vsus tempore belli. Flumina passim nauigiis adeo instrata sunt, vt cum populosissimis ciuitatibus

potius, quam cum fluentis conferenda sint. Nautæ enim in iis totas familias habent, quin & mercaturas & negociationes publicasque tabernas & officinas per ea exercent haud secus ac in rebus publicis bene constitutis. Complures videas, qui nunquam in terram firmam egressi perpetuo in nauibus vitam transegerunt. Tamen si vero & aliæ nauigiorum formæ propemodum infinitæ in China videntur: nos tamen hoc genus præcipue appinximus, quod nec vela lintea, sed ex arundine contexta, nec anchoras ferreas sed ligneas in stellæ formam effectas præ se fert: quorum vsus est in negociando præcipuus. Tellus ob aeris temperatissimam saluberrimamque constitutionem, alimentorum frugumque feracissima est, siligo, oriza atque alia eiusmodi legumina ibi abundant, quin per totum anni circulum & feritur, atque metitur. in medio regni sunt Elephantes, leones, Tygres, & feræ aliæ. est genus ibi animantis, *Mosseliac* vocant, ex quo Muscus colligitur, animal magnitudine catello comparandum, illius interempti cadauer defodiunt ad dies aliquot subter terram donec putrescat, putridum iam effossum-

effossumque plagis tandiu contundunt, donec fiat tractabile, & sanguis cum carne in vnam massam redigatur, ex qua deinde pilulas vnus vnciæ formant, Lusitanis *Papo* dictas, variis peregrinis nationibus inuehendas. Habent *Chinenses Algalliam*, habent *Ambram*, abunde item anferes, gallinas, anates, & altilia similia, quæ gregatim alunt. Equos, sed *Europæis* minores, pisces fluuiatiles marinosque optimos. latent ibi in terræ venis auri argentique ingentes thesauri, qui regum interdicto non effodiuntur, eos in abscondito sibi asseruantium. si qua ex auro argentoue vtenilia sibi comparant, ea aliunde petunt, possident autem domi auream argenteamque amplissimam supellectilem. Argentum pluris quam aurum faciunt, quod aurum aliud alio vilius sit, nec in certo valore permaneat, argentum vero sibi semper simile pretium suum æqualiter perpetuat. habent *Chinenses margaritas* in copia, habent & *alioffar* ex prouincia *Aynao*, argentum item viuum, ferrum, chalybem, stannum, plumbum, sulphur, *Lichargyrium* & eiusmodi metalla varia. Affirmatur *Chinarum* regem præter tantas diuitias atque reditus pene inestimabiles habere in cuiusque prouinciæ Metropoli peculiare thesaurum ingentis pretii. *Chinensibus* tam familiare est serico indui, quam apud nos vilissimo linteo obseri. induuntur vestib. sericis talaribus, vestibus item ex *Brocado*, id est tela ex filis aureis argenteisue intertexta atque arte phrygia scitissime picturata, sericum enim adeo ibi abundat, vt omnibus sit parabile. Creditur quotannis ex prouincia *Canton* in *Indiam* deuehi ter mille quintalia siue Centenarios serici per libram distrahendi, præter illud quod in *Iaponiam*, in insulam *Luffon*, atque *Philippinas*, & in terram *Sian* reliquaque vicinæ partes aueritur, adeo vt totæ classes eo onerentur, *Cantonensi* prouincia interim serico abundante, neque vlla ex parte ab eo exhausta. Linum cotonque ibi vnum exponitur & in copia maxima & precio vilissimo. Si spectes copiam vasorum fictilium, *Porcellinen* dictorum, quæ inde in *Indiam*, *Lusitaniam*, *Hispaniam* nouam, alioue mittuntur, dices rem esse stupendam. ea vascula quæ ex puriore materia fiunt, nullo modo auerere licet, sub pœna capitis, asseruantur pro regni proceribus, tam splendida tamque speciosa sunt, vt vitra crystallina purissima cum iis conferri possint. Finguntur hæc vasa ex materia satis dura, minutim contusa & trita, quæ dein infunditur in aquam maceranda, inde vbi macerata satis fuerit, agitur eo modo quo lac agitari solet butyro præparando. quo facto cremor eius supernatans preciosioribus vasis seruiatur, quod post cremorem remanet, vasis minus puris suppetit, & quo fundo erit propior residentia, eo materia erit crassior. vbi ficta fuerint vasa, coloribus variis depinguntur in illis vel historia, vel aliæ icones, tandem indurata exiccataque in furno coquantur.

Classes in-
sograone-
rantur se-
rico.

Porcellina
vasa.

ANNOTATIO DOCT. PALVDANI.

Vasculi genus, cuius supra mentio facta, *Porcellina* nomine, describitur à *Scaligero* in libro quem de Subtilitate edidit, exercitatione 94. hoc modo: recipe, inquit, putamina ouorum & marinas glareas, quas *porcellinas* vocant, vnde & ipsum vasculi genus denominatur: qua contrita minutissime atque aqua macerata redigantur in massam, ex qua formentur lancee & vascula vsui accommodata, ea defodiunt sub terram, ne nisi post annos centum effodiuntur, quando suam iustam essentiam demum assecuta fuerint, & diuendi possint. alii aiunt non ipsa vasa, sed materiam informatam defodi. verum *Io. Hugonis* modus, veritati magis consentire videtur, affirmantis ea ex luto fieri, non secus ac alia fictilia in nostris regionibus.

ABUNDAT in *China* saccharum, mel, cera precio vilissimo. Sunt ibi herbæ, radices & plantæ, floresque varii non minus atque apud nostrates. sunt fructus vberiores atque in *Hispania*. habent & ipsi fructus peregrinos, nobis incognitos. poma aurea ibi nata vincunt dulcedine saccharum, est & fructus illis *Lechias* nomine prunis similis, sed sapore diuerso, is longe optimus est & commendatur à comedentibus maximopere, atque vt summatim dicam, est ibi affluentia rerum omnium quæcunque in hominis cogitata venire possint. Reditus regis tantus sunt, vt eos indicanti fides vix adhibeatur, siquidem ex vnico illo vectigali, quod ipsi ex sale cocto prouenit in prouincia *Cantonensi*, quotannis capit auri millionem vnum cum dimidio, id est. 1500000. *Florentinos*, ex quo de reliquis iudicari potest. Vrbes in *China* omnes munitissimæ sunt tum vallis, murisque ex solidis formatisque lapidibus extructis. tum muniti-
tionib. & propugnaculis circumquaque dispositis atque fossis aqua repletis. arces non habent, sed supra singulas ciuitatis portas, stant turres robustæ tormentis bellicis instructæ. Utuntur armis quibuscunque, vt potest sclopetis, arcibus, sagittis, hastilibus variis, gladiis prælongis, & curtis latisque item scutis. milites in prælium accincti vestibus vtuntur ad genua vsque demissis, gossipio circumquaque subducto ea densitate vt hastile vel acutus gladius nusquam penetraret. Stipendiarii regii in signum gestant pileum flauum vel rubrum, numerus illorum infinitus est. Sunt illis *Decuriones*, *Centuriones*, præfecti mille stipendiariis, præfecti decem mille,

Regis redi-
tus infi-
niti.

Vectigal ex
sale
1500000.
Florent.

Arma
Chinen-
sum.

mille, præfeti viginti mille, atque ita consequenter. Distinguuntur Capitanei signis militari-
bus peculiaribus, cuiq; ordini propriis, ex quibus indicium sumi potest de numero militum
cui quisq; præficitur. Singulis nouiluniis milites recensentur: Solutio stipendiariorum fit in
argento in minuta frustula conciso, alia enim moneta illis in vsu non est. monetam dictam per
libram accipiunt, qui mos per totum regnum inualuit, atq; inde est vt secum passim & libram
& instrumentum argento incidendo aptum circumferant. militis stipendium in mensem v-
num, facit numum argenteum regalem Lusitanicum vnum cum dimidio, quod sane stipen-
dium ob mercium vilitatem pluris est, atq; si apud nos accipiant Ducatos quatuor, aut Caro-
linos duodecim. Vtuntur ceremoniis & religione ethnica, pura ab omni Mahometicæ sectæ
aliarumque superstitionum contagio. quibusdam in locis daemones malos venerantur ob id
saltem, ne malum operentur. In sacris vtuntur variis ceremoniis. idolum triceps passim in

*Demoniū
Chinenses
veneran-
tur.*

templis habent. quod si rem alicuius momenti instituunt, siue negocium terra mariue exe-
quendum aggrediuntur, idolum adeunt, colligantque duo ligna, quorum vtrumque ex vna
parte planum, ex altera rotundum sit: ea sortes exploraturi in altum proiciunt. quod si ambo
in planum latus decident, omen faustum erit, si vero alterum in planum, alterum in conue-
xum decadat, malum erit. vnde idolo multis votis supplicat, vt id fausto nutu secundet. at si
vlterius ligna inæquali positu procident, indignantur idolo, supplicat tamen rursus, ligna-
que tertia vice experiuntur, quæ si tertia vice in fausto positu proiecta sint, idolum pedibus
proterunt abiectumque in mare, aut in ignem datum comburunt ex parte, siue etiam tandiu
verberibus mulctant, donec ligna optato iactu in planum cadant, quo facto in locum suum
idolum reponunt, excusantes se & hostias opimas illi offerentes.

Adorant

Adorant idem populi malos genios sequenti modo, procumbit ex iis quidam protius in terram, astat alius qui in libro legat, legenti respondent ceteri cantu & nolarum pulsibus, statim dæmoniacus spiritus inuadit super terra procumbentem. is tortus facie horrendum, quæsitus quærentibus dat responsa pro oraculo. Sin hoc modo responsum nullum impetrare possunt, insternunt pauimentum rubro stragulo, super quod orizam dispergunt, porrigunt deinde alicui ex circumstantibus qui nec legere nec scribere sciat, lignum in manus, cantantes nolæque pulsantes. mox qui lignum accepit, incipit characteres in orizam pingere, quos vnus ex circumstantibus depictos colligit, atq; inde responsum elicit.

Agonizantibus dæmonium depictum, vna manu Solem, & altera pugionem stricturam tenentem ante oculos ponunt. est autem dæmonium ita pictum, vt comminanti simile sit, quam obrem decumbenti iniungunt, vt fixis oculis id intueatur, quo in altero mundo magis propitium atque amicum illud habeat, ne tum ab eo affligatur. Solem & Lunam tanquam coniuges, adorant. si quando Solis Lunæque defectus accidit, id magnis sacrificiis expiant, quod de vitæ periclitari videantur, metuentes ne DEVS ipso vitam priuet. Credunt omnes immortalitatem animæ, atque post hanc vitam retributionem bonorum malorumque prout quisque bona malaue gesserit, & ob id monumenta sepulchralia magnifice excisa defunctis statuunt. Credunt in altero mundo vitam immortalem esse.

Quamprimum ægrotus animam expirauerit, abluitur à propinquis, & inuoluitur inuolucris beneuolentibus, & ex aromatibus suffumigatis. hoc habitu in sellam reponitur cadauer, ad cuius pedes propinqui in genua deuoluuntur, valedicentes illi reponunt deinde cadauer in feretrum paratū ex ligno odorato, quod panno albo, in quo depicta est effigies defuncti insternitur. hæc tumba per quindenā integram in publico exponitur. fiunt interim variæ pro defuncti anima ceremoniæ oblationesq;. Tandem funus cum cantu & instrumentis muscis

H

sepelien-

sepeliendum defertur, defoditurque, infigunt sepulchro pineam inciduam, donec exarescat. finitis hisce ceremoniis sacerdotes chartas, in quibus animalia atq; mancipia picta sunt, flammis absumentes domum reuertuntur.

Mos orandi pro animabus defunctis fit hoc modo: Statuto quodam die mensis Augusti ingreditur monachus cum aliis duobus fratribus in aedes designatas, is circumstantes adhortatur, vt quatenus defunctum omni macula purum velint & in angelum lucis transire, preces & oblationes debitas exoluant. mox altare apparant defuncti idolum super illud statuentes, thus adolentes, simulq; quinque vel sex menfas dapibus pro defunctis insternentes. tum cantibus personant, tintinnabulisque perstrepunt. quæ dum fiunt vulgus offert in altare chartas quasdam. tandem subdiaconus, qui missam pro defuncto celebrat, precatiunculam dicit, eam modulando. reliqui per choros responsant, & chartas quasdam pictas super altari incendunt. quibus peractis confidunt hilares, genioque & gulæ indulgent libere: qui modus est purgandi animas verissimus.

Vniuersitates in China. Docti venerabiles.

Habent passim per regnum Vniuersitates, vbi philosophia & constitutiones regni traduntur. nec enim apud Chineses respectus est vel pro sapia, vel diuitiarum, soli sapientes & artibus liberalibus atque philosophia imbuti reliquis præferuntur. hi sunt qui sedent ad gubernacula rerum publicarum, quique officia regia obeunt, hi sunt quibus defertur honos, &

quos cum reuerentia atque solennitate excipiunt, hi sunt qui vitam cum voluptate degunt in deliciis, & quos pro Diis habent, tribuentes illis nomen *Loitios* atque *Mandoryns*, quos sedentes in sedilibus suis obuelatis tela serica atque aurea per publicum deferunt.

Confertur Nobilitas in China quibusdam personis, quos *Loitios* vocant. Modus autem nobilitandi hic est. Traduntur in publicis Chinesium scholis omnes pariter facultates. ibidem instituitur examen à Visitatore regio in palatio quodam splendidissimo publicum, in

que

quo examine si qui præ aliis doctrina, maxime in Iure ipsis vſitato profecerint, iis nomine regis conferuntur insignia Loitiorum, id est, nobilitatis. Sunt autem ea zona bractea aurea, & pileus alatus, quibus à vulgo discernantur. finito examine promotionis dies indicitur, die constituto conueniunt *Loitii* in vestibus splendidissimis. adueniunt & *Loitii* candidati habitu simplici, quorum singuli suos susceptores præuios habent, gestantes ornatum in nouas dignitates assumendum. Vbi candidatus ad promotorem accesserit, supplex in genua procumbit, rogans sibi ornatum Loitiorum conferri, præstat deinde coram visitatore iuramentum, quod & regnum regiamq; dignitatem omni fide tueri velit; præstito iuramento aliiq; quibusdam ceremoniis exactis Visitator, nomine Regis *Loitio* inaugurato ornatum & insignia confert, vna cum nomine & titulo, amplexando simul eundem, quem sequuntur reliqui *Loitii* amplexantes eum, similiter. Peractis hisce ceremoniis, cum multa solennitate & instituta processione per publicum deducuntur: præcedunt tubicines, & Musici cum soldatis satellitibusque, sequuntur aliquot, qui sceptrum gerunt, & post hos reliqui *Loitii* in sellis gestati, mox susceptores Loitiorum. Insequuntur deinde qui sex sericos pannos gestent, ita vt singuli à quaternis ferantur, in quibus consignatum est examen pro nouitio *Loitio* institutum. Tandem inuehuntur promoti recens *Loitii* in equis albis tapetibus præciosis pictis instratis, quorum singuli ex humeris sericas appendices & pileos redimiculis ad pedes demissis habent, quæ pompa cum instituitur, festum per totam urbem solenniter celebratur. Natura procliuus illi sunt in voluptates atq; crapulam, non minus atque reliqui Chinenſes. Lege cautum est apud illos ne quis in patria sua officium procuret, neue eam regis nomine gubernet, aut magistratum ibi obeat, quod Rex hanc ob causam fieri voluit, ne scilicet *In patria nemo re- amicorum affectibus indulgentes vel à Iustitia deflectant, vel regi rebelles fiant. Si quis ex gnat.* proceribus vita fungitur, eiusdem vxores atque famulos simul vita priuant defodiuntque

Sepultura. vna cum hero, appositis eduliis variis clenodiisque, vt hoc modo comitator, & instructior eo abeat, vnde negant redire quenquam. Aer ibi temperatissimus est, terra enim subiacet 19. gradui, quibusdam etiam locis ad 50. vsque conscendit. quæ omnia fertilitatem arguunt, huic accedit incolarum sedulitas in agricultura, neque enim latum pedem incultum relinquunt, radices montium atque ipsi colles, aratris sulcati atque consiti sunt, quod fit ob hominum frequentissimam multitudinem. Pestilentia aliudue contagium Epidemium nullum ibi grassatum fuit tanto temporis spacio, vt ab hominis nullius superstitis memoria illud repetere possis. Legem eam seuerè obseruant, vt absque superiorum venia nemo quisquam ex Chinesis solo egredi audeat, neque quisquam peregrinus in eam terram introire absque eorundem permissu, secus qui fecerit luet capite. Nemini conceditur aut labores subterfugere, aut in ocio vitam degere: mendicare apud Chineses inauditum, quod ne fiat, diligenter cauetur. Incolæ habent iustam membrorum omnium proportionem, robusti sunt & obesiores, facies lara est & rotunda, oculi parui, supercilia magna, palpebræ erectæ, nasus paruus & planus, barba rarissima capillorum vix septem vel octo in vtroque labio. In mento crines nigerrimi pauci, quos religiosè curantes pectunt mundantque assidue, quosque non viri tantum, sed & feminae nutriunt ea prolixitate qua fert natura excretos pexos in nodum supra verticem neant, integentes eos reti serico. Qui maritima loca Lusitanis frequetata habitant, vt pote Macuanæ atque Cantonenses, colore sunt remissiore, non absimiles Mauritanis in Aphrica, aut Hispanorum aliquibus. Qui in meditullio sunt Belgis nostris, (vt schema antecedentis pagina demonstrat) & superioribus Germanis colore respondent. Sunt & inter illos nigerrimi, oculis magnis, & barba densa: verum ii pauciores & secundum Chinesium opinionem ex Tartarorum atque vicinorum aliorumque peregrinorum promiscua consuetudine procreati, quod sane fieri potuit, tum cum vicinorum consuetudine adhuc vtiebantur, atque libere hinc

*Mendici
non sunt in
China.*

inde negociarentur, ea conuersatio ipsis præcluditur hodie. Ungues sinistrae manus non præcidunt, in dextera præcisos habent, quod sane singulari legis obseruatione faciunt. ditiores & medii status homines sericis vtuntur vestibus iisque colore diuerso: pauperes gossipio induuntur. Nemo est in toto regno qui ex lana pannos texere didicerit, tametsi & lana abundant *Vestes serica.* & oues gregatim alant, vnde admiratione tenebantur ob pannos laneos à Lusitanis aduectos; simili modo nec holosericum habent, nec texere notunt. Mulieres laxis vestibus & ad talos demissis splendide induuntur, capillos redimitos vnionibus atque gemmis preciosis habent, quibus & reliqua corporis membra pari modo exornant; manus tectas gestant, per publicum raro obambulant, domi occlusæ sedent, plantas pedum habere strictissimas ornamento ducunt, vnde à teneris eas vinculis constringunt, ne in iustam prodigalitatē excreuant, ægre ambulant pedibus, quod si fiat, credas ipsas semiclaudas esse. atque hoc virorum est inuentum, vt eas scilicet à cursitationibus prohiberent, viri enim zelosi admodum & valde lasciuui sunt, at vero habere plantas tam strictas nihilominus ornatus est in mulieribus. Si quæ in re lautiore sunt, aut in aliqua dignitate constitutæ ob maritos suos, eæ sellis in id paratis per publicum deferuntur (*vt Lectori præcedenti modo folio figurâ ob oculos profuimus*) obuelatis serico, satyno tela vndulata, intextis filis aureis argenteisue, ante facies crates sunt paræ, per quas prætereuntes conspiciant, ipsæ vero à prætereuntibus conspici nequeant. *Mulieres per publicum deferuntur.*

CAPVT XXVI.

ARGVMENTVM.

De Prouinciis, Vrbibus, aliisque memoratu dignis, in Chinarum regno occurrentibus.

Chinarum regnum constat prouinciis quindecim, atque si scriptoribus fides habenda est, *15. prouincia in China.* quæuis earum magnitudine sua æquat vel Europæ regnum præcipuum. Sunt in prouinciis Gubernatores siue Vicereges, quos Chineses vocant *Cochinos*. Duas ex prouinciis Rex ipse cum Consiliariis suis moderatur, videlicet *Tolanchiam & Paguiam*, in qua est aula regia. Nomina reliquarum prouinciarum hæc sunt: *Fequiem, Olam, Sincai, Susuan, Xansay, Oquiam, Aucheo, Hona, Canton, Quicheo, Chequeam, Saxi, Ayuaon*. Singulæ prouinciæ singula flumina habent interlabentia, nationes conuersantur inuicem commodissime, terra & aqua commercia sua congressusque familiares exercentes. proditum est in Chinesium Historiis contineri in *1591. & 1593. ciuitates.* quindecim illis prouinciis ciuitates primarias 591. secundarias vero 1593. præter vicos & pagos & ipsos magnitudine oppidis comparandos, præcipue ciuitatum ad ripas fluminum conflurgunt, circumdatæ fossis vastis, laeis atque muris crassis ex lapide solido factis firmissime. *Forma ciuitatum.* ad muros vtrinque sunt pomeria tanto spacio, vt sex equites iunctim circumquaque obequitare possint, vt videlicet muri rectius curentur, quos perpetuis sumptibus diligenter restaurant. *Via regia.* viæ regię per totum regnum lapidibus sunt stratæ planitie passim ad montes vsque porrectæ. Vrbium ingressus sunt admodum magnifice & opete vario artificiose exornati, portæ ternæ quaterne iunctæ atque ferratæ obæratæque, viæ & plateæ passim eleganter stratæ, tum in vicis tum in vrbibus, eæque latæ, rectæ, ita vt prospectus ab vna extremitate in alteram pateat, *Platea.* quantumuis longissimæ sint, per plateas passim sunt fornices atque tabernæ, vbi & merces venales exponantur, & opifices operas suas exercent. Fornices per plateas passim ex lapide arte mira inciso, & vatio emblemate depicti conflurgunt, quibus vsus est, cum aut festa, aut ludialiæue solennitates ritusque ecclesiastici fiunt, quæ non nisi publice, noctu apud ipsos celebrantur, tum enim fornices collucunt facibus & candelis, quod spectantibus & venerationem & admirationem mouet.

Ianuaræ edificiorum omnes collaterales sunt ornatus gratia, quæ media est reliquis sublimior, collaterales pro ratione commoditatis latiores. *Aulæ.* Edes humiles carent contignationibus superstructis, capaces areasque patentes habentes & viridaria arte & natura pulcherrima. Vrbis nomen, vbi est sedes regia *Xuntien* seu *Taybyn*, ab aliis etiam *Quinzay* celebratur. *Xuntien* idem sonat nostris, quod *cælestis ciuitas*. ea est in prouincia *Paguiæ*, de qua proditum est in historiis, quod magnitudinis sit stupendæ, affirmatur portam alteram ab altera in directum per mediam ciuitatem abesse tanto spacio, vt equo insidens illud integro die vix conficiat. narrantur & alia mira, quæ breuitatis gratia hic prætereo.

Potentiores in regno non vtuntur specialibus dignitatum titulis, quales apud nos Comes, Duces, Barones &c. tamen si territoria sua, vasallos aliaue dominia possideant: titulis enim vti proprium eorum est, qui à Rege eos acceptos ferunt ad dies dumtaxat vitæ, vira functis, tituli in liberos non descendunt, sed ad Regem redeunt: si tamen aliqui ex liberis idonei sint, qui iis fruuntur, à rege poterunt eos sibi denuo impetrare, tanquam feudum. Regis effigies appensa est passim in vrbibus, in quibus Gubernatores seu Vicereges resident. ad eam obuelatam tela aurea veniunt quotidie officiiati, præfecti, *Loitias, Mandoryns* &c. deferentes debitam illi reuerentiam, non secus ac si Rex ipse præsens esset.

Regis Titulus & effigies. Titulus regis talis est. *N.N. Rex & Dominus totius mundi, & Sol totius firmamenti.* Nemini per totum regnum armato incedere licet, nec arma domi suæ habere præter eos, quibus id à rege datum est tanquam stipendiariis regis, quod iisdem hæreditarium est.

NOTA. Currus volantes. Chineses ratione & intellectu valde sunt præditi, artifices miri, artificiosi, vt ex operibus ad nos deportatis patet, currus extruunt ad formam scapharum, eos nonnunquam tanta arte & subtilitate parant, vt per planitiem à ventis impellantur, non secus ac si æquor sulcarent. in negociando sunt prudentes & industrii. Mercatores ad tabernas suas appendunt tabulam in qua depingunt merces venales additis inscriptionibus. Quæque opificum tribus vicum seu plateam peculiarem habitat, nullis aliis conciuibus admixtis.

Nati ex opificibus non nisi parentum opificia tractare possunt, excepto si à magistratu licentiam impetrent. Si quis opibus præpollet, illi indulgent vt in ocio viuat, neque operas ipse exerceat, tabernam tamen siue officinam, vbi familiam exercent, apertam habeat oportet.

Moneta alia non est in China, nisi aurum atque argentum non cusum sed minutim incisum, vt vel obulum pendeat, pro ea parabis merces quascunque & esculenta, velut gallinas anseres, pisces, fiuntque in ea contractus emptionis venditionisque.

Dos nubensium. Vnam habent vxorem legitimam, concubinas vero quotquot alere possunt, liberum est habere. Filius vnus ex legitima natus præcipuam bonorum partem hæreditariam capit, reliquum reliqui æqualiter inter se diuidunt. Contrahunt matrimonia libere ratione consanguinitatis, exceptis fratribus atque sororibus & eorum liberis, antequam sponsus sponsam suam domum ducat oportet vt certam illi dotem numeret, quæ parentibus pro educatione cedit, qua soluta, ea sponsum sequitur, parentibus integrum est, dotem eam insumere, vel alio modo impendere aliis. si quid de dote post parentum obitum fuerit residuum, id ad filiam redit, à cuius marito prius numeratum fuit: vnde fit vt qui habeat filias plures, & idem reliquis ditior habeatur.

Papyrus. Variæ & multæ linguarum idiomatumque sunt inter Chineses differentie: in scriptis tamen mutuo animi sensa omnes eodem modo percipiunt. vtuntur enim characteribus hieroglyphicis. vnde alphabetum quo vtuntur, in infinitum procedit. periti scripturæ necessario felici memoria & longa exercitatione opus habent. atque hæc ipsa causa est, cur docti apud ipsos sint in tanto precio. papyrus in China similis est Europææ, colore tamen minus candido. sed subtilitate & puritate superior. pennæ scriptoriæ ex arundinibus fiunt, in quas penicilla more pictorum nostratum indunt.

Historici & scriptores in China. Typographia, bombardæ, tormenta bellica, puluis tormentarius, & si qua alia ad hæc pertinent, fuerunt illis in vsu ante aliquot sæcula, & hodie nihil illis vsitatus est, nec viuit inter illos qui à memoria sua repetere possit, quod eiusmodi quicquam de nouo & recens inuentum sit inter ipsos. produnt Chronica primum Chinesium regem fuisse insignem Magum, qui ab hinc ante aliquot annos millenos regnum illud administrarit, primus tormentorum vsus & munitio inuenit. Typographia res est apud illos antiqua. habent libros excusos annis quingentis sex centisue prius, quam in Europa id inuentum sit. Sunt ibi Bibliothecæ refertissimæ, nihil non enim chartis mandant, describentes tum res priuatas, tum exterorum, item artes liberales, leges, iura, statuta, &c. adhæc administrationem politicam, & res sui æui gestas, qua in re neque Græcis neque Romanis inferiores sunt, quin imo multis eos parasangis sæpe post se relinquunt.

Conuiuia sollemniter celebrantes, sternunt tot mensas, quot conuiuaz aderunt, tamen *Conuiuia.* si vel centum inuidentur, mensæ depictæ perbellæ, deauratæ, varioque emblemate ornatæ, visu amantissimæ, quam ob causam mensalia nulla insternunt, sed ad oras tabulæ ap-

pendunt telam sericam undulatam, auream, argenteamue pro cuiusque statu, ad terram vsque demissam. ad angulos mensæ siue tabulæ pendent calathi arte barbarica facti floribusque repleti beneolentibus, & aliis varie formatis bellariis ex saccharo deaurato, depicto, variis formis efformato. in medio tabulæ apponitur cibus arte paratus percoctusque, is delicate conditus apponitur in lancibus *Porcellinis* siue argenteis. Pisces carnesque pure exossatæ atque minutim concisæ in patinas dantur, comedentes ne minimum digitis contrectant, cibis sumendis adhibent duo parua ligna rotunda nigra, quibus loco furcularum vtuntur tam perite, vt ne mica inde decidat, nec extergendis manibus vllis stropholis opus habeant, manus enim & os nullo modo polluunt collinunt. potum ex oriza habent nostro hordeo similem sæpe & parum bibunt, poculum aliquod paruum porcellinum vel vicies degustant, donec exhauriant. conuiuia sollemnibus vt & nuptialibus adhibent instrumenta musicalia omnis generis. Cibus multa arte, multaque diligentia variis modis præparant. Mores aulici quibus vtuntur, sunt: si qui ex vulgo sibi inuicem obuiam fiant, sinistram in pugnum contrahunt, eamque dextræ includunt, iunctim deinde ambas pectori admotas tenent, donec multa sollemnitate se inflectant, nunc genua incuruantes, nunc capiribus nutantes, innuentes ita se quoque mutua animorum coniunctione deuinctos, quemadmodum manum manui implicant, neque id ex ficto aliquo, sed sincero & intimo animi affectu vtuntur

Mores in mensa.

Potus.

Mores obuiantium inuicem.

*Ciuitas
Chinensiu
nobilium.*

vtuntur simul verbis vtrunque honorificis & magna cum reuerentia prolatis. Quod si nobiles, quos *Mandoryns* vocant sibi fiant in publico obuiam, aut alias se mutuo conueniant, manum manui digitoque digito implicant, quibus implicatis brachia velut in arcum attollunt supra caput consistuntque simul ex aduerso incuruant se, & genua flectentes inuicem, nuntantesque capitibus singulari quadam cum ciuilitate, donec alteruter pergat. magnates inter se aliis moribus vtuntur.

Sunt autem varii dignitatum gradus in China, quorum *Mandorini* sunt praecipui, qui in sellis serico auroque obuelatis magnifice circumferuntur. Hi sunt qui regnum admi-

nistrant, quorum opera si quis vti velit, atque eo nomine eos compellare, necesse est, vt procumbens in genua coram illis compareat. Sunt proximi a rege, nec praeter eos alii per regnum principes habentur, nec ad ea fastigia praeter doctos & literatos, vlli euehuntur, inter quos quisque eminentior est, prout eruditione fuerit praestantior. Caeteroquin illi ipsi sunt aequae gulae dediti atque vulgus Chinensium, deliciasque indulgent terra marique: in quem vsum naues splendide apparatus habent, serico auroque intectas, appositae in medio mensa opipare instructa.

Regius autem praefectus per publicum delatus duos praecedentes habet, qui columnas duas in sublimi praefertant in signum praefecturae, sequuntur columnas arundines duae erectae, mox aliae arundines duae, rubris filamentis & lotis appensis, quibus malefici flagellantur. Sequuntur deinde duo, qui tabulas binas albas baiulant, quibus inscripta sunt,

sunt, iudicis nomen, officiumque. post hos summus iudex in sella portatur, aut in equo insigni inuehitur, stipatus quampluribus.

Duo sunt modi examinandi maleficos. Habent primum ligna duo longitudine spithamarum; crassitudine duorum digitorum, in extremitatibus perforata transmissio fune. si quem maleficorum torquere volunt, insertos illius digitos hoc instrumento elidunt, donec articuli fatiscant; quod si nec hoc modo confessio sequatur, iudex tamen ex testibus instruat, proceditur ad alterum tormenti genus. Sunt autem duo ligna plana longitudine quatuor spithamarum, ab utroque latere perforata traiectionis funibus. contorquent dicta ligna ferro insertis reorum pedibus, malleo ferreo prægrandi tandiu impacto, donec delictum eloquantur.

I

Habent

Habent præterea carceres amplissimos, iuxta quos viridaria amœnissima & piscinas habent in recreationem captiuorum, quorum reatus non capitales fuerint, interim muris & custodiis diligenter asseruati. Si qui capitis damnati non statim ad executionem ob negotiorum intercedentium molem abripiuntur, ii interdum incedunt in carceribus tabulam albam in manibus gestantes, cui iudicium latum est ascriptum. Noctu inclusi & proni super terram expansi pedibus in compedes aut torcularia dantur, tum ferreae duæ perticæ illis super corpus intenduntur, vnde omnis motus expertes per noctem sic durare coguntur.

Antequam iudex sententiam latam exequatur, tertia vice ea deliberatur: quod dum fit, reus super cinere furnario sedens, edit comeditque largiter apposita. vbi mortis causa sufficiens deprehenditur, pulsantur campanæ, disploduntur tormenta, reusque ad locum supplicii deducitur. Fures vt plurimum ducenti simul virgis cæsi pænas luunt. Capiuntur quidam in priuatis ædibus hoc modo: Reus primum proster nitur in faciem, mox manus illi post tergum religantur, hinc torcularibus ita affligitur pulsaturque per carnificem, vt si sextam plagam accipiat, potro in cruribus se sustentare ne queat: si vero quinquagesimam, certa mos ipsi imminet. Nos hisce finem hic imponemus, ne videlicet liber in volumen excrecat, Lectorem earum rerum cupidum remittemus ad historiam de regno Chinæ Hispanico idiomate factam, atq; editam à monacho quodam *Fratre, Ioan. Gonales de Mendoca*, postea quoque ex Hispanico idiomate in latinam linguam translata, & tandem denuo ex Hispanico idiomate in Germanicam etiã linguam translata per amplissimum atq; eleganter eruditum Virum Dn. IOANNEM KELLERVM patritium Franckfordiensis reip. ad Mœnum, & prætorem eius vrbs Cæsareum &c. in qua licet autor alicubi falsus fuerit, vt qui minus exactam earum rerum notitiam habuerit, leget tamen in ea plæra que memoratu dignissima.

*Historia de
China.*

Descriptio Insulæ atque Urbis Macau, ditionis Chinesium, vbi Lusitani negociantur cum Chinesibus pedem figunt. Mercium item negociationisque enumeratio, earumque precium: pondera, mensura, moneta tum Chinesibus, tum Malacensibus usitata.

TAM Insula quam ipsa Ciuitas Macau habitatur Lusitanis pariter atque Chinesibus promiscue, qui negociantur cum Cantonensibus, à quibus merces Chinesium quascunque in commercio habere possunt, vt qui tam emendi quam vendendi gratia eo veniunt. Lusitani autem inde arcentur; simulac nauis Indica venerit in Macau, metiuntur eam tam secundum *Dimensio* latum quam longum, ad quam mensuram vestigal exigunt, quo soluto nauem eam mercibus *nanium.* quibuscunque absque villo alio onere pendendo impleueris. Liberum etiam est Lusitanis generalem aliquem negociorum suorum curatorem nomine reliquorum omnium in Canton mittere, qui merces pro libitu ibi conquirat, incumbit autem illi sub pœna grauissima, ne in vrbe pernoctet, sed in suburbiis diuersorium habeat. in vrbe Macau residet Episcopus Lusitanus qui Archiepiscopi ex Goa est Suffraganeus. Quotannis eo appellit nauis ex India specialibus priuilegiis à rege Lusitanie gaudens, eius præfectura contingit plerisque primatibus, quales sunt munitioum præfecti. Eadem nauis inde in Iaponiam pergit, vbi onerata Macau repetit, post Malacam & tandem Goam appellit. atque vt dictum est, hæc nauigatio non nisi ex singulari regis gratia à quoquam perficitur, eo modo vt alia nauis alterius reditum expectet, quotannis non nisi vna soluit. In Iaponiam sane sine regis consensu nauigatio nulli conceditur, Chinam vero Malacam que nauigare cuius mercatorum liberum est. adhuc nulla alia nauis vel in China vel Malaca negociabitur, nisi prædicta regia nauis ante expedita fuerit, qua expedita nec reliquis impedimentum vllum erit quocunque versus cursum dirigant. Capitanei nauigationis Iaponensis bene lucrantur, datur illis certa pecuniæ summa in numero, & nauis simul instructa, septies octiesue mille dolia vehens: lucrum inde proueniens excurrit ad 150. vel 200. millia Ducatorum. Nauigatio hæc quauis vice non nisi triennio perficitur. in Aprili Goa soluunt Malacam petentes, vbi sæpe ad tempus moram ducere & *Monsonios* ventos expectare coguntur, à Malaca petunt Macuam, vbi ob eosdem ventos integrum mensem hærent, tandem Iaponiam deferuntur, non minus ibidem ad menses aliquot commoraturi, donec ventos fauentes ad reditum habeant, reditus iisdem spaciis quo abitus conficitur, atque ita triennium abit, donec domum reuertantur. Quandiu hic Capitaneus Macuæ, aut in Iaponia fuerit, tandiu partes Viceregis & summum magistratum obit, haurit fecus ac qui in India sunt vicereges aut munitioibus præfecti.

Vbi tempus adierit, vt Capitanei nauis à Macua soluat in Iaponiam, tum alia à Goa appellit ad Macuam eundem cursum tenens, nec tamen nisi prior cursum suum expediuerit, quæ simul ac Macuam reuersa fuerit, altera nauis inde in Iaponiam soluit. prior vero Gubernatoris vices obit, donec Malacam Indiamue abeat, qua ratione fit, vt perpetuo Gubernator aliquis in Macua præsto sit, merces quas ex Macua in Iaponiam vehunt, aliæ nullæ sunt præter sericum cuius loco argentum accipiunt, magno ipsis emolumento futurum.

Posteaquam itaque de negociatione Macuana hoc in loco agimus, visum est merces à Lusitanis emendo & vendendo vsurpatas exactius describere, addito precio vulgari, additis ponderibus, monetis tam Chinesibus, quam Macuanis familiaribus, si quidem ambæ hæ nationes magis inuicem contrahunt conuersanturque quam vllæ aliæ in India. Sericum in China est trium generum, vnum genus *Lankyn* dicitur, idque optimum est; secundum *Fuscan* & *Serici ge-* ipsum non malum; tertium *Lankan* inter reliqua vilissimum. Sunt & alia genera præter iam *nera.* dicta, est enim sericum non tortum, crudum vocant: est tortum Lusitanis *retres* dictum, Sericum album non tortum primi generis *Lankyn* valet per quodque *Pico* (id ponderis nomen est postea declarandum) 145. vel 150. numis regalibus octonariis, siue Ioachimicis nostræ monetæ. Sericum album non tortum secundi generis *fuscan*, valet per *Pico* 140. & 145. Ioachimicis. Sericum crudum *Lankan* valet *Pico* 75. & 80. Ioachimicis. *Retres* siue tortum sericum *Fuscan* vel *Susuan*, vt & *Lankyn* & *Lankan* per *Pico* venit 130. & 135. Ioachimicis. *Retres* album ex Canton *Pico* erit 50. & 55. Ioachim. *Retres* omnis generis colorum pari precio venditur. Sericum crudum coloratum ex Canton *Pico* valet 55. & 60. Ioachim. Sericum album *Lambarten* 14. vlnarum,

valet plerunque 150. & 155. Joachim. Muschus per Cattos venduntur, valet autem Cattus id est, vnciae viginti 6. aut 7. loach. Ceterae merces preciosiores Chinesium, venduntur diuerso precio pro ratione temporis, nec ita vulgares sunt atque Sericum atque Muschus, ex quibus praecipua negociatio Lusitanorum constat.

*Pondera,
moneta.*

Sequitur ponderum & monetae ratio apud Chineses & Malacenses in usu. *Bahr* ponderis genus in Malaca facit tria *Pico*, *Pico* vero facit $66\frac{1}{2}$. *Cattos*: qua ratione tria *Pico*, quae *Bahr* vnum faciunt, 200. *Cattos* pendunt tam in magna, quam in parua libra. *Bahr* vnum in China continet 300. *Cattos*, idem quod 200. *Catti* in Malaca pendentes in minore libra, faciunt enim tres *Catti* in China duos *Cattos* apud Malacenses in minore libra. *Cattus* vnus apud Chineses pendet sedecim *Taes* Chineses, facientes apud Malacenses quatuordecim *Taes*, vel idem quod $20\frac{3}{4}$. vnciae apud Lusitanos. Est illis genus ponderis *HAND* dictum, continet quodque *Hand* (sive manus) *Cattos* 12. in minore libra, *Cattus* vero vnus continet 22. *Taes*. Sedecim *Hand* & octo *Catti* faciunt praecise 200. *Cattos*, pendentes idem quod *Bahr* in parua libra. Est & ponderis genus, quod *Tael* vocant, in Malaca. *Tael* vnum in Malaca pendet 16. *Masas*. decem *Masa* & $\frac{3}{4}$. vnciam vnam faciunt apud Lusitanos. vncia vna cum dimidia praecise facit sedecim *Masas* cum octaua parte. Lapis *Bezear* sive *Bazar* per *Masas* venditur. quaeque *Masa* Bezaris vna habet ducentos *Cattos*. *Cattus* vnus habet viginti sex *Taes*. *Taes* vnum habet vnciam vnam cum dimidia praecisi ponderis, ad Lusitanicam libram. in minore pondere similiter *Bahr* vnum habet *Cattos* 200. *Cattus* vnus habet 22. *Taes*, *Taes* vnum habet vnciam vnam cum dimidia ponderis, ad Lusitanicam libram.

Bezoar.

Merces per magnam libram venales haec sunt. Piper, Caryophyllum, nuces myristicae. macis, sandalum album, sandalum rubeum, color Indicus (anil dictus) alumen, Sanguis draconis, Palo, Daguilla, Zibetum, & Sapon.

Quae per paruam libram venduntur haec sunt: argentum viuum, cuprum, Lithargyrium, Ebur, Sericum, Muschus, Ambra, Calamba, lignum aloes, Stannum, Plumbum, Lancua, oleum nucis myristicae, oleum macis, Verdettae, Rosamallia, Benzoi, Camphora. &c. Merces quas Lusitani in Chinam deuehunt, haec numerantur. praecipuum est argentum sive numi regales Lusitanici octonarii, vnde maius lucrum est. valent enim plus quam quinque *Testonibus* nostris dicti *Spennig* dictis. neque id tamen eo fit, quod eam monetam alii praefereant, siquidem argentum quodcunque acceperint, simulac minutim in frustra concidunt, vt suo more eo vtantur, aduehunt etiam vinum tam ex Porrugalia, quam ex India, item gossipium valde a Chinesibus desideratum, & holosericum, quod nec habent, nec texere norunt, tamen & oues & lana in copia illis adsit. Si specula, ebur, laboratum Crystallum, vitrum, horiologia vitrea ad illos deferrentur, haud dubitem, quin ipsis forent gratissima. atque haec sufficiant de regno China. Deinceps dicemus de Iaponia, vbi est extremus totius Orientis terminus, quem quidem haecenus nauibus requisuerunt nauae a Lusitanis detectus.

C A P V T XXVIII.

A R G V M E N T V M.

Descriptio Insulae Iaponiae.

Insula seu prouincia Iaponia multas simul insulas sparsim positas complectitur, interfula passim fluuiis stagnisque non ita magnis, quibus in insulas complures scinditur. Terra per se vasta est, cuius amplitudo haecenus nulli certo explorata habetur, nec enim tota detecta, nec a Lusitanis passim peruestigata est haecenus. Incipit sub tricesimo gradu, porrigiturque vltra 38. distat a Chinæ continente in Eurum milliariibus 80. a Malaca vero in Aquilonem, qua Lusitani nauigant, sunt milliaria circiter 300. Portus ad quem Lusitani appellant negocianturque *Nangasache* dicitur. Sunt autem & alia loca in Iaponia, Lusitanis frequentata. Terra pluuiis, niue & glacie riger, fert siliginem, sed vulgo victitant ex oriza. quibusdam in locis montosa est & plane sterilis & aspera. Carnem non comedunt nisi ferarum, & quam ex venatu habent, venari autem ipsis tam est familiare, vt in eo industriam eorum iure mireris. Habent boues, vaccas, oues & eiusmodi animalia gregatim, sed quod cicurata sint, carnes eorum fastidiunt, abstinentq; ab iis non secus ac nostri ab equina carne. interim ad alias operas iis vtuntur. Lac similiter respuunt, quod praeter colorem a sanguine nihil differre putent.

Vesun-

Vescuntur variis piscibus, variisque fructibus, non secus atque Chineses. Piscibus maxime delectantur. Ædificia lignea habent, stramine vel asseribus inæcta, arte multa extructa, amœnissima, præcipue diuitum. Conclauia tapetibus preciosis, qui ipsis præ aliis ornamentis suppetunt, splendide exornant. Iaponenses non tam diligenter, neque tanta cum munditia rem suam familiarem curant atque Chineses, pauco contenti viuunt, interim nullius rei penuria laborantes, quin omnes pariter induuntur serico. Sunt ibi argentifodinae, argentum effossum deuehunt quotannis Lusitani ad Chineses, permutantes id cum serico, aliisque mercibus Chinicis in Iaponia desideratis. Sunt autem Iaponenses peritissimi in argento effodiendo, distrahendoque. Habent opifices optimos. Artifices eorum sunt industrii admodum & ingeniosi, apprehendentes nullo negotio ea de quibus semel informati fuerint: cuius rei quotidiana experientia abunde testis est. Differunt nationes in Iaponia inuicem, interim tamen tam ciuilitate tamque aulice & familiariter conuersantur, ac si in regis alicuius aula educati forent. quod si necessitas postulet, strenui sunt ad arma tractanda, raro tamen inter ipsos rixæ contentionesue mouentur.

Si quis alteri minatur, aut stricto ense infestus erit, id capite luit. Carceres non habent, qui delinquit illico pœnas pendit. Si quem capere voluerint, actu id fiat, atque ut circumueniatur arte oportet, sin minus, reus ad arma confugiens multum damni dabit. Si nobilis fuerit, vel vnus ex potentioribus, eum obsideri faciunt numerosa hominum multitudine domusque, iniungentes ipsi, ut vita se ipsum exuat, quod si renuit, domum expugnant, trucidantque quoscumque obuios inibi, quod ut reus præuertat, à famulo se confici facit, sæpe etiam sibi ipsi ventrem transuerso vulnere dissecat. idem & famuli aliquando faciunt ex amore quo heros suos prosequantur, mortem ita concilians sibi voluntariam. Quin paruuli pueri irritati in parentum præsentia ex leuissimis causis atque præ mera obstinatione idem genus mortis sæpe sibi conciliant. Cæteroquin in omnibus patientissimi sunt, à teneris enim assuescunt famem frigusque domare, & labores quoscumque perferre, incedunt aperto capite, vtuntur vestibus raris tam per hyemis, quam per æstatis tempus, idque non vulgus solum, sed & potentiores atque proceres totius regni. Caluitiem ornatui ducunt, vnde studio capillos euellunt, retinentes in summo vertice villum in nodum colligendum. aduersantur cæteris nationibus per omnia & in omnibus siue mores, siue linguæ idioma, reliquosue vitæ actus atque ceremonias spectes, Chineses in eo imitantes, & morem eum in hunc vsque diem obseruantes, non secus ac naturæ legem, vt ex sequenti narratione patebit. *Fuit ante annos plurimos in China familia potentissima, quæ cum omnibus consanguineis atque agnatis in regem rebellis facta conspirauerat, quo videlicet pulso atque vita exuto rege regni possessionem ipsam inuaderet, res ea tandem detecta Regem ad atrocissimam vindictam commouit, qui cum plures eorum capitaliter puniens secum decernebat fontes ad vnum omnes delere. At consilium ceterique in regno potentes id agreferentes (siquidem inter fontes erant complures, quos sanguine proxime attingerent) regem supplices adeunt interpellantque vt vitam reis donare, pœnamque mitiorem aliquam illis irrogare velit, tametsi & ea pœna, quam sibi eligebant, vel ipsa morte non videretur tolerabilior. rogabant enim vt Rex fontes eorumque posteros perpetuo exilio multaret, ita vt in insulam Iaponiam tum temporis desertam adhuc deportarentur, quod cum obtinuissent, deportati quidem insulam eam occuparunt, sed succreuit hinc inter Chineses atque Iaponenses odium illud capitale in hunc vsque diem durans, adeo vt inuicem se ad aras vsque persequantur. Iaponenses sæpe grauissime laeserunt China incolas, sæpe igne ferroque oras Chinesum infestarunt. Discordant discrepantque hodie quoque inter se in omnibus neque in minimo conueniunt exceptis nauigationibus Lusitanicis. atque vt se per omnia contrarios Chinesibus præsent, immutarunt & ceremonias & consuetudines, & mores atque ciuilitatis ritus in contrarium. quæ si singula ordine percurrere velimus, nimis prolixum foret, quædam saltem ex præcipuis annotabimus.*

Principio ceremoniarum quas salutantes Chineses obseruant manuum complicatu atque capitis nutibus ita ab Iaponiis immutatae sunt, vt sibi obuiam facti in terram confidant calceosque exuant, quod honoris mutui indicium est. Chineses & reliquæ nationes defurgunt excepturæ aliquem honorifice, at Iaponii subsidunt, ducentes inciuite si stantes excipiant eum cui honorem deferre cupiunt. Nos non nisi togati domum egredimur, at illi in publicum procedentes pallia deponunt domi, atque laxis caligis induuntur: reuersi domum exuunt caligas resumentes pallia. Omnes cæteræ nationes ornamento ducunt alere capillos albos aut flauos, & dentes habere candidos, sed id Iaponiis turpissimum est. & mediis quibuscunque vtuntur capillis dentibusque denigrandis. Color enim albus ipsis luctus signum est, sed ater lætitiæ.

*Iaponii nec
carnes nec
lac comedunt.*

*Homicida
in Iaponia.*

*Famulo-
rum fidelitas.*

Origo Iaponensis.

Mores cæteris contrarij.

Mulieres hunc morem obseruant : in publicum progressas præcedunt filia & ancilla, famuli vero eas sequuntur, qui mos in Hispania inuersus est. Mulieres grauidæ succinguntur zona tam strictè, vt vel strangulentur: antequam imprægnantur, zona tam laxa vtuntur vt ea sponte excitat : idque se experientia edoctas facere autumant, nisi enim grauidæ zonam atctius stringant, periculum ipsis in partu esse metuendum aiunt. Vt primum infans editus fuerit, loco refectionis quæ matri debetur, infante lauuant frigida, matri vero cibum pertenuem parcissime porrignnt. Inter comedendum hisce moribus vtuntur. Singulæ personæ singulas mensulas habent, mensalia nulla, ligna parua duo ipsis sunt in vsum cibi capiendi. bibunt vinum ex oriza, ita vt nonnunquam inebrientur, sumpto cibo alio vtuntur potu. bibunt enim poculum aquæ tam calidæ quam ferre possunt, idque tam æstiuo quam hyemali tempore.

*Conuiuia
Iaponen-
sum.*

ANNOTATIO DOCT. PALVDANI.

Pari ritu Turca fete bibunt suum Chaona, ex fructu quodam simili baccis lauri, ab Ægyptiis Bon, siue Bardito, confectum. recipiunt de fructu hoc libram vnã & semis, torrent que modice, decoquunt deinde in aqua libris XX. ad medietatem. bibunt decoctum singulis auroris ieiuni in conclauibus suis, tam calidum quam possunt, in quo cum nostris fere conueniunt bibentibus vinum sublimatum ieiuno stomacho aiunt illi potionem suam stomachum & roborare & calefacere, ventositates digerere, & quascunque obstructions aperire.

*Decoctum
preciosum.*

Cibos longe aliter præparant atque reliquæ nationes. prædicta aqua calida præparatur ex puluere herbæ Chaa dictæ. ea herba in tanto precio habetur, vt ditiores atque potentiores decoctum ex ea reponant locis custoditis, nec nisi ipsi domini illud custodiant famulis remotis. Si digniorem aliquem hospitem honorificentius excipiunt, propinant illi de hoc decocto. Olla in qua decoctio herbæ eius facta est, asseruatur, vna cum vrceolo fictili ex quo hauritur, in tanto precio, vt apud nos adamantes, carbunculi seu quæuis gemmæ preciosissimæ non habeantur magis charæ. Quod si contingat vt vasa illa à celebri aliquo & veteri artifice fabricata sint, vnicum aliquod ex illis quatuor vel quinque millibus Ducatorum diuenditur. Rex de Sungo sibi comparabat eiusmodi ollam tripodem (habent enim tria fulcra seu pedicillos) quatuordecim millibus ducatorum. Erat in ciuitate Sacay Iaponius Christianus qui mille quadringentis ducatis eadem redimebat, licet ea tribus in locis contusa atque reparata foret. Sunt illis chartæ, siue tabulæ quædam maximi precii, in illis depingitur auicula vel arbusculum nigrum, quod si constat lignum peculiare eius esse tabulæ, atque picturam ab artifice celebrato factam soluunt pro ea precium quantumcunque postulaueris: Sape enim nuda eiusmodi tabula tribus quatuorue millibus ducatis venatis comparata fuit.

*Vasa præ-
ciosissima.*

Gladium eximium ab opifice aliquo celebri & antiquo fabricatum, æstimant vel tribus quatuorue millibus coronatis, neque minoris eum vendunt. Hæc enim sunt gemmæ illis & clenodia, non secus ac nobis adamantes, vniones &c. quæ siti cur istarum rerum vilium alioquin, tantum precium stant, respondent per instantiam, cur nos lapillos quorum nullus vsus est præter aspectum, tanti faciamus, quæ ipsi in precio habent vsui esse & homini commoda.

*Regimen
in Iaponia.*

Politicum regimen apud ipsos hoc modo se habet. Regis nomen est Iacatay, qui per totum regnum dominatur, nullo impediendo, ex redditibus ipsi plus non remanet, quam quod regis dignitati sustentandæ vix sufficiat, quod reliquum est distribuitur in Cunixus, nostris Ducibus & Comitibus comparandos, quos Rex constituit & deponit pro libitu, tenentur regi suis sumptibus parere tam belli quam pacis tempore, pro constitutionum Iaponensium tenore, atque pro dignitatis gradu in qua constituti sunt.

*Principes
& vasalli
in Iaponia.*

Cunixus habent etiam alios sub se, quos Tonos vocant, Baronibus nostris reliquisue vasallis conferendos, in quos & ipsi terram à rege acceptam partiuntur seruata proportione. Idem Tonos suam quisque portionem inter amicos atque stipendiarios suos subdiuidit, quorum singuli tenentur superiori inseruare, atque eum vt caput suum agnoscere, idque propriis sumptibus ad hæc quisque ex suo viuere tenetur, contentus eo quod ex diuisione accessit ipsi. cedit autem tantundem, vt cuius pro statu suo honeste sustentando sufficiat. Quisque dominus tantum iuris in suos possidet, tantumque autoritatis habet, vt iustitiam in eos exercere vel excommunicando vel voris priuando, eosque pro libitu tractare, quo iure, quæue iniuria, absque appellatione aut vllius interpellatione libere possit. & hanc sane potestatem non tantum Decuriones habent, & centuriones, sed & ipsi patresfamilias in liberos suos & seruos totamque familiam, liberum enim est eos vita exuere, plagis multare, ferire, confodere, nec est qui eos interpellat.

*Reditus re-
gi.*

Regis reditus sunt pertenuis, constant ex sola oriza, quam pro thesauris habent. habet rex quot-

rēx quotannis quinquies centena millia plaustrorū orizæ, nec amplius quicquam ex vllō alio vectigali alioque tributo. dictam summam orizæ in 10. vel 12. *Cunixus* ex parte distribuatur necesse habet, quorum singuli triginta aut quadraginta millia plaustrorum sibi auferunt, residuum regi proprium cedit, ex quo se suosque aulicos sustentet. *Cunixus* quisque de sua quota *Tonos* suos alit, ita ut cuique dimensum suum pendat. *Tonos* similiter de suo dimenso stipendiariis certam mensuram præbent, vnde honeste alantur, pro cuiusque statu & conditione uiuant.

Non habent eandem linguam cum Chinesibus, adeo ut se mutuo non assequantur loquentes, in scriptis nulla est differentia, iisdem enim characteribus & figuris vtuntur, vsurpant varia vocabula, scribuntque variis characteribus admodum scite, & decore pictis: norunt enim qui tituli, quæue honoris verba cuius personæ, habita gradus dignitatisque ratione apte & proprie conueniant, hinc est, quod peregrinis ipsorum lingua perceptu sit difficilis admodum. In religione non vsque adeo à Chinesibus dissident, habent sua idola atque sacerdotes *Bonfes* dictos, quos religiose venerantur. Multi ex ipsis post aduentum Iesuitarum baptizati ad Christianorum religionem animos applicuerunt, & indies plures ad eam accedunt. quin tres etiam Reges ex ipsis baptizati sunt, videlicet Rex de *Bungo*, qui inter reliquos summus est per totam Iaponiam, sunt enim complures adhuc in Iaponia, quorum Iesuiæ nullam habent notitiam. baptizatus est & Rex de *Arrima*, atque rex de *Omura*. Tres modo dicti reges filios suos & consanguineos cum Iesuitis in Indiam mittebant, ut in Portugalliam nauigarent, & tandem Romam vsque deuenirent, ubi se sub Pontificis potestatem traderent obedientiamque sponderent. ii anno 1582. ex Iaponia soluerunt in Indiam delati ad urbem vsque Goam anno 1583. quo tempore cum hero meo *Fonsæca* & ipse appuleram eodem, adeo ut Goæ eos videremus. anno sequente nauigauerunt in Lusitaniam, mox Mantuam Carpetanorum in Hispaniam aduentantes à rege Hispaniarum, cæterisque nobilibus Hispanis summa cum solennitate accepti, multisque donariis excepti sunt. Inde perrexerunt Romam vsque, ad Pontificem, qui non minore pompa, neque muneribus vilioribus aduentantes gratulatus, omnia ipsis præstabat, quæ tanta solennitate digna videbantur. idem Cardinales & reliqui per Italiam principes faciebant. totam enim Italiam illi peragrabant, perlustrantes Florentiam, Venetias, Ferrariam, reliquasque Italiæ vrbes nobiliores, & tandem in Hispaniam reuersi sunt instructi bullis Pontificiis, & reliquiis sanctorum atque S. Crucis Hierosolymitanæ, regibus Christianis per Iaponiam perferendis. Hinc digressi in Indiam appulerunt anno 1587. me ibidem tum degente, ubi excepti cum iubilo & omnium admiratione ad suos perrexerunt in Iaponiam. Quæ quidem omnia facta sunt à Iesuitis, ut eo plures ad Christianam fidem converterent, v. i. dicitabant illi, utq; apud Iaponenses autoritatem haberent atq; fidem in prædicanda Europæ magnificentia, aliter enim ægre persuadendi erant Iaponiis. Vera tamen atq; præcipua causa & intentio Iesuitarum hæc erat, ut eo plus commodi videlicet ex ipsis caperent, nomenq; aliquod memorabile inde reportarent: siquidem potiora & preciosiora dona Principibus illis Orientalibus, collata, Iesuitæ sibi ipsis retinebant, impetrabant etiam à Pontifice & Hispaniarum Rege, ut præter Iesuitas, nemo alius vel Lusitanus vel Christianus quicumq; de quibus faret, per Iaponiam habitaret. Hinc fit, quod hodie nec monachi, nec pontificii regulares quicumq; nec laici, præter solos Iesuitas atq; opifices quosdam Lusitanos Iesuitis necessarios Iaponiam incolant. reliqui, utpote mercatores. peregrinari quidem, sed nullo modo residere ibi possunt, nisi ex permissu Iesuitarum. Terram fere vniuersam occupauerunt, videlicet quantum eius ad Christianam fidem accessit, obtinentes magistratum non in Ecclesiasticos tantum, sed & in politicos, persuadent enim Iaponensibus. quæ volunt, vnde pro Diis se coluntur; eamque apud Iaponios habent autoritatem, ut parum absit quin adorentur pro Sanctis. quin obtinuerunt à Pontifice Romano, ut ex suo ordine seu collegio Episcopum haberent, repugnantibus ipsorum statutis. Is Episcopus Iesuita ex Lusitania in Indiam nauigaturus in ipso cursu moriebatur, quo defuncto alium à Pontifice obtinuerunt eiusdem sui ordinis.

Ex quibus constat manifeste Iesuitas non nisi sibi meliorem partem præeligere, & captam prædam mordicus retinere. possident enim fertilissima atque principaliora loca totius Indiæ, in quibus ædificia præ aliis splendida atque magnifica statuunt, quorum magnificentiam imitari aliis non conceditur, nec si alius velit ea imitari possit: quin nec ipsis religiosorum Ordinibus ea potestas est. Sciunt enim foro uti commodissime, nec est quicquam per totam eam terram, ex quo lucri odor sperandus sit, quod non protinus arripiant, modo per somnum de eo commonefiant, quibus enim modis vel à Rege Hispaniæ, vel ab aliis potentioribus istud obtineant, semper ipsis in promptu est. Credunt quod magistratus rerumque potentes blanditiis & sycophantiis suis fascinare possint.

Quia

Lingua
diversitas.

Iesuita in-
Iaponia.

Reges tres
ex Iaponia
Romam
professi.

Nemo Iaponiam
incolit absque
Iesuitarum per-
missu.
Iesuita pro
sanctis.
Episcopus
ex Iesuitis.

Quin in negociando tam versuti atque periti sunt, vt in vsurando cæterisque lucrandi artibus ipsos sæculares longe post se relinquunt. Atq; vt summatim dicam, nihil omnino per Indiam prouenit, ex quo non Iesuitis etiam sua portio cedit. Vnde non laici solum, sed & reliqui Ecclesiastici id ægerrime ferunt, sordes atque auaritiam eorum incusantes abominantesque.

Insula de
Core.

Lequeo
minor.
Lequeo
maior.

Haud procul ab Iaponia sub 34. vel 35. gradu visitur alia Insula vasta ad littus Chinæ, cui Insulæ de Core nomen, de cuius amplitudine, incolis atque mercibus nihil dum certo constat. Si à Macua Cæciam ventum vela facias plusquam per 90. milliaria occurrent insulæ nonnullæ utpote *Lequeo*, *Boqueno*, siue *parua Lequeo*, distans circiter 20. milliariibus à continente, Chinæ: in eodem cursu iterum ad milliaria 90. alia occurrit *Lequeo maior* vocata, eas Chineses frequentant.

Atque hæc sufficiant de littorali illa Chinesium ora, de accolis illius, atque mercibus ibidem parabilibus, quæ partim ex propria experientia, partim ex aliorum fide digna relatione de promptis. Deinceps ad vrbs Goæ descriptionem reuersuri, loca illi vicina, item territorium & iurisdictionem eius proponemus.

CAPVT XXIX.

ARGVMENTVM.

Descriptio breuis terræ, quæ post Goam est, in cuius solo vrbs Goaposita est. Item de origine regum illorum deque eorundem nominibus, omnia ex fida incolarum relatione, atque historiarum evolutione diligenter eruta.

Antequam descriptionem Insulæ atque Vrbs Goæ ordiar, priusquam etiam de statutis, idololatria, atque aliis commoditatibus regnorum partim post Goam, partim, à latere illi sitorum, Lusitanisque atq; indigenis promiscue habitatorum agam, operæ precium duxi eam tractationem ex alto atque ab antiquo deducere, vt inde primordia regnorum, diuisioque prouinciarum & gentium planius & plenius pateat: vnde etiam de Regum nominibus rectius iudicare poterimus. Fuit itaque ante annos trecentos Rex quidam potentissimus in terra DELI, quæ post Goam est in Boream, contermina terræ *Corascione*, quæ est sub rege Persarum, vbi tapetes preciosi Lusitanis *Alcariffas* dicti parantur. Terra Deli frigore, niue & glacie cum Belgio respondet. Rex DELI subiugabat sibi regna quæcunque vicina, utpote *Decan*, *Cuncan*, *Ballagate*, *Goam*, &c. accidit vero vt eodem tempore Æthiopes & Mahumetani prouinciam Cambaiam vi occuparent (ea in boream à Goa distat milliariibus centum) cogentes multa tyrannide sub ditionem suam eos populos ethnicis ritibus dediros, quorum nomen *Reisbutos* fuit. Terra *Ballagate* arque *Decan* antea regnata fuit ab Ethnicis, tum sane potentissimis, à quibus *Venesares* descendunt, quorum profapia in hunc vsque diem durat, possidetque terram, quæ post Goam est, diciturque ea natio *Colles*: Qui sane *Colles* & *Venesares*, item *Reisbutos* ex Cambaia etiamnum ex raptu viuunt, & Cambaienses tributum Reisbutis pendunt, solum ob eam causam, ne spolientur ab illis, sed vt in pace & quiete viuant. Sic & *Venesares* atque *Colles* suum tributum habent ex terra *Decan* & *Ballagate*. Reges vicini hæctenus debellare eos non potuerunt. Enimvero nec ipsi reges id serio agunt, vt qui & ipsi ex præda participant. Postquam itaque Rex *Deli* potentissimus vicina regna simul sub sua potestate haberet, Tartari, quos Indi *Mogores* vocant, in regnum eius irruentes, potiorè regni partem vi occuparunt.

Terra De-
li.

Reisbuti.

Mogores
sunt Tar-
tari, occu-
pantes De-
li.

Heros ex
Bengala
Deli re-
gnum re-
cuperat.

Erat eodem tempore in Bengalæ regno Heros fortissimus, cuius fratrem Rex Bengalæ iniuste obruncari iusserat, quod vt vlsceretur Heros iste, tentabat omnes aditus, quibus propositum suum in actum deduceret, neque frustra id fuit, siquidem & Regem Bengalæ ipsum vita exiuit, & omnibus simul regnis eundem exutum sub suam potestatem redegit.

Solus itaque totius Bengalæ regni sceptris potitus, minime eo contentus fuit, sed ad maiorem potentiam aspirans, Deli quoque regnum sibi conterminum cum maxima manu inuadebat, illudque expulsis Tartaris siue *Mogoribus* occupabat, vna cum cæteris regnis adiacentibus omnibus, *Decan* videlicet, *Ballagate* & *Cuncan*, vsque ad regnum *Cambaia*, vnde omnium potentissimus erat imperator totius Orientis, cuius regna in ambitum descripta fuerunt 800. milliariibus, si Indis fides habenda est ista referentibus. Regebat is ad annos complures vniuersam eam terram, tandem quietis desiderio captus, & quod tor-provinciis regendis

gendis ætas eius senilismius sufficeret, in Bengalam reuerti cogitabat, tradens regnum *Decan*, *Ballagate* & *Cuncan* consanguineo cuidam suo, velut legitimo hæredi, addens simul *Goam* & loca finitima.

Hoc animo reuersus in Bengalam, reliquit in cæteris regnis consanguineum suum potentem rerum regnorumque reliquorum omnium. Nouus vero Rex ille utebatur amicitia & fauore plurimorum principum exteriorum, præsertim *Arabum*, *Turcarum*, *Ruynorum* & *Corosonum*, vnde regna & prouincias in Gubernatores & Capitaneos distribuens ipse amicis operam dabat, prouinciam *Angedinam* committebat cuidam *Idaltham* nomine, quem Lusitani *Hidalcam* vocant. distat autem ea à Goa in austrum milliariibus 12. porrigiturque in boream per milliaria 60. vsque ad locum *Siffardane* dictum, in quo comprehenditur ciuitas & insula Goa; alteri cuidam *Nisa Maluco* nomine committit tractum maritimum in boream per 20. milliaria porrectum vsque ad *Negotana*, introrsum: in continentem vero ad Cambaiam vsque vergens ita vt dictorum, præfectorum regimen in continentis partibus vt plurimum contineatur, extensum ad mare vsque & à regno *Decan* præaltis montibus *Guate* dictis separatum. Montes *Guate* excelsi & prærupti passim, à Cambaia ad caput *Comorinum* vsque porriguntur, vnde deflectunt vsque ad littus *Choromandel*. Montes *Guate* ea sunt altitudine, vt in vrbe Goa conspiciantur vna cum toto tractu illo littorali, vt plurimum enim nubibus obuelantur, quodq; magis mirum est, cum cæteri montes in summo asperi sint & scopulosi, hi tamen in summitate planitiem habent atque campos patentes amœnissimos. dicuntur ab Indis *Ballagate*, quod idem sonat ac si dicas in summis montibus. *balla* enim summitas est lingua Indica, *Guate* vero mons, vnde Lusitani totam eam prouinciam *Ballagate* dixerunt, quæ alias vero nomine *Decan* & *Canara* vocatur. vnde incolæ *Decanyus* & *Canaras* hodie vocantur, & Rex ipse titulum Regis *Decan* olim habuit. Sed ad propositum Rex ille nouus cuius supra facta est mentio, terram *Ballagate* similiter in suas prouincias diuisit, ex quibus aliam tradidit præfecto *Imadomaluco* Lusitanis *Madromaluco* dicto: aliam *Cotalmaluco*: aliam *Melique Verido*, erant iam dicti præfecti plerique omnes exteri vt pote *Turcæ*, *Ruynes* & *Corosones* præter *Nisamalucode*. is natus patre ex aulico nobili fuit. at enim quod Rex cum matre eius concubuerat, gloriabatur se ex sanguine regis *Decan* procreatum esse. reliqui præfecti fuerant mancipia & ministri à Rege empti, atque in hoc dignitatis culmen à rege euecti. Rex confidens in suis Gubernatoribus sperabat fore, vt animo grato accepta beneficia agnoscerent, nihil minus tamen experitur, vt & hodie sunt mores hominum, beneficia malefactorum recompenstantium. progressu itaque temporis præfecti potentia & autoritate apud suos præualentes, non iam regis vices sed regem ipsum representabant.

Rex enim nullum omnino onus ipsis imposuerat, vt qui fiduciam suam in fallibiliter in ipsorum bona fide collocaret: at illi ferocientes, sese proprietarios prouinciarum, prouinciasque hæreditarias sibi suisque faciebant. iamque indigne ferentes si superiorem agnoscerent, habitis comitiis decreuerunt iunctis viribus herum suum & caput prouinciatum summum in vincula conicere, ac prouincias eas possidere proprias, quarum antea non nisi præfecti à superiore constituti fuerant, quod sane nullo fere negotio ita perfecerunt, vt qui omnia in manibus haberent. adhæc quod subditorum obedientia non minus atque Rex ipse vterentur, regem in ciuitate *Beder* quæ metropolis est regni *Decan* atque sedes regia, iunctim ceperunt, qui vt arctiore custodia teneretur, tradiderunt eum *Melique Verido* atque vt ad facinus hoc maioribus viribus essent instructi, adiunxerunt sibi vicinos quosdam Ethnicos potentes, videlicet *Mohadum Coia* & *Verithe*, qui & ipsi ex diuisione accipiebant prouincias quasdam diuites admodum, vrbes & vicos. *Mahodum Coia* ex sorte accipiebat vrbes *Vilapor*, *Solapor*, & *Paranda*, proximas Goæ: quibus cum Goa præcipuum est commercium. Est hodie aula *Hidalcam*, siue *Idaltham* in *Solapor* ciuitate. *Paranda* ciuitas ipsi deinceps à *Nisa Moluco* erepta est, cum quibusdam aliis locis, atque dicto modo vastum illud regimen in tot reges diuisum fuit, quorum posterum in hunc vsque diem prouinciis suis præfunt.

Auus *Idalthami* siue *Hidalcami*, eius qui anno 1535. fato functus est, vnus fuit ex primis Capitaneis quorum auspicio regna ea constituta sunt, dictus *Hidalcam* potentissimus, maximæ erat autoritatis apud vicinos. ab eo Lusitani urbem *Goam* bis armata manu recuperarunt atque hæc quidem de terræ diuisione sufficiant. Diuiso regno facti sunt discordes Rex *Idaltham*, & Rex *Narsinga*, vt quorum regna contermina sint. Regi *Narsinga* nomen est *Rau*, alii eum *Hani* vocant, est autem *Hani* lingua Persica siue *Mogorum* idem quod Rex sui iuris. Lusitani *Cam* eundem dicunt, at vero vt rex *Narsinga* vlciiceretur *Idaltham* regem, rem armis eo rededit, vt & *Idaltham* & cæteros potentes in *Decan* sibi subiectos atque tributarios faceret, suntque in hunc diem vsque sub eius tributo.

*Nomina
regum In-
dorum.*

Porro explicabimus nomina horum regum. Rex enim qui solus rerum potiebatur, & regnum suum in Capitaneos siue Gubernatores distribuebat, simul etiam cuique peculiarem titulum attribuit, qui mos apud ipsos est, si quem in locum sublimiorem atque dignitatis eminentiorem gradum euehant, ex quo palam est, ea non esse nomina propria, sed dignitatum titulos, attributos ex singulari superiorum gratia, posteris hæreditarios *Idelham* seu *Adalham* idem sonat quod rex iustitiæ. *Adel* enim Persica lingua iustitiam, *Ham* vero regem denotat. *Maluco* idem est quod regnum *Cota* Arabica lingua robur significat, unde *Cota Maluco* robur regni est. *Imad* columnam exprimit, *Ima de Maluco* columnam regni. *Verido* est custodia, *Melice* siue *Maluco Verido* custodia regni. Sunt qui *Malucos* existiment debere dici *Meliques*, quod regios sonat. Sunt & alii tituli desinentes in *Xa* syllabam, veluti *Nisamoxa*, *Adelxa* &c. ex Persarum lingua ad Indos propagati. causam eius hic breuiter exponemus. Nota est Historia, quomodo in prouincia Persiæ *Corasone*, exortus sit quidam è loco humili & familia obscura, nomine *Xa Ismael* (qui à quibusdam dicitur *Suffy*) quod nomen ex Alcorano atque lege Mahumetana depromserat, quo maiorem auctoritatem ex eo sibi pataret per Persiæ atque Arabiæ regnum, (habet enim nomen illud suam peculiarem interpretationem) is in tantam potentiam euasit, ut & Persiæ, & Arabiæ & quæcunque vicina regna eum formidarent. Turcis vero antiquam suam legem Mahumetanam per vitam & facultates defendentibus exorta est inter Persas & Turcas tanta discordia, ut res ad arma deueniret, plurimis vtrinque ferro cæsis, dum vtraque natio suam legis glossam furiose propugnaret, nec quieuit deinceps illud dissidium vsque in hunc diem. *Xa Ismael*, cuius modo mentionem fecimus, breui tempore potentissimus per totam Asiam factus sub prætextu sinceræ religionis defendendæ, vi inuadebat omnes Asiæ prouincias, Legatos suos passim mittens, petensque suam legis interpretationem agnosciveram, & simul eidem subscribi postulans, qui recusarent, iis aqua & igni interdicebat: unde multi ex metu eam suscipiebant. defuncto *Xa Ismaele*, successit illi *Xa Tamas* is secutus parentis religionem, eiusque vestigiis insistens denunciabat per Legatos suos, Regibus *Ballagate*, *Decan* & *Cuncan* ut & isti suam Legis interpretationem acceptarent, qui præsentibus Legatis facile morem gesserunt, iisdem digressis sententiam mutarunt. Imposuit *Xa Thomas* eadem legatione dictis Principibus titulum *Xa*, qui summus est dignitatum titulus, atque Regem sonat, unde illis nomina *Adalxa*, *Nisamoxa*, *Cutunixa*, &c. qui postea inhæserunt illis, factis Regibus prouinciarum suarum sub titulo *Xa Ismael* vero est nomen proprium. atque hinc componitur *Xa Ismael*, *Xa Thomas*, ac si dicas, rex Ismael, rex Thomas, Turcæ atque Ruyni vtuntur nomine *Suffy* vel *Soffy* quod Præfectum seu Capitaneum generalem significat. Reges in Decan obseruant eam consuetudinem, ut eos quos in eminentiorem gradum exaltare volunt, titulo *Nayque* cohonestent, quod sonat idem quod Capitaneus, dicunt enim *Satua Nayque*, *Acen Nayque*: at si quem in summum dignitatis culmen euehant, illi imponunt titulum *Rau*, id est, Regis, exempli gratia, *Chit arau*, id est, Rex fortis. atque ita de reliquis. eiusmodi enim titulis cohonestari, summus ipsorum honor, summaque dignitas est. *Adalham* siue *Idalcamaliter* dicitur *Sabayō*, id est, *Signor*, siue *Dominus*. Erat enim in Insula Goa Præfectus, qui & ipse Dominus erat ciuitatis, quando Lusitani eam primum occupabant, cui nomen *Sabayō*, ut proditum est in Lusitanorum Chronicis, de expeditione vrbis Goæ, à cuius nomine hodie reliqui denominati sunt. *Ædes* eiusdem Capitanei visuntur adhuc Goæ, habeturque in iis Inquisitio. Est & area latissima inter ædes dictas atque summum templum, quæ & ipsa *Sabayō* nomen retinet.

*Explicatio
titulorum.*

*Inquisitio
in Goæ.*

C A P V T X X X.

A R G V M E N T V M.

*De Insula & ciuitate Goa, totius Indiæ
metropoli.*

Goa metropolis est vniuersæ Indiæ, totiusque oræ maritimæ orientalis, Lusitanis nauigando negociandoque frequentata. in ea residet Vicerex & Archiepiscopus, cum reliquis Consiliariis regiis, habetque hæc ciuitas imperium in reliquas Orientis prouincias: est & ibidem scala omnis negociationis in Orientem instituta, per quam merces mercatoresque in emendo & vendendo susque deque scandunt, utpote Arabes, Armenii, Persæ, Cambaii, Bengalæ, Peguani, Sianes, Malacenses, Iauani, Moluci, Chineses &c. sita est Goa sub 15. gradu boreali, distatque ab æquinoctiali per 400. milliaria, in austrum, si videlicet à Mossambiqua ad eam nauiges, qua Lusitanis cursus esse solet: ambit hanc insulam fluuius: ipsa vero patet ad mil-

ad milliaria tria in orbem. ita in continentem extenditur, ut rectam cum continente ad oram maritimam lineam faciat, separatur autem à continente fluuio, qui ad latus boreale ingreditur, & circuit infulam donec ad australe latus in pelagus exoneretur, ita ut infula positu suo Lunam semiplenam referat. ostia fluminis ad vrbs portas satis late patent, in alueo eius complures sunt infulæ paræ, omnes habitatæ ab indigenis, vbi præter urbem vectus fueris, quibusdam in locis alueus adeo contrahitur, ut alicubi per æstatem sicco ferme pede pertranscas, aqua vix ad genua pertingente. Paucos ante annos Lusitani ad latus illud Infulæ murum & propugnacula extruxerunt, ut à vicinorum incurfionibus defenderentur, eorum videlicet qui continentem habitant, sæpius enim euenit ut motis inter vicinos bellis militantes simul in hanc Goæ infulam incurrerent, & *Hidalcam* rex aliquoties *Goam* ad ostia illa fluminis obsedit. (cuius Legati Goæ habitantis, lectica per publicum deportati effigiem hic appofuimus). Ad latus boreale terra *Bardes* est situ præalta, quo naues Lusitanicæ tuto se recipiunt iactis

anchors satis tuto, donec ad placitum naues mercibus impleant. Bardes sub Lusitanorum ditione est, habet passim suos Vicos, habitatos ab agricolis *Canaryns*, plerisque Christianis qui- *Christiani* dem, simili tamen cum reliquis Indis habitu vestiti, nudi enim exceptis solis pudendis ob- *nudi ob-* ambulant. *ambulant.*

Terra palmis Indicis *Coquen* fructum ferentibus referta est, ut & reliquæ infulæ in alueo flu. *Palme In-* minis sitæ. Terra *Bardes* separatur & ipsa à continente per fluuiolum tam exiguum, ut vix disceri. *dica Co-* minantem deprehendas. Ad latus australe Infulæ, infulæ *Goæ*, vbi flumè in mare exoneratur, *quen.* statim terra *Salsette* adest, & ipsa ditionis Lusitanorum, habitata atque pari modo quo terræ *Bardes* suis palmis culta, similiter quoque à continente fluuiolo discreta. Sunt inter *Salsette* &

Goam insulæ aliquot parvæ palmiferæ, vbi fluuiolus ille in mare exit, est deserta, nec admodum momentosa quædam insula parua, *Goa Velha*, siue vetus Goa dicta.

Decima.

Bardes & *Salsette* vtraque decimas suas regi Lusitano pendunt, cedunt eæ Archiepiscopo cœnobiisque & clero vniuerso, quin ipse vicerex reliquique officiiati ex iis sua quoque stipendia participant, nec tamen nisi speciali regis priuilegio & gratia facta. Insula omnis montibus asperrima est. ad quorum radices tam lutosa est, vt pedibus ægerime per eam iter conficiatur, versus litus videlicet, & vbi ostia sunt fluminis, Habet insula pagos passim habitatos à rusticis *Canaryns* indigenis, ex agricultura & plantatione palmarum Indicarum vitam sustentantibus.

Loca palmifera.

Tuguria rusticorum plætunque ad oram insulæ secus flumen & ad riuulos quosdam intertusos sunt ædita, palmæ enim locis humidis & depressis & arenosis secus flumina felicius proueniunt: hinc fit, vt si introsum ad montium radices abeas, nullas ibi palmas videas: secus ad oras fluminum.

Viridaria amœnissima, arboribus consista omnigenis.

Fluuius supra *Goam* est in ea parte, vbi Eurum spectat, distans tribus milliariis à *Bardes*, stationem nauibus Lusitanicis opportunam præbens, is passim in sinus flectitur. Si quæ nauis mille doliorum est, ea secute ad urbem appellere potest onerata: onerariæ vero Lusitanorum, in *Bardes* primum releuari necesse habent, aliter saluæ ad urbem non deuenient. *Goa* ciuitas ædificiorum magnificentia conspicua est, plateæ Lusitanico apparatu instratæ, ædes ob solis æstum feruentem humiliores. Sunt post ædificia vt plurimum amœnissima viridaria qualia per totam Insulam frequentissima videas, æstiuatis saluberrimis animi gratia extructis, siquidem feminis Indicis nihil gratius accidere potest quam vt per prata, perque viridaria expatientur. Sunt in vrbe Cœnobicia & templa diuersa non minus splendida, atque *Olyssipone*, exceptis monilium claustris, quorum ne vnum quidem per totam Indiam videas. nec enim quisquam muliebri sexui persuadeat, vt vitam in claustris solitariam viuere sustineat, repudiata alma humani generis reparatrice *Diua Venere*: sane vitam prius paciscerentur, quam in eo consentirent, vt moniales fiant, quin neque pacisci vitam pro *VENERE* vlla ex parte grauantur, dummodo libidinem ad satietatem impleant.

Non nisi simbolo impresso datur comitatus per Passo.

Campanula Excubiaryum. Nomina portarum.

Insula non minus hyeme, quam æstate viret, arbores perpetuo per vices florent, fructusque suos ferunt, adeo vt tuentibus longe gratissimum, iucundissimumque spectaculum præbeant. Vrbs ipsa per montes & valles instar *Olyssiponis* disposita conspicitur, habuit primum satis tenuia primordia, nullis plane cincta mœnibus, fossa vna simplice & sicca, quæ præter pluuias, aquam non habet; antiqui illi muri etiam hodie integri visuntur, portæ duntaxat demptæ: ædificia circumcirca excitata, ita vt modo ipsa vrbs duplo sit maior & amplior extra muros antiquos, quam intra eisdem. Ciuitas patet noctes diesque, nullis omnino incincta mœnibus, nec propugnaculis defensa. Insula ipsa quidem murum continuum habet ad orientale latus, à *Salsette* ad *Bardes* vsque pertinetem, nec præter eum Lusitani in *Goa* alium receptum habent, quo se contra incolas vicinos turentur, in continente enim nihil quicquam proprium possident, nec sunt in Insula *Goa* arces munitionesue aliæ præter eas quæ in montium terræ *Bardes* summitatibus visuntur. Est ad ostia fluminis arx ruinosa, sunt in ea duo vel tria tormenta maiora æruginosa, vigil vnus & solus quidem, qui noctu excubet. Insula *Goa* ad maris littus in aditu admodum in altum attollitur, nec caret scopulis. Terra enim *Bardes* ad oram maritimam atenam habet albam & puram, vltra milliarium dimidium diffusam. ad latus orientale trib. quatuorue portis munitur, sunt autem eæ rectæ ex opposito continentis *Salsette* & *Bardes*. habitat supra portam quamlibet Capitaneus cum Scriba, excubantes, ne quis absque consensu traiciat alueum fluminis. *Indi*, *Decaqueni*, *Æthiopes*, & reliqui gentiles ex *Goa* continentem petaturi vt edulia & alia necessaria conquirant, necessario hæc portas pertranseunt. transitus autem ipsis non patet nisi accepta tessera impressa in nudo brachio, qua tessera si consignati fuerint, libere traiciunt, secus si symbolum nullum eiusmodi exhibere poterint: demum negociis expeditis ad ripam reuersi iterum exhibebunt Symbolum in brachio, absque illo non admittuntur gratis. soluunt pro imprimendo simbolo *Bassarcuncos* duos, qui nostris faciunt vnum *dutgen*, siue cruciferos sex, Capitaneo & Scribæ istius portæ *Passos* pro salario cedentes. ii noctu secum habent puerum, in id vt campanulam supra portam appensam pulsset; puer sæpius somnolentus humi prostratus cubansue in lecto, campanam funiculo ad pedem religatam trahit è longinquo, in signum excubiaryum, nec enim aliæ sunt excubiæ in eo insulæ loco. Eiusmodi *Passo* seu portæ numerantur quinque; ad oras insulæ. prima est ad latus australe, qua in continentem, & ad prouinciam

Salsette

Deus in excelsis deus

RPJCE

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

De foro Goæ frequentato, Leylon

Era hæc est representatio fori Leylon dicti, quod in Archiepiscopus: Et frequentissima est ibidem negotiorum suis notis distinximus.

1. *Sub hoc numero designantur Palankyn siue leuantur mulieres ita tecta, ut à praterentibus*
 2. *Mangones equos phaleratos in foro domitantes, appensis sin-*
 3. *Nutrices lactentes Lusitanorum infantes, siue Slauæ à Lu-*
 4. *Operarii, circumferentes aquam fontanam in urceis per vi-*
 5. *Proclamatores mercium, qui Et mancipia, Et quascunque.*
- Atque hæc præcipue designanda fuerunt. cætera in Historia lucu-*

lis dicto, vbi variæ negociationes exercentur.

Metropoli totius Indiae Goa frequentatur; residet autem in urbe Goa & Vicerex &
 o quotidiana, qualis in hoc schemate patet. quæ ut singula manifestius discernan-

e, de quibus agitur in schemate pag. modò præcedente 75. exhibito, in quibus defe-
 minime conspiciantur, ipsæ vero obuios quosque recte contueri possint.

intinnabulis, è quorum sonitu & equi aimentur, & emptores alliciantur.

nis imprægnatæ, quarum liberi editi manent in potestate dominorum.

n.
 s res venales habent.

er patent.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

Main body of handwritten text, appearing to be a list or series of entries.

RPJCB

Additional handwritten text, possibly a continuation of the list or a separate section.

Handwritten text at the bottom right of the page, possibly a signature or date.

Salsette traicitur, ante hac *Beneferyn* nunc vero *Passo de S. Iago*, dicta, quod vicinum parochiale templum *S. Iacobi* nomen habeat: *Secunda Thebe de Passo*, est ad orientale latus insulæ, qua transitus est continentem petentibus, hodie *Passo Seco*, id est, via sicca, hoc enim in loco flumen est minus altum, & alueus magis strictus est; tertia ad australe irem Insulæ latus ciuitati vicinior est, *O passo de Daugyn*, siue *Matre de Deus*, dicta. atque hucusq; pertinet continuatio muri incipiens à *Passo de Beneferyn* siue *S. Iago*. quod reliquum est in sulæ, sine muro, & sine vlla munitione pater, & ex ea parte recta traicitur in insulam eam, quæ in frontispicio continentis sita eandem cum ipsa facit lineam, vbi quarta porta seu *Passo* est, cui nomen *O passo de Norvva*. Quinta & vltima est in medio inter urbem & mare sita, reliquis munitior, forma tamen non dissimilis, estque illi nomen *O passo de Pangyn*: hac cursus est nauibus ad terram *Bardes*, quæcunque item naues vel scaphæ fluminis ostia subire, aut per ea descendere volunt, ad hanc portam necessario appellant, vbi officii explorant quid rerum apportent, quoue apparatu adueniant. Hactenus dicta concernunt excubias munitionesque pariter omnes, quotquot sunt in Goa.

Quantum ad constitutiones, leges, statuta, Iurisdictionem, regimen tam Ecclesiasticum, quam politicum, in eo per omnia conueniunt cum Lusitanis. Viuunt in ciuitate promiscue cum Lusitanis quæcunque nationes aliæ, vt pote *Indi, Ethiopes, Iudæi, Armenii, Gussarates, Benianes &c.* pari libertate religionis, & negotiatione, nec enim quisquam contra conscientiam cogitur, exceptis ceremoniis gentilibus in funere cremando cum viuorum inferiis, item in matrimonio contrahendo, cæterisque abusibus & ineptiis. Pontifex enim in eo interdictum suum interposuit, adeo vt nec palam in vrbe, nec in Insula exercere eas concedatur. ast in continente, & priuatim in domibus nihil non licet, nimirum ne ii qui recens ad Christianorum fidem accesserunt, offendantur. In politicis vero statutis, negotiationibus secularibus & ipsa morum ciuilitate conueniunt cum Lusitanis, sub quorum ditione viuunt. Si quis semel baptizatus fuerit, & deinceps ad gentiles superstitiones relabatur, is in *Inquisitionem* incidit, quicumque is demum fuerit, siue quocunque in errore deprehendatur. Insula ex sua antona & prouentu sustentari non potest, nihil enim præter quædam animalia habet, vtpote Gallinas, Capras, Columbas &c. eaque paucissima, terra siquidem aspera & plane sterilis est, vt plurimum montibus atque syluis inhospita. Cibaria & reliqua vitæ necessaria, gallinæ, porci, oua, lac &c. ex terra *Salsette* atq; *Bardes* aduehuntur, quorum tamen præcipua pars ex continente petitur, præcipue siligo, oriza & legumina eiusmodi, oleum cæteræque merces transmissio flumine ex *Cambaia*, atque à boreali littore, vt & ex *Malabarorum* agro, reliquisque prouinciis adiacentibus conquiruntur, vt passim suis locis in descriptione littoris insertum est. Habent vinum ex fructu palmarum, *Coquen*, præparatum in tanta copia, vt vicinis locis de eo communicare possint sufficienter.

Aqua dulcis ibi non abundat, nec nisi vnicus fons est illis *Bangaunyn* dictus, ad quadrantem vnus milliariis ab vrbe, is in potum vniuersæ ciuitati facit. Aquam quam diximus fontanam afferunt mancipia in vrceis, venalemque per urbem circumferunt, potui gratissimam. At ea quam pro culina, proque laxis habent, ex pluuia in cisternis collecta domi afferuatur. Solum saxosum & siccum, rubicundum est, vnde quidam Itali chymicæ artis periti conati sunt cuprum & aurum inde elicere, à Rege tamen atque vicerege prohibiti sunt, ne videlicet à vicinis plus molestiarum haberent, creantes sibi ipsis malum inuitabile, dum spe auri tantorumque thesaurorum potiendorum hostes eorum cupidos ad se pellicerent: atque ex hac causa hactenus nihil eiusmodi tentatum est.

C A P V T XXXI.

A R G V M E N T V M.

De Lusitanis atque Mesticis qui ex Lusitanis in India procreati sunt, habitantibus partim in Goa, partim in locis vicinis.

Lusitani matrimonia contrahunt cum mulieribus ex Indorum origine. inde nati liberi *Mesticos* dicuntur, quod idem sonat ac si dicas, genus medium. sunt autem *Mestici* vt plurimum subgilui, licet matres & forma & corporis proportionem sint speciosissimæ. Liberi vero nati in India utroque parente Lusitano, *Castisi* vocantur, in omnibus Lusitanis ferme si miles, colore

Libera est religio in Goa.

Inquisitio in nouos Christianos.

Vinum ex coquen. Aqua dulcis fons vnicus.

Alchimi- sta aurum in Goa qua- suerunt.

Lusitani ducunt uxores Indas.

colore tamen modicum differunt, vt qui ad giluum non nihil defleat. Ex *Castis* deinde nati magis magisque gilui fiunt, à parentibus & mesticis magis deflecentes. porro ex *Mesticis* nati per omnia indigenis respondent, ita vt in tertia generatione Lusitanis reliquis Indis sint similimi, negociantur quotidie in *Bengalen, Pegu, Malacam, Cambaiam*, atque in reliqua borealia australiaque loca. Goæ quotidie frequentissima est congregatio tum ciuium & incolarum, tum quarumcunque aliarum nationum vicinarum: atque ea ferme respondet *ANTVERPIANÆ* conuersationi loco consueto quotidie frequentatæ; in eo tamen differt, quod Goæ non mercatores tantum, sed & nobiles & cuiuscunque status homines conueniant, simulq; ibidem prostant merces omnis generis, ita vt nundinis propemodum æquiparanda sit, secus vero *Antuerpiæ*. Fit congregatio dicta tempore matutino, nisi cum dies *Dominica*, vel festum fuerit, tum plane intermittitur. Diebus profestis incipit ea mane hora 7. desinit hora 9. nec tempore pomeridiano durat, ob Solis æstum intolerabilem. Celebratur in præcipua ciuitatis regione, quæ *longa* dicitur, at area in qua conueniunt vocatur *Leilon*. in ea fit proclamatio mercium, per proclamatores à magistratu deputatos, ii & merces ipsi proclamant, & venales easdem exponunt: quæ omnia figura in forma parente exhibita & lit K. 3. signata, explicat.

Congregatio Goa.

Quandiu *Leilon* siue proclamatio durat, tandiu & proclamatores incedunt amici torquibus aureis, gemmis, clenodiis, margaritis, annulis &c. circumcirca stipati variarum nationum mancipiis & captiuis vtriusque sexus & ætatis hominibus qui non secus atque apud nos pecora, venales sunt, & datur ementibus delectus, differente tamen precio.

Forum clenodiorum &c.

Sunt ibi equi Arabici, aromata omnis generis, atque alia sicca medicinalia, sunt gummata odorata, & materialia alia, tapetes item pulcherrimi, & multa multo artificio elaboratissima ex *Cambaia, Sinda, Bengala, China* &c. bona pars hominum vitam sustentat ex eo, quod merces bono precio coemptas suo tempore deinde distrahunt cum lucro, quando precium augetur. Quod si accidit, vt familia aliqua omnis morte pereat, eius suppellex in hunc locum deuecta auctione facta diuenditur, ita vt ne minimum restet. neque in eo differt persona à persona, tamen vel ipse *Vicerex* inter eas comprehendatur.

Auctio.

Institutum hoc est, ne viduæ & orphani defraudentur, venduntur enim omnia plurimi, atque forum hoc cuius patet, vnde vnus anni spacio incredibilis summa ex distractione bonorum corraditur. Congregationes similes etiam in reliquis *Indiæ* locis à Lusitanis habitatis celebrantur. Lusitani mariti ex vtriusque sexus mancipiis quæstum faciunt, alunt autem nonnunquam vel 10. vel 12. imo 20. vel 30. illorum sumptu vilissimo. puellæ seruæ præparant omnis generis *Conseruas* & cōfectiones ex fructibus *Indicis*, parant & res pulcherrimas arte phytigia atque barbatia, quæ ex iis magis iuuentulæ & formæ sunt speciosiores mittuntur ab heris per ciuitatem passim, vt eiusmodi dulciaria atque operas phrygias diuendant, allicientes formositate sua ementes, magis libidinis quam mercium emendarum studio flagrantes, nec enim seruæ tergiuersantur sollicitatæ, vt quæ ex eo quæstu vitam sustentent, lucrum patatum, & reliquam summam ad heros deinde afferunt, ex qua illi & se & familiam alant.

Lusitani viuunt ex famulatio. Conseruas. Confectiones.

Vsuraria.

Alii quæstum faciunt ex *vsuraria*, monetam suo tempore valore minimo conquirunt, cuius præcium cum augetur, eam rursum diuendunt. Aduentantibus enim nauibus *Lusitanis* coemunt numos regales octonarios, quos accipiunt pro 12. per centum, referuantes eos in *Aprilem* vsque quando naues ex *China* appellunt, & numi illi regales studiose requiruntur, in *Chinam* deportandi, lucrantur tum per centum 25. & 30. facta permutatione pro alia moneta ab *Armusto* aduecta, cui *Laryns* nomen est, in qua similiter 8. vel 10. per centum lucrantur, referuant enim & hanc, donec classis *Lusitanorum* in *Septembri* appellat, & permutando cum numis regalibus lucrantur 20. & 30. per centum, vt dictum est *Laryns* moneta necessario ipsis habenda est, si *Cochinum* petunt piper aliaque empturi, vbi ea moneta præ aliis quæstuosa est.

Sunt & alia moneta, *Pagodes, Venetiantes & Santhones* dictæ, ex auro in vsu, vnde multi huic vni studio *vsuratio* ita se dedunt, vt rem suam ex eo admodum augeant, maxime si summa notabilis fuerit. Fit ea permutandæ moneta negociatio vt plurimum per personas ecclesiasticas, qui subornatis aliis, & ex parte luctum communicantibus id clam agunt.

Reditus ex Palmis.

Sunt nonnulli in *India*, qui ex redditibus de palmis *Indicis* viuunt, ii sane ipsis laute sustentandis sufficiunt, nec enim alia per *Indiam* frugalior vita est. Sunt qui ex quaque arbore quotidie recipiant dimidium *Ioachimicum* siue *Pardauum*, atque eo amplius, sine vlla impensa. Sunt ibi qui trecentas quadringentasue eiusmodi arbores in vno agro simul cultas habent, eas pro certis redditibus annuis locant rusticis *Canaryns*, non secus ac nostrates sylvas, pascua, prata, aut agros locare solent suis villicis.

Nec Lu-

Nec Lusitani nec *Mestici* qui in India sunt, opificiis exercentur, quod si fiat, rarum admodum est, aluntur enim modis supra commemoratis, habent tamen opifices nonnullos inter suos, utpote pilearios, sutores, ephippiarios, viatores, sed & isti suos habent amanentes mancipia, qui officinas curent. Opifices ipsi per plateas spacia ociosi faciunt, officiis plerumque aliis præfecti, satis pompose incedentes, non secus ac si inter magnates annumerandi forent, ibi enim infimus & summus sunt in honore pares, nec inter diuitem aut nobilem, aut plebeium in conuersationibus, & quotidianis congressibus vlla est differentia.

*Mancipia
opifices.*

Quotquot reliqua officia exercent aut Ethnici sunt aut Indi indigenæ baptizati, neque quisquam immunitatibus, priuilegiisque ciuilibus in *Goa* gaudet, nisi maritus sit & rem familiarum instituerit. Non sunt inter illos nisi duo status, videlicet vnus *Vxoratorum*, & alter *Soldatorum*, quod nomen longe omnium honorificentissimum est, non quod stipendiarii sint, aut Capitaneum agnoscant conscripto exercitu, de quo nihil constat omnino per totam Indiam, quam primum enim Lusitani in Indiam appulerint, simulac cuius liberum est quaq; versus excurrere, nec obstat quod in India in album peculiarem conscripti sint, qui simul cum classe in Indiam deportatur. Conscribuntur sane, hoc quo dicemus modo. Simulac nauis aliqua ex Lusitania in Indiam soluit, quotquot in ea vehuntur, & nomina sua propria, & cognomina & stipendium quod à Rege accipiunt, indicare tenentur, quæ simul in Indicem referuntur: sunt inter illos qui gaudeant titulo *Fidalgo da casa de Roy noſſa ſennor*, quod idem sonat, ac si dicas, Nobilis aulicus regius, atque hic titulus excellit præ aliis.

*Non nisi
maritus in
Goa erit ci-
uis.*

*Duo status
in India.*

*Consigna-
tio stipen-
diariorum.*

Sunt alii titulo *Mosos Fidalgos*, non minus honorifico, qui parentibus nobilibus procreati sunt, vel à rege nobilitati. Sunt & *Caualliero Fidalgo*, qui titulus prioribus inferior est. nihilominus tamen satis eminens, pertinet enim ad equites, qui propria virtute & fortiter actis rebus eum sibi promeruerunt; at facilis est ad eum aditus, si quis enim militatum iuerit, hoste eminus saltem conspecto, impetrat à Præfecto, siue alio Nobili, ut equitis eiusmodi immunitatibus donetur: in quem gradum cum euecti fuerint, dici non potest, quam inflati turgeant & glorientur; estque tam vulgaris hic dignitatis gradus, ut cuius propemodum *lixa* & *strincero* contingat.

*Tituli di-
gnitatum.*

Sunt alii *Mosos de camara, du Numero è do Seruiso*, id est, qui sunt à cubiculo regis, siue cubicularii regii. horum aliqui nudo nomine gaudent, alii officiis præfunt, estque hic primus gradus siue inauguratio ad honores, ex quo deinde per officia paulatim ad maiores honorum gradus conscendunt, spirantes temporis progressu ad reliquos superiores omnes. Lusitani in his honorum gradibus multo gloriantur arrogantius, quam in totius mundi thesauris & diuitiis preciosissimis.

*Lusitani
plus in ho-
noribus
quam in
diuitiis glo-
riantur.*

Tandem sunt & *Escuderos Fidalgos*, id est, armati milites quorum gradus honestus est. reliqui in nauibus habentur conscribunturque sub titulo *Homes Ouerades*, id est viri honesti. Omnium infimi nullis omnino titulis gaudentes pro stipendiariis vulgaribus habentur. sunt enim nil nisi manipulus furum, quibus nomen, *Rapiamus* non male conuenit. Status hæctenus commemorati pro cuiusque gradu proque titulo indito stipendia accipiunt, & integrum est cuilibet eorum ut rebus fortiter à se gestis, aut officio fideliter obito vel potius per gratiam ad altiorem gradatim aspiret titulum, unde stipendium illi magis opimum contingat: Conscriptis eo, quo dixi, modo singulis, traditur consignatio officiato regio, summa fide & cura custo dienda, cuius officii munus singulis trienniis commutatur quemadmodum & reliquorum, is *Scriba generalis matricula* dicitur, habetque sub se tres quatuorue alios Scribas, quorum operas ipse regit.

*Consigna-
tio stipen-
diariorum
in Indiam
mittitur.*

Incipiente æstate in India, atque necessitate postulante, ut expeditio mari suscipiatur, vel ut cum hoste aperto Marte conflagatur, vel ut ora maritimæ securitas sua constet, vel ut hinc inde negociantium naues saluæ deducantur, defendanturque à pyratis Malabaribus, ne mercatoribus infesti sint, ut sæpe fit, tum in mense Septembri, cum videlicet æstas ingruit, publice dato signo per tympani pulsus proclamatur, si qui in regia classe militare velint, ii ad locum *Matricula* se recipiant, ubi nominibus professis arram accipiant. quo facto constituuntur à Vi- cerege Præfecti, Capitanei & officiiati per singulas triremes, est autem numerus centum viro-

*Dispositio
in expedi-
tione mari
suscepta.*

rum in naues singulas maiores, in minores triginta vel circiter. conscriptis soluuntur stipendia, prout quisque titulum habet, aut prout in Lusitania albo adscriptus fuerit. Solutio stipendiarios singulis quartalibus, siue ternis mensibus perficitur. stipendiarius vulgaris habet 7. *Pardausos*, illis *Xetaffins* dictos, quorum vnus tribus *Testonibus* nostris diebus *Wfenning* valet. Qui honesti viri titulum gerit, habet in quartale *pardausos* nouē, *Moso de camara* habet *pardausos* vndecim, atque ita de reliquis, seruata proportione. Adhæc ipsi Capitanei stipendios precibus vltro solli-

*Salaria sti-
pendiariorum
et c.*

citant,

citant, atque ex propriis sumptibus stipendia illis aucta præter Regis ordinariam stipem offerunt, siquidem præfecti inter se certant militum præstantia, alimenta priuato sumptu parantes ad militum fauorem demerendum. Dum in nauibus & triremibus viuunt, accumbunt omnes pariter ad eandem tabulam, & Capitanei stipendiarios suos satis aulice & honorifice excipiunt, nec enim aliter eos obedientes habebunt. Classis ad littus passim oberrat, atque in Aprili demum vix tandem in portum aliquem appellit, vnde Goam reuertitur, per hyemem quietura. Goam tenentes ab expeditione soluntur, nec datur porro stipendium regium, sed cuius liberum est ex sententia viuere, & abire quocunque locorum libitum fuerit. Postea Vicerex testimonium publicum per diploma decernit, Classis summo Præfecto, Regi Lusitanæ offerendum, in eo testatur, dictum præfectum ex Viceregis mandato tot menses militasse Regiæ maiestati, defendendo oram maritimam à Malabaribus infestantibus: adhæc si quid laude dignum & fortiter ab ipso actum est, illud minime tacitus præterit, sed suis coloribus magnifice depingit, exaggerans impensas priuatim factas in regis stipendiarios &c. Capitaneus siue præfectus tali diplomate instructus in Lusitaniam nauigat, & diplomate prolato promotiones præ cæteris ad maiores dignitates à Rege ex merito obtinet.

Testimonia militantiũ.

Formate-stimoniorũ.

Aliqui nobilium liberam mensam per hyemem habent, ad quam *Soldatis* liber accessus patet; Super qua liberalitate sua dicti iam Nobiles sibi publicum testimonium in scripto confici curant, inserentes simul quæcunque exaggerandæ rei gratia in mentem venerint. Eiusmodi testimoniorum conquirunt 10. 12. vel 20. quibus instructi à Vicerege veniam petunt, Lusitaniam repetentes, regique ea offerentes petunt ab eo præstita seruitia sibi recompensari.

Testimonia à Scriba matriculæ.

Officia ex regia gratia collata.

Opus præterea habent testimonio à Scriba Matriculæ, in fidem definitæ mansionis in India, quandiu ibi stipendia fecerint, & quod se per omnia dignos titulis suis gesserint. Si enim eueniat, vt eorum quispiam apud dispensatorem victualiorum æs alienum constarit (nec enim rarum est victualiorum debitum, aut rationes minus liquidas conciliaisse) id simul in Diploma inferitur. Neesse ergo est, vt Capitanei ab officiatis omnibus simul sua habeant testimonia, quibus probent se irreprehensibiles & fideles in regiis negociis per omnia fuisse. Instructi itaque literis eiusmodi salui conductus Lusitaniam repetunt, suntque illis iam meditata ea, quæ à Rege in recompensam impetrare sperent, quod si præterea patronos in aula habeant, & si honorariis largiendis instructi fuerint, facile promouentur ad officia, quæ nisi triennialia sunt, nec nisi in propria persona à quouis promotore administranda veniunt. sunt autem ea præfecturæ, Curaturæ, Iudicisue aut Scribæ partes. nec raro accidit, vt officia quædam impetrent ex gratia, quæ vel aliis committere, vel precio vendere, vel filiabus in dotem attribuere possunt. quod si fit, neesse est, vt diploma illud in aula regia protocollatum, & deinde ad Viceregem Indiæ missum confirmetur.

Officia de quibus hic agitur, aliter non conferuntur, nisi vt tum demum adeantur, quando vacarint, & ordo expectantium quæque postulet; quando vacauerit locus, recurritur ad Regesta, inquiritur quot præcedant quæque. quod si ordo immediate aliquem requirit, aut ex præcedentibus aliqui vita interim functi fuerint, siue peregre abfuerint, tum succedit quisque proximus qui præsens adest. Atque hæc sunt quæ de apparatu bellico Lusitanorum in India breuiter asserre volui.

Cætera quæ iudicia & negocia forensia concernunt, ea sunt eodem processu, quo in Lusitania.

—(80)—

De re familiari Lusitanorum & Mesticorum, de moribus, de ciuilitate, de coniugio, ceterisque eorum consuetudinibus.

Lusitanorum, Mesticorum, reliquorumque in India Christianorum œconomica administratio lequidem honestissima est atque splendidissima. habent vt plurimum, quinque, sex, septem, decem, viginti pluresue seruos ancillasque seu mancipia, quorum singuli sua procurant heris suis vxoratis. in re familiari ipsorum est multa mundities, præsertim si lintea spectes, induuntur quotidie recentibus linteis, idque non heri atque heræ tantum, sed & ancillæ, siquidem terra nimio solis æstu feruet. Lusitani in genere magnifice & fastuose viuunt, seque à suis magni pendi postulant, ad quorum nutum serui se accurate componant necesse est, neque est vlla inter nobiles, ciues, aut Soldatos differentia, si incessum, mores & vitam spectes. incedunt per publicum gradu lento & elato, ipsi fastu turgentes pone famulum habent latum pileum supra verticem ipsis sublatum in sublimi ferentem, quo à solis æstu & pluiarum iniuria defendantur. Si pluiæ fuerint pone plerique puerum habent, qui vestem talarem sericam aut aliud pallium portet, quo heri aduersus eas se turentur. horis matutinis similiter puerum pone sequentem secum habent, qui puluinar ex holoserico portet, quod in

*Lusitani
habent nu-
mera
mancipia.
Mundities.*

*Pileus pro
pluuia.*

L templo

Puluinar templo adorantes sub missa substernant. idem fit de gladio, quem puer, incedentes pone se-
Lusitanos quens fert, vt & heri maiore cum grauitate incedant & minus molestentur.
pone sequi-

Nobiles vero & ditiores Lusitani in India equos alunt, in quibus per publicum ob-
 equitant, phaleris & tintinnabulis personantibus magnifice, inter ceteros satellites adest v-
 nus, qui muscas ab equo abigat, & qui supra equitantis verticem pileum more gentis contra
 iniurias caeli praeferat, vt haec apposita figura te instruit.

Quod si equitandi fastidium Lusitanos ceperit, habent mancipia complura, quibus per
 publicum in lecticis deferantur, vt ex figura folii insequenti 83. apparet. Sunt autem Lecticae
 leuissimae, & multa arte confectae. perticae ad quas appendent, constant ex genere quodam
 arundinis crassissimae, sed ferendo oneri satis firmo: vnde baiulantibus minus oneri fu-
 turae.

Coniuges vero & filiae Lusitanorum eadem pompa, qua ipsi domini, in lecticis depor-
 tantur per publicum, vt in schemate, altera sequenti folii facie, numero 84. signata, praefigura-
 uimus. Lecticas *Palankyn* vocant. Tametsi vero rarissimum sit in publico mulierem videre, si
 quando tamen deuotionis ergo ad templa deferantur, id dicto modo in lecticis obuelatis
 fit, ne videlicet a praeteruentibus conspiciantur. Obuiam sibi in publico facti, vtuntur solen-
 ni *Befolas Manos*, inflectunt se, pedibusque incessunt, capita nudantes, nutantesque iisdem, de-
 pressi ferme ad terram vsque. Templum ingressis sella stratae sunt, quas dum occupant a cir-
 cumstantibus omni honore afficiuntur flexis genibus eos salutantibus. Si cui honos more
 consueto deferretur, nec salutatus rite resalutaret, sano ob hanc vnicam inciuilitatem multum
 mali

*Ambicio
 Lusitano-
 rum.*

mali illi paratum erit, quin corpus eius totum tuber atque lior futurum sit ex plagis. ducunt enim id maximæ infamiæ, nec vlllo modo ferendæ, quin nullum aliud dedecus maius homini accidere posse putant, quam si inultum id abire sinerent. Si quando ab aliis læsi iniuriam vlcisci statuunt, conuocant amicorum 10. vel 12. congregatique operiuntur aduersarium, qui vbi in casses incidit, pessime illum mulctant verberibus, donec semianimis iaceat, idque adeo per famulos fieri ex dominorum iussu, non rarum est.

vltio Lusitanis usitata.

Vlti hoc modo aduersarium & honori & fortitudini summæ id sibi ducunt, quin palam sæpe de tam strenue facto gloriantur. Vbi animus non est aduersarium vita omnino exuere, verberibus duntaxat tergus illi tam probe contundunt, vt salpam nemo friabiliorem ictibus reddiderit. fit contusio ea arundine femoris crassitiem habente, illi *Bambus* vocant, ex qua contusione patiens vltra octiduum sæpe lecto affixus decumbit, quin contusum seminecem relinquunt, vti quotidie vsu venire solet, nec est qui id curet, aut contusum respiciat.

NOTA. *Bambus.*

Habent præterea sacculos oblongos arena oppletos, quibus lumbos sæpe inuicem sibi pertundunt, donec incuruentur elumbes. Si quis alterum in ædibus priuatis conueniat, conuentus autem alicuius autoritatis vir siue dominus sit, at conueniens nisi Soldatus, moris est, vt ædium dominus ad fores descendat, obuiam pileum in manib. gestans magnâ cum discrezione & reuerentia hospitem excepturus, deducensque eum vsque in conclauem suam, colloquio destinatum sedile in medium apponit, super quod assideat hospes antequam & ipse accumbat. Hinc causam aduentus sciscitatur, & colloquio habito iterum ad fores eum deducit, pari reuerentia *Befolas Manos*, in comitatu dominus ædium subsequitur: quod si ædium dominus dicto more minus vteretur, aut hospiti sedile aliquod minus apponeret, siue quod non haberet retro fulcrum cui recumbens inniteretur, sane id ab hospite minus dextre acciperetur, quin omnem lapidem mouebit is, donec iniuriam eam vlciscatur.

Narentolben.

Ambisio Lusitanorum.

Nuptia.

Matrimonia contrahentes atque nuptias sollemniter celebrantes, cuiuscunque demum vel loci vel ordinis fuerint, plane nemine excepto, conueniunt proximi consanguinei, & vicini in equis, si qui equos non habuerint proprios, ab aliis conducunt eos, suntque pariter omnes splendide amicti; numero 50. vel 100. pro qualitate personæ, in cuius gratiam ea pompa instituitur, ordine deinde per membra obequitant ad templum vsque, vna cum famulis, qui pileos latos ipsis contra Solis radios pone obrendant. Consanguinei cum inuitatis priores equitant, pone sponsus medius inter duos paranymphos (*illi compatres vocant*) inuehitur equo. sponsum sequitur Sponsa, gestata in medio duarum pronubarum (vocant easdem *Com-*

Pompa nuptialis.

matrices siue *Commeres*) tres eæ in vno membro singulæ singulis *Palankyns* gestantur splendissimo quas famulæ pone per pedes more canum venaticorum insequuntur, in templum delatæ, iamque more Romano per sacerdotem consecratæ, eodem quo prius processu domum reducuntur. inter reducendum, vbi nimirum ædes festiuas contigerint, prospiciunt consanguineæ atque vicinæ mulieres ex fenestris, inclinatæ in tapetes preciosissimos, præteruictos-

Rosa sparsa.

que nouos maritos aqua rosacea aut aliis fragrantissimis distillationibus, item foliis rosarum, confectioe coriandri, &c. inspargentes. Honoratiores in equis mancipia sua secum habent, suauissime tubis atque tympanis cantantes. Deducti iam in domum noui sponsi, vterque multa cum reuerentia, atque sollemnitate inuitatis & in equis ante ædes circumuectis gratias agit, se simul intro recipiens. & magna cum grauitate in superius conclaue conscendens in fenestras vna cum mulieribus pronubis confidit, quo facto hospites inuitati in equis singuli & ordine in gyrum equos flectunt, in gratiam & spectaculum Sponsorum, *Comperos* siue paranymphi feruntur primi, eos reliqui sequuntur ordine, obequitantq; ita in gyrum vice plerumque tertia, tubis simul continuo personantibus; quotquot enim paulo sunt in re lautiore, illi alunt

alunt sibi peculiatas tubicines. Hoc equorum cursu finito, singuli ad fenestram ex qua sponsi prospectant, honorè illis deferentes obequitant, exceptis paranympis, qui ad sponfos conscendentes vota faciunt connubique fœdera precantur fausta. Hinc offerunt sponfis confectioes, panesque martios, quibus libatis aquæ haustum addunt; tandem peractis quibusdam ceremoniis solennibus, discedunt & ipsi paranympsi. nec remanent nisi tres quatuorue proximiores, quibus prandium modicum sed valde opiparum, licet vili admodum sumptu paratum apponitur, neque diu ducunt conuiuium, sed sponsum sponsamque correptos in thorum genialem protrudunt ocyus sine vltiore vel sumptu vel prafatione, qui finis est Nuptiarum, teste Hymineo. Quin accidit sæpius, vt horis duabus ante solis occasum, prius grabatum genialem repetant, nec enim moram tam patienter ferre possunt, atque in nostris regionibus desponsati. Puerperia paricum solennitate in equis ad templa deducunt. Susceptor postremus inuehitur equo solus, nullo à latere comitante, sequuntur eum famuli duo pedites, alter portat patinam argenteam deauratam, plenam panibus albis friabilibus, non absimilibus Lusitanicis, quos *Rosquillos* vocant, in medio patinæ stat candela cerea deaurata & ipsa, & monetis quibusdam aureis argenteisque appensis ornata circumquaque, Sacerdoti puerum baptizanti offerenda: alter Salinum argenteum deauratum iustæ altitudinis vna manu fert, manuque altera gutturnium ex eodem metallo sustinet, pendent vtrique ex collo mantilia, multa arte elaborata. Pueros sequuntur læticiæ duæ, illis *Palankyns* dictæ, in vna vehitur Susceptrix, siue *Commeres*, in altera obstetrix cum infante circumdata veste preciosissima illi ministerio peculiariter destinata. finito baptisate infans eodem quo prius processu domum reducitur; reuersi domum in equis similiter in orbem certatim feruntur ante fenestras puerperii, in quibus *Cōmeres* spectatum assidet, inflantur tubæ & reliqua musicalia instrumenta, pari modo quo in nuptiarum celebratione fiebat. Atque eæ nuptiarum ceremoniæ, quas supra explicauimus, obseruantur à patribus familias. Iuuenes siue *Soldati* sponsi per ætatem in nauibus cum æqualibus pompam instituunt, vehunturque per fluminis alueum donec ad locum destinatum appellant, vbi urbem ingressi, omnes pompose per publicum incedunt, vtentes grauitate sua, stipati seruis partim mancipiis suis, partim conductitiis præferentibus pileos aduersus pluuias: etenim Indorum aliqui ministeria eiusmodi conducti precio obire solent, accipiunt in diem 25. *Bassarucos*, qui nostris 12. nummos aut batzionem faciunt, conducuntur ab iis qui vel famulis carent, vel iis ad eiusmodi seruitia vti nolunt. Moris est vt 10. siue 12. *Soldati* communibus sumptibus simul rem familiarem instituunt, conducto vno atque altero Slauo, qui seruitia officia curet, indusia lauet, vestes purget. singuli singulos lectulos habent, vescuntur oriza, simplice aqua & modico sale decocta, item paucis salitis piscibus & oleribus facile parabilibus, panem non habent, bibunt puram aquam.

Vestium hæc ratio est: quotquot simul viuunt in vna domo non nisi vnam aut duas vestes sericas habent, si ex conuictoribus vnus in publicum procedit, tum reliqui domi se continent: domi autem vestibus non vtuntur, vt pote in nudis indusiis & femoralibus linteis tantum domi sedentes promiscue, heri cum seruis, quod ob solis æstum fit, adhæc si vel vicies in die domum egressi fuerint, opus est vt quaque vice vestes resumant, iterumque reuersi deponant. Habent interdum secum aliquem Capitanicum aut nobilem aliquem, qui pecuniam ipsis largiatur, qua vestes in ætatem ad expeditionem parent, atque vt eos sibi ita deuinciat, paratosque reddat, siue quando vel noctu vel interdum ope ipsorum in aduersariis vlciscendis vti velit. Quicumque enim plures *soldatos* aut amicos in India habuerit, is præ reliquis in existimatione est. atque hic est modus atque compendium, quo pariter omnes honeste viuere possint, ita vt nec inter summum, nec infimum vlla differentia animaduertatur. plurimi *Soldatorum* victitant sumptibus, quos à reliquorum Lusitanorum vxoratorum, Mesticorum item & Indorum Christianorum vxoribus accipiunt, eæ enim amplas largitiones in eos profundunt, eo sine vt libidinibus exaturatæ perfruantur, qua in arte mille modos callent. Habent alii patronos qui illorum opera vtuntur in negociando, mercibusq; hinc inde inuehendis distrahendisq; dicuntur tales *Caryns*, nec in expeditionem abeunt, aut alia officia regia tractant, ad quæ nullus cogitur, tamen nomen eius in Lusitania cum reliquis consignatum sit. fruuntur & illi ipsi nomine *Soldati* communi cum reliquis, donec extra coniugium fuerint. Hodie plures ex *Soldatis* animum ad mercaturam, quam ad regia officia applicant, siquidem *Præfecti* & Nobiles paulatim remiserunt à beneficiis antehac in *Soldatos* more collatis. adhæc præcipue *Soldatorum* intentio hodiè eo spectat, vt rem sibi comparent, vnde in ocio & voluptatibus vitam deinceps quiete degere possint; proinde si ea commoditate vti possunt, præferunt negociationem, & vitam vxoritam, nec enim stipendia militibus debite soluuntur, & si quando decem aut viginti, ob præstita seruitia litteras commendatitias consecuti sunt, illis non

Conuiu-
um nuptia-
le.
Concubi-
tus festi-
nus.
Puerperia.

Nuptia
Soldato-
rum.

Victus.

Vestes.

In indusis
sedent.

Beneficia
nobilitium.

Lascinia,
mulie-
rum.

Mercato-
res ex Sol-
datis.

concessum fuit in Lusitaniam redire cum donariis necessariis, sine quibus minus accepti futuri sunt. adhuc si qui propter præstitorum officiorum recompensationem meruerunt esse inter *Expectantes*, ii tam sero in ordine successerunt, ut sæpe complures interea prius vita quam officio fungerentur; alii vero ob itineris nimiam longinquitatem & pericula mari suscipienda malunt in India primam quamque conditionem acceptare, quam denuo de vita periclitari. Atque eadem hæc causæ sunt quod nec bellicus apparatus ea qua debet expeditione conficitur, nec navigationes porro nouis terris inueniendis suscipiuntur, ut factum fuit à principio, tum enim gloriam & nomen posteris celebrandum prius habebant ipsis mundi opibus, at hodie non nisi prædæ & rapto inhiant, tam reliqui officii atque ipse vicerex, quam milites gregarii, quo in numero Ecclesiastici vel præcipui sunt, qui salutem subditorum, prouinciarum, aut regis officia curet nemo est: suum quisque lucrum quærit, subducta ratione se ultra triennium in officio non fore, unde ingenue profitentur, se non in animo habere, ut ea in statum meliorem velint redigere, quæ ab antecessoribus suis neglecta sint: posteris ea relinquenda: traditam sibi à rege administrationem eam in recompensam præstitorum, non præstandorum officiorum, neque ut commodum prouinciæ quærant: atque hæc est causa, cur aliæ nouæ terræ hodie non inuestigentur, quin inuentæ etiam amittantur paulatim. sane vix sufficiunt defendendis terris, ante annos complures inuentis & vi occupatis, tum oræ maritimæ securandæ, unde multi negociantium bona sua intra annum temporis spacium propter infestum mare atque præfectorum oscitantiam amiserunt, quin ea rerum facies est, ut indies peiora metuantur, quod quilibet paulo attentius obseruans facile deprehendit. Atque hæc sufficiant de moribus & ceremoniis Lusitanorum in India: item de expeditione mari suscepta. neque enim terra parer, propter diuersas nationes & reges interpositos, mutisque dissidiis continuo digladiantes; quorum alii sunt à partibus Lusitanorum, alii illis aduersantur. Nec enim Lusitani in India quicquam possident, præter loca quædam maritima, item ciuitates, munitiones & portus secus littoris ductum excitatos, in ipsa continente plane nihil habent proprium, uti in descriptione littoris ordine singulatim indicatum fuit. Mores & habitus nunc enumerati patebunt postea in tabulis; ut & nauium structuræ, quibus in expeditionibus vtantur tam Lusitani quam Malabari. nec enim alias nauium aut celocium formas habent: sunt ea nauigia leuissima, damno dando apprime accommodata, velis remisque apra, & mercatoribus valde idonea atque expedita.

Causa cur porro alia terra non inueniantur.

Præstatum commodum.

Terra amittuntur.

NOTA
Lusitani in continente India nihil possident.

CAPVT XXXIII.

ARGUMENTVM.

De moribus Vxorum Lusitanorum, Mesticorumque in India.

VXores Lusitanorum & Mesticorum in India ut & Christianorum recens baptizatorum, raro in publico comparent, domi sedent ut plurimum inclusæ, raro egrediuntur, nec nisi sacrum audituræ, vel se inuicem salutaruræ, quod & ipsum rarissimum est, & tum quidem obuelatæ in lecticis *palankyns* feruntur, ut à nemine conspiciantur, ad factum aut mutuos congressus accinctæ induuntur margaritis & vestibus preciosissimis, armillis aureis *Manillas* ipsorum lingua vocatis. pendent ex auribus series integræ clenodiorum; vestes sunt ex serico vndulato, ex serico villosa, & *Brocetto*. nec enim vilior tela est quam sericum simplex. Domi communiter nudo capite sunt, nec nisi indusio ex tela lintea, illis *Baiu* vocata, desuperque ad vmbilicum protensa amicti, ea tam subtilis est & pura ut cutis subterluceat: ab vmbilico ad genua aliam telam pictam ter quaterue complicatam lumbisque circumdatam habent: quæ sane tegmina elaboratissima sunt ab omni genere colorum atque emblematarum, reliquæ corporis partes plane nudæ relinquuntur, tibiæ nudæ, pedes nudi soleis tamen induti, quales & viri domi incedunt. atque hic habitus communis est domi tam pueris quam senibus, diuitibus & pauperibus, nemine excepto, si quidem raro egrediuntur, nec nisi obuelatæ & in lecticis, negocia foris curanda exequentur mancipia. Mulieres pane non vescuntur, aut admodum raro, ut nec serui nec ancillæ, non propter annonæ caritatem, abundat enim siligine, sed quod ad orizam adeo assuefacti sint ut alium cibum non expectant, decoquunt orizam ex aqua & comedendo eam addunt piscis saliti genus, aut fructum salsum, *Mangas* illis dictum, siue

Vestis mulieris.

sue etiam alium cibum ex piscibus aut carnibus præparatum, quibus appositis iusculum infundunt, cibumque tandem digitis capiunt, nec enim ibi vllus est vsus cochleariorum, quin si viderent cochleari vtentem, haberent eum ludibrio. bibentes vtuntur poculo ex nigra terra facto per pulchre, simili eo vasculi genere quo nostri vtuntur floribus ornatus gratia reponendis. in collo eius interstitium multis foraminibus peruium est, nomen huic vceolo est, *Gorgoleta*, bibitori subleuant illud ita vt ori non ad motum de super aquam in os apertum defluentem gargarizantemque sine vllius guttæ profusione infundant, nolunt enim vt cuiusvis ori ad motum sit, in eo munditiam spectantes. Nouitii qui ex Lusitania primum adueniunt, si hoc bibendi ritu insueti adhuc vtuntur: persuadunt plerumque vicinas ori partes, ob id delusi vocantur *Reynol*, qua appellatione nouitiis rudioribus ex Lusitania recens aduectis illudant, vt qui fastui & Lusitanorum inflatis moribus vti nondum didicerint, iidem etiam primitus incedentes per vrbes à vulgo subsannantur, donec paulatim assuescant vti grauitate; at nec opus habent longa disciplina ad id, vix enim dici potest quam dociles sint.

Poculum Indicum.

Nouitii Lusitani delusi.

Viri adeo suspiciosi sunt in vxores suas, vt virum omnino nullum in ædes eas admittant, quas cum vxoribus inhabitant, tametsi fuerint inuicem coniunctissimi, nulli enim copiam faciunt vxores aut filias contemplanđi. Quod si compater quispiam, aut maritus cum vxore visitandi gratia adesset, simulque ad spectacula publica aut aliam solennitatem adire velint delectationis gratia, tum totis seruatorum arque ancillarum gregibus protectæ stipantur, quorum ministerio vtuntur. Si quis fores pulsans herum quærit, tum mulierculæ atque filia domesticæ statim se proripiunt, dominus ædium solus remanens fores pulsanti responsum edit. adhæc neminem virilis sexus qui annum decimum quintum attigerit, secum in ædibus, vbi scemina simul fuerint habitare patiuntur, tametsi ipsi filii herile fuerint: illis non procul inde peculiares ædes traduntur, in quibus separati à mulierculis habitent, nec vlllo modo ad mulieres accedere illis conceditur, cibaria per famulos parentes illis mittunt. Contigit vt fratum liberi rem cum vxore patruui habuerint, & frater cum fratris vxore concubuërit, quin imo frater cum sorore, quales ipse noui aliquot, qui in facto deprehensi ambo à marito perempti sunt. Incredibile dictu est quam lasciuæ & luxuriosæ sint mulieres, raro inuenias, quæ præter maritum non alios duos alar adolecentulos concubinos: norunt mille artes, quibus noctu diuque clam per famulas & lenas eos admittant, per tecta domorum, per muros, per inuia, licet à maritis omni cura custodiantur: *Habent præterea herbam quandam Dutroa vocatam, cuius seminis succum expressum viri is propinant in cibo aut potu, quo sumpto vir insano similis, sopitur, nec intelligit quicquam, ridet perpetuo interdumque obdormit prostratus velut exanimis, qui cum hoc modo infatuatus est, vxor libere cum amasio Veneri indulget, viro presente, & rerum omnium ignaro. Delirium hoc durat horis 24. at enim si pedes eius frigida laueris, redit ad sanam mentem, nihil mali suspicans, credit enim se somno oppressum iacuisse.*

Zelotypia.

Masculus 15. annorum non erit in adibus matris.

Incredibilis lasciuia.

Dutroa infatuat.

ANNOTATIO DOCT. PALVDANI.

Herba Dutroa à quibusdam dicitur *Tatula* & *Datula*, Hispani vocant *Burlatoram*, Arabes *Maranam*, Persæ & Turcæ *Datulam*. habetur eius descriptio in tractatibus de re herbaria, si quis receperit seminis eius ℥.ss. is ad tempus infatuatur, ridens perpetuo.

Frequens est illis maritos veneno tollere, nulla alia de causa, quam quod vxores eos fastidiant, norunt venenum quod sumentem prius non enecat, quam hora destinata adsit. præparant illud vt sex annis integris intra corpus absque vlla noxa delitescat, at enim vbi hora destinata aderit, facit illud officium suum antequam abeat semihora. præparant id in annum vnum, in biennium, in triennium, menses; dies, prout ipsis commodum erit, quod & ipse vidi, & ipsis vsitatissimum est. Similiter complures etiam vxores à maritis suis tolluntur, deprehensæ videlicet in adulterio, aut sola suspitione maritis insimulatæ. mariti gulam illis præcidunt, producunt deinde tres aut quatuor testes, qui dicant noctu seu die viros peregrinos ad eam itasse, aut quid aliud afferant, quibus auditis absoluitur reus in continente, idque secundum Lusitanorum & Hispanorum constitutiones. & integrum est illi quam primum aliam ducere, nec tamen hæc legis seueritas vel minimum terrorem mulierculis incurrit vt luxuriæ suæ moderentur, licet quotannis infinitus earum numerus pereat: quod adeo vulgare est, atque vsu ita inualuit, vt porro nemini id mirum videatur. *Ipsæ mulieres ingenue profitentur mortem ipsis nec honestiorem nec optabiliorem contingere posse, quam si tali fato pereant, eo enim modo se VENERI*

Mulieres viros veneno perdunt.

Viri mulieres perimunt.

Dea

Dea in sacrificium dari, ob illi strenue militiam functam, aiunt, quo nihil sanctius, nihil matrona præstabilis sit.

NOTA. Mulieres & à natura sunt mundiciei studiofissimæ, tam in re familiari, quam in toto corpore: præter enim quod quotidie recentibus linteis induantur, lauantur quoque quotidie per totum corpus, quæ lotio ab aliquibus bis in die fit, utpote mane, & meridie. *Quin quoties aut aluum, aut vesicam, aut renes purgarint, toties abluuntur, tametsi per diem & noctem centies id usu veniat, quæ sane mundities & delicatior es reddit, & viris suavior, ut qui se quavis vice in gremio recens lotum infundant.* Mulieres laboribus aut raro aut nunquam exercentur, delectantur herbis & flosculis bene spirantibus, suffumigiis cerebro gratis, thure, inunctionibus per totum corpus, & per frontem, adhibitis sandalis & aliis lignis odoratis minutissime tritis, atque in aqua dilutis, totis diebus nihil fere aliud agunt, quam ut folia quædam mastigent illis *Betelle* vocata, addito calce & fructu *arrequa*, de quibus suo loco inter fructus & aromata agemus. *Arrequa* hæc interdum tantæ virtutis est, ut mastigantes propemodum inebriet & cespitare faciat, licet aspectu & sapore ligno radice non sit absimilis: tres hæc species totos dies ruminant, non secus atque boues pasti, succum deglutiunt, reliquum ex ore reiciunt, hinc oris labia ipsis tam rubra tamque nigra redduntur, ut rei ignatis nauseam creent. Lotiones eiusmodi, lauacta, suffumigia, inunctiones cum Sandalis, habent ab Indis ethnicis, quibus ea ab antiquo in hunc usque diem in usu sunt, affirmant dentes ita roborari, ori mederi, animasque olentes curari. Ea manducandi consuetudo adeo in naturam abiit, ut necessario ea folia secum habeant ubicunque agant. Ancillæ per plateas mastigantes cursitant, nec enim vivere se posse putant absque illuminatione ista. Fœminæ totos dies in fenestris sedent post prætensas telas, viris videlicet foras progressis, ubi nil nisi *Betelle* suum mandunt, prætereuntes obseruantes, ipsæ vero à prætereuntibus nullo modo videri possunt.

Remedium
pro dentib.
& anima
olente.

Confor-
tatio ve-
nerem.

Siquis præterit cuius amore inflammantur, aut à quo videri velint, in signum bonæ voluntatis velum remouent, quod sane prætereunti bonum omen futuræ amicitie fuerit: sunt enim hæc rudimenta *VENERIS* amicæ, quam sibi deinceps opera ancillarum magis magisque conciliant, & qua in arte miræ sunt artifices, ut quæ aliud nihil meditentur, nihil aliud somniant, nihil aliud agant, atque ut fortiores sint in *VENEREM*, magisque inflammantur, vtuntur præcipue *Betelle* dicto *Arecca*, & calce, quin noctu ad lectulos id in promptu pro confortatio habent. Præter dicta denorant totos manipulos *Caryophyllorum*, piperis, zinziberis, & quoddam pistum aroma, quod *Cachunde* vocant, compositum ex variis aromatibus calidis, nostri vocant *Pfassenfuder* / videlicet in puluerem grossum redactum: vtuntur & aliis, in eum duntaxat finem ut plus luxurient, plusque pruriant.

ANNOTATIO DOCT. PALVDANI.

Cachunde illud, quantum ego conicio, componitur ex *Galla moscata* & *liquiritia*. sunt enim pastilli nigri signati characteribus quibusdam impressis, in principio gustu amara valde, in fine suaues & dulces, corroborant cor & ventriculum, animamque benevolentem faciunt.

Nequè eo contentæ mulierculæ ut pro se talibus remediis vtantur, quin viris ipsis insciis tamen mille alia propinant, quo fortiores in nocturna prælia, atque minus in *VENEREM* segnes sint, mulieribusque plus sufficiant. Delectantur balneis aquæ dulcis, innatantque cisternis recreationis gratia, pariter enim omnes promptissime natate possunt. raro inuenias mulierem, quæ flumen dimidii milliaris latitudine tranando superare non valeat, atque hisce finis esto de mulierum moribus, quæ singula in Iconibus subsequentiis luculenter ob oculos sunt posita; utpote quo habitu maritæ & filiarum nubiles foras egrediantur, quo viduæ induantur vestitu, quomodo mastigent *Betelle*, quomodo in lecticis deportentur, stipatæ ancillis, item quomodo nocturno tempore comitatæ maritis & seruis deuotionis ergo templa adeant, quod ipsis pro peregrinationibus deuotionis gratia susceptis in usu est, tunc enim per pedes ambulant, sperantes plus indulgentiarum ex eo merito: at nec per diem obambulare conceditur illis siquidem suspectæ fierent.

Mulieres
natant.

Votina nocturna peregrinationes.

Nocturnas

Nocturnas hæc peregrinationes summæ libertati & recreationi ducunt, speque illas iam ante præcipuunt vigiles ea vespera, haud secus ac nostri pueri, cum nundinas aut templorum dedicationes inuisuri exultant. Similiter & ancillas ad pectus videbis, quas præ cæteris

diligunt, nec alias domum egredi patiuntur, nisi in hisce nocturnis processionibus, aut cum in summis festiuitatibus heras pone *palankynas* ad templum comitantur, quos dies festos amatoribus solicite denunciant, qui non seruas solum, sed & ipsas heras sæpius è templis abdu- *Asia*
cunt, seu in via intercipiunt, proripientes se in lupanar aliquod, qualia ad placitum in copia *amantiu.*
habent passim. Vt primum amatori signum datum, vno curriculo aduolat, reque expedita in momento, euanescit. Quod si ancillæ Lusitanum aut virum aliquem album amatorem habeant, in tantum efferuntur, vt omnes alios præ se contemnant, glorianturque de eo apud æquales, defraudantes heros suos quibus possunt modis, vt amatoribus satisfaciant, qui sane reditus Soldatis quibusdam multo commodiores sunt, atque ipsa stipendia regia. Si ancillæ ex hoc concubitu grauidæ liberos gignant, ii heris proprii cedunt, admodum bene ob id contentis, manent enim mancipia donec vixerint.

Sin vero pater pueri Lusitanus aut persona libera foret, eum octiduo post natum infan- *Liberi ser-*
tem, puerum coram agnoscere oportet suum, quod si fecerit & exiguam quandam pecuniola *uarum ex*
summam legibus definitam hero ancillæ soluerit, puer libertatem à patre congenitam reti- *Lusitanis.*
net: secus de matre, quæ in seruitute manet. vbi octauus aut decimus dies, legibus definitus transferit, nec compareret, qui puerum suum agnoscat, puer in heri, cui ancilla seruit, potestate manet, quin herus ex suo arbitratu puerum deinde æstimat, nec à quoquam cogitur ad vendendum.

Si non inauditum, at saltem per rarum est parricidium, quo matres infantes recens natos

M

extin-

*Serua a-
mant pro-
lem.*

extinguunt, licet eæ pauperimæ vel liberæ vel seruæ fuerint, plurisque faciunt infantem, præfertim si ex viro albo susceptus fuerit, quam thesauros totius mundi, nec patri puerum cedunt, si vel maximum aliquid soluat, excepto si furtim abripiatur.

*Educatio
liberorum.*

Educatio liberorum Lusitanorum, Mesticorum, cæterorumque Christianorum hæc est: posteaquam nudi in hunc mundum nati fuerint, paulo post per breui indusio aliquo ex humeris vestiuntur, qualiter mulieres *Baiuluum* gestant, cæteroquin nudi sunt, donec succreuerint, vt femorale & succinctorium sumant. Liberorum alii à matribus seruis, alii à nutricibus Indianis nutriti educantur.

CAPVT XXXIV.

ARGVMENTVM.

De Vicerege India, deque regimine eiusdem.

Appellatio.

Quouistriennio mutantur Vicereges in India, succeditque alius alii, accidit nonnunquam, vt aliqui diutius in ea dignitate perseuerent, si videlicet ita Lusitaniæ regi visum fuerit, sed raro admodum. Vicerex *Goæ* residet, in metropoli, vbi summum est iudicium per totam eam oram, & vbi classis quotannis ad expeditionem armatur: ibi tribunal, ibi consiliarii, ibi iudices & cancellaria, haud aliter, quam in Lusitania dispositi. Vicerex nomine regis Lusitaniæ iudicia plenaria potestate exercet: si tamen causæ montosæ fuerint & actio quædam ciuilis decernenda sit, ea per modum appellationis in Lusitaniam remitti potest, in criminalibus nulli conceditur appellatio, nisi titulo Nobilitatis gaudeat. in personas enim Nobiles Vicerex nullam sententiam definitiuam pronunciare audet, absque speciali regis mandato, capto tamen in Lusitaniam eos mittere potest, Vicerex magnifice viuit, autoritatemque suam splendide defendit, raro in publico conspicitur, nec nisi die Dominica, atque festis solennibus, quando tibicines & tympanistas secum habet, qui in tabulatis palatii & ad eius ostia concinunt. Si per viam publicam equitat, non aulicos tantum nobiles omnes, sed vrbis etiam ciues in comitatu habet equitantes, stipant eum satellites circumquaque pedibus incedentes. In Templo sellam habet in summo choro, instratam holoserico clauisque aureis bracteata, sub pedibus tapetes sunt, & duo puluinaria ex serico villosa, præpositum est illi scabellum altius, seu pulpitu cum simili puluinari, cui brachiis innitatur, à latere Nobiles aulici assident, sed extra chorum. Sacellanum suum perpetuo assistentem & pro eo orantem habet. Ad sinistram Viceregis sedet Archiepiscopus in peculiari sella, si videlicet ambo simul in Templo præsentis fuerint, astant ministri tanta cum reuerentia, ac si rex ipse coram foret, reuersus inde in palatium suum simili quo prius modo tympanorum, tubarumque concentu excipitur. In palatio astant satellites hastati, in loco vbi iudicia exerceri solent, sunt omnes Vicereges ordine ad parietes depicti, quotquot hæcenus in India fuerunt, quibus adduntur successores singulis trienniis, in procesterio exteriori seu pergula, depictæ sunt omnes naues eæ, quæ iam inde ab initio à Lusitanis in Indiam missæ sunt, addita sunt passim nomina & cognomina Capitaneorum.

*Pompa Vi-
ceregis in
Templo.*

*Effigies Vi-
ceregis.*

*Visitatio
castrorum
fit cum
commodo.*

Annotatæ sunt præterea ibidem naues, quæ in navigatione perierunt, aut ventorum turbine discæ & sunt, quibus adduntur cæteræ quæ quotannis deinceps appellunt, memoriæ scilicet, posterorumque gratia. Vicerex hoc pro more habet, vt quisque vltimo anno triennii sui arces & castella passim visitet, quotquot secus littus ad 50, 60. aut 80. milliaria sunt, tam in boream quam in austrum à *Goæ* latere porrecta, quod fit vt inspiciat administrationem earum, & deinceps de iis rectius disponat, quæ tamen visitatio plerumque per substitutos conficitur. si eam Vicereges in propria persona exequuntur, potissima causa tum est, vt honorariis ditati inde reuertantur, non vt prouinciæ commodum quarant.

Reditus Viceregis sunt amplissimi, omnia enim in ipsorum potestate sunt, liberumque est illis in omnibus dispensare, distribuere, dare & accipere quæ & quanta velint, in iis videlicet prouinciis, quæ regem Portugalliæ agnoscunt suum Dominum, & quarum numerus non est exiguus, siquidem rex omnia in ipsorum potestatem pleno iure tradidit. Hinc tantum sibi thesaurum in pecuniis & gemmis conquirunt, vt dictu vix sit credibile. præter reditus annuos, certum habent salarium, donaria & munera ex omnibus passim locis pene infinita. Fit enim more gentis, vt quotiescunque nouus Vicerex succedit, vicini reges confæderati Legatos suos cum muneribus preciosissimis in gratulationem & fæderis confirmationem ad eum mittant.

Iesuitæ impetrauerant à Lusitanæ rege, vt munera ea, quæ Viceregi singulis vicibus offerbant, sibi suoque ordini cederent; magna in id cura attenti, ne quid eorum intercederet, quod in ipsorum commodum non verteretur, obtinueruntque ea, donec *Don Luis de Tade*, sive *Andonicus de Tade Comes de Atungia*, qui haud ita pridem vita functus est, Viceregem in India ageret, is negotium retractans, nullo modo ea Iesuitis porro concessit, prætendens regem Lusitanæ minus dextre informatum fuisse super ea re, munera enim ea ipsi Viceregi non Regiæ maiestati in Portugallia offerri, vnde nec regis fuisse, ea Iesuitis dono tradere, seque porro nullo modo in eo consentire.

Hoc responso Iesuitæ male contenti, viceregem pro hæretico calumniantur, atque ab eo tempore Vicerex & eius posterum sibi ea referunt.

Terminus elapsus regiminis Viceregis tum adest, quando alius in *Bardes*, aut alium portum appellit. Vt primum nouus in portu adest, mittit Procuratorem suum cum plenaria potestate, qui nomine heri sui possessionem in Indiæ regimine accipiat: quo facto Palatium ad eo vacuum redditur, vt nec scabellum aut sella in eo remaneat, neque obolus vnicus in thesauro superfit, vnde non iam palatii regii, sed ædium desertarum spoliatarumque formam refert: successor sibi de noua supellectile, deque alio thesauro corradendo prospicit. Vicerex decedens nauem in qua successor eius aduectus fuit, Lusitaniam repetit.

Cum itaque regiminis duratio tam breui temporis spacio includatur, quæ non nisi in recompensam præfytorum cuiquam contingit non vt meritum aliquod deinceps habeat, hinc fit vt nemo publicam prouinciarum salutem respiciat, neque regis commodum spectet, sed suum quisque commodum priuatum, quod rationis est, potius quæreret, vnde in prouerbium abiit, *nullam ex viceregis esse meliorem frugem sperandam, quæ in commodum prouinciarum cedat, donec administratio non sit diuturnior trienniali*: palam enim enunciant, quin ipsa experientia testis est, primi anni reditus vix inuestiendi Viceregi, item ad mores gentis perdilendos aliosque sumptus faciendos sufficere: secundi anni reditus pro nouo thesauro reponendo esse ad priuatum commodum, cuius gratia Vicerex in Indiam præcipue venit promouendum. Reditus tertii anni confertur in apparatus defensionis, ne à successore improviso adortus obruatur, atque vt bona conquisita paulatim ad discessum suum disponat, in Lusitaniam deportanda. Eadem ratio est reliquorum Capitaneorum in munitionibus, cæterorumque officiorum per Indiam. Vnde cuius notum esse potest, officia regia, atque subditorum salutem non magni pendit, quo nomine non iniuste grauiusque conqueruntur subditi, & Lusitani vxorati atque reliqui per Indiam Christiani. Verum quid attinet multum de iis conqueri abest rex ipse haud æquo intervallo, qui nec suorum gemitus exaudire potest, nec aliter edocetur, quam quod omnia optima fide fiant, tam quæ ipsius officia, quam quæ salutem subditorum concernant, quæ sane faciunt, vt ægre sperandum sit, statum Indiæ in melius mutatum iri.

CAPVT XXXV.

ARGVMENTVM.

De Ethnicis Indis caterisque peregrinis, in vrbe Goa habitantibus.

Habitant tum in vrbe tum in Insula Goa Æthiopes pariter & Ethnici complures, superstitioni Mahumetanæ dediti, item Iudæi atque aliæ nationes exteræ ex India, atque vicinia distinctæ tum moribus, tum religionibus. Nigritæ Alcoranum sequuntur, Iudæi Moysen. Habitant simul multi Persæ, Arabes, Abyssini, Christiani, Nigritæ, Goam urbem incolunt Armenii complures Christi fidem amplexantes, eandemque frequentant nationes quotidie variæ mercibus hinc inde distrahendis distenti; præsertim *Persæ, Arabes, Benianes ex Cambaia, Gussarates, Decanyns* &c. Nigritæ cibus quibuscunque (præter carnem suillam,) vescuntur, mortui iisdem ritibus in sepultura, quibus Iudæi vtuntur, Ethnici veto quales sunt *Decanyns, Gussarates & Canaras*, reliquique Indi mortui in cinerem rediguntur, defodientes cinerem simul aliquot ex vxoribus & seruis defunctorum nobilium seu Brachmanorum, viuos defodiunt. quod idem ditiorum quorundam mercatorū vxores imitantur. Sunt qui cibus omnis generis vescantur excepta carne bubula & vaccina, eam sacrosanctam habent. Sunt alii qui ab omnibus abstinent, quæcunque vita & sanguine fuerunt prædita, tales sunt *Gussarates, Benianes* &c. *ex Cambaia*, viuentes legibus Pythagoræ.

Iesuita donaria Viceregis insercipiunt.

Vicerex à Iesuitis calumniam Hæretici incurrit. Vicereges in successione mutuo sibi nihil commodi præstant. Alternatio viceregum officit prouincis.

Dispensatio trium annorum viceregis.

Querela de vicerege & officariis.

Goa & nationibus & religionibus libera est.

Funera in cinerem rediguntur.

Vacca & boues sacrosanctæ.

*Pagodes
Idolum.*

Maxima pars Solem & Lunam adorant, credunt tamen pariter omnes in vnum DEVM creatorem & moderatorem vniuersi, credunt & post hanc vitam, æternam, in qua vnus quisque prout bona vel mala operatus est, mercedem accepturus sit. Colunt nihilominus idola Pagodes forma tam detestabili, vt fœdior nulla per somnum apparere possit, sacrificantes illis quotidie, perhibent enim fuisse homines sanctos in vita, dum inter ipsos viuerent, cõmemorant varia simul prodigia, dictu & auditu mirabilia. quin habent ea pro aduocatis suis & mediatoribus inter DEVM & homines. Et non raro eadem consulunt, tanquam oracula, quando responsa expressa ab iis accipiunt, dæmone id agente: nouerunt enim Dæmonia & ipsi familiariter, veneranturque eadem quotidie quibus possunt sacrificiis, in eum finem vt ipsis amicis vtantur, neue ipsa damnum dent.

*Sponsa per
Pagodem
desforan-*

Moris est apud eosdem, si filias sponas habuerint, atque in honorem Sponsi Pagodem aliquo singulari cultu placare demerique voluerint, vt sponsam magna cum pompa & cum instrumentis musicalibus omnis generis personantibus ritu ipsis vsitato ad idolum Pagodem cui penis est ex ebore, deducant; tum qui proximi sunt sponsam imponunt eburneo illi priapo, vique hymen illi perumpunt adeo, vt

*zur, in
sponsi ho-
nore.*

Pagodes idolum conspersum inde sanguine virginitatem illam hæcenus restet, & perfectis quibusdam aliis ceremoniis sponsam domum reducunt, tradentes eam sponso, exultanti ob id & maximo sibi honori ducenti, quod eo beneficio à Pagode sit affectus, vnde porro ipse laborioso hoc onere & graui molestia subleuatus sit.

*Mane vi-
sum per diē
adoratur,
si vel por-
cus sit.*

Est & hic mos ab ipsis receptus, vt quod mane domum egressi primum obuium habuerint, adorent, toto eo die venerentur, sit sane qualecunque demum sit, vel porcus &c. Si accidat vt mane domum egressi corniculam primū conspiciant, sane ea tota die domi se continebunt, nec in publicum prodibunt, si vel rem preciosissimam ferrent acceptam. volant autem corniculæ

corniculæ gregatim per Indiam, quarum volatû ipsi inauspicatum putant, & ob id diem quoque infaustum. Nouam Lunam adorant, quam si recens conspexerint prociidunt in terram, deueneranturque eam summa cûm deuotione & reuerentia. Sunt apud ipsos religiosi Iagos dicti, Carthusianis atq; Eremitis nostris non absimiles, eos ob sanctitatem plurimum colunt, viuunt enim illi vitam austeram, astricti regulis sui ordinis, ieiunant, abstinent, vulgoque persuadent ad libitum, nescio quæ somnia fingentes, quæue deliria somniantes.

Habent artis magicæ peritos, qui præstigijs suis homines fascinant, illi passim totam Indiam peruagantur, adducentes secum serpentes viuos omnis generis, quos imprecationibus ita fascinant, vt se in paruis capsulis quieti contineant quod si spectaculum aliquod edere volunt, depromptos serpentes atque in medio saltantes salientesque apponunt, possunt illi

serpentes ad harmonicos numeros quoscunque editos se saltando componere, præstigiatoribus horrantibus, eosque nunc per collum, nunc per brachia nudosque pedes mittentes, quin oscula illis figunt, & nescio quas alias ineptias exercent, dummodo homines argento emungant. Venena sciunt artificiose miscere, alterque alterum leuissima de causa iis tollit. Casas humiles stramine tectas incolunt, foribus angustis, fenestris nullis, ita vt in genibus subnixos ad repere necesse sit ingredientibus. Supellex est stragulum stramineum in pavementum extensum, super quod cubant loco lectuli seu puluaris. Mensæ, mensalia, mantilia, strophiolaque ex folijs ficuum Indicarum constant, neque folia ea dictæ solum supellectili inseruiunt, sed & lancibus seu patinis parandis, in quibus edulia apponi solent, apta sunt, quin & eorum vsus est in tabernis pharmacopolarum & mercatorum pro thecis piperi & scombris alijsq; aromatibus & mercib. inuoluendis. sciunt ea tam solide compingere, vt butyro, oleo, cæterisque liquidis infundendis valeant.

*Fimus
vaccinus
pulices ne-
cat.*

*Superstitio
Ethnica.*

*Sacrifici
sacrificia
deuorant.*

Vtuntur fistilibus, in quibus cibos præparant, aut orizam decoquunt. in area ædium fouea est, in qua rizam pistillo ligneo contundunt: siquidem orizam in siliquis sibi comparant. vti in campis prouenit, ex mera simplicitate. Sunt qui post ædes suas orizam serant, in tanta copia, vt rei familiari sufficiat. Bibentes habent lagenam ex cupro cum rostrato canali ex quo aqua desuper in os defluat vase illibato. Ædes vt plurimum fimo bubulo inungunt, id enim pulices necare dicitant. per cutem mundissimi sunt, siquidem quotidie toto corpore lauuntur, quin quoties naturæ opus reddunt ex aluo aut vesica, abluuntur protinus, tam viri quam fœminæ, si lauuntur humi incubant ritu Nigritarum atque Turcorum. Læua se abluunt, dextram illibatam seruantes, vt qui ea in cibo sumendo vtantur, cochlearia enim illis in vtu non sunt, secus scilicet quam Iudæi Verpi. Legem suam obseruant rigidissime, domum enim nunquam egrediuntur, nisi prius fuis de more precibus. Rure ambulantes passim in speluncis, montibus & scopulis obuia habent idola sua Pagodes forma detestabili ex lapide inciso posita, additæ sunt fornaces & receptacula aquæ, in quibus prætereuntes pedes abluunt, quo facto, ad idolum accedentes supplices illi fiunt, nec desunt qui illi fructus, orizam, gallinas, oua &c. deuotionis ergo offerant. prout magis deuoti fuerint: oblata deinde Brachmanes clam cum familia deuorant, persuadentes plebeculæ stupidæ, Pagodes ea famelicos deglutiuisse.

Si quam per mare navigationem instituunt, quindena integra ante tubas & tympana tanto fremitu per publicum insonant, vt alter alterum exaudire non queat, duratque hic furor dies pariter noctesque. nauis cuscui parata circumqua que vexillis inditis volat, quo se Pagoden suum demereri atque iter auspiciatum ab eo expetere aiunt, similiter fit cum nauis reuersa fuerit per quindenam integram, idque in gratiarum actionem. Pari solennitate vtuntur in aliis festiuitatibus, vt pote cum nuptias, puerperia, siue alia anniuersaria, puta sementem & messem celebrant.

*Taberna
Indorum
instruissis-
ma.*

Indi Pythagorici, qui urbem Goam incolunt prædiuites & spectabiles sunt negociatores, negociationes amplissimas exercentes. Habent Indi mercatores peculiarem vicum in Goa, vbi tabernis apertis commercia sua exercent, in eo præter Indos nemini negociari conceditur, exponitur ibi sericum, Satyrum, Damascenum, pocula porcellina ex China & eiusmodi alia ex Lusitania aduecta, siquidem per propolas seu maculatores suos merces quasunque inde allatas studiose conquirunt ex asse, quas vnciatim distrahunt, in id velut à natura facti, vt negociari ipsis sit congenitum. In eodem vico alii quoque telam linream vendunt, item indusia vestesque confectas ad placitum ementium tam flauorum, quam liberorum: sunt ibidem dulciaria & quæcunque gulæ inferuiunt abunde.

Aurifabri.

Est alius vicus habitatus & ipse ab Ethnicis, vendentibus succinctoria muliebria & eiusdem generis alia, item innumera pannorum genera, *Cotonias* vocant, non multum differentia à *Canifas*, carbasis & faccis conficiendis commoda. Est item vicus, vbi *Benianes* ex *Cambaiia* suæ terræ merces exponunt, item gemmas, siquidem omnium optimas margaritas habent, gemmasque dexterrime poliunt. Sunt alii vici solis ethnicis habitati opera lignea vendentibus, vt pote spondas, sellas &c. cera Indica pulchre perfusas, ceram enim eam omnis generis coloribus tingere norunt. Auri argentique fabri peculiarem & ipsi habent vicum, ii meri sunt Ethnici præparantes opera & pulchritudine & diuersitate spectatissima. Reliqui opifices vt pote fabri lignarii, fabri æris rubri seu cupri &c. quisque suos vicos habitat, suntque Ethnici omnes.

*Assarim
negociantes.*

Adfunt ibidem negociantes ex asse, in frumento, oriza, reliquisque mercibus Indicis, lignis item preciosis &c. Sunt qui regis prouincias & redditus pro certa summa annuatim pendenda conducant. adeo vt nihil sit vnde quæstus speretur, cuius ipsi non habeant summam peritiam.

*Maculato-
res.*

Propolarum siue Maculatorum, qui conducti ab aliis mediatores sunt inter ementes & vendentes, numerus infinitus adest, sunt ad vnum omnes ethnici foro yti apprime edocti.

Præter tabernas dictas ethnicorum, sunt illis & aliæ in quibus aromata & condita vendunt vnciatim, quales apud nos sunt herbularii & pharmacopolæ, prostant in illis quæ homini in mentem venire possint de eo genere minus tamen selecta, quod negligentius ea curent. Istiusmodi mercatores plerique sunt Brachmanes, id est, idolorum sacerdotes, tabernas passim per totam urbem angulares habent, incisas in domorum muros, prætereuntibus opportunissimas.

*Tonfores
Chirurgi
ethnici.*

Adfunt ibi chirurgi & barbitonfores frequentes passim in publicis plateis obuii, ministria suo offerentes, ii tabernas vel officinas non habent, requisiti in ædes ciuium veniunt, vbi vili

vbi vili mercede, capillos, manuum item & pedum vngues præcidunt, purgantque aures & dentes, & fricant crura corpusque studiosissime, offerentes obsequia sua tanta cum instantia, vt ægre repelli possint. In summa, pro exigua pecuniola præstant quæcunque voles, quin à Lusitanis verbera non raro insuper reportare coguntur, taciti & patientissimi.

Sunt in Goa Medici complures Ethnici, qui plærunque autoritatis gratia se pileis suis contra solis æstum defendunt per publicum incedentes more Lusitanorum, quod cæteris ethnicis non in vsu est, præterquam cum Legatione funguntur. Medici dicti ethnici non reliquos tantum ethnicos curant, sed & Lusitanos, quin viceregem & ipsum Archiepiscopum. Monachi reliquique pontificii plus in hisce fidunt, quam in suis Lusitanis, vnde lucrum amplissimum faciunt, & in maxima autoritate sunt.

Rustici quique in insula Goa extra urbem, & reliquis locis vicinis degunt, vt plurimum sunt ethnici baptizati, siue noui Christiani, nec tamen multum à reliquis ethnicis differunt, siquidem à superstitionibus suis ægre reuelluntur, indulgetur ipsis in eo partim propter vicinos, vt & isti alliciantur, partim quod ægre aliter persuadendi sunt.

In omnibus fere vicorum angulis mensularii sedent, quos *Xanaffos* vocant, & ipsi Indi baptizati, quibus vix expeditiores in rationibus & cognoscendis monetis reperias, nec illis absentibus vlla pecuniæ summa alteri numerari potest, siquidem multa adulterina miscetur, quam minus exercitato impossibile est à proba discernere, ita vt non in aliqua fallaris, ob id necesse est adhibere *Xanaffos*, qui vel oculis semiclausis eamprehendunt.

Lege cautum est apud Indos gentiles, ne quis eam artem mechanicam quam didicit, vitæ genus immurando, deserat, & aliam tractet, sed necesse habent, vt quisque eam exerceat, quam à parentibus hæreditario accepit: matrimonia item non nisi inter eiusdem tribus homines contrahuntur, vnde velut peculiæres familias & generationes deducunt, eius autem legis tam stricta est obseruatio, vt tribus inter se expresse differant, velutque diuersæ nationes discrepent, quin mutuo requisiti ita se interrogant, dic age cuius es generationis? es ne ex familia aurifabrorum, barbitorum, chirurgorum, negociantium, mercatorum, piscatorum &c? Filia dotem nullam accipiunt præter gemmas quasdam & sumptus in Nuptias faciendos. Filii hæredes sunt ex asse, atque hæc suffieiant de Indis gentilibus Goam & vicinas illi partes habitantibus.

CAPVT XXXVI.

ARGVMENTVM.

*De Anniratione, & quatuor temporibus Cardinalibus,
item de morbis & affectionibus corporum
in India.*

HÆc est anni ratio in India: incipit hyems sub finem Aprilis, in ea parte, videlicet qua litus Indiæ in Cambaia porrigitur vsque ad *Capo de Comeryn*: cum ingruit spirant fauonii ex mari versus litrus flantes, initium eius sunt tonitrua fulgura, quæ pluuiæ continuæ inscquuntur durantes indefinenter vsque in Septembrem; atque ex eo denominata est hyems, quod videlicet pluuiæ sint perpetuæ. nec per id tempus mare sit navigationibus amicum. interim ratione caloris & sementis ipsa æstas est. siquidem ea anni pars quæ æstas propter siccitatem & cæli serenitatem dicitur, multo salubrior & frigidior est, tum enim plærunque spirant subsolanus vulturusque siue Eurus, & noctes sunt facis gelidæ, neque tum sementis magnopere sit, præter ea legumina quæ toto anno seri solent, ingruente hyeme quisque penu instruit necessarius, & reliqua pro hyeme comparat, non secus ac in nauibus fieri solet, si qua nauigatio in menses quinque vel septem instituitur.

Tum quoq; naues ex alto mari in alueum ad urbem descendunt, colliguntur carbasa, deponuntur mali funibus velisque ademptis, ne putrescant ex pluuiarum continuatione, quæ tanta est per totam hyemem, vt non raro ædificia ex ea resoluta corruant. Quam primum incipit hyems deuoluuntur ad ostia aluei ingentes arenæ cumuli, obstruentes ea, ne vlibi pateant vel nauibus vel scaphis, vnde tantus maris fremitus existit ad totum littoris eius tractum, vt mutuo ibi colloquentes se non exaudiant. Ipse præterea alueus insulam circumquaque ambiens ob torrentes de montibus descendentes ex imbribus dulcescit rubescitque plane.

*Aqua hyem-
medulcis,
aſtate ſal-
ſa.*

*Domi per
hyemem
ſedens pro-
pſer aſtum.*

*Recreatio
mulierum
in villis.*

Æſtas.

*Naues in
mare de-
ſcendunt.*

*Æſtas &
hyems eo-
dem tem-
pore.*

*Æſtas &
hyems in
iſdem mō-
ribus mi-
raculoſe.*

*Morderin
morbus
mirus.*

*Dysenteria
& alii
morbi cum
curatione.*

plane. In ætate omnia contrario ſe modo habent, vt qua pura ſit aqua marina ſalſa non ſecus ac in ipſo mari. Finita hyeme in ſeptembri diffluunt arenæ cumuli adeo vt non nauigijs ſolum & ſcaphis, ſed & nauibus ouerarijs Luſitanorum, vehentibus ſepties octieſue centena ſæpe millia doliorum, totus pateſcat aditus, nec bolidis iactu opus ſit, mare enim profundum ſatis nec vlla ex parte periculofum eſt. Per hyemem ſane omnia ſunt triſtiſſima, nec enim alia exercitia habent, præterquam quod domi in induſiis & femoralibus linteis ſedeant, raro vicinorum familiaritate vt entes, quod ſi fiat terunt tempus ludicris & aliis ineptiis, nec enim tum per urbem negociationes exercentur.

Luſitanorum Meſticorumque vxores maxime per hyemem delectantur in pluvia cum maritis & ancillis ad villas expaciari aſſumpto cibo & potu, quo genio indulgere valeant. Habent in villis paſſim cisternas ſiue piſcinas lapide pulchre formato inciſas. vbi ergo mulieres in villis aderint, certatim eas innatant, luduntque in vndis more piſcium; atque hoc ipſo tempore fructus plures & meliores haberi poſſunt, quam alias, qua de re ſupra meminimus.

Incipit æſtas in Septembri, duratque ad finem vſque Aprilis, per eam cælum eſt ſerenum totum ſine omni nubecula, aut ſaltem rariffima, tum armantur naues, mittuntur in diuerſas oras, armatur & regia claffis in protectionem oræ maritimæ, & ſaluum deductum negociantium nauibus præſtandum, tum redeunt venti orientales, ex continente in mare flantes vnde *terrenos* dicuntur. Sunt autem ſuaues & refrigerantes admodum, in principio tamen propter aeris mutationem minus ſalubres, & cauſæ ſæpe grauiffimorum morborum, ſimul cum aeris mutatione illic incidentium.

Spirant ii venti per aſtatem continenter, incipientes circa mediam noctem flantesque vſque ad meridiem, nunquam tamen vltra decem milliaria in mare feruntur. tempore deinde pomeridiano, ad mediam vſque noctem ſpirant venti occidentales, ex mari in continentem flantes, eos dicunt *Virafon*. obſeruant hi venti tempus ordinarium tam præciſe, ac ſi eos in manibus incluſos habeas, & inde aer temperatiſſimus ſit, abſque quo ſolis ætus foret plane intolerabilis.

Quis vero non miretur, quod cum hyems fuerit ad littus porrectum à *Dio* ad caput *Comerinum*, tum ad oppoſitum latus à *Capite Comerino* ad littus *Choromandel* vſque æſtas ſit; nec obſtat quod vtrunque latus ſub eadem poli eleuatione poſitum ſit: neque diſtancia inter vtrunque littus diſtentione per terram facta, excedat milliaria ſeptuaginta, quin in quibusdam locis ſaltem 20. ſit milliarium.

Eſt autem magis mirandum, quod ſi pedeſtri interdum itinere à *Cochino* ad *S. Thomam* ad littus *Choromandel* videlicet vſque ſuſcepto ad montes *Ballagate* deueniatur ab vna montis parte ab imo ad ſummum vſque cælum ſudum & ſol formoſiſſimus ſplendebit, ab altera vero à montis vertice ad radices vſque erunt meræ tempeſtates, pluuiæ, venti, tonitrua, fulgura tanto cum fragore vt mundum ruiturum credas, atque hæc cæli mutatio dependet ab anni partibus vnde perpetuo & æſtas & hyems eodem anni tempore, eodemque in monte, ſed in diuerſis eius partibus per vices comparebit. Eadem mutatio eſt in tractu *Armuſi*, atque ad littus *Arabie Roſalgette*, vbi ſtatio nauium eſt, ſiquidem ad latus vbi cuſpis ſeu caput in mare procurrit, aqua placidiſſima, atque cælum formoſiſſimum eſt. at ſi præteruectus eam cuſpidem ad oppoſitum latus appuleris, habebis pluuias ventosque procelloſos & tempeſtates læuiſſimas, quæ & ipſa mutatio ab anni temporibus dependet, alternatim à latere ad latus diuertens, eſtque ſimilis cæli mutatio etiam in quibusdam aliis Indiæ locis. Morbi & ægritudines corporum per Indiã populares plærunque incidunt in mutationes temporum, cauſantur ex aeris temperie vt dictum eſt. Graſſatur vulgo morbus in Indiã, cui nomen *Morderyn* fecerunt, corripit enim homines improuiſo, lecto que aſſigit, inter initia morbi aſt nauea, cruditas ſtomachi, vnde vomitus vehemens, quin ſæpe tam vrgens, vt animam ſimul euomant. Morbus hic familiariffimus in Indiã multos necat aut ſaltem lethaliter corripit, qui ex eo euadunt, habent quod *DEO* acceptum ferant.

Dysenteria illis & frequentiffima & periculoſiſſima eſt, non ſecus ac apud nos Peſtis contagium. regnant ibi febres ardentes continuæ tam acutæ vt intra quatrimum homines extinguant, quæ aliud remedium præter venæ ſectionem non habent ab initio adhibendam: quæ cura Luſitanis propria eſt. Indi vero gentiles vtuntur herbis, ligno ſandalorum & vnguentis curatione feliciter cedente. pereunt quotannis ex dictis affectibus quamplures Luſitani, partim quod diætã vtantur viliſſima ob ciborum malitiã, & potus tenuitatem, vnde vires reſtaurare nequeunt, partim quod deſidioſi ſint & luxuriei deſideriſſimi, cui incommodo accedit occaſio & gentis natura atque conſuetudo eos pelliciens. accedit & quod maxima Soldatorum

torum pars talibus mediis vitam sustentare cogatur, quibus sane non raro & famæ & vitæ iacturam faciunt, *quin imo si viri essent adamantini nunquam suffecerint in insatiabilem mulierum ex-* *Luxuria.*
plendam libidinosam concupiscentiam: multis sane exitiosam, vt apparet in Xenodochiis, in quibus *pereunt*
versantur ex liberalitate regia, vix annus abit, quin quadringenti quingentive ibi recipiantur *viri.*
 ægroti, qui exanimes mox inde efferuntur, iique solum Lusitani, illis albi dicti, nec enim præter eos aliis in iis locus est, si qui ex Indis infirmantur, illis sua quoque peculiaria sunt Xenodochia. Lusitani in suis hospitiiis Xenodochiorum lautissime excipiuntur, ægroti vero curantur omni cum sollicitudine & fide, quam curam ram Iesuitæ quam nobiles in se susceptam totos dies in propria persona obeunt, præbent decumbenti quæcunque necessaria, & sæpe 400. aut 500. ducatorum impensam propriis sumptibus in ægrotos faciunt, non tam misericordia quam arrogancia ducti, quisque enim meritis præstare cupit, vt eo plus gloriæ inde referat. Nulli dedecori est in publico Xenodochio decumbere, sunt qui motu proprio in ea se dedant, tametsi domi abunde habent, vnde cum vxoribus & liberis suis viuere possint.

Sane ea Xenodochia Lusitanis sunt oportunissima, & vnicum ferme refugium, absque *Patientes*
 illis fame & inedia sæpe necarentur, atque in iis confisi multo sunt magis temerarii, siquidem *in Xenodo-*
 correpti quocunque morbo, siue morbo gallico, siue arthritide, siue vulnerati fuerint, adest *chius bene*
 illis præsens & gratuita in Xenodochio curatio, quin ab ipso Vicerege non raro visirantur *habent.*
 diligenter attendente, vt omnia dextre administrantur. Si quis aut vulnere aut affectu aliquo
 elandestino laborauerit, nec Xenodochia ingredi vult, illi liberum est vt quocunque die bis
 ad obliganda vulnera eò veniat, quo facto domum repetit, nec quicquam ob id chirurgo
 persoluens, aut de salario suo cedens. Mortui cadaver deportatur in cœmeterium à duobus
 mancipiis, sine nœniis campanarumue pulsibus; subsequitur saltem vnus, qui aquam lustralem
 sepulchro inspergat, at si defunctus bona reliquerit, & eorum partem sacerdoti per testa-
 mentum legauerit, in eum finem vt pompa ipsi funebri institueretur celebrata missa ex-
 equiali, eius funus de more frequentatur, adhibitis pulsibus campanarum & nœniis vsi-
 tatis.

Sed reuertentes ad patientes nostros, præcipue qui VENEREA lue corripiuntur, scien-
 dum eum morbum longe frequentissimum esse, nec clam haberi à quoquam aut infamem,
 siquidem eo corripitur non minus humanum est, atque alio affectu teneri. Curatio eius fit per radicem chi-
 nam. Sunt qui ter quaterue eo correpti fuerint, nulla famæ existimationisue iactura, quin *Morbus*
 gloriæ sibi ducunt, tam strenuæ militiæ argumento conuinci. patientes illi de *gallicus*
 modum periclitantur, vnde si optio detur, malunt hac ipsa quam quauis alia ægritudine *honestus.*
 neri.

Pestis contagium Indiam nunquam inuasit, Indis plane incognita. Veneficia, incanta- *Pestis In-*
 tiones & eiusmodi maleficia, quæ cum multorum vitæ sanitatisque exitio fiunt, ipsis quoti- *diam non*
 diana. *inuasit.*

Calculus renum & vesicæ, arena herniæque frequentissima sunt, præsertim inter con- *Calculus.*
 iugatos propter aquæ potum quotidianum, adhæc quod delitiis luxuriæque sint deditissimi. *hernia.*
 viuunt enim in affluentia rerum omnium, totos dies ociosi in pergulis solis indusiis ventre a- *Delitia*
 perto assidentes, astat seruus qui ventum faciat, astat alius qui crura & pedum digitos fricet, *Lusitano-*
 alius item qui caput fricet, & item tertius qui flabello muscas abigat. quod cum ad horam v- *rum.*
 nam atque alteram dicto modo peregerint, somnus meridianus sequitur. Quoties sitim re-
 stinguere volunt, affertur sitienti patella cum conferuis aut confectiõibus, ne aqua bibenti
 noceat, atque vt gustu sit gravior. Hisce moribus dies totos ipsasque noctes terunt, vnde plæ-
 rique pingues ventricosi que turgent, qualis Bacchus pingi solet, ex quo à Soldatis, reliquis-
 que Indis, Barriogis siue aqualiculi, infami appellatione notantur.

Dies tam hyemales quam æstiuales per integrum anni circulum ferme æquales sunt: *Dierum*
 paruo admodum inter se discrimine discrepant, nec ultra horæ vnus spacium se excedunt, *ratio in*
 vel circiter. Sol hora sexta oritur mane, & idem sexta occidit vespere. in ipso meridie Sol ver- *India.*
 ticalis est, nulla fere proiecta umbra, modicum est quo à gnomone deflectat, in Goa vrbe ap-
 pareret vterque mundi polus, vterque enim & arcticus & antarcticus supra horizontem eleua-
 tus non nihil conspicitur. atque hæc quidem de anni ratione deque eius quatuor
 temporibus sufficiant, neque plura de morbis & corporum
 ægritudinibus addenda cenleo.

*De Moneta, Mensura & ponderum ratione per Indiam,
& in vrbe Goa.*

PRincipalis moneta quæ apud Indos in vsu est, dicitur Pardauus, siue Xeraphins. ea ex argento est, sed minera minus pura. cuditur Goæ, in vno latere S. Sebastiani effigies, in altera iacula aliquot in fascem colligata, valore Ioachimici, siue tres Testones, nostris dicitur *Pfenning* / siue trecentas Risas in moneta Lusitanica, in versura minimo aliquo interdum crescit decrescitue pro occasione. Fit etiam numeratio in moneta Tangas, quæ quidem inter numerandum præsens in specie non adest, sed per eius taxam tamen summæ computantur, hoc modo: quinque Tangas faciunt vnum Pardau, siue Xeraphins, in moneta cassa: rationes enim bifariam instituuntur, vno modo in moneta proba, altera in moneta cassa siue mala. quatuor enim Tangas in moneta proba, faciunt quinque Tangas in cassa, inde fit vt in contractibus moneta in specie sit nominanda.

Est præterea alia numeratio Vintyns dicta, quæ nec ipsa in præsentī moneta fit. vsus eius est duntaxat inter numerandum. faciunt aurem quatuor probæ Vintyns & quinque cassæ vnum Tangas. Vilissima moneta illorum Bassarucos dicitur, atque horum quindecim in proba moneta, faciunt octodecim in cassa moneta. Vintyn vnum & Bassarucos tres faciunt duas risas in moneta Lusitanica. constat ea moneta ex puro stanno, quod in eam formam funditur. Trecenti septuaginta quinque Bassarucos faciunt Pardauum siue Xeraphyn.

Est & illis moneta Persica, Larvyns dicta forma oblonga, ex argento puro, absque omni additamento, quarum singulæ valent 105. & 108. Bassarucis, pro vt versura variat. habent monetam auream Pagodes dictam, duorum triumque generum, plus paulo, quam octo Tangas valentem, cusam ab ethnicis Indis, & ex vno latere effigiem Pagodes idoli habentem.

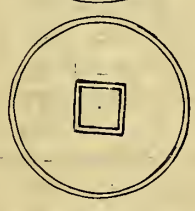
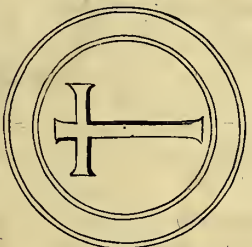
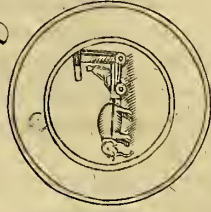
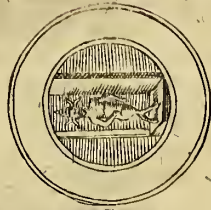
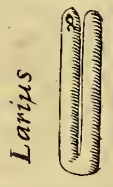
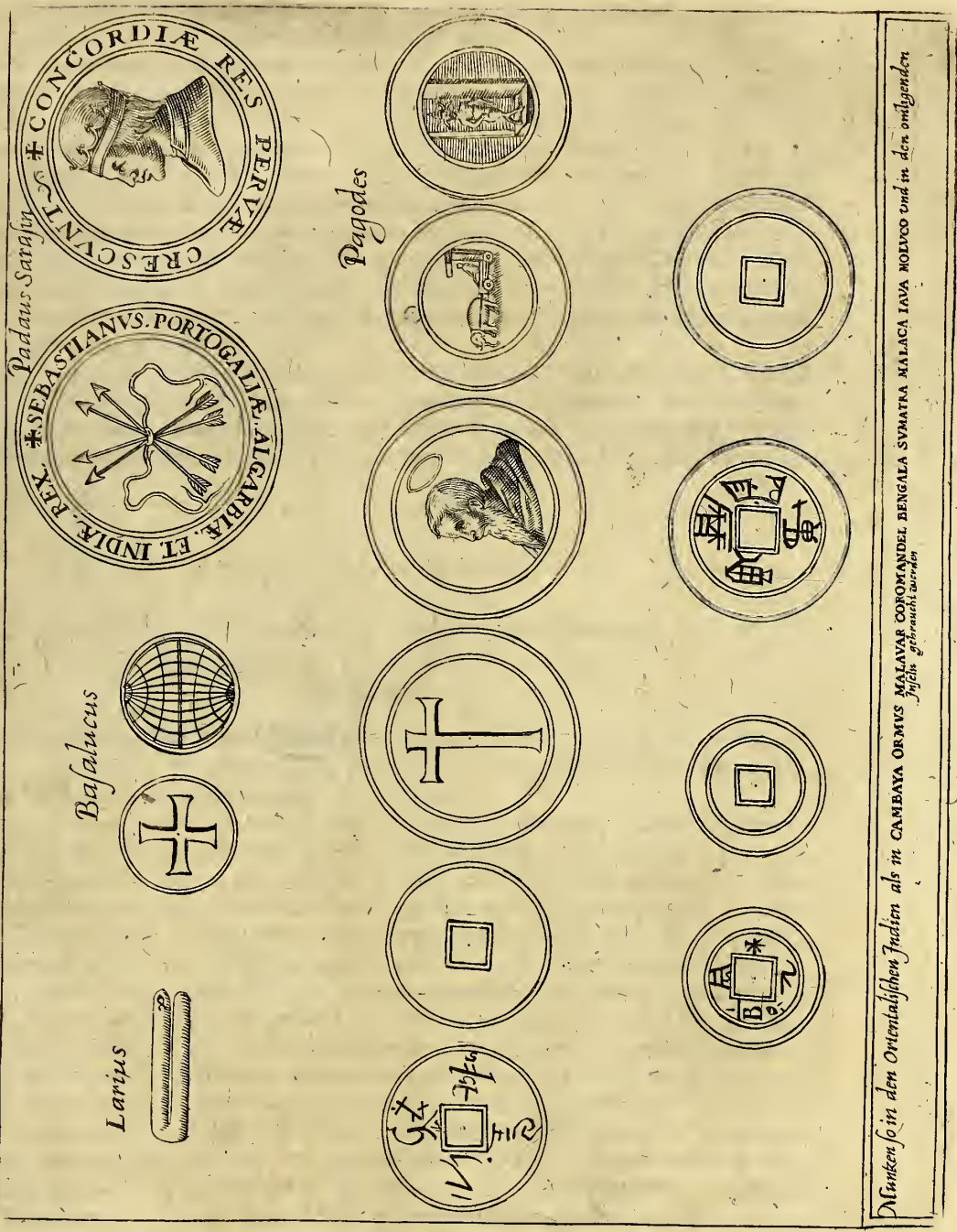
Est item moneta aurea Venetiana, partim à Venetis, partim à Turcis cusa valens duos pardauos siue Xeraphyns. est & alia aurea S. Thomas dicta, quod S. Thomæ effigiem referat, valore septem vel octo Tangas.

Habent numos regales octonarios, ex Portugallia aduectos, pardauos de Reales dictos, præterquam alia moneta Lusitanica illis non est in vsu: horum valor est 436. Risarum, tum videlicet cum primum aduehuntur ex Lusitania, valor deinde in versura crescit, quando ad Chinesem nauigationem conquiruntur nunquam decrescit.

Est peculiaris numerandi ratio in Goa, quando emptio fit. Habent pardauos Xeraphyns qui in numerato sunt: inter numerandum vruntur etiam Pardauis in auro nominetenus, quod in numerato ii non adsint. quando enim in contractum veniunt gemmæ, vniones, aurum, argentum equi, pardauis nominantur, quorum singuli sex Tangas faciunt, sin aliæ res mercesue in contractum veniunt, nec expresse fit moneta nominatio, subintelliguntur vulgares Pardauis Xeraphin, quorum singuli quinque Tangas faciunt. nominant etiam Pardauos de Larvyns, quorum singuli quinque Larvyns faciunt.

Atque hæc est ratio moneta in Goa, per quam multi rem egregie faciunt, dum versuram exercent. Pardauis Xeraphyns valde adulterantur, vnde Xaraffes id est mensularii, passim obuii sunt, qui monetam recognoscunt, tam periti vt vno intuitu fallaciam deprehendant, si non nisi vnica inter mille minus proba fuerit, nos vero si adulterinam eam & manibus teramus & millies versemus, nunquam à proba discernemus, deprehenditur tamē fallacia ex tinnitu: adulteratur vero ea moneta ab ethnicis Indis, qui in continente sunt, vt imponant Lusitanis, vnde nemo pecuniæ vel minimum acceperit, nisi prius per Xaraffes recognita fuerit. numerant monetam auream agilime, simulque inter numerandum tam probe examinant, vt audeant profiteri deposito pignore, si vel error vel defectus in numerata ab ipsis summa reliquus sit, quod illum præstare velint, est vero defectus errorue rarissimus. Cæterum officiosi sunt & studiosissimi tum pecuniæ versandæ tum rebus aliis præstandis, operientes in angulis vicorum, habentesque tabulam propositam, in qua summæ pecuniæ numeratæ disponuntur, quarum singulæ Tangas vnum faciunt 75. Bassarucorum; qui pardauum vnum permutabit cum alia pecunia, accipit pro lucro Bassarucos duos tresue, sæpius octo vel decem.

Sunt

Münzen so in dem Orientalischen Indien als in CAMBAYA ORMUS MALAVAR COROMANDEL BENGALA SYMATRA MALACA IAVA MOLUCCO UND in den umliegenden Inseln gesunden werden

RPJCB

Sunt illorum plurimi qui ex arte hac vsuraria tantum faciunt lucrum, vt commode inde vitam sustentare possint, tractantes non dictas solum monetas, sed quascunque alias peregrinas.

Pondera quorum in Goa vsus est, in plerisque respondent Lusitanicis, quantum ad quintalia, arrobas, & libras. est autem peculiare etiam illis pondus Mao, id est Manus pendens libras duodecim. eius vsus est in appendendo butyro, melle, saccharo, & reliquis mercibus ponderandis, tum aliud ponderis genus Bahr dictum piperi & aromatibus inseruit, facit idem quod quintalia tria cum dimidio, in pondere Lusitanico.

Mensuram habent, quam medidan vocant, quod idem sonat quod iustum, spithamæ altitudinem habet & digiti latitudine. 24. tales mensuræ faciunt Manum. Viginti manus faciunt Candil vnum, Candil vero vnum facit 14. Medimnos vel circiter. Per eam mensuram mensurantur Oriza, siligo & reliqua legumina, atque merces nauibus auhendæ. Utuntur enim tali loquendi forma. Nauis est siue linter capiens tot Candylos, vel tot Barrios. Habent orizam quam per Farden vendunt, ea in forma massæ orbicularis venditur, funibus & stramine ita colligata, quælibet Fardo capit tres manus & dimidiam. Oriza ita vendita bonitate superat reliquam non conuasatam, dicitur Oriza Girafal. Oriza vilior dicitur Chambafal. Oriza nondum excorticata vilior constatur precio, ea est in quotidianum cibum rusticorum Canaryns, & pauperum reliquorum, à quibus confusa comeditur. supplet eadem hordeum in pascendis columbis & gallinis.

Sunt in continente Indiæ aliæ quoque monetæ in vsu, inter ethnicos solum & suis locis communes. in Bengala loco Bassaruco valet moneta parua Amandalen, in aliis alia. cæterum monetæ, pondera, mensuræ, quarum nunc facta est mentio præ cæteris magis vsitate sunt, sit iisdem contractus ferme omnis, præsertim in Goa tanquam Metropoli totius Indiæ.

CAPVT XXXVIII.

ARGVMENTVM.

*De Brachmannis in India, qui partim Sacerdotes sunt idoli
Pagodes, partim præfecti, de moribus & vita
eorundem.*

BRachmannes inter omnes Indos nobilissimi sunt, præficiunturque à rege summis & primis officiis, quales sunt Quæstor, magistratû, Legati, &c. iidem Sacerdotes sunt idoli Pagodes in India, summæ sane authoritatis apud vulgus.

Nec enim sententia vlla definitiua per Regem datur, nisi præmissa consultatione Brachmannorum; atque vt à reliquis discernantur, gestant in nudo corpore tres quatuorue chordas, ab humeris ad lumbos demissas, neque deponunt eas si vel de vita periclitandum sit, in quo se legem suam custodire putant, succinctorium circa corpus religant integentes eo pudenda, cæteroquin nudi sunt. Utuntur interdum in publicum progressi veste talari ex gossipio, (nos icone, altera huius folii facie, quæ est centesima, repræsentauimus) quam Cabaia vocant, tam stricte corpus ambiens vt ne ruga appareat, estque ea vestis quibusdam aliis Indis, vt pote Baianensibus, Gufaratibus & Decanyns similiter in vsu. Habent in vertice telam albam aliquoties circumuolutam qua capillos integunt. Capillos nunquam præcidunt, sed promissos & intortos alunt more muliercularum. ex auribus vt plurimum annuli aurei, more reliquorum Indorum. Nullum ex viuentibus animalibus comedunt, vitant solum ex herbis & oriza, quam abstinentiam strictissime obseruant, tametsi lethaliter decumbant. Venam nunquam secant, curatio medica est ex herbis, vnguentis inunguntur ligno Sandali & cæteris lignis odoriferis. Degunt ad oram maritimam quam plures Brachmanni ex herbarum, aromatum, medicinaliumque materiarum quæstu vitam sustentantes vendentes eas vnciatim, parum tamen diligenter selectas, parumque recentes. vix dici potest quam periti & expediti sint in rationibus atque exarandis literis. Sunt præterea ingeniosissimi, vnde fit vt plebeiis Indis quiduis persuadeant: & vulgus in religione totum ex ipsorum nutu dependeat, haud secus ac si diuino aliquo spiritu agerentur, id moris obseruantes vt quoduis primum mane obuium conspectum toto deinde die adorent. Mulieres foras progressæ corporis partes superiores vsque ad genua obuelant simplici tela, cætera nudæ, ex naribus annulos habent, similiter & circum pedes pedumque digitos, item circum collum, brachia manusque circumeunt annuli vel septem plices, plarumque ex argento inaurato: vulgus

eos ex vitro sibi parat, vti videre est in mulieribus passim per Indiam plebeis. Masculi annorum nouem, femellæ vero septem annorum inter se desponsantur, mutuo tamen prius non colloquuntur, quam puella fiat nubilis & vterro ferendo matura. Mortuo Brachmano conueniunt proximi foueamque in terram defodiunt, in quam lingna variamque supellestem preciosam iniiciunt, & si potentes fuerint, proiciunt sandala fragrantissima, aliasque herbas, item orizani, siliginem, edulia, oleum copiosum inflammando rogo, hinc mortui cadaver imponunt, ingreditur mox demortui coniunx comitata instrumentis Musicis personantibus, præcipuisque consanguineis, concinentes vna hymnum in laudes defuncti, consanguinei consolantur viduam animumque addunt vt eo præsentius & alacrius in viti rogam insiliat, virumque comitetur in futuram vitam. quo facto vidua deponens Clenodia, ea amicis distribuit, insilitque in rogam ardentem lætitiæ plena & ridenti ore se vmbri consecrans: vt primum insiliit, circumstantes oleum super eam infundunt; addentes insuper lingua vtrunq; simul comburunt. Sin vero eueniat, quod rarissimum est, vt cum viro exuri nolit, capilli ipsi toto vertice deraduntur, nec deinceps per omnem vitam vllum ornatum siue gemmam in corpore ferre permittitur, quia negligitur ab omnibus præsertim viris, haud secus ac si infamia notata esset.

Nobilium & procerum hic mos est in rogis constituendis, & idem obseruatur à quibusdam mercatoribus prædiuitibus: Vulgus vero & ipsum cadauera cremat, sed minore cum pompa.

Mulieribus virum sequi renuentibus deraduntur prædicto modo capilli, nec licet illis ornatis incedere, qui viduarum habitus est. Hic mos cremandi cadauera, testibus ipsis Indis, inde sumptus est, quod olim vxores maritos suos, vt plurimum veneno sustulerunt (sunt enim

enim à natura libidinofissimæ) ubi tædium eorum cæperant, uti videlicet plus turpitudini indulgere possent. Rex itaque videns præcipuos suos Consiliarios atque regni præceres, in quorum humeris regni salus incumbat, mulierum malitia absumi, huic malo remedium pro virili afferre statuit, publicato edicto, ut simul cum defunctis viris etiam mulieres cremarentur viæ, quo à tanto facinore absterrentur. Ea lex primum seuerè obseruata fuit, nec obscurum fuit quod propter Nobiles, Brachmanos, reliquosque regios lata esset, nec enim vlli ex vulgo liberum est arma ferre, qui haud multum à mancipiis differunt. inualuit deinde ea lex atque in consuetudinem abiit, atque in hunc diem pro religionis suæ articulo id obseruant, ut plurimum nullo cogente & ex solo amicorum hortatu adducti. Brachmani dies ieiunii certos habent per annum, & sunt qui per integrum triduum siue quadriduum ieiunent.

Colunt Idola Pagodes, horum sacerdotes sunt Brachmanes, varia miracula de idolis referentes, astruunt fuisse ea homines sanctimonia claros in vita, sed ob bona opera in hac vita præstita reatos eos in sanctos in altera vita, quod ipsum miraculis editis contestati sint, eorumque effigies ex reuelatione & iussu defunctorum efformatas delineatione quam fieri potuit maxime terribili. Hæc sane idola adorant, illisque sacrificant variis superstitionis ceremoniis adhibitis, firmiter credentes suos esse apud DEVM mediatores. Credunt omnes in vnum DEVM omnipotentem, cuius imperio regantur omnia, & quod anima immortalis sit, sed ita tamen ut ex vno corpore in aliud transmigrat, nec esse differentiam siue in brutum, siue in humanum corpus inuolet, prout quisque bene vel male egerit, ex doctrina videlicet Pythagoræ, cuius se discipulos profitentur.

De Gusaratribus, & Benianensibus in Cambaia.

Gusarates & Benianes ex prouincia Cambaia oriundi sunt, eorum complures habitant in Goa, Dio, Chaul, Cochino & reliquis Indiæ locis, negociantur enim passim frequentissime, distrahentes gossipium, telam bombycinam, orizam aliaque merces, præcipue gemmas: in rationibus & pingendis literis sunt doctissimi, adeo vt non reliquos solum Indos, sed & ipsos Lusitanos antecellant, in negociando vix solertiores astutioresue videas.

Nihil comedunt cuius vita in sanguine fuit; nec vllum animal quantumuis vilissimum vita priuant, siquidem firmissime credunt in omnibus viuentibus esse animam, quæ humanæ respondeat per omnia, quod Pythagoræ dogma fuit, quin piaculare ducunt, si auiculam à Lusitanis emerent, quam necare velint, siquam emerint, eam liberam in aerem dimittunt. Moris est in Cambaia vt per compita, perque deserta canales, impletos disponant, filiginemque atque alia legumina per vias dispergant in cibos auibus cæterisque animalibus.

Per Cambaiam passim sunt hospitalia publicis sumptibus constituta quæ ægrotantibus auiculis animalibusque brutis sollicitè & fideliter curandis inseruiant: curant eas haud secus ac si homines forent, sanitati restitutas liberas in aerem aut quoquo versus abire sinunt, opus sane summæ charitatis atque misericordiæ ex ipsorum opinione ita exercentes æque ac si proximo fieret: quin si pediculum aut pulicem ceperint, minime eum necant, sed super paniculum positum in angulum aliquem sistunt liberum, nihil magis dolent, quam si præsentem aspexerint viuum aliquod animalculum necari, quin tristissimi vltro pro iis deprecabuntur, orantes ne tantum peccatum committere quis audeat, neue illi vita adimatur, cui deus & animam & corpus concesserit, offerent in super precium redemptionis.

Cepas rubras, allium, aliamue herbam rubentem, neque oua comedunt, sanguinem siquidem inesse credunt. Vinum non bibunt, nec vruntur aceto, potus est aqua pura. fame prius sitique necarentur, quam aliorum hominum cibos gustarent, & si quando cum Lusitanis à Goa in Cochinum negociandi gratia nauigant instituunt rationes prouisionis pro tempore in nauigationem infumendo, aquam herbasque sufficientes secum assumentes; quod si eueniat nauigatio opinione diuturnior, absumptis herbis & aqua, qualiter euenit me ipso præsentè, fame prius sitique peribunt, quam Christianorum aliarumue gentium cibos potumue attingerint.

Non nisi loti cibum sumunt more Brachmanorum, adhæc alium vesicamque exonerantes lauantur similiter. Colore flauescunt quemadmodum Brachmanes, aliqui paulo magis albicant: sunt quædam ex mulieribus, quæ pariter formositate & candore Lusitanas vincant, respondent in omnibus Europæis solo colore excepto.

Vestiuntur simpliciter alba stola, super nudam cutem induta, & in nodum interdum sub axillis collecta. Calceos habent ex rubro corio, acuminatos & inflexos in anteriore parte ad pedum digitos. Mentum radunt more Turcarum, mystacem alentes. caput autem tela alba redimiunt quemadmodum Brachmanni.

Singulis aurotis sandali lignum in aqua tritum cum quatuor vel quinque granis orizæ ad frontem illinunt, quod & Brachmani faciunt, ex legis obseruatione. cutem plarunque per totum corpus Sandalo aliisque herbis odoratis, quibus maxime delectantur, perlinunt, quod ipsis cum reliquis Indis commune est. Mulieres eodem habitu cum Brachmanorum vxoribus vruntur. cibum sumentes confidunt super terram, quod & Mahumetani & reliqui Indi faciunt. Domi conuenientes super stragulum expansum confidunt calceos ante limen deponentes, nudi pedes domi obambulant, atque vt calceis expeditius vtantur posticam eorum partem calcibus deprimunt. Alias in super ceremonias particulares quam plurimas obseruant, quæ cum non tanti momenti sint, studio eas prætermitto, ex dictis enim

abunde constabit de moribus deque vita ipsorum.

CAPVT XL.

ARGVMENTVM.

De Canaras deque Decanyns.

CAnaras atque Decanyns terram Decan habitant. ea vulgo Ballagate dicitur, post Goam sita, vbi & habitant & negociantur holoserico, serico Damasceno & à Lusitanis integris telis conquirendo, vendunt ibidem telas bombycinas omnis generis vasa porcellina, aliasq; merces ex Cambaia, China, Ballagate, &c. accipiunt autem easdem merces à Lusitanis à quibus eas velut propolæ studiose comparant, vnciatim eas aliis vendentes, vtuntur in contractibus Maculatoribus quos ita vocant, qui inter ementes & vendentes mediū sunt & merces aduectas coemunt, iidem quoque victualia ex continente aduectant in Insulam vrbemque Goam, vtentes nauibus Indicis, Cambaiam, Sundam & mare rubrum petentes.

Habent artifices in auro & argento, item fabros æris rubri, atque alios opifices præstantissimos habitantes in Goa pari propemodum cum Lusitanis, Mesticis & Christianis numero, sunt autem tonsores, Chirurghi, fabri lignarii &c. Habitus idem est cum Gusaratibus, Benianensibus, exceptis calceamentis, quibus vtuntur more veterum, digitos nudos exerentes & in nudo pede loro connectentes. dicitur id calceamenti genus Alpatcas. Barbas & capillos in vertice nurriunt intonsos, in nodum collectos atque in telam inuolutos similes Baianensibus & Brachmanis. Vescuntur cibis quibuscunque excepta carne bubula & suilla, & piscibus; boues enim & vaccas sacrosanctos habent, sinunt per areas domorum oberrare, demulcentes & amice eas tractantes quantum possunt pascentes eas pabulo, quod sibi ipsis præpararunt. si bos aut vacca quid egresserit, accurrunt manibusque egestum excipientes retro abiiciunt. Pernoctant domi bestia eæ simul cum hominibus humanissime exceptæ ac si homines essent & ratione pollerent, credunt enim Decanyns id Deo esse gratissimum, quantum attinet ad mores inter edendum vsitatos, item ad lauacra domestica & reliquas superstitiones Brachmanis sunt similimi. Desponsantur inuicem septennes octennesue, vbi annum duodecimum attigerint matrimonium consummant. Nuptias celebrantes integram quindenam ante in apparatus infumunt, pulsantes quotidie tympana, tubasque personantes, idemq; obseruatur pari temporis spacio finitis iam nuptiis dies pariter noctesque musicalia instrumenta personantes simulque concinentes, vt aures obtundantur. instante iam die nuptiarum conueniunt vtrinque amici, confidunt in aream ædium, tum ignem in medio instruunt, quem septies inuertunt, additis quibusdam verbis magicis, atq; hæc demum est matrimonii confirmatio. Filiiab præter gemmas quasdam nullam aliam dotem attribuunt, addunt clenodia preciosa, vt pote armillas, inaures, &c. nec precii nec momenti alicuius, quibus sane mariti bene contenti sunt, nec enim filia parentum hæredes sunt, sed filii. Parentes tamen tam filias quam sorores eo vsque alunt, donec matrimonium contraxerint. Mortui in cinerem rediguntur, quos interdum vxores viuæ comitantur & ipsæ simul cremandæ, non ita tamen frequenter atque apud Brachmanos fieri solet. Singuli opificium à parentibus acceptum exercent, familiam vocant. ieiunia & ceremonias pares cum Brachmanis obseruant, nec aliam habent in ceremoniis differentiam, quam quod hi pro laicis, Brachmani vero pro Sacerdotibus proq; prophetis habeantur, conducunt vectigalia & redditus Lusitanorum per terram *Bardes*, *Salferte* & Insulam Goam, pariter sub vrbe Goæ iurisdictionem pertinentes, vnde sæpe accidit, vt in iudicio vna comparere cogantur, si quando rixæ, contentiones sine alia actione iuridicæ in foro transigendæ sint. Solent autem in propria persona comparere sine aduocato, sine causidico, quando commodissime & in optima forma causas suas agunt, citantes leges Lusitanicas, quin ipsos etiam canones tam dextre vt eos ad vnguem memoriter recitare, quin ipsam paginam citare videas. Supplicationes & replicas sine vllius adminiculo ipsi conscribunt, & quidem tanto cum iudicio, vt ipsis Lusitanis admirationi sint, cuius rei & ipse testis oculatus non vna sane vice fui.

Quod si casus ita fert, vt productis testibus fides rei astruenda sit, orbem siue circulum super terræ superficiem cum cinere sparso depingunt iudices, testes in eum confidere iubentur, cumque testimonia dicenda sunt, consurgunt, & pugillum cineris furnarii supra caput ponunt, alteram manum supra caput, alteram supra pectus ponentes, iurantq; lingua vernacula in nomine *Pagodes*, veritatem absque dolo fideliter afferentes super omnibus de quibus quæstio

Iuramentum.

quæstio datur, credunt enim firmiter se in æternum perditos iri, si iurati fidem vel in minimo fallant.

In Icone apposita primum proponitur Inda *Balliadera*, id est, saltatrix, quæ in publicis ludis aliisque solennitatibus saltando spectaculum exhibet; quin si quis ea potiri velit, is pre-

elo vilissimo voti composerit. Astat & Soldatus ex *Ballagate*, quem illi *Lascaryn* vocitarunt, nudus toto corpore, altera manu gladium nudum habens. Tandem astat & rusticus *Canaryns*, cum vxore & liberis nudus & ipse præter pudenda modice intecta, cætera *Decaninis* & *Canarynis* simillimus, quantum videlicet corporis habitum & religionem attinet: colore paulo magis fusco, in medio vertice capillos alit innodatos, cætera rásus. Vitam ex agricultura & plantatione palmarum sustentat. Qui ex illis maritima loca habitant, propter Christianorum conuersationem & ipsi Christiani facti sunt: Feminae corpus obuelant panno, qualem figura refert.

Atque hæc de præcipuis ceremoniis *Canaras* sufficiant. particularia minus momentosa studio præterimus, ne æquo curiosiores neue iusto prolixiores videamur.

CAPIT. XLI.

ARGUMENTVM.

De moribus *Canaryns* & *Corumbyns* per *India* prouincias.

C*anaryns* & *Corumbyns* sunt rustici, qui vitam ex agricultura, atque piscatione, quique ex plantatione palmarum *Indicarum* fructum *Coquen* ferentium sustentant, exercent item alia seruilia ministeria, vestes lauantes & corpora mundantes, quod ipsis peculiare est officium. *Lotores* vestium dicuntur *Maynottes*, alii qui tabellionum vices obeunt, dicuntur *Patamares*.

Maynottes
lauant ves-
tes.

Patamares

Patamaves illorum usus est per hyemem, quando nauibus cursus præclusus est. Dicitur *Canaryns* atque *Corumbyns* inter omnes Indos sunt abiectissimi & calamitosissimi, vitam misere admodum sustentant comedentes facile parabilia, nec cibum vllum detrectant præter carnem vacuinam, bubulam, suillam & gallinaceam. eandem cum *Decaryns* atque *Canarys* religionem tenent, sunt enim eiusdem nationis & disciplinæ. discrimen inter illos vix deprehendas, nudi incedunt exceptis pudendis velo simplici intectis. sæminæ & ipsæ telam bombycinam simplicem circa corpus religant, pertinentem à medio umbilico ad media vsque femora, partem eius residuam super humerum reiciunt ita vt medium pectus obueletur. Colore sunt fusco, rubro nonnihil mixto. Ex his plurimi baptizati sunt, siquidem loca maritima & Goæ vicina incolunt, propter palmarum cultum ripas fluminum amantium tum propter orizæ sationem quæ & ipsa fundum amat humilem, qui per hyemem inunderur, ad hæc quod ex orizæ prouentu sustententur *Canaryns*; illi venales in urbem Goam apportant gallinas, oua, fructus, lac &c. ex continentis partibus allata. habitant casas stramineas humillimas, foribus admodum angustis & depressis, ita vt geniculando adrependum sit intrantibus. aliam supellectilem non habent præter stragulum stramineum cui noctu indormiunt. In area ædium foueam habent, vbi orizæ contundant, habent præterea ollas ad summum duas orizæ coquendæ vtuales. liberos tot numero educunt, vt ad formicarum modum circumferueant, cursitantes nudi, donec annum septimum vel octauum attigerint, quando femorale assumunt. Mulieres enitentes sæpe solæ sunt in ædibus, si mariti forte in rure erint. vidi ipse parturientem quando cum amicis rusticabar incidens in tuguria *Canaryns*, & sitis restinguendæ gratia appropinquaremus ad ea petitura aquam. bibunt autem plærunque ex lagena rostrata cuprea; ne videlicet ori applicetur, sed aqua de supernis infundatur, atque modo enumerata supellex sufficit illis

*Pariunt
sine obstetricante.*

in rem familiarem, neque æris quicquam præter lagenam illam possident. Siti itaque vehementer correptus pressior in tugurium inspicio inferens per fores caput, rogo mihi aquam dari, conspicio simul mulierem solam, quæ velum seu succinctorium consuetum ad lumbos religaret, habens propositum canalem aqua plenum, Lusitani vocant *Gamello*, & lauante infantem vix enixum sine villo obstetricante. lotum in terram ponebat super folium patulum ficus Indicæ, orans me vt moram patienter ferrem. se iam iam expeditam mihi aquam porrecturam, ipse vero recens puerperam intelligens fastidium aquæ lumendæ cepi, & simul ad aliud tugurium perrexi, nec multo post video eandem ante casam oberrantem alacriter, ac si puerperium nullum experta fuisset. vbi infantes in mundum editi fuerint portto nudi educantur, nec aliam eis curam matres adhibent, quam vt mundatos in aqua frigida lauent, ita adulescunt felicissime, optima membrorum compagine & magis erecti, quam nostrates, tametsi omni cura, omni cultu atque in delitiis educantur. Nec rarum est, vt saluberrima corporis constitutione ad annum centesimum pertingant, ita vt nec capitis, nec dentium dolorem, labefactionemue aut casum vllū sentiant. In summo vertice villum ex crinibus innodatum habent, quem perpetuo crescere sinunt, reliquum capillorum detondent.

*Scapha
Canaryns
ex ligno ex-
cavato.*

Natare expedite sciunt, nulloque negotio se sub vndam demergunt. Solent flumina paruis scaphis *Amadias* dictis obnavigare. aliquæ illarum constant ex solido ligno excavato, tam parvæ, vt vix vnum virum capiant. (vt in *schemate prioris huius pagine faciei præfigurauimus*) Contingit sæpius vt scapha bis, ter, quaterue inuertatur antequam alueum traiciant. quod si fit, insilientes in flumen, scapham erigunt, haustamque aquam educunt, repentes sedem suam. sunt adeo ærumnosi vt pro vnicō obulo se flagellari sustineant, parcissimi cibi, vt ex ære velut chamæleon, viuere eos putes. Macilentissimi sunt & membris nimium gracilibus atque infirmis, exucci, vecordes, timidi, vnde à Lusitanis multum vexantur, nec mitius atque canes aut bruta tractantur. in matrimoniis contrahendis, atque defunctis sepeliendis paricum *Decaryns* atque *Canaryns* vtuntur ritu, nec in religione differunt. Defuncti cremantur, quorum viduæ capillos præcidunt, & clenodia sua confringunt, licet & pauca & vilissima, vt-pote ex vitro habeant.

CAPVT. XLII.

ARGVMENTVM.

De Arabibus, de Abyssinis qui Indiam incolunt.

*Signa in-
sta loco ba-
ptismatis.*

COMplures per Indiam Arabes atque Abyssini habitant. Arabes Alcoranum obseruant, Abyssinorum aliqui Christiani sunt, sed suo more, originem enim ex regno *Pratonis Ian*, quod post *Mossambicam* ad *Nigrittarum* confinia, & ad Nilum flumen pertinet, trahunt. hinc fit vt Mahumeticas superstitiones ex *Nigrittarum* *Ægyptiorum*que consuetudine imbibant. Sunt eorum vtriusque sexus in India, qui ab *Æthiopiis* capti pro mancipiis venduntur, quemadmodum & reliquæ nationes Indicæ. Abyssini Christianorum religionem sequentes notati sunt quatuor signis transversim crucis forma, per faciem videlicet supra nasum inter vtrunque oculum versus frontem, vtrinque ad tempora, & in mento. hæc signa baptismum ipsorum referunt loco aquæ nostris visitatæ. Arabes & Abyssini tanquam homines liberi nautarum & remigum officia obeunt in mercatorum nauibus, à Goa versus Chinam, Iaponiam, Malaccam Armusumque tendentibus. nec enim aliis vtuntur remigibus, nec si velint alios habere possunt. Lusitani siquidem erubescunt eiusmodi portto obire seruitia, cæctsi & ipsi remiges in Indiam appulerint, & dum in Lusitania viuèrent, nisi vilissimi piscatores fuerint, quod si fieret, putarent sane se eo honore & existimatione qua in India fruuntur, indigne priuari. nauium enim gubernatores, nauarchi, Capitaneique haberi volunt, & si quis vllō gradu inferior esset, id ad dies vitæ sibi de decori & infamiae duceret. sane res Lusitano minime ferenda. Abyssini & Arabes vilissima mercede operas suas locant, locatas officiosissime præstant, adeo vt si interdum non vt mancipia, sed vt canes tractentur vapulentque, id patientissime sufferant, sine vlla tergiversatione. in nauibus vxores & liberos secum habent, quocumque locorum abeunt. victum sibi ipsis parant. est autem oriza in aqua decocta, quam cum pisce salito comedunt. causa cur familiam secum habeant est, quod per æstatem moris sit in mari plerunque nauigare propter ventos fauentes, & maris tranquillitatem.

Habent

Habent in nauibus vnum atque alterum vt plurimum ex Lusitanis , qui Capitanei & naucleri officia obeat , habent præterea patronum nauticum , natione plærunque Arabem , cui nomen *Macodon* fecerunt , is in Abyssinos & in reliquos Arabes remiges imperium habet , quos haud secus ac mancipia tractat , atque hic *Macodon* idem est , qui cum magistrum de numero remigum conscribendo agit , salarium per menses accipit quando rationes cum reliquis nauis subducit , nec enim nauium magistratus in eo occupatur . Naues dictæ non vtuntur doliis aqua refertis , nec enim dolia per Indiam habent , nec fabricare norunt . si qua sunt , ea ex Lusitania aduecta ex Lusitanorum nauibus reliqua sunt . Loco doliolum vtuntur canali vasto quadrato , in sentina ad malum summum posito , bene picato , vt aquæ in cursum institutum sufficiat . Capitaneus , nauarchus , nauclerus , mercatores , comites singuli sua quadra victitant , & singuli suam aquam dulcem in vasis fictilibus *Martauanas* dictis , secum habent . qua de re suo loco actum fuit . Conductitii hi remiges tam prompte seruitia sua offerunt , vt si quis pileos ipsorum ex capitibus direptos in patens mare proiciat , vel si quiduis aliud è nauis decidat , ipsi protinus saltu se in mare immittant , remque proiectam repetant . ludunt enim in aqua more piscium .

Si naues in portu siue alueo fuerint , ipsi in scapha littus petunt , mox vnus ex ipsis scapham ad nauem reducens de nauis eam religat , & tenatando terram repetit . Hinc si cursum vterius instituunt naues , & in hisce remigibus mora vlla sit in insiliendo mari , aut alio quouis officio præstando , *Macodon* protinus pessime flagris exceptos vi eos impulerit , quod ta- *Abyssini in*
men raro accidit : quod sponte sua promptissimi sint , quin inter se certant , adeo vt quisque *omnibus a-*
suum ministerium potior deferre velit . quicquid agant , siue rusticentur , siue aliud tractent , *tionibus*
concinunt.
me-
O 2

melodias simul concinunt tanquam per choros, ita tamen ut unus præcînat, reliqui in eodem tono sequantur, velut harmonicis quibusdam numeris modulantes. Dum in continente viuunt, totos dies computationibus, & in tabernis, sæpe cum vxoribus & liberis terunt, domum reuertentes se manu mutuo per plateas poti trahunt, vacillantes & mire insanientes. Vxores induuntur caligis, quod tam Arabibus, quam Abyssinis commune est.

CAPVT XLIII.

ARGVMENTVM.

*De Nigrittis ex Mossambica, quos Caffres vocant, de-
que moribus & vita ipso-
rum.*

*Habitus
Adami &
Eua.*

*Dentes li-
ma acun-
tar.*

*Iesuita a-
uari &
impii.*

Nigritæ siue *Caffres* ex Mossambica tum quicumque ad littus Æthiopiæ habitant, qui in continente Africæ sunt vsque ad Caput bonæ spei omnino nudi currunt: mulieres tamen in Mossambica modice integuntur, quod ex Lusitanorum consuetudine habent. Lusitani enim telam bombycinam ex India ad *Caffres* aduectantes permutant aurum, ebur & reliqua, quorum indigent accollæ ad Caput bonæ spei: hinc vestiuntur pari habitu cum primis nostris parentibus Adamo & Eua, quali videlicet in paradiso vsos fuisse perhibent. Colore sunt nigerrimi, capillis tortis, nigris in vertice & in mento, rarissimis tamen: naribus simis, labiis tumentibus, aliqui perforata vtraque habent labia & malas, in foramina ossa inferunt ornatus gratia. alii corpus punctim incidunt ferro candente, pinguntque ad formam serici tessellati: hoc habitu ita superbiunt, ut sub sole pulchriores non credant se ipsis, hinc nostræ nationis hominibus vestitis illudunt tanquam monstris. quando dæmonium exprimere volunt, pingunt hominem vestitu album: suum enim colorem verum & natium credunt, nostrum vero adulterinum & deformem. Sunt inter illos qui dentes lima acuant tam acute quam clauos, non minus id ipsum ornatum ducentes. qui littus Abyssinum siue *Melinde*, qui que Mossambicam habitant Alcoranum obseruant, quod finitimi sunt mari rubro, & Arabibus Mahumetanis, cum quibus quotidie commercia instituunt. Tales sunt etiam ii qui in locis maritimis Orientis, antequam videlicet à Lusitanis occuparentur, degunt. Mahumetani enim loca illa frequentantes venenum sectæ suæ passim effuderunt, quæ & ipsa causa est, cur Christi doctrina nullas propemodum inter ipsos radices egerit. Sunt tamen pauci à Lusitanis conuersi, nec enim magnopere laboratur in prædicando illis Eutangelium, quod fere desperati sunt, & quod aer minus salubris sit: *id Iesuita probe callentes, adhuc quod ea terra fertilitate & redditibus minime respondeat India, Iaponia reliquisque locis vnde præcipui thesauri peruntur, callide se subducunt.* Maxima pars Caffrorum viuunt more plane beluino in casis amplissimis, in quibus totæ familiæ simul habitant. in quaui casa seu pago *Regulus* est, cui reliqui parent. Dissident inter se pagi perpetuo inuicem belligerantes. Iura quidem & statuta habent politica, non tamen magni vsque adeo momenti nullam religionem habent, neque vllam Dei notitiam, vllamue similitudinem eius. Viuunt ex venatu, cui sunt deditissimi: comedunt carnes Elephantorum & reliquarum ferarum.

*Pudenda
victis ex-
secta.
Ordinis
Equestris
insignia.*

Arma sibi parant ex ebore loco ferri aut chalybis. aliqui carnibus etiam humanis vescuntur, rursus alii non quidem iis vescuntur, sed bello captos vendunt, videlicet quibus cum Lusitanis intercedit familiaritas. captos enim cum tela bombycina aliisque mercibus Indicis permutant. Moris est inter ipsos, ut in expeditionem proficiscentes victoriaque potiti, eos aliis præferant, qui vel plures ceperint vel plures occiderint. atque ut de numero cæsurum captorumue hostium testari possint coram Rege suo, *pudenda* hostibus captis præcidunt iterumque eos dimittunt, faciunt id ne porro generent liberos hostes futuros; *pudenda* exsecta probe desiccant ne putredinem olida contrahant, sed ut durare queant. vbi exsiccata fuerint, assumptis illis in conspectum regis veniunt, deferentes illi honorem debitum præsentibus reliquis primoribus eiusdem pagi. hinc *pudenda* singula in os sumunt, utrumque ea ad regis pedes in terram expuunt, quæ Rex cum gratiarum actione humo attollit, atque ut fortitudinis ipsorum aliquam remunerationem eis præstet, ea honorarii loco victori restituit, attribuens simul titulum illi equestris. Victor *pudenda* à rege accepta filo transmissa cōnectit atque pro monili seu torque aureo habet.

habet. hinc si nuptias aut aliam solennitatem instituunt, sponsa, & cetera equitis huius vxores conueniunt, Mulieres atque de collo eiusmodi torques suspendunt. non minus ipsis decoras & suspiciendas, quam nostris vellus aureum torquatae. siue garterium Anglicanum. at illa hoc habitu incedentes vel totius orbis se reginas videri credunt.

Cafres ex Mossambica frequentes in Indiam aucti saepe duobus tribusue ducatis venduntur iam adulti & perfectæ aetatis, atque vtriusque sexus. at vbi Lusitanorum naues in Mossambicam recreationis gratia appellant, tum paulo pluris vendi solent, propter mercatorum frequentiam.

Causa cur tot mancipia in Indiam venalia deportentur, hæc est, quod videlicet vix decem aut duodecim milliaribus emensis, alii reges, alia regna occurrant, quin singuli pagi, singulas nationes habeant inter se & legibus & linguis, & moribus diuersissimas, vnde continua bella inter se gerunt. si qui in bello capti fuerint, venduntur more pecorum. quin capti fortunam pariter ferunt, nec de ea multum solliciti sunt. Quæsi quo animo seruitutem ferant, respondent, vt cunq; , præsentem fortunam sibi accommodandam, accidere id ex influenza cæli, se non dubitare, consanguineos atq; amicos suos, rationem hostibus relatuos.

Vbi annonæ caritas, aut alia necessitas postulauerit, integrum est parentibus liberos vendere. vidi ipse parentes ad Lusitanorum vrbes cum liberis venientes, eosque precio venales exponere, quando puer octennis decennisue quinque aut sex Masis orizæ, siue tribus quatuorue ducatis venderetur. aderant qui se ipsos vxoresque atque liberos pariter in seruitutem offerebant, dummodo victum haberent. quoniam vero Lusitani passim negociantur per Indiam, inde factum est, vt & passim Cafres venales illis in tanta copia offerantur: instituiturque Lusitanis peculiaris negociatio in emendis vendendisque mancipiis hisce, non secus atq; in aliis mercibus. Cætera quæ Cafres, quæq; Mossambicam concernunt, suo loco exposuimus.

*Parentes
liberos
vendunt.*

De Malabaris & Nayris in India, deque moribus & constitutionibus eorundem.

Malabari habitant in continentis partibus inter Goam & Caput Comerinum in austrum vergentibus, quibus in locis piper crescit, loquuntur sua peculiari lingua. Terra ea in multa regna diuisa est, qua de re supra in descriptione littoris actum est. Lusitani nullos infestiores habent, persequuntur enim Lusitanos aperto Marte terra marique, sunt audacissimi & natura superbi, incedunt nudi non nisi pudenda tecti. Mulieres sub umbilico succinguntur supparis ad media femora pertinentibus, reliqua nudæ. robustissimi sunt & musculosi, temerarii, inflati, subnigri, cute tamen valde glabra & pura, inungentes se ut plurimum oleo, unde nitescunt. Capillos nutriunt, atque in summo vertice in nodum colligunt, qui mos utriusque sexui pariter familiaris est. Auriculas tam patulas, tamque demissas habent, ut super humeros fluitent, quæ quo magis sunt patulæ, eo virum reddunt spectatiorem honorabiliorumque, quod singularis ornatus sit. De facie & reliqua corporis constitutione Europæis sunt similimi, nec in villo præter colorem differunt. Viri ut plurimum villis ad pectus & per totum corpus rigent, suntque inter omnes Orientis nationes luxuriosissimi, unde raro puellam septem vel octo annis maiorem reperias virginem. prostituunt se vilissimo precio cuius facillime. nec enim infamiam ducunt. De re familiari parum sollicitæ sunt, quæ non à *Canaryns* & *Corumbyns* differre videtur, in religione & superstitionibus cum cæteris Indis conueniunt.

Puella octo annorum deflorata.

Duo genera Malabarorum sunt, vnum est nobilium *Nayros* dictorum, artibus militari- bus imbutum, tractans arma, paratum quouis tempore in regis obsequia.

Nayros armati incedunt.

Nonnulli ex illis non nisi stricto ense curto lato in dextra sublato incedunt, in sinistra scutum præferentes. Scuta latissima sunt ex ligno leuissimo confecta, patent in tantum, ut toto corpore post ea latere possint. Hisce armis exercitatissimi sunt, incedentes per plateam enses supra scutum concutiunt tanto cum fragore, ut exaudiantur prius quam in conspectum veniant. Nonnulli arcum & sagittas in tergo ferunt, peritissimi in iaculando: alii sarissas gerunt, alii bombardas stupa fumante per brachia religata, instructas cannas bombardarum. ram præstantes habent, ut meliores per Europam non inuenias: quibus tam dextre utuntur, ut Lusitanis nulla ex parte sint inferiores: non nisi armati noctu diuque incedunt. Vxores non habent, neque matrimonia contrahere illis licitum est. *sed liberum est illis ut cum filiabus Nayrorum concubant, siue cum aliis quibuscunque libuerit, tamen si maritatis. vbi incesit eos libido ingrediuntur ades pro libitu, arma ante fores deponunt in signum presentia, fores aperta manent, ipsi rem suam cum adium heræ, siue filia herili perficiunt, nec vlli eos interurbare licet. Si quis peregrinus vel ipse adium herus præteriens arma Nayri ante fores conspexerit, tacitus transit, donec Nayros se expediat. Nayros expeditus egreditur arma tollens atque institutum iter pergit. Hinc adium herus intro reuertitur, nec de adulterio commissio verbum vllum facit, neque nouum aut mirum vlli id videtur. Eodem modo patent illis omnium fores, nemine resistente aut tergiuersante.*

Nayri libere cum alienis uxoribus concubunt.

Dum incedunt *Nayros* per plateas exclamant *Po, Po*, id est, attendite, iam venio facecite de via. reliqui enim Malabari qui non ex numero *Nayrorum* sunt, vulgo *Polyas* dicti, ne digito quidem *Nayros* tanquam sacrosanctos audent contrectare, qua de causa exclamantes obuios præmonent, ut inde secedant. si *Polyas* in via substiterit aduentante *Nayro*, *Nayros* obuium ense transfodere saluo iure potest.

Nayro licet transfodere Polyas.

Vbi *Nayros* à *Polya* vel alterius nationis homine contrectatus fuerit, necesse habet, ut per totum corpus tanquam pollutus abluatur expieturque, aliter enim cum reliquis *Nayris* nec cibum sumere nec conuersari possunt, quæ expiatio certis quibusdam ritibus peragitur.

Eadem ratio est, si à Christiano homine contrectati fuerint. Cum Lusitani primum in Indiam appulsi cum rege Cochino fædus inirent, petierunt *Nayros*, ut Lusitani sibi de via concederent, quemadmodum & reliqui Indi si quando obuiam sibi fierent. at Lusitani nullo modo consentientes neutiquam de iure suo cedebant, nec se inter vulgus computari permit- tentes se minime inferiores virtute rerumque bellicarum peritia *Nayris* ducebant, unde iniquum existimabant de via excedere, neque inter illos super hac quæstione conuentum fuit, atque ut paci consuleretur, conuenerunt, ut res duello decerneretur, selecto utrinque vno qui singulari certamine de vita dimicarent, ea conditione, ut victæ partes, alteris de via excederent, progressis ita in medium viris duobus fortissimis certamen inierunt publice, in quo *Nayros* succubuit, unde *Nayri* deinceps Lusitanis concedunt de via donec præterierint.

Lusitani victores certamine singulari.

Nayros

Nayros vngues in manuum digitis prælongos & acuminatos alunt : id signum esse nobilitatis volunt, siquidem vngues irrefectos habere arguit eos à manuum opificio immunes esse, aiunt præterea robur manuum inde firmius esse ad corripiendos tenaciusque seruandos enses, vnde Lusitani & Mestici hodie idem in vnguibus, simiarum more imitantur. Nayro: um primores qui in reliquos velut Capitanei præfecturam habent, supra cubitum brachiali aureo vel argenteo ornantur, quemadmodum & reliqui per Indiam proceres, item Legati & Reges ipsi, cæteroquin nudi sunt, quales reliqui omnes solent incedere. Si quando reges, proceres vel legati foras progrediantur, stipantur circumquaque Nayris, fortibus alioquin & strenuis militibus, quique cum grauitate singulari arma tractare norunt: vindictæ a deo cupidi sunt, vt si quando in expeditione nauali aliquis eorum hasta transfigatur, nullo modo concidat, sed vel infixam hastam è vulnere euellat, vel si euellere nequit eam vsque adeo transfadigendo per propria viscera adducat donec hostem manibus corripere & vltionem de eodem sumere possit. Regi non licet Nayrorum cuiquam publico iudicio vel accusare vel damnare, quod si eueniat vt capitis rei sint, res à reliquis Nayris in iudicio decernitur.

Filiæ Nayrorum cum nullo alio ex lege contuescunt præterquam cum ipsis Nayris, tamen et si clam Lusitanos & Christianos æque admittere soleant: si tamen in facto deprehensæ fuerint à Nayris, nullo interpellante, de iure possunt à Nayris confodilicite. prope singulos vicus fossa est aqua plena, ex qua se prætereuntes singulis auroris lauent nullius prætereuntis verecundia moti, inferiora posterioraque primum purgant, mox caput & faciem, idque tam viris quam scæminis in vsu est; absque omni pudore quicumque sane prætereant, aut contemplantes consistant, quin rex ipse eundem morem seruat. aqua, cuius mentionem feci, foetet vsq; adeo vt prætereuntes nares ad eam obturare cogantur; eredunt firmiter si non quotidie

Vngues in digitis auro Nobiles.

Filiæ Nayrorum non nisi cum Nayris licite concumbunt. Nayri quoque tidie lauuantur.

in eo lacu lauerint, quod eo toto die polluti & peccatorum sordibus inquinati fordeant. Hæc per aquam purgatio nullo modo per flumen viuum, sed per aquam in hunc vsum peculiariter effossam, & stagnantem, quin per Brachmanes suis ceremoniis consecratam fieri oportet, secus sine fructu erit. In superstitione & cultu idolorum cum reliquis Nayris conueniunt: mortui cremantur.

Filii non sunt hæredes parentum.

Filii non fiunt parentum hæredes, siquidem mulieres omnibus communes sunt, nec de filiorum patribus certo constare potest. Quin Regis quoque vxores Brachmanis communes sunt, quod sane Regi vel maxime honorificum est, ducitque beneficii loco rex, si Brachmani cum eius vxoribus concumbant. Filii fororum hæreditatem adeunt, dictitant enim tametsi de patribus dubitent, certo tamen constare de eo quod genuini sint fororis filii. atque hætenus de Nayris, de nobilibus & Soldatis tractationem instituiamus. Reliqui Malabarorum sunt laici, dicti *Polyas*, rustici videlicet, opifices, piscatores, &c. quorum conditio abiecta est & mi-

ferrima, illis arma nec tractare nec ferre licet, nec vllum Nayrorum tactu contrectare, eorumque conuersatione vilo modo vti. Quod si Nayri per viam incedentes & more suo exclamantes de longinquo exaudiantur à *Polyas*, statim *Polyas* in latus concedunt astantes demisso capite, manibusque & brachiis complicatis, oculos in terram figunt nec eos attollere audent, donec Nayros prætereant.

Polyas arma non tractant.

Postea dicemus de reliquis Indorum statutis.

CAPVT XLV.
ARGVMENTVM.

De Æthiopibus & Iudæis qui per Indiam degunt.

Sunt passim per Indiam Iudæi & Æthiopes in copia, quales in Goa & Cochino complures *Multi Tu-*
 inuenies. Iudæorum aliqui ex puro Hebræorum sanguine descendunt, alii ex promiscua *dai in In-*
 Hebræorum & Æthiopum olim hebraizantium consuetudine procreati sunt, in re familiari *dia.*
 & habitu similes sunt iis quibus cohabitant. Tempa, Synagogas *Mescitas* promiscue inter In-
 dorum ædificia positas habent, videntes ceremoniis quibusque pro legis suæ obseruatione.

Vetitum est in Lusitanorum oppidis publice diuersa religionis exercitia instituire, neq;
 ipsis Indis in eo indulgerur, tametsi habitent cum familiis, negocieturque promiscue inter
 Lusitanos. at priuatim in domibus liberum est suo cuiq; more viuere, dummodo aliis nõ sint
 scandalo. extra urbem & in locis quæ non sunt sub Lusitanorum imperio, superstitiones li-
 bera sunt. quod si in Lusitanorum oppidis deprehendantur publice superstitiones ethnicas,
 vel cum Christianis rem Veneream exercere, cuiuscunque demum sexus fuerint, luent id in *Indis capi-*
 corpore, excepto si conuersi Christianam religionem accedant, vti sæpe fit extra urbem Co- *tales cum*
 chinum, in aula regia cuius rex elephante vehitur, armillis, gemmis pretiosis, conspicuus, in *Christiania*
 cæteris nihil à reliquis differens, vbi Iudæi atq; Æthiopes libere agunt. Sane in Cochino Iu- *concupere.*
 dæi habent ædificia admodum splendida ex lapide constructa, exercentes negotiationes am- *Iudæi con-*
 plissimas, & præcipuum locum inter consiliarios regios obrinentes. Habent ibidem Syna- *siliari re-*
gia Cochi-
 gogam, *ni.*

gogam, Biblia Hebraica atque tabulas legis Moysis, quas ipse manibus meis contrectavi.

*Æthiopes
nudi pedes
templum
ingrediuntur.*

*Æthiopes
ligna non
adorant.*

De facie sunt colore ut plurimum candido similes Europæis, vxores habent formosissimas, inter quas aliqua ex Palæstina & ex Hierusalem adductæ sunt. Utuntur pariter omnes lingua Hispanica, obseruantes ferias Sabbati, sperantesque in venturum Messiam. Æthiopes similiter suas quoque *Mescitas* siue Oratoria habent, ea contignationibus diuersis & procesteriis suis de supernis distincta sunt. in summis illis contignationibus pueri in Catechismo instituantur, canalisaqua plenus perpetuo ante templum est. templum ingredienti calceos exuunt, ingressi templum in faciem procidunt, & exertis brachiis mire gestulantur. Circumciduntur pari cum Iudæis modo; carnem suillam non comedunt; mortui in terram defodiuntur. In templis nullum sculptile, neque similitudinem pictam vllam habent, visuntur ibi monumenta sepulchralia inscripta characteribus Chaldaicis ex Alcorano ipsorum petitis. Comitatus aliquando Lusitano præteribam templum Mahumetanum, cupiens introire & orandi ipsorum modum obseruare. at ianitor accessum prohibebat, iubens ut prius calceos deponeremus. nec enim aliter introire liceret. ut tamen forinsecus inspiceremus, permittebat nos ad fores vsque accedere, aperiens fenestras ut omnia manifeste apparerent. Lusitano quærente vbi DEI, & vbi Sanctorum haberent idola, respondit Æthiops se nullum cultum lignis & lapidibus deferre, sed ipsi DEO viuenti factori cæli & terræ. tum compellans nos hisce verbis aiebat, *vos sane homines cæci estis pariter qui ethnicos, quiq; Christianos vos profitemini, adorantes idola insensata, cultumque soli DEO omnipotenti debitum creatis deferentes.* quod Lusitanus audiens ira incandescebat, verbis simul iniuriosis eum redarguens, vnde concursus Indorum atque Æthiopum fiebat subitus, & nisi ipse altercantes diremissem, comitemque seduxissem, res ad manus procul dubio deuenisset, quare pergentes viam nostram tumultum euasimus. Æthiopes valde negotiantur aromatibus versus mare rubrum atque cætera adiacentia loca, tam mari quam terra. tamen si nonnulli cum Lusitanis commercia habeant, atque promiscue inter illos habitent, nihilominus tamen hostiliter erga eos affecti sunt, & quibuscunque modis possunt clam eos infestant.

Atque hæ præcipuæ sunt causæ motiuæ, cur porro nulli Indorum ad Christianos accedant, sed potius si qui nomina sua in baptisinate antea professi fuerint, illi ipsi relabantur ad ethnicos. quæ sane sufficiant de Indorum moribus & vita.

CAPVT XLVI.

ARGVMENTVM.

De Idolis Indorum, Pagodes dictis, de Indulgentiis, votiuis peregrinationibus, ceremoniis, superstitionibusque eorundem breuiter & in genere hic agitur.

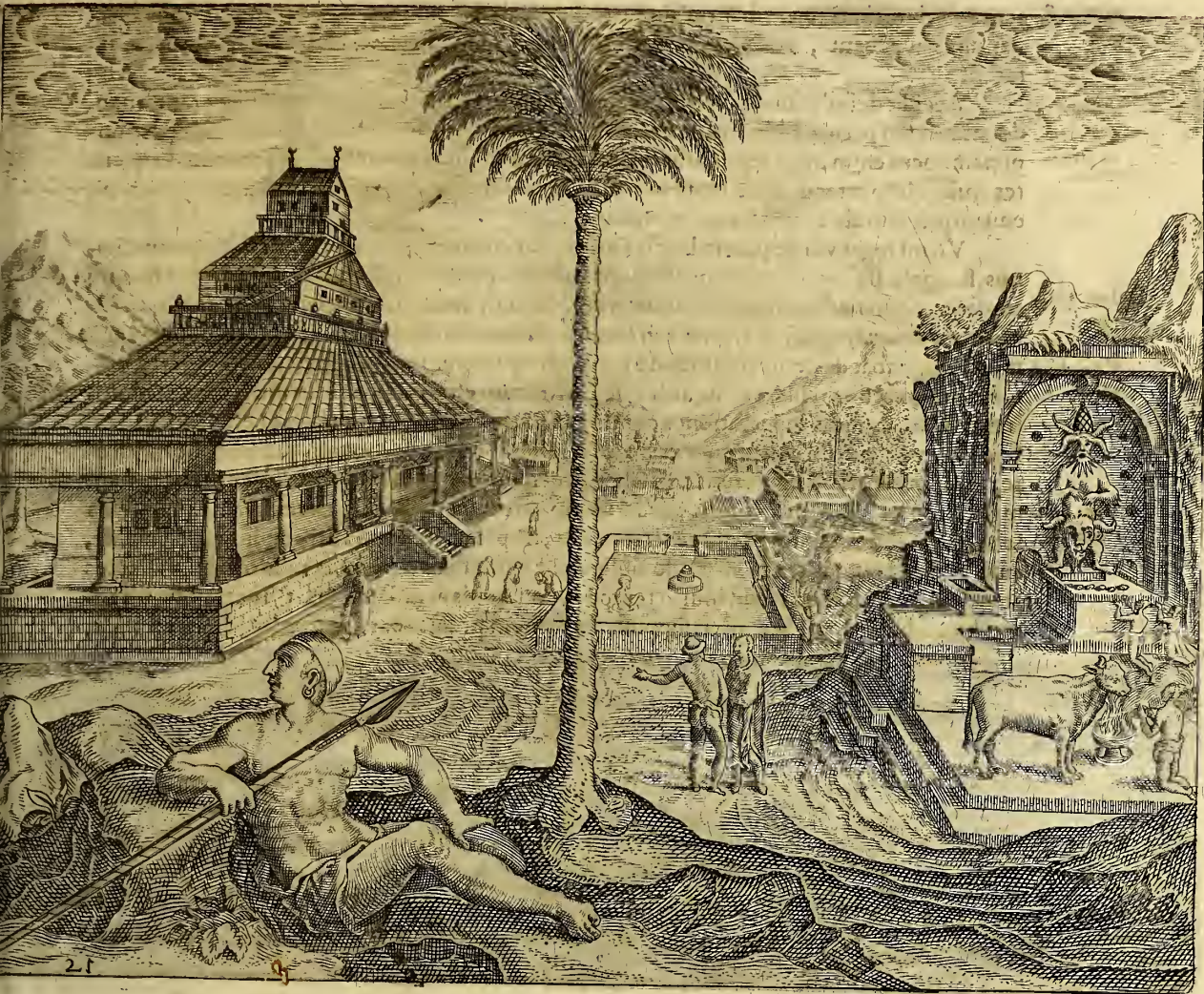
PASSIM per Indiam *Pagodes*, idola conspiciuntur, quorum alia aliis venerabiliora habentur; visitantur eadem ab Indis votiuis peregrinationibus, vnde indulgentias impetrant. Ea sane reliquis ornatiore sunt, circumquaque appensis clenodiis & gemmis preciosis, de quibus hoc loco pro necessitate agam, vnde de reliquis deinceps iudicari poterit.

*Duo templa
in Salsette.*

Haud procul à Goa versus boream ad oram maritimam vrbs *Bassaya* Lusitanis habitata conspicitur, prope quam insula parua littori *Salsette* contermina iacet. in ea sunt duo templa magnifica, in qua coluntur idola præ aliis magnifica, *Pagodes* dicta.

*Franciscanorum
templum.*

Alterum templum, seu spelunca potius, in præalta rupe ex solido saxo excisum est, illud intrinsecus tam late patet, quam vicus aliquis satis spaciosus, habens quadringenta ædificia. in introitu montis adest domuncula idolis *Pagodibus* consecrata, & ipsi in rupe incisis forma admodum terribili, quo in loco hodie Franciscani templum fundarunt *S. Michaelis* nomine insignitum. Siquis intrarit ab inferiore parte in montem, videbit in circuitu complura idola *Pagodes*. quod si altius conscendatur, alius aderit circuitus & ipse idolis & cellulis refertus, quod si magis in summum ascendatur, tertius adest circuitus similiter plenus idolis & cellulis in solidum saxū incisis. prope cellulas positus est canalis amplissimus ex lapidibus aqua

aqua plenus, in quem suis ductibus pluviæ descendunt, tandem conscenditur ad quartum usque circuitum, in cuius ambitu plus quam quadraginta Pagodes atque cellulae ^{400. cellulae pagodes.} conspiciuntur forma plane diabolica & contuentibus formidabili prorsus.

Alterum templum siue spelunca alio in loco ex solido saxo excisum patenterque turpissimis idolis plenum est. Præterea habent Pagoden, quem reliquis omnibus præferunt. is in parua quadam insula Pory nomine, conspicitur, dicitur autem à Lusitanis ^{Pagodes Elephantorum.} Pagodes Elephantorum.

Est in insula mons præaltus, in cuius summitate introitus in solidum saxum incisus tam patet, quam cœnobium aliquod spaciosum, in eius penetralibus aquæ canalis arte laboratus, & idola in ambitu ex lapide formato complura, item effigies Elephantorum, leo num, aliarumque ferarum innumeræ conspiciuntur: videre est ibidem amatores incisos & eiusmodi bene formatas species varias, quæ sane tanto artificio elaboratæ sunt, ut admirationem mereantur. Putant aliqui, quod Chineses industrii artifices olim ædificium hoc construxerint, quando videlicet in hisce Indiæ partibus negociabantur. ædificium illud collapsum & omnino deletum est post Lusitanorum appulsum, arque hinc conicere licet quam splendida habeant per continentem ædificia, iis videlicet in locis ubi regiæ aulae & regimen prouinciarum inconcussum seruatur.

In insula Seilon, de qua suo loco actum est, mons altissimus est, mons Adami siue ^{Dens simia} Picodam vulgo dictus, in eius vertice ædificium est amplitudine cœnobii, in eo colitur ^{in monte} Pagodes quidam summa cum veneratione. erat in eodem loco olim Dens simiæ auro & gemmis ^{Pagodes.} ornatus, qui ab omnibus per vniuersam Indiam pro sacratissimis reliquiis habebatur. ad eum enim omnes Indiæ nationes votiuas peregrinationes suscipiebant haud minori

*Vota ad
dentem si-
mia.*

cum frequentia, quam ex quæ fiunt ad S. Iacobum in Galitia prope *Compostellam*, siue ad montem *S. Michaelis* in Gallia. dabatur autem indulgentiæ amplissimæ, quæ deuotionem peregrinantibus augebant, adeo vt per quadringenta quingentæ milliaria cateruatim accurrerent.

*Anno 1554
expeditio
in Seilon.*

Accidit deinde anno 1554. vt Lusitani expeditionem in hanc insulam susciperent, quando totam eam peruagantes in summum vsque montis conscendebant, sperantes prædam optimam. locus enim ob peregrinationes erat famosissimus. Vnde templum protinus diripientes, nihilque præter dentem simiæ in cistula, & preciosissimis gemmis ornatum reperientes, eum in prædam abreptam Goam mittebant.

*Indi offerunt
700000.
fl. pro dente
simiæ.*

Vicini reges vbi de parum hoc læto nuncio certiores fiebant (vtpote rex Pegianus, Sianus, Bengalæ, Bisnagar) dolebant admodum de tam preciosis reliquiis abreptis, & unanimi consensu Legatos ad viceregem in Goam miserunt, qui de repetendo eo dente officiose agerent, offerentes illi præter alia donaria preciosissima septem auri tonnas pro redemptione dentis. Vicerex tanta pecuniæ vi per-motus cogitabat de dente restituendo; at Archiepiscopus *Don. Cassar*, heri mei in archiepiscopatu antecessor, resistebat inquit, se Christianos esse, quibus nullo modo liceret idololatriam & diabolicas superstitiones confirmare indulgendo, quin religionem Christianam flagitare, vt impio illi cultui omnibus modis resistatur. His Archiepiscopi sermonibus Vicerex per-motus petita Legatorum recusabat, atq; ipsum dentem in conspectu Legationis flammis in cineres redigens, cineres per aerem in mare dispergebat, quæ res Legatos confusos fecit, adeo vt mæstissimi domum reuerterentur, stupefacti tantum auri pondus nihil valuisse, cum tamen petitam rem non modo nulli vlti referuassent, sed pro nihilo in maris fluctus abiectam disperissent. Haud multo tempore post quidam ex Benianis (sunt autem illi admodum subdoli) comparuit, is suppositum dentem proferebat, persuadens Indis ethnicis,

miracu-

miraculose & singulari providentia DEI sibi dentem restitutum, Pagoden enim visione nocturna aperuisse tibi modum recuperandi eum, atque eum ipsum esse dentem, quem se Lusitanis credidissent igne absumpsisse, invisibilem enim eum Lusitanis fuisse, eos vero alium quendam supposititium cremasse. crediderunt simplices homunculi hisce impostoris ineptiis, & accitum magna pecunia vi donabant, recepto dente cum summa exultatione. Atque hoc modo dens recuperatus in locum pristinum rediit, manentibus & ceremoniis & superstitiosa veneratione, ut prius.

In regno *Narsinga* ad littus *Choromandel Pagodes* longe preciosissimus divitiisque auctissimus est, quem populi deuotissime venerantur susceptis peregrinationibus pene infinitis, fiunt tibi annuatim processiones, dedicationes & festa innumera. Habent curram tantę molis, ut à quatuor Elephantis vix trahatur, is non nisi in summis festiuitatibus ducitur, funes ad eum circumquaque annexi sunt, quibus eum vtriusque sexus homines ex mera deuotione promouent. est in summo curru receptaculum siue thronus in quo residet *Pagodes* idolum cum vxoribus regiis, varia instrumenta musica suauissime insonantibus; quando currus tanta cum solennitate, deuotioneque procedit ad sunt sæpe vtriusque sexus homines, qui ex religioso affectu propria viscera in frusta concidunt, eaque *Pagodi* obiciunt: alii se ipsos sub rotas currus substernentes sinunt se ita conteri comminuique: quique hoc modo vitam finiunt; pro Sanctis Martyribus inde adorantur, ossa eorum pro reliquiis sanctę asseruantur. habent & alios actus plane contranaturam, quos mihi quidam comitum meorum spectator omnium enumerauit, de quibus etiam passim per Indiam manifeste constat.

Ipsę cum amico quodam meo Lusitano aliquando peregrinabar animi gratia, per sex septemue milliaria, impetrata à Vicerege venia. habebamus comites quosdam notos *Decanyns* & *Iados*. erat autem nostrum institutum videre ceremonias in funere *Brachmanorum* cum vxoribus viuis cremandorum, siquidem de tali funere futuro inaudiueramus. Dum varia mirabilia memorabiliaque passim videremus, deuenimus ad loca Lusitanis habitata, procedimus per campos, videmus passim in rupibus & scopulis montium *Pagodes* incisos atque tanto spacio inter se absentes, quantum orationi dominicę dicendę sufficiat, erant autem idola tam monströse deformia ut dęmonia referre potius, quam Sanctorum effigiatione putet. Tandem ingressi pagum videmus templum amplissimum ex lapidibus extructum: in eo præter pictam tabulam nihil erat, tabella ea in medio templi appensa referebat tam formidandam terribilemq; figuram appictam, ut nunquam per somnum magis tristem videre possis. Forma appicta cõpura habebat cornua, dentes longe prominentes & deorsum supra mentum deflexos: infra vmbilicum supra ventrem similis erat facies efficta, pari deformitate cornibus & intestinis sparsim circumfusis, in vertice pileum habebat haud absimilem pileo pontificali triplici corona conspicuum, atque ut summatim dicam, similitum erat monstro in apocalypsi descripto: tabella ea ad murum pendebat peculiari fornice à reliqua templi structura separatum, & in conclauis forma inclusum, opacum & sine omni fenestra, aut villo foramine luci peruios; erat in medio parua ianua, vtrinque ad ianuã fornacula in ipsum murum immissa: erant crates in muro ferreę, per quas fumus transiret in sacellũ illud, si quando holocaustum imponeretur, vidimus ipsi impostam siliginem, orizam, gallinas, fructusque &c. ab Indis quotidie oblata, quę combusta scetorem edebant, qui hominem præfocare posset, erantque omnia fumo & situ fœdissima; non procul à ianua. In medio templi stabat vitulus lapideus, in quem vnus ex comitib. nostris insiliebat, exclamans illudensque, quod cum *Brachmanus*, cui templi custodia erat concredita conspexisset alta voce cõuocabat vicinos, vnde cõcursus tumultuarius ortus, nos interim rem cum *Brachmano* transigentes quam poteramus commodissime eam excusabamus, vnde placati animi & motus sedatus quieuit. inde rogabamus *Brachmanũ* ut ianuã Sacelli recluderet, quo videremus quid intus lateret, nec nisi multis precibus ab eo impetrauimus. ianuam itaque aperiens frontem nobis cinere prius inspergendam esse aiebat, quod cum sufferre recusaremus, præmonebat nos ne limen vterius transgredi sed fornicus illud contueri saltem vellemus. Aperto itaque Sancto sanctorum, apparuit spelunca tristissima summa lacunar per omnia clausum erat, nec enim præter ianuã vllũ foramen luci infundendę aderat, ut nec per vniuersum templum alius erat aeri transitus, quam per fores. pendebant in summo tholo vel centum lampades ardentes, in medio paruum erat rabernaculum, torum gossipio instratum, atque puro auro obductum, suberat *Pagodes* aureus totus parua puppę magnitudine. ante fores templi erat amplissimum aquę receptaculum lapideum, in terram demissum, circumcurrentibus scalis ut in id descendi posset, erat in eo aqua impurissima viridis, putida, scetida, in quo abluantur templum adeuntes. Pergentes inde certo spacio emenso 20. vel 30. passuum occurrebant petrę, in quib. & speluncę & pagodes incisi stabant plurimi.

Impostura Beniani.

Maximus Pagodes.

Currus ingens quo Pagodes vehitur per elephantes.

Ex deuotione sponte concisi & contriti.

Tabella deformi imagine.

Lusitanus insilit in vitulum.

Descriptio sacelli.

Pagodes ex puro auro.

Ea idola quæ in triuis sine templis nuda astant, habent penes se aquæ receptacula excisa in faxis ex quibus prætereuntes pedes saltem abluant, adnexa est testa dimidia nucis Indicæ, qua in hauriendâ aqua vtuntur, quæ omnia in gratiam peregrinantium ita disposita sunt, quo passim habeant procidendi adorandique commoditatem, adsunt plerumque simul fornaculæ duæ, & vitulus sine vacca è lapide, cui oblationes proponunt comedendas, prout quisque magis in cultum vituli propensus deuotusque fuerit. Credunt *Pagoden* noctu oblationes absumere, verum res aliter se habet, si quidem Brachmani testibus remotis ea sibi auferunt. nos quidem passim offendebamus eiusmodi oblationes factas, verum quod sordidissimæ essent fastidium nobis creabant, adeo vt ne tactu quidem eas contrectaremus. ad satietatem itaque istas superstitiones contemplantes reuersi sumus in pagum, vbi templum modo dictum stabat. Brachmanus enim significarat nobis horam, quando sub vesperam *Pagoden* rusticatum ducere vellent pompa & processione publica, quæ cum aderat pulsabant campanulam forte à Christianis acceptam, illa audita, conuenerunt passim vicini, & assumpto *Pagode* illo aureo deprompto ex incunabilis multa cum deuotione reponunt eum in lecticam, quam primores pagi istius ferebant, comitantibus reliquis magna cum veneratione insonantibus instrumenta. tympana peluesque pulsantibus, hoc processu ibant per campos, donec ad aqualiculum deuenirent, in quo eum mundissime, hercle vt merebatur, abluiebant, quo facto reuertebantur domum ad sacellum, vbi repositum eum relinquebant, vt ex suffumigio hostiarum reficeretur, peractis deinde precibus & oblationibus factis domum repetebant, committentes cætera Brachmano, qui vna cum familia sua lautissime in oblatiis victitabat.

*Pagodes
spaciatum
per campos
circumfer-
sur.*

Atque hæ sunt ceremoniæ, superstitiones que quibus occæcati gentiles immerguntur, firmiter persuasi quod ita vitam æternam habituri sint. Commemorant sane multa mirabilia & miraculosa de idolis suis *Pagodes*, quæ & miseriam & cæcitatem ipsorum coarguunt, nos vero ea incitare debent ad gratias Deo agendas pro luce Euangelii sui nobis reuelati, quodque nos sibi adscitos redemerit, nec inter tam miserables gentes nasci voluerit, precemur vt patet misericordiarum hosce quoque sui agnitione illuminet, vnde omnis salus & beatitudo vnicuique dependet: sunt enim & hi proximi nostri, atque creaturæ DEI, qui pro paterna sua bonitate eosdem respiciat largiaturque pariter omnibus, vt animo & corpore perpetuo sani salique gaudeamus.

*Exhortatio
ad Chri-
stianos.*

AMEN.

Finis II. Partis Indiae Orientalis complectentis Io. Hugonis Lintscotani Navigationem in Orientem.

INDEX

I N D E X

INDEX RERVM ET VERBORVM IN HOC SECVNDO TOMO
Historiæ Orientalis comprehensorum.

A.

Abyssini quicquid agunt simul cantant. 107

Achombane castellum. 14

Adami & Ene habitus. 108

Agyptus. 14

Æstas & hyems in eodem monte, & eodem tempore. 96

Æstate naues in mare deducuntur. ibid.

Æstiuale tempus. ibid.

Æthiopes non adorant ligna. 112

Æthiopes nudi pedes templa ingrediuntur. 112

Africa diuisio. 14

Albanus Dux Olyssipone moritur. 11

Albertus Austriacus Gubernator Lusitania. 11

Alchymista aurum in Goa quesierunt. 77

Alepi negociantur Veneti, Angli & Galli: arcenitur inde Hispani & Lusitani. 30

Algallia vel Zibertum. 44

Aloe in Socotora insula. 26

Aluum in terrâ plantam exonerare piaculum apud Guineos. 17

Amantium astutia. 89

Ambitio Lusitanorum. 82

Amboyna Insula. 50. 51

Antonius Lusitanus occumbit victus. 11

Appellatio quando concedatur in India. 90

Aque dulcis fons vnicus Goæ. 77

Aqua dulcis subtus mari. 31

Aqua hyeme dulcis, æstate salsa. 95

Arabum latrocinia. 30

Arbores 16. & 17. passuum in ambitu. 15

Arma Chinesium. 55

Armusii descriptio. 29

Arundines crassissimæ. 43

ex Assæ negociantes. 94

Auctio Goæ. 78

Aula regia in China. 54

Aurifabri. 94

Aurifodina in Monotopa. 24

Balsamum verum. 49

Bambus genus flagri. 83

Bananas fructus. 16

Banda insula. 50

Barbitor Rex in Seylon. 40

Barisalor ciuitas. 36

Bataui in Guineam veniunt. 14

Bataui in Rio de Caban appellantur. 18

Benzoi. 46

Bezoar. 52

Bezoar lapidis precium. 68

Breuia ad Negapatan. 39

Breuia ad Rio de Gaban. 15

C.

Calambalignum appenditur cum auro. 52. est in Copia. ibid.

Calculus, hernia, in India. 96

Calcutium regnum. 36

Calcutii interitus. ibid.

Campanula excubiarum in passo Goæ. 76

Campar locus in Sumatra. 49

Camphora. 52

Camphorifera arbores. ibid.

Canella de mari, cinnamomum supposititium. 37

Canonor ciuitas. 36

Capitanei reditus in Mossambica 300000. ducat. 25

Capo de Lopez Gonzalim. 16

Caryophylla in maxima abundantia. 51

Catacombo insula. 19

Cathai. 53

Cause cur porro non inueniantur nouæ terræ. 86

Chaa herba decoctum preciosissimum. 70

Chaulon arx Lusitanorum. 37

Chinarum regis reditus infiniti. 55

Chineses naues habent innumeras in Cancon. 54

nullus Chinesium in patria sua regit. 56

Chineses venerantur demonia. ibid.

Chinens. sepulture. 60

vestitus sericus. 61

China regnum habet xv. prouincias, Ciuitates primarias, 591. secundarias, 1593. 61

Chinens. ciuitatum forma, via regia, platea, aula regia, vrbis nomen vbi regia est Xuntien. ibid.

conuiuia, mores in mensa, potus, mores obuiantium, ciuilitas nobilium. 63

China Historia peculiaris edita. ibid.

Chirurgi Ethnici. 94

Christiani baptizati viuentes more ethnico. 95

nudi obambulantes. 75

Cingulas zinguner in Seylon insula. 39

I N D E X.

Cinnamomum optimum in Seylon, quod Lusitani furantur.	40	Filii non sunt heredes patrum.	112
Circumciduntur infantes utriusque sexus in Seylon insula.	19	Fonseca Archiepiscopus excipitur Goa.	26
Classes tota onerantur serico.	55	Forum Clenodiorum Goa.	78
Classis regia in India dispositio.	38	Forum frequens extra Cananor.	36
Cochinum regnum.	36	Franciscanorum templum.	114
Columba tabelliones.	30	Funera cremantur.	91
Commeatus saluus non nisi impresso symbolo datur per passu in Goa.	76	G.	
Concilium generale Goa habitum.	41	Galicus morbus honestus.	97
Concubitus Christianorum cum Indis capitalis.	112	Gallina nigra intus & extra.	23
Congregatio frequens Goa in foro.	78	Gange fabula.	43
Congregatio mercatorum Cassila dicta, qua quotannis bis in Orientem profectionem instituit, continet 5. vel 6. hominum millia.	30	Ganges Indis sacrosanctus.	ibid.
Conserua & confectioes Goa venales.	78	Geloulo Insula.	51
Coquen palma Indica.	75	Goa & nationibus & religionibus libera est.	91
Core insula.	72	Guinea religio, vestimenta.	16
Cranganor munitio.	36	H.	
Crocodili in Gange.	43	Henricus Lusitania rex moritur.	10
Currus volantes velis instar nauium.	62	Heros ex Bengala Deli regnum recuperat.	72
Currus ingens pro Idolo Pagode, qui Elephantis trahitur.	117	Hispania regina moritur.	10
D.		Historia de China.	63
Decima in Goa.	75	Historici & Scriptores in China.	62
Deli terra diuisio.	72	Homicida in Iaponia.	69
Dentium & anima olentis remedium.	88	Homines crure Elephantino in Bisnagar.	41
Dentes lima acuntur.	108	Hyemale tempus.	95
Derfira mons sine pluuiis.	28	Hyeme alueus obstruitur ex arena.	ibid.
Deuotionis ergo sponte coneriti & concisi.	117	Hyeme domi sedetur propter aestum.	ibid.
Diego regis Philippi filius moritur.	11	Hyemem faciunt pluuias.	ibid.
Dierum ratio in India.	97	I.	
Dispositio Lusitanica contra Sumatram.	48	Iagos religiosi.	93
Docti venerabiles in China.	56	Ianua templi S. Thoma ex deuotione castim immunita.	41
Dormitur sub aqua ob aestum Solis.	31	Iaponia regimen.	70
Dos nubentium apud Chineses.	62	Iaponia principes & vasalli.	ibid.
Dutroa herba infatuat.	87	Iaponensium origo. & conuiuia. ibid. mores ceteris contrarii.	ibid.
E.		Iaponii nec carnes nec lac comedunt.	ibid.
Educatio liberorum.	90	Iesuita auari & impii. 108. in Iaponia habentur pro sanctis 71. habent ex suo ordine Episcopum. ibid. calumniantur viceregem. 91. Viceregis donaria intercipiunt.	ibid.
Elephanti in Africa.	44	Impostura Beniani cuiusdam.	117
Elephanti nobiliores & qui à reliquis cum veneratione salutantur in Seylon.	39	Indorum regum nomina.	74
Elephas albus adoratur. est causa belli.	46	Iniamos fructus.	16
Elephanti 300. non sufficiunt vni trabi trahenda.	41	Inquisitio Goa in novos Christianos.	74
Equestris ordinis insignia constant expudendis.	109	Insule 1100. circa Maldynam.	39
Equi mille loachimicorum valore.	32	Ior ciuitas expugnata habuit tormenta bellica 2500.	
Expeditio in India mari suscepta disponitur.	79	Iudei consilarii regis Cochini.	113
Expeditio memorabilis in Seylon.	117	Iudei multi in India.	113
F.		Iuramentum Indorum.	103
Fabula de Gange.	43	L.	
Famulorum fidelitas.	69	Acca, cera Hispanica.	44
Femina cur nuda.	45	Laqueo minor, Laqueo maior insula.	72
Ficus Indica folia in variam supellectilem.	93	Larina monet a Persica quaestuosiss.	29
Filiabus filo consuuntur muliebria, qua sponsus apte incidit.	45	Lasciua mulierum inexhausta, & obscenitas. 85. 86. 87	
Filia Nayrorum, non nisi cum Nayris licite concumbunt.	111	S. Laurentii insula.	ibid.
		Lignum in lapidem mutatur.	49
		Lingua	

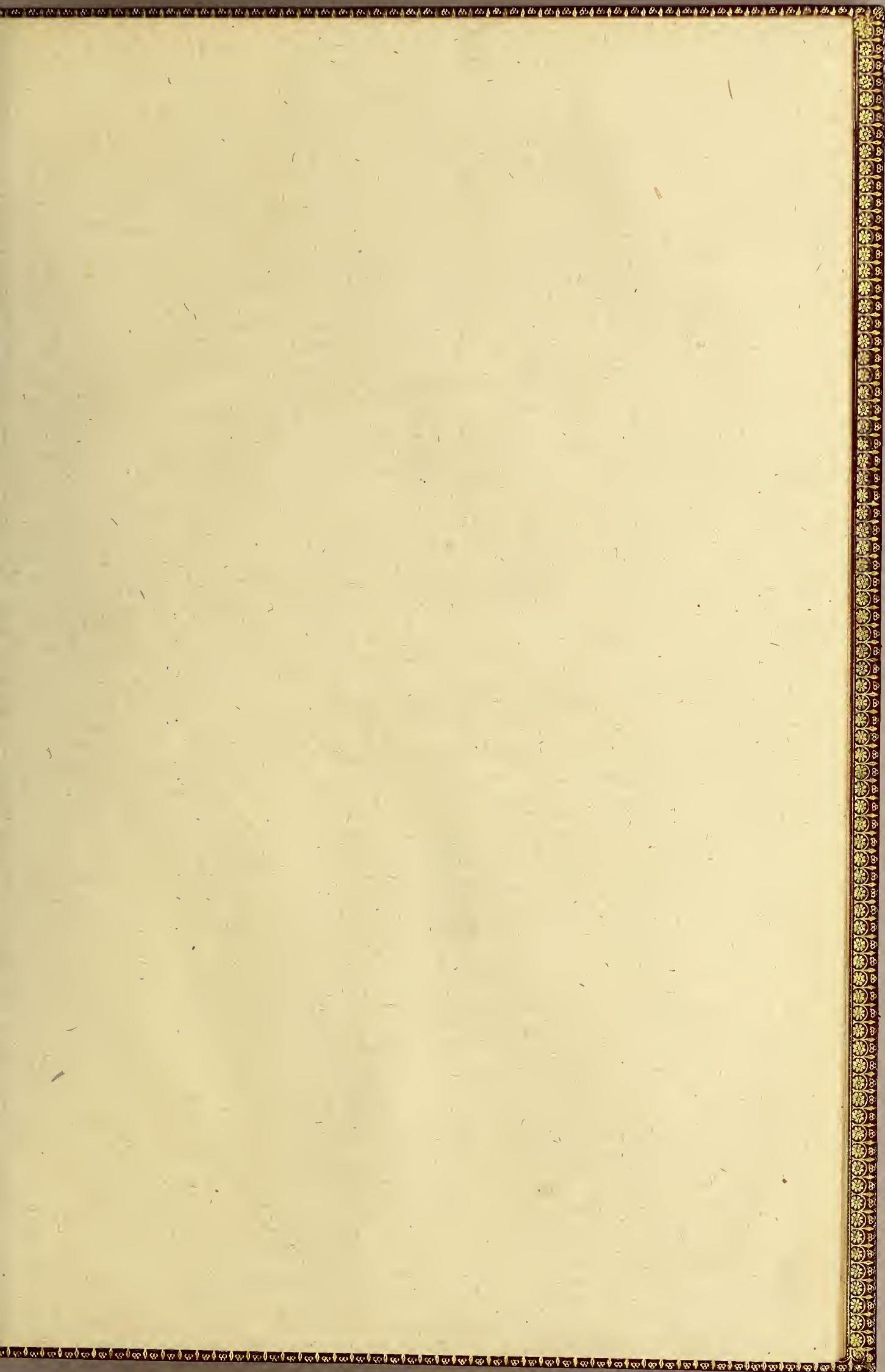
I N D E X.

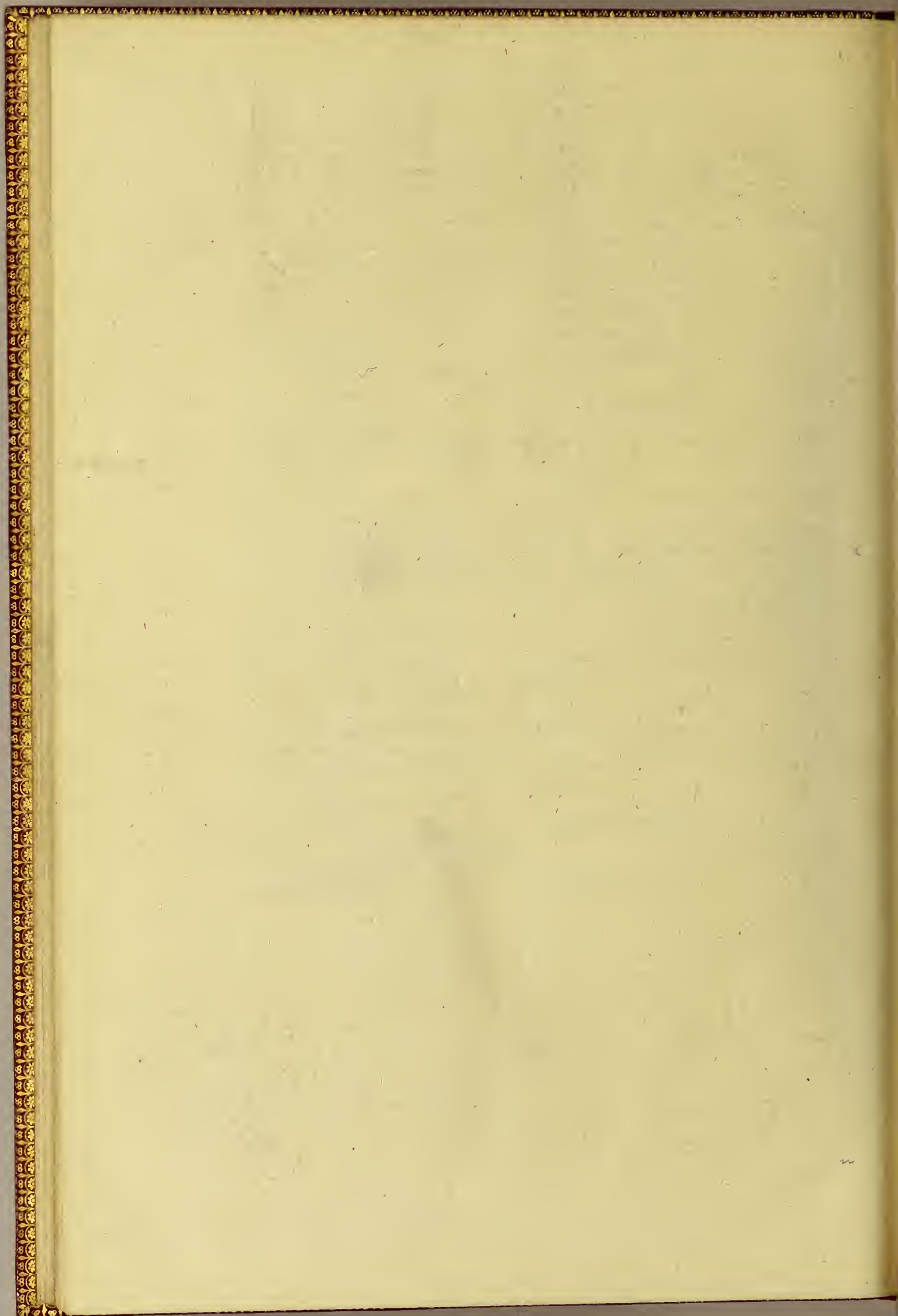
Lingua Iaponia & China differt.	71	Nayro licet Polyam confodere.	111
Lusitanorum ambitio.	82	Nayri cum vxoribus alienis libere concumbunt.	110
Lusitani in continente India nihil possident.	86	Nidi centeni ex vno ramo in Guinea dependentes.	20
Lusitanorum deliciae.	97	Nobilium beneficia in Soldatos.	82
Lusitanica dispositio contra Sumatram.	48	Nocturna peregrinationes votiua.	88
Lusitani famulorum quatuor viuunt.	78	Nomina portarum Goa.	76
Lusitani in honoribus plus quam in diuitiis gloriantur.	79	Nomina regum Indorum.	74
Lusitani Nayros certamine singulari vincunt.	110	Nouitii Lusitani deridentur.	87
Lusitani vxores ducunt Indas.	77	Nuces contra venenum.	39
Luxuria perdit Lusitanos.	97	Nuptia Lusitanorum famil.	84
		Nuptia soldatorum.	85
M.		Nype vinum ex nucibus Indicis Coquen.	46
Magi & gesticulatores.	93	O.	
Malabarorum regni diuisio.	37	Officia conferuntur ex gratia regia.	80
Malaca primordia.	48	Onor ciuitas.	36
Malaca peculiararem linguam sibi vsurpat.	48	Oues quinque quadrantibus constantes.	22
Malacenses ingeniosi poetae.	48		
Mali formosiss. & proceri in Cananor.	36	P.	
Mane primum quodque visum, adoratur per totum eum diem, si vel porcus sit.	92	Pagodes idoli cellula 400.	115
Mangalor ciuitas.	36	Pala Dagula.	52
Mare rubrum.	26	Palmarum reditus.	78
Margaritarum piscatio.	53	Palmifera loca ad Goam.	75
Margarita Orientales optima Armusii.	28	Papyrus & penna in China.	62
Maritati soli sunt ciues in Goa.	79	Paradisus prope Bassoram.	28
Martauanas vasa lutea.	45	Paradisus & vestigia Adami in monte Seylon.	40
Masculus 15. annorum non erit in adibus matris.	87	Parentes vendunt liberos tempore famis.	109
Maynotes lauant vestimenta.	104	Partus sine obstetricante.	106
Mecon fluuius inundatur vt Nilus.	52	Passeres de Sol. Paradeisus Vogel.	51
Medici Indi.	95	Pedir locus in Sumatra.	49
Megmedis sepulchrum.	26	Pestis Indiam non inuasit.	97
Mendici nulli in China.	60	Petra salis Armusii.	29
Mensulariorum vsus.	95	Philippina parent Hispanis.	52
Mestici qui.	23	Philippus Rex Portugalliam occupat.	10
Miraculum S. Thome.	41	Philippus Strozius Dux exercitus.	11
Mogores sunt Tartari occupantes Deli.	72	Pilei contra tempestates.	81
Molucco insula quinque.	49. 51	Pisces in Guinea.	15
Moneta cuprea.	ibid.	Poculi Indici forma.	86
Moneta regalis acceptiss. in India.	12	Polyas arma non tractant.	112
Monsoyn venti oportuni.	25	Pondera in Macau.	68
Montes ardentis.	48. 51	Porcellina vasa.	55
Morborum aliquot curatio.	96	Porcina caro saluberrima.	23
Morderyn morbus mirus.	ibid.	Prestigiatores miri in Seylon.	40
Mulieres lecticis per publicum deferuntur.	61	Pristis piscis rostrum.	19
Mulieres natandi perita.	88	Pruiatum commodum causa malorum.	86
Mulierum recreatio in villis.	96	Pudenda viclis hostibus exacta.	108
Mulieres vino dedita.	46	Puella aduenis locantur precio.	45
Mulieres viros veneno tollunt.	87	Puella octo annorum deflorata.	110
Mundities Lusitanorum in re familiari.	81	Puerperia Lusitan.	85
Murus ad Chinam 500. miliaria longus.	53	Pugna cruenta inter Pegu & Sian.	46
		Pulices necantur fimo vaccino.	94
N.		Putredines in Guinea.	15
Nares adulteris praefecantur.	43	R.	
Nauis cum naualibus mercibus, & cibariis ex palma.	39	Reciprocatio maris rapaciss.	33
Nauigatio expeditissima mensum quinque.	26	Reditus regii in Iaponia.	70
Nauium dimensio in Macau.	67	Reges tres ex Iaponia Romam profecti.	71
Nayros armati vbi que incedunt.	110	Regis Armusiani fratres excacantur.	28
Nayros lauantur quotidie.	111	Regis Chimensis titulus.	62
		Regulorum ornatus in Guinea.	19
		Reis-	

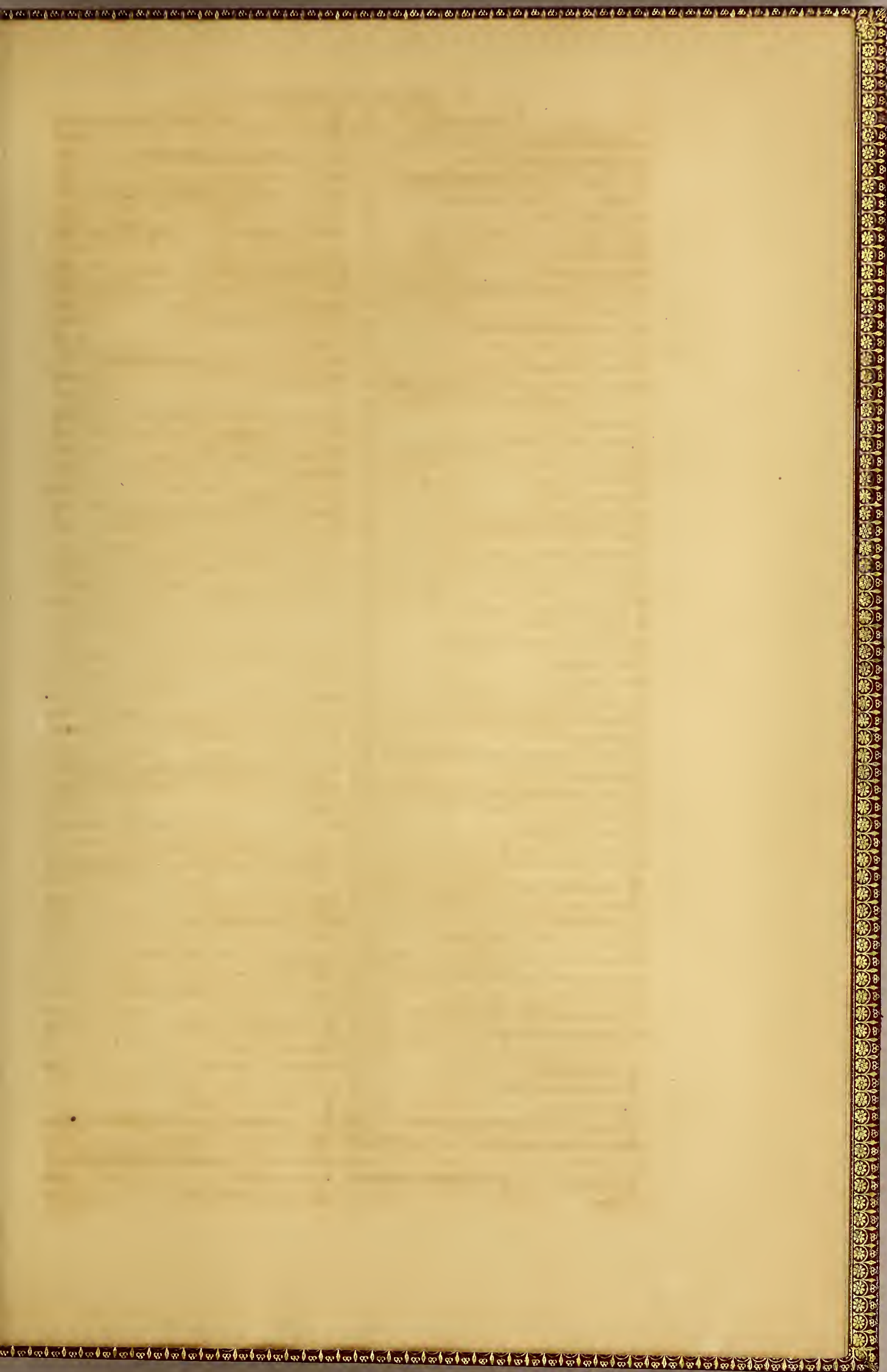
I N D E X.

Reisbuti populi.	72	Terra olim inuenta a hodie per Lusitanos amittuntur.	86
Religio libera in Goa.	77	Testimoniorū forma qua soldatis dantur in India.	80
Rex Dacem hostis Lusitanorum.	48	S. Thoma historia. 4. i. miraculum.	ibid.
Rex Seylon obruncatur, regnum diuiditur.	40.	Thomista Christiani similes Graecis & liberi in cere-	ibid.
obsidet Lusitanos elephantis 300.	40	monii.	ibid.
Rex Sarama Perial	37	Thomistarum Episcopus Romam proficiscitur.	ibid.
Rhinoceros.	44	Tigris & Euphrates confluunt.	36
Risa monet a Lusitanica.	12	Tintinnabula in pudendis virorum.	45
Rosa sparsa in nuptiis.	84	Tituli dignitatum & officiorum in nauibus.	79
Rostrum pristis piscis.	19	Titulorum regionum explicatio.	74
S.		Tonfores & Chirurgi ethnici.	94
Sacrifici sacrificia deuorant.	94	Tornate Insula.	51
Sacrificium Venereum.	88	Tribus singulis sunt singula familia in India.	95
Salaria stipendiariorum.	79	Tydor Insula.	51
Salus Vestigal annuum in vno China loco, quindecim		V.	
tonnas auri facit.	55	Vacca & oues sacrosancta.	91
Samorini nomen.	37	Vappina insula.	37
Salfette habet duo templa.	114	Vasa pro Chaa potu preciosissima.	70
Scapha Canaryns ex solido ligno excauato.	106	Venefici.	93
Seditio in Portugallia.	10	Venerem iuuantia.	88
Serici certa genera.	67	Vermiculi in cruribus quatuor vlnarum.	32
Serpentes in mari instar anguillarum.	27	Vetus Goa.	74
Serua prolem suam amant.	90	Vicereges in India non nisi triennium regunt.	90
Seruorum soboles ex Lusitanis suscepta.	ibid.	nihil vtenfilium relinquunt successori. ib. visitant	
Signa Christianis iniusta loco baptismatis.	106	castella cum priuato commodo. ibid. incusantur	
Simia dens in monte Pagodes. 115. denti vota fiunt.		cum reliquis officiatis. 91. eorum crebra mutatio	
ibid. redimendus septem auri tonnis. 116. combu-		officit prouinciis. 91. eorum effigies omnes in India	
ritur.	ibid.	depicta. ibid. eorum pompa in templo.	ibid.
Socotora insula habet Aloe optimum.	26	Vilitas omnium rerum in Bengala.	43
Soldati quare mercatores fiant in India.	85	Vincentius Fonseca Archiepisc. India.	11
Soldatorum in India victus & vestitus.	ibid.	Vinum ex Coquen.	77
Sol & Luna habentur pro coniugibus.	56	Viridaria amoeniss. ad Goam.	76
Sponsa per Pagoden eburneum deflorantur in hono-		Viri vxores suas perimunt.	87
rem sponsi.	92	Vltio Lusitanis familiaris.	83
Sponsus rogat aduenā vt defloret suam sponsam.	45	Vngues in digitis manuum nutrire est nobilium.	111
Status omnino duo in India.	79	Vniuersitates in China.	57
Stipendiariorum consignatio in nauibus. ibid. mitti-		Vsuraria Goa.	78
tur in Indiam.	ibid.	X.	
Sumatra Chersonesus aurea.	48	Xenodochia bene constituta.	97
Superstitiones in India.	94	Xuntiē metropolis in China, vbi sedes Regia.	61
T.		Z.	
Taberna Indorum instructissima à mercibus.	94	Zelotypia.	87
Tanassaria ciuitas.	46	Zibettum vel Algallia.	44.
Tartari sunt Mogores.	72		

F I N I S.

J
De Bry
SV
pt. 2
1628
Lat.

